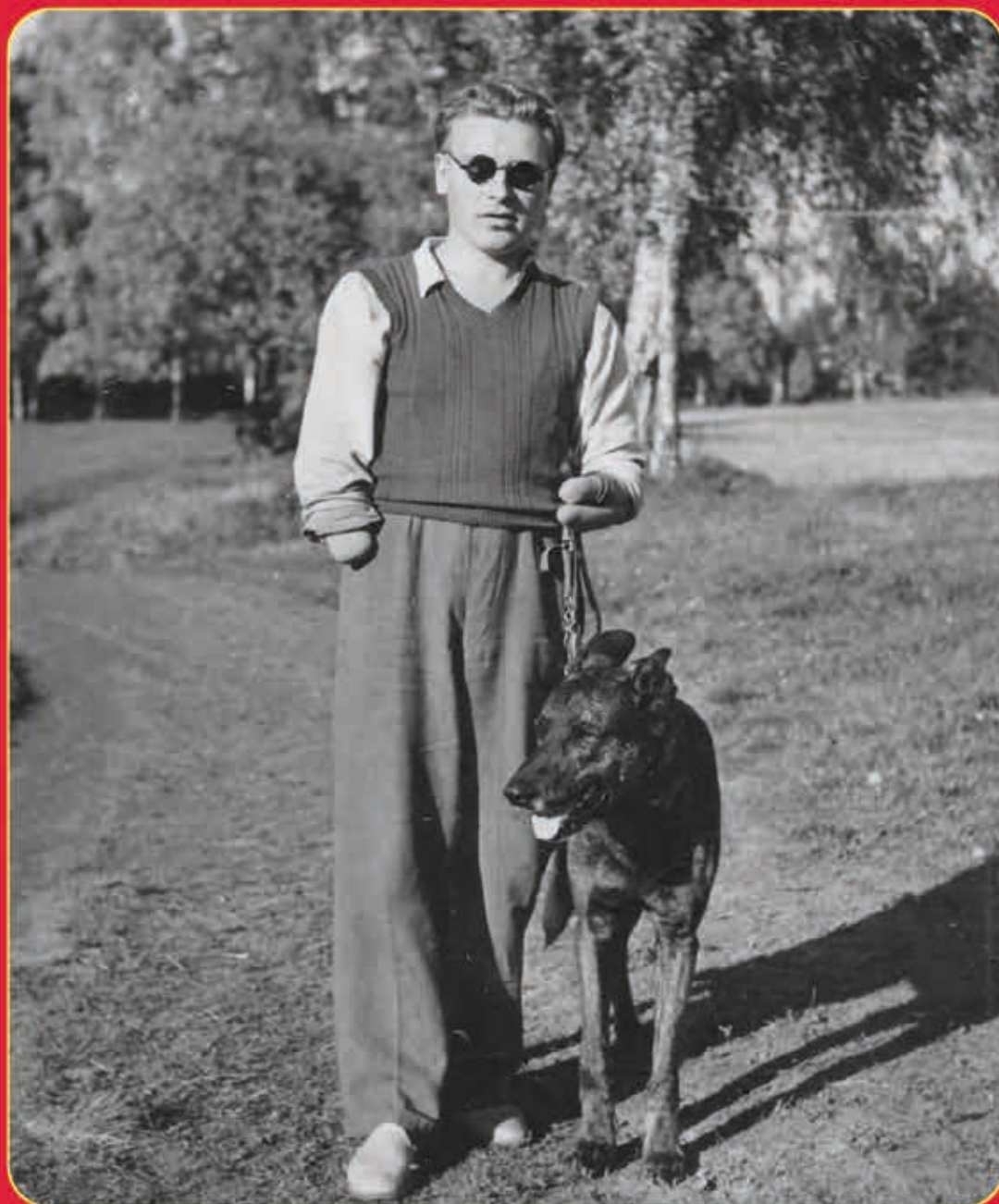
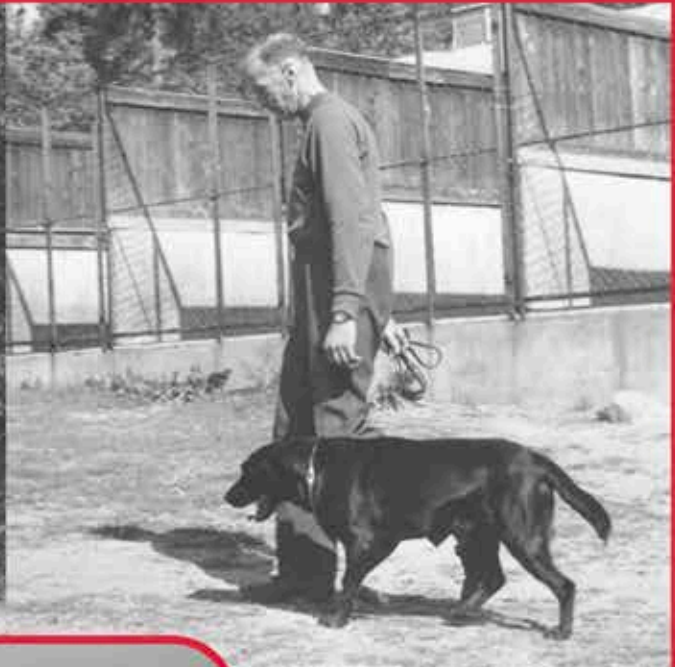

OPASKOIRA OHJAA 1

Juha Herttuainen

Hyöty- ja palvelukoiratarinoita
SOKEAN OPAS 1954-1967

OPASKOIRA OHJAA 1

Hyöty- ja palvelukoiratarinoita

Juha Herttuainen

OPASKOIRA OHJAA 1

Tarinoiden alkuperäinen julkaisija: Opaskoirayhdistys ry, www.opaskoirayhdistys.fi

Vastaava toimittaja: Juha Herttuainen, www.opaskoiranjoulu.fi

Toimituksen osoite: Apinu iela 14, Carnikava, LV-2163 Latvia

Ulkoasu: Ali Kinnunen, www.textix.net

Copyright © Opaskoirayhdistys ry ja Juha Herttuainen

Kirjapaino: ADverts, Latvia 2025, www.adverts.lv

Ensimmäinen painos. Osittainkin lainaaminen ilman tekijän lupaa on kielletty

Sisältö: Opaskoirankäyttäjien, opaskoiratyössä mukana olleiden ammattilaisten ja opaskoiratyön tukijoiden koira- ja eläinaiheisia kirjoituksia, valokuvia ja piirroksia, joita on julkaistu Opaskoirayhdistys ry:n julkaisemissa SOKEAN OPAS -vuosikirjoissa vuosina 1954 – 1967. Kuvia ja piirroksia esitellään kuvateksteillä. SOKEAN OPAS -vuosikirja on vuodesta 1982 alkaen ilmestynyt vuosittain nimellä OPASKOIRA.

Kannen kuva: Toivo Olli sai Jymy-nimisen koiran keväällä 1948. Ollin molemmat kädet olivat vammautuneet sodassa. Sisäkannet ja kuvasivut: Sotasokeiden elämää opaskoiriensa kanssa kotona ja kylillä.

SOKEAN OPAS 1954-1981 -vuosikirjasarjan toimittajat:

Päätoimittajat:

Vilho Ahre	1954
Kauko Kare	1955 – 1975
Ari Suutarla	1976 – 1981

Muu toimituskunta:

Osmo Entelä	Eero-Einari Nurmela
Urpo Huhtanen	Paavo Ojasti
Ulla Ihamäki	Matti Pitkänen
Kerttu Inkala	Terttu Pitkänen
Maija Karma	Tuula Rantakallio
Kaarlo Kultala	Marjatta Rislakki
Aune Mikkonen	Marita Salomaa
Maria de Lisitzin	Ronald Westrén-Doll

KIITOS!

Esitämme lämpimät kiitoksemme Sokean Oppaan tilaajille ja ilmoittajille, jotka näin ovat antaneet tukensa sokeiden omatoimisille pyrkimyksille elinehtojensa parantamiseksi.

OPASKOIRAYHDISTYS – LEDARHUNDFÖRENINGEN RY (Sokean Opas 1954)

ISSN 3087-5315

TARINOIDEN TAUSTAA

Koirien kouluttaminen sokeiden oppaiksi aloitettiin Suomessa 1930 -luvun lopulla. Joissakin Länsi-Euroopan maissa käytettiin eläimiä jo 1700-luvulla ”sokeiden terapeutteina” mm. vammaisten oppilaitoksissa. Huomattiin, että koiran avulla oli sokean helpompi liikkua, koska se kiersi esteet ja muut vaaratilanteet. Luultavasti se oppi myös löytämään määrättyjä kohteita ja takaisin lähtöpaikkaan. Koiria alettiin myöhemmin harjoittaa oppaiksi, aluksi niiden sokeiden omistajien toimesta.

Varhaisin maalaus sokeasta koiran ja kepin kanssa on löydetty *Vesuviuksen* purkautumisen (79 jKr.) yhteydessä raunioituneen *Herculaneumin* kaupungin kaivauksissa. Maalauksessa nainen antaa almun koiran seurassa olevalle sokealle. Hajanaista kirjoitettua opaskoiratietoa alkoi esiintyä 1700 -luvulla.

Tapaturmaisesti näkönsä menettänyt keskieurooppalainen **Joseph Reisinger** koulutti pystykorvastaan 1870 -luvulla niin taitavan, että ihmiset epäilivät hänen sokeuttaan. Joseph Reisingeria pidetään järjestelmällisen opaskoirakoulutuksen ensimmäisenä uranuurtajana.

Saksassa alettiin kouluttaa koiria opaskoiriksi ensimmäisessä maailmansodassa näkönsä menettäneille sotilaille. Toisen maailmansodan kynnyksellä pari suomalaista sokeaa koulutti koirastaan opaskoiran – osittain *Sotakoirakoulun* kouluttajien avustamana.

Järjestelmällinen opaskoirien koulutus sotasokeille lähti jo *Talvisodan* aikana maassamme ripeästi käyntiin. Taustavoimina olivat *Suomen Palveluskoiraliitto*, *Sotakoirakoulu*, *Suomen Punainen Risti*, *Suomen Fil-*

miteollisuus Oy ja Sotainvalidien Veljesliitto. Koulutusoppia haettiin Ruotsin kautta Saksasta. Ruotsalainen kouluttaja **Lars Svantengren** tuli johtamaan ensimmäiset opaskoirien luovutuskurssit ja samalla hän opetti suomalaisia kouluttajia.

Maamme ”siviilisokeilla” ei kuitenkaan ollut mahdollisuuksia saada opaskoiria muuten kuin itse kustantamalla niiden hankinnan, koulutuksen ja yhteistyökoulutukset. Vuonna 1948 heräsi siviilisokeiden keskuudessa ajatus *Opaskoirayhdistys ry:n* perustamisesta opaskoirien hankintaa varten. Nopeasti saman vuoden syksyllä *Opaskoirayhdistys ry* saatiinkin perustettua.

Opaskoirayhdistys ryhtyi kereäämään varoja toimintaansa mm. perustamalla vuosittain ilmestyvän *Sokean Opas* -kirjan. *Sokean Opas* ilmestyi vuosina 1954-1981 ja sen jälkeen kirjan nimeksi tuli *Opaskoira*, joka ilmestyy edelleen yhdistyksen kustantamana.

Sokean Opas -kirjat muodostivat yhdistykselle merkittävän tulonlähteen opaskoiratoimintaansa varten ja sen yhteistyökumppanina palvelujen tuottamisessa toimi aluksi myös *Sotasokeiden Opaskoirakoulu*.

Juha Herttuainen

Opaskoirien kouluttaja, kynologi

Sokean opas 1954

OPASKOIRAYHDISTYKSEN VAIHEISTA

Liikeasioittensa takia joutui johtaja **Leopold Öller** käymään usein Berliinissä ensimmäisen maailmansodan jälkeisinä vuosina. Siellä hän pani merkille, kuinka saksanpaimenkoira suurkaupungin vilinässä rauhallisesti ja vakavasti opasti sodassa näkönsä menettänyttä. Tämä näky painui lähtemättömästi hänen muistiinsa, ja kun hän itse myöhemmin menetti näkönsä, kirkastui tuo näky hänen mielessään aatteeksi, joka sitten sai myös toiminnallisia muotoja.

Muinaislöydöt todistavat, että yhteenliittymä sokea ja koira ei ihmiskunnan alkuaikoina ollut mikään epätavallinen ilmiö. Näistä ajoista, jolloin eläinrakas sokea käytti koiraan uskollisena seuralaisena ja oppaanaan pimeää tietä vaeltaessaan, kului kuitenkin vuosituhansia ennen kuin päästiin niin pitkälle, että tehtäviinsä erikoisesti koulutettua koiraan ryhdyttiin käyttämään sokean oppaana. Tämä tapahtui vasta 1803, jolloin itävaltalainen **Joseph Reisinger** sokeana järjestelmällisesti koulutti koiraansa oppaakseen, niin että hän sen avulla pystyi selviytymään vilkkaassakin liikenteessä. Reisingerin kokemuksia alkoi sitten käyttää hyväkseen eräs wieniläinen silmälääkäri, joka ryhtyi kouluttamaan opaskoiria sokeille. Kun näin oli päästy alkuun, levisi opaskoira-aate nopeasti Saksan eri valtioihin, joihin perustettiin alan yhdistyksiä. Ja ensimmäinen maailmansota aiheutti sen, että Saksassa perustettiin erikoinen koulutuskeskus, joka sai tehtäväkseen koirien kouluttamisen sodassa näkönsä menettäneiden invalidien oppaiksi. Ruotsi sai ensimmäiset opaskoiraansa vuonna 1938, Tanska noin neljä vuotta sitten ja Norja vasta aivan äskettäin.

Meillä ruvettiin harrastamaan palveluskoiria heti

Leopold Öller ja hänen opaskoiraansa Dinnie von Marjaniemi.

ensimmäisen maailmansodan jälkeen. Silloin, vuonna 1921, oli johtaja Leopold Öller innokkaimpana mukana perustamassa *Suomen Armeijakoirayhdistystä*, jossa hän toimi aluksi sihteerinä ja sitten varapuheenjohtajana ja johtokunnan jäsenenä. Sotien jälkeen oli tämän yhdistyksen pakko siirtyä Viipurista Kotkaan, jolloin sen nimi muuttui *Karjalan Palveluskoira r.y.*:ksi, ja tämän yhdistyksen kunniapuheenjohtajaksi kutsuttiin luonnollisesti johtaja Öller.

Jo vuonna 1926 yritti johtaja Öller saada itselleen opaskoiraa, mutta kukaan silloisista koirien kouluttajista ei osannut antaa koiraille pätevää koulutusta, sillä siihen aikaan kaikki palveluskoirat saksalaisen mallin mukaan koulutettiin suojelu- eli poliisikoiriksi.

Kun *Suomen Palveluskoiraliitto* perustettiin vuonna 1935, tuli johtaja Öller alusta pitäen sen johtokuntaan ja vuonna 1946 hänet valittiin liiton puheenjohtajaksi. Jo maaliskuussa vuonna 1938 tehtiin liiton johtokunnan kokouksessa johtaja Öllerin esityksestä päätös, että kutsutaan Saksasta **Fritz Dominick**-niminen kouluttaja maahamme opaskoirien kouluttamista ja kouluttajien opastusta järjestämään. Tätä toimintaa varten oli kaikki asiat jo sovittu, mutta sitten tulikin sota, joka ehkäisi koko yrityksen. Johtaja Öller ei kuitenkaan lannistunut vaan ajoi asiaa eteen päin niin, että seuraavan vuoden juhannuksena saatiin maahamme Ruotsista **Lars Svartengren**, Dominickin erikoisesti suosittelema oppilas. Tällöin saatiin koulutetuksi opaskoirien kouluttajia ja viisi opaskoira, jotka Suomen marsalkka **Mannerheim** saman vuoden elokuussa juhlallisesti luovutti viidelle talvisodan invalidille. Näiden opaskoirien joukossa oli myös *Turre*, josta sitten tuli niin kuuluisa, että siitä muodostui oikeastaan kaikkien meikäläisten opaskoirien symboli. Ja tämä opaskoira joutui juuri allekirjoittaneelle. Johtaja Öller kehitti asiaa edelleen. *Sotakoirakoulu* Hämeenlinnassa ryhtyi jatkamaan Svartengrenin aloittamaa työtä kouluttaen muutamille sotainvalideille opaskoirat vielä vuoden 1940 syksypuolella. Sotakoirakoululla oli kuitenkin muita tehtäviä, niin että se ei voinutkaan jatkaa kouluttamista, mutta vuosina 1941 ja 1942 sai vielä 15 sodassa näkönsä menettänyttä Svartengrenin kouluttaman opaskoiran, joiden koulutuksen kustansi ruotsalainen *Prinsessa Margarethan säätiö*.

Tämän jälkeen jäi opaskoirien kouluttaminen omaksi huoleksemme ja asiasta rupesi huolehtimaan *Suomen Punaisen Ristin ja Sotainvalidien Vel-*

jesliiton yhteinen elin (Opaskoiratoimikunta). Samanaikaisesti lähettivät Sotainvalidien Veljesliitto ja Opaskoiratoimikunta Svartengrenin oppilaan **Birger Brüningin** Saksan suurimpaan opaskoirakouluun saamaan lisäoppia. Tämä tapahtui syksyllä 1942, ja seuraavan vuoden keväällä hän palasi takaisin, jolloin alkoi kiinteä opaskoirakoulutus maassamme. Näin oli asia sotasokeiden osalta järjestyksessä, vieläpä niin hyvin, että lain mukaan on jokainen sodassa näkönsä menettänyt oikeutettu maksutta saamaan opaskoiran.

Koska sotasokeiden saamat kokemukset opaskoirien käytöstä olivat perin myönteisiä, alkoi asia yhä enemmän kiinnostaa myös siviilisokeita. Näin syntyi ajatus, että olisi perustettava yhdistys, joka ottaisi tehtäväkseen siviilisokeiden avustamisen opaskoirien saannissa. Syksyllä 1948 pidettiin alustava kokous, jolloin läsnä olivat siviilisokeat **Olavi Martelius, Vilho Ahre, Pekka Mäkelä, Oskari Lehtivaara** ja **Kaarlo Virkki** sekä Sotainvalidien Veljesliiton opaskoirakoulun johtaja Birger Brüning ja kouluttaja **Eero Halttunen**. Melkein välittömästi tämän jälkeen pidettiin *Opaskoirayhdistyksen* perustava kokous, jolloin yhdistyksen puheenjohtajaksi valittiin johtaja Leopold Öller.

Yhdistyksen sääntöjen mukaan sen tarkoituksena on kaikin mahdollisin keinoin edistää opaskoira-asiaa. Siis ennen kaikkea hankkia opaskoiria ja kerätä varoja niiden kouluttamiseen.

Koska varsinaisen opaskoirakoulun perustaminen ja vakinaisen kouluttajan palkkaaminen ei voinut tulla kysymykseen tarvittavien varojen puuttuessa nuorelta yhdistykseltä, järjestettiin koulutus aluksi siten, että kun siviilisokea oli pyytänyt ja saanut voimassa olevalta ministeriöltä avustusta opaskoiran hankkimista varten, ryhtyi opaskoirayhdistys koiran hankkimiseen. Hankittu koira annettiin koulutettavaksi asiaan perehtyneelle kouluttajalle. Tällä tavoin koulutus tapahtui yhdistyksen toimeksiantosta ja sen erikoisessa valvonnassa. Yhdistys piti ja pitää edelleen huolen myös siitä, että valmiiksi koulutettu koira esitetään julkisesti tarkastettavaksi ja käyttöön hyväksyttäväksi samojen periaatteiden mukaisesti kuin sotasokeidenkin koirat.

Sosiaaliministeriön avustus opaskoiran saamiseksi on keskimäärin 20-25 tuhatta markkaa. Tällainen summa ei tietenkään riitä opaskoiran hankinta- ja koulutuskustannuksiin, sillä ne tekevät noin 60.000 markkaa. Lisäksi maksavat välineet vielä noin 10 tuhatta markkaa. Edelleen on huomattava se, että kokeiden järjestäminen nielee huomattavasti yhdis-

tyksen varoja. On selvää, että yhdistyksen pienet jäsenmaksut eivät riitä edes toimistokuluihin, joten varoja on hankittava monilla eri tavoilla. Viime vuonna järjestettiin koko maata käsittävä suurkeräys, joka tuotti suhteellisen hyvän tuloksen, niin että opaskoirien koulutus voidaan nyt järjestää vakinaiselle kannalle, mutta edelleen tarvitaan huomattavasti varoja. On näet muistettava, että maassamme on noin neljä tuhatta siviilisokeaa, ja mitä tunnetummaksi opaskoira-asia tulee, sitä suuremmaksi nousee opaskoirien kysyntä. Koska sosiaaliministeriön myöntämä avustus on pieni, on yhdistys mahdollisuksiensa mukaan yrittänyt omalta osaltaan avustaa sokeaa, mutta periaatteena on kuitenkin pidetty sitä, että sokea itse maksaa ainakin puolet hankintahinnan ja avustuksen välisestä erosta. Joskus on kuitenkin jouduttu suorittamaan koko hankintahintakin. Näitä periaatteita noudatellen on yhdistyksen toimesta tähän mennessä koulutettu 50 opaskoira sokeiden käyttöön.

Yhdistyksen sääntöjä laadittaessa otettiin erityisesti huomioon se merkitys, mikä koe- ja kilpailutoiminnalla tulee olemaan opaskoirien jatkuvassa kehittämisessä. Niinpä laadittiin heti koe-, kilpailu- ja tuomariohjeet, jotka liitettiin palveluskoirien koesääntöihin. Ensimmäiset opastuskokeet pidettiin keväällä 1949, ja siitä lähtien niitä on järjestetty ainakin kahdesti vuodessa, keväisin ja syksyisin. Niin ikään ovat opaskoirat osallistuneet vuodesta 1950 lähtien omana ryhmänään palveluskoirien mestaruuskilpailuihin. Tällaiset toimenpiteet ovat olleet todella oikeaan osuneita jo siltäkin kannalta, että kilpailut ovat saaneet suuren suosion sekä yleisön, että osanottajien taholta.

Kaikissa näissä asioissa on johtaja Leopold Öllerilä ollut huomattava osuus ja suuret ansiot. Hän toimi yhdistyksen innokkaana ja innostavana puheenjohtajana viime vuoden marraskuuhun saakka, jolloin hän kuoli.

TAUNO KETO (Sokean Opas 1954)

OPASKOIRA

Jarrut kun kirsкуvat kiireessä kadun
ja vaaroja täynnä on tie.
Niin varmasti, löytäen turvaisen ladun
opaskoirasi uljas sun vie.

Sitä viekoita kutsu ei elämän vapaan,
ei houkutus ystävien.
Vaikka kirmailla tahtois se toisien
tapaan, kera toisien leikitellen.

Kun sillä on valjaat, on sillä myös
vastuu, se tuntee ja tietää sen.
Säät millaiset liekin, se uljaana astuu
niin valjaissa vanheten.

Kun vanha se on, eikä enää jaksa,
se yhä ystäväs on entinen.
Se kunnialla hoida, velkas maksa:
se eli silmäis valon korvaten.

ERIKA KLOCK, Suom. J. R. (Sokean Opas 1954)

PIIRTEITÄ TAUNO KEDON ELÄMÄNTYÖSTÄ

Ei kestänyt kauaakaan *Opaskoirayhdistyksen* ensimmäisen ja monivuotisen puheenjohtaja **Leopold Öllerin** kuolemasta, kun myös hänen seuraajansa, luutnantti **Tauno Kedon** elämänlanka katkesi. Tämä tapahtui huhtikuun 11. päivänä 1954 hänen ollessaan vasta 37 vuoden ikäinen.

Luutnantti Keto oli sotasokea. Hän menetti näkökykynsä talvisodassa. Muuttuneisiin olosuhteisiin hän sopeutui nopeasti. Jo sotasairaalassa ollessaan hän hahmotteli mielessään uutta elämänuraa ja valoisalla olemuksellaan valoi elämänuskoa myös kohtalotovereihinsa. Pian sairaalasta päästyään hän osallistui ensimmäisiin sotasokeille järjestettyihin kursseihin ja oli niiden joukossa, jotka saivat ensimmäisinä opaskoiran.

Kun sotasokeiden oman järjestön, *Sotasokeat ry:n* perustamista alettiin suunnitella, oli luutnantti Keto alusta alkaen innolla mukana. Hän piti ensiarvoisen tärkeänä sitä, että yhdistyksen oli saatava varoja, joita se tulisi tarvitsemaan jäsentensä huoltoon. Luutnantti Keto ryhtyi heti toimimaan. Hän pani ensimmäisen varoja tuottavan toimintamuodon käyntiin jo ennen kuin *Sotasokeat ry* virallisesti oli olemassa. Tämä oli yleisölle järjestetty juhlatilaisuus, joka tuotti melkoisen alkupääoman. Jo ennen näitä yleisöjuhlia Keto oli aloittanut neuvottelut kuvanveistäjä **Jussi Mäntysen** kanssa opaskoiraa esittävistä veistoksesta, jonka jäljennöksiä yhdistys voisi käyttää myyntiartikkelinaan. Taitelija Mäntynen suostui ehdotukseen ja suoritti työnsä ilmaiseksi. Mallina oli Kedon oma opaskoira, *Turre*, ja näin syntyi eräs yhdistyksen alkuaikojen parhaista tulo-lähteistä, *Turre*-veistos.

Luutnantti Keto valittiin *Sotainvalidien Veljesliiton*

Tauno Keto viimeisen opaskoiransa Karun kanssa.

liikejaoston sihteeriksi vuoden 1941 lopulla. Hänen toimestaan *Veljesliitto* sai eräitä uusia liikeyrityksiä, ja aikaisempia hän kehittäi entistä tuottavammiksi. Samanaikaisesti hän tehokkaalla tavalla hoiti *Sotasokeat ry:n* liiketoimintaa pannen alulle useiden myyntiartikkeleiden kaupan ja luoden uusia toimintamuotoja. Laajakantoisimmaksi näistä muodostuivat elokuvakiertueet, jotka ovat osoittautuneet erittäin tuottoisiksi, ja joiden toiminta vieläkin jatkuu.

Sotasokeat ja heidän järjestönsä olivat lähimpänä Kedon sydäntä. Hänen aloitteestaan *Sotasokeat ry* avasi oman toimiston syksyllä 1942, jolloin hä-

net nimitettiin yhdistyksen liiketoiminnan johtajaksi. Samaan aikaan pantiin käyntiin luutnantti Kedon perustamista yrityksistä suurin, sotasokeiden harjatehdas. Sen perusajatuksena oli turvata sotasokeiden työllisyys ja samalla tuottaa varoja heidän huoltoonsa. Alku oli lupaava. Ensimmäisinä vuosina tehtaan tuotto oli melkoinen, mutta ajan mittaan se ei kuitenkaan voinut täyttää sille asetettuja toiveita. Sotasokeat itse pitivät sitä kilpailijanaan, ja tehdas oli vähitellen muutettava raaka-ainevarastoksi ja jouhien jalostamoksi. – Muista luutnantti Kedon alkuun panemista liikeyritysmuodoista mainittakoon *sotasokeiden joululehti*, joka jo monena vuotena on ollut yksi yhdistyksen parhaimmista tulolähteistä.

Luutnantti Kedon työ Sotasokeat ry:n hyväksi ei rajoittunut yksinomaan varojen hankkimiseen. Hän oli kaikesta sydäimestään mukana myös yhdistyksen muussa toiminnassa. Todistuksena tästä ovat ne tar-

okkaat toimenpiteet, joiden tuloksena oli sotasokeiden virkistyskoti ja se into, millä hän ajoi opaskoirakoulun perustamista ja valvoi sen rakentamista.

Luutnantti Keto nimitettiin myöhemmin Sotasokeat ry:n toiminnanjohtajaksi. Hän jatkoi työtään sotasokeiden hyväksi vuoteen 1951, jolloin hän terveytensä murtuessa erosi toimestaan.

Luutnantti Keto oli mies, joka lyhyessä ajassa sai paljon aikaan. Olemukseltaan hän oli valoisa ja elämänmyönteinen. Luonteeltaan hän oli ystävällinen, ja hän oli aina valmis antamaan apuaan niille, jotka häneen turvautuivat. Maamme sotasokeiden mielessä hänen muistonsa säilyy niin kauan kuin he elävät, ja hänen Sotasokeat ry:n hyväksi tekemänsä työn tulokset kestävät niin kauan kuin yhdistyksen toiminta jatkuu.

URHO SIIVONEN (Sokean Opas 1954)

OPASKOIRIEN KOULUTTAJIA

Emil Soikkelin työ koirien kasvattajana on hyvin monipuolinen, laaja ja arvokas. Tyydymme tässä vain lyhyesti merkitsemään hänen saavutuksensa: Armeijan sotakoirakoulussa hän sai jo sodan aikana vuoden 1940 alussa koulutuksensa nykyiseen elämäntehtävänsä. Sotien jälkeen hän toimi noin kolme vuotta *Opaskoirakoulussa* kouluttajana ja sen jälkeen on hänellä vuodesta 1950 lähtien ollut oma koirakoulunsa Korsossa, jossa lukemattomat eri rotuiset koirat ovat saaneet hänestä ymmärtävän ja viisaan kasvattajan. Palkintotuomarina nähdään herra Soikkeli säännöllisesti kaikissa opaskoirakilpailuissa sekä lukemattomissa palveluskoirakilpailuissa.

Toimitus (Sokean Opas 1954)

Emil Soikkeli on koirankouluttajauransa aikana ehtinyt kouluttaa satoja koiria. Hänet on opittu tuntemaan erinomaisena opaskoirakouluttajana.

KOIRAT KOULUSSA

Birger Brüning kertoo koirien koulutuksesta: Haastateltavamme, johtaja Brüning on oikeastaan 'koiramies' jo toisessa polvessa. 'Pureman' hän sai jo isältään, eläinlääkäri **Johan Brünin-giltä**, joka praktiikassa joutui tietysti hoitamaan myös koiria ja niiden ystävänä perusti jo vuonna 1918 *Suomen armeijan koirakoulun*, sekä vähän myöhemmin poliisikoirakoulun.

Joutuessaan jo nuorena niin läheltä seuraamaan koirien kasvattamista, sai nuori Brüning siis tavallaan perintönä innostuksen myöhempään uraansa koirien kasvattajana ja ystävänä, täydentäen ammatitaitoaan alalla tekemällä myöhemmin useita opintomatkoja ulkomaille, mm. Saksaan, jota voidaan pitää koirankasvatuksen johtavana maana.

Haastateltavaltamme saimme tietää mm. sen, että koirakouluissa nykyään koulutetaan opaskoirien ohella myös seurakoiria ja palveluskoiria. Tarvi-taanhan noita nelijalkaisia muuallakin kuin sokeiden opastajina.

Vain harvat meistä tietänevät, että valmiiksi koulutettu hyvä opaskoira varusteineen maksaa nykyään noin 70 000-80 000 markkaa, eikä hintaa voi ihmetelläkään, kun tietää, että jo pelkkä hyvän rotuyksilön pentu maksaa huomattavan summan. Sen kasvattaminen määrättyyn ikään ja siitä johtuvat lääkäri- ym. kulut maksavat myöskin, ja kun vielä ottaa huomioon sen, että luonteensa ja muiden ominaisuuksiensa puolesta vain noin 20-25 prosenttia soveltuu opaskoiriksi, täytyy näin syntynyt suuri 'hukkaprosentti' laskea mukaan hinnan määrittelyssä. Eivätkä ammattiinsa erikoistuneet ja sille omistautuneet kouluttajatkaan elä pelkällä päivänpaiseilla.

Birger Brüning ja koulutuksessa oleva saksanpaimenkoira.

Tunnetuin ja eniten käytetty palveluskoirarotu on *saksanpaimenkoira*, mutta läheskään kaikki nekkään eivät ole palveluskoiriksi soveltuvia. Niillä, kuten ihmisilläkin, on jokaisella oma luonteensa, jonka pitää jollakin tavalla soveltua tulevan isäntänsä luonteeseen. Varsinkin opaskoiralta vaaditaan paljon. Se ei saa olla arka, ei vihainen ihmisille, eikä kotieläimille, ei myöskään tappelunhaluinen ja ennen kaikkea sillä pitää olla hyvät hermot.

Myös koirien opettajalta vaaditaan paljon, erikoisesti koirapsykologian tuntemusta ja rajattomasti kärsivällisyyttä. Pelkkien rotuominaisuuksien tunteminen ei riitä, jokaiseen yksilöön on tutustuttava erikseen.

Koiran koulutus alkaa yleensä n. 1-2 vuoden iässä ja se kestää 3-5 kuukautta – riippuen opettavien kehityskyvystä ja taipumuksista. Kun koira jo 10 vuoden ikäisenä voidaan pitää vanhuksena, on siitä seurauksena, että niitä on jatkuvasti koulutettava sokeiden tarpeisiin.

Eräänä tärkeänä seikkana halusi haastateltavamme tähdentää sitä, että opaskoira ei sovellu kaikille. Vaikka se olisi kuinka hyvin koulutettu, ei se sovi isännälle, joka ei ymmärrä sitä eikä osaa oikein kohdella koiraansa. Eräänä ikävänä seikkana opaskoirien käytössä on usein se, että niin sanottu suuri yleisö ei useinkaan osaa oikealla tavalla suhtautua opaskoiraan ja sen käyttäjään. Vaikka koira ei muussa merkityksessä voikaan verrata proteesiin, on se kuitenkin sitä sikäli, että se oppaana kuuluu ainoastaan isännälleen, joten sitä ei saa vieras kosketella, eikä ”pitää hyvänä”, vaikka se koirayksilönä olisi kuinka miellyttävä. Sellaisella sopimattomalla tuttavuuden hieromisella voi olla arvaamattomia seurauksia opaskoiran vastaiselle työskentelylle. Voihan koira esim. jossakin kadunkulmassa tuntea jonkun tuolaisen ”ystävänsä” ja siinä unohtaa tehtävänsä, ehkä isäntänsä hengen ja terveyden vaarantaen.

Myös tavallisten ”siviilikoirien” omistajille on haastateltavallamme annettava varoittava sana: Pitäkää talutushihnanne tiukalla opaskoiran isäntineen tullessa vastaan, ettei koiranne pääse tekemään tuttavuutta opaskoiran kanssa ja häiritsemään sitä tär-

Johtaja Brüningin Eka palkintokaappeineen.

keässä tehtävässään.

Kysyimme haastateltavalta, täytyykö koiria kurittaa koulutusvaiheessa. Vastaus oli jyrkästi kieltävä.

Hyvin monilla asiaa tuntemattomilla lienee yhä vieläkin sellainen vanhentunut käsitys, että koiran kouluttaminen tapahtuu piiskan avulla, mutta se ei pidä paikkaansa. Rottinki, joka kouluttajalla on kädessään, ei ole kurinpitoväline, vaan vastaa se sokean ’tuntosarvea’, jolla hän tunnustelee koiran osoittamia esteitä. Koirien, samoin kuin ihmistenkin, kouluttamisessa on jo aikoja sitten luovuttu absoluuttisen kurin periaatteesta. Pakolla tehtäviinsä opetettu koira ei koskaan ole luotettava. Samoin kuin ihmislapsikin vastaavanlaisissa olosuhteissa, voi se kovan kurin alaisena kehittyä vilpilliseksi silmäinpalvojaksi, joka ensimmäisen tilaisuuden tullessa unohtaa ja laiminlyö tehtävänsä.

- Ihmistavoille oppiakseen on koiran mahdollisimman paljon saatava oleskella asuinhuoneissa ja ihmisten seurassa, sanoo haastateltavamme yksityisenä mielipiteenään.

- Koira on perheen jäsen ja sen täytyy saada oppia tuntemaan omat oikeutensa ja samoin kuin velvollisuutensakin.

Nimim. M. R. (Sokean Opas 1954)

TAPIO RAUTAVAARA JA LAPINPOROKOIRA

Tapio Rautavaara ja perheen porokoira
Kukonharjun Tschierkis, kutsumanimeltä Pörri.

Kuuluisa urheilija-, laulaja- ja filmitäh-
temme **Tapio Rautavaara**, on tun-
netusti todellinen ”reissumies”. Hän
kiertää maattamme pitkin ja poikin.
Esiintyy, laulaa tai näyttelee. Ja soittaa
kitaraansa. Ja aina kun hän palaa pit-
kiltä matkoiltaan, jotka joskus ulottuvat ihan Lapin
perukoille saakka, hän saa kotonaan haukkumiset
vastaansa. Niinhän sitä taitaa käydä monen muun-
kin kotiin palaavan, mutta Tapsa on siinä onnelli-
sessa asemassa, että nämä haukkumiset merkitsevät
vain iloista tervetuliaistervehdystä, mihin yhtyivät
hänen viehättävä vaimonsa ja kolmen pirteän tyttä-
rensä sydämelliset äänet. Haukkuja on näet maail-
man ainoa rehellisten haukkujain sukukuntaan kuu-
luva. Se on *lapinporokoira*.

Tapio Rautavaara rakastaa koiria. Hänellä oli aikai-
semmin bokseri, nimeltään *Mohikaani*, mutta se oli
niin suuri, että leikkiessään ja tempoillessaan veti
lapset nurin. Niinpä Tapsa vuosi sitten lahjoittikin
sen paikkakuntansa poliisille apumieheksi ja se tun-
tuu menestyvän hyvin uudessa ammatissaan.

Mutta ilman koiraa ei Tapio Rautavaara voinut
enää olla. Eikä perhekään. He halusivat koiran, mut-
ta Tapio tiesi tarkkaan, mitä ja millaisen halusi. Hän
halusi lapinporokoiran.

Tapio Rautavaara on liikkunut paljon *Lapissa*. Hän
on ollut mukana suomalaisessa elokuvassakin, joka
liikkui Lapin mailla. Se oli nimeltään *Aila, Pohjolan
tytär* ja siinä Rautavaaralla oli seuralaisenaan oikea
lapinporokoira. Silloin hän jo siihen rakastui. Mut-
ta hän on nähnyt Lappia samoillessaan saman ro-
dun muitakin loistavia yksilöitä ja kuullut niistä vie-
lä useammin monasti jännittäviä ja aina kauniita ta-
rinoita. Siksi hän tahtoi saada itselleen samanlaisen.

Puhdasveristä, aitorotuista yksilöä on nykyisin vaikeata löytää. Sota on siihenkin syynä. Lapin yli käynyt sota ja saksalaiset. Sota ei tuhonnut koiria eikä hävittänyt niitä sukupuuttoon, mutta se pilasi rodun meikein tyystin. Lapinporokoirat sekaantuivat saksalaisiin *schäfereihin*. Myös kullankaivajien kaikenkarvaiset piskit ovat tehneet pahaa jälkeä lapinporokoirakannassa. Vain jossakin etelässä on enää puhdasrotuisia yksilöitä ja siitä kai uusi kanta sitten jälleen pääsee kehittymäänkin niin että tämä rotu voidaan jälleen palauttaa entiseen asemaansa Lappiin ja hyväksyä kantakirjoihinkin oltuaan viitisen vuotaa ikään kuin pannaan julistettuna. Syyttä!!

Muuan lappalainen tarjosi Tenojoella Tapio Rautavaaralle oman koiransa pentua. Vaati siitä 30 000 mk ja pani ehdoksi, ettei koiraa enää sen jälkeen saisi koskaan tuoda hänen näkyvilleen, koska hän silloin koiran isonakin nähdessään varmasti katuisi kauppojaan. Kauppoja ei silloin kuitenkaan syntynyt, sillä Tapsa oli kuullut, että Sysmän Kukonharjussa oli puhdasrotuinen perhe, jonka jonkin nuoren jäsenen saisi ostaa. Sillä tavalla tuli ”nuorin jäsen” Rautavaaran perheeseen ja on nyt viiden kuukauden ikäinen. Lapset antoivat sille nimen *Pörri*, mutta sukukirjassa sen nimi on *Kukonharjun Tschierkis*.

-Tahdoin nimenomaan lapinporokoiran, sillä olin nähnyt sen porolaumaa paimentamassa monen monta kertaa, Tapio Rautavaara sanoo. Ja innostuneena hän kertoo, miten taitava ja älykäs paimen tällainen koira on. Hän on asunut kodassakin pitkän aikaa sellaisen kanssa ja ihaillut sitä monesti työssään ja toimessaan. Tavallinen ihminen, joka ei tiedä siitä mitään enempää, ei ehkä osaa antaa sille täyttä arvoa, sillä ulkonaisesti se on perin vaatimattoman näköinen, pörrökarvainen otus, turkki on parin tuuman paksuinen. Mutta se on älykäs ja nöyrä, loistava vahti ja paimen.

Uskollisena se istuu lappalaisen vieressä porolaumaa katsellen. Ja jos yksikin poroista erottautuu laumasta, koira viuhahtaa kuin nuoli paikalle ja palauttaa sen takaisin muitten keskelle. Se saattaa kuulla lappalaisisäntänsä komentavan huudon jopa parin kilometrin päähän ja istuutuu ääntä totellen paikal-

leen lähtien liikkeelle vasta uuden komennon saatuaan. Ei ole ihme, ettei lappalainen koirastaan luovu. Se on hänelle elinehto ja ainoa toveri erämaassa.

Tapio Rautavaara jatkaa tarinaansa ja tarinoita, joita on muilta kuullut. Paras porokoiraa kuuluu olleen eräällä porokuninkaalla. Kerran sotien aikana tuli porovarkaita Norjan puolelta ja lähtivät kuljetamaan saaliinaan kokonaista neljäntuhannen pään porolaumaa. Isäntä sai sen tietää, hiihti perään ja lähetti koiran edellä, sai muutakin apua. Mutta vain koira pystyi jotakin tekemään.

Koira oli todella älykäs. Se pystyi itse ratkaisuun, miten oli meneteltävä ja mihin se voi pystyä. Se näytti selvästi ymmärtävän, ettei se kykenisi yksin käännättämään koko laumaa. Se päätti jakaa sen kahtia.

Nuolena tuo urhea koira syöksyi halki koko lauman jakaen sen siten kahteen osaan ja lähti sitten ajamaan puolikasta kotia kohti. Porovarkaatkin ymmärsivät, että koira oli vaarallinen. He ampuivat sitä kohti koko ajan, mutta lauman puolikkaan koira siitä huolimatta ajoi Suomen puolelle.

Mutta se tiesi, että koko tehtävä oli suoritettava. Ainakin yritettävä. Se kääntyi takaisin, lähti ajamaan rajan takaa lauman toistakin puolta takaisin kotitankuville. Porovarkaat olivat raivoissaan. He ampuivat jälleen ja lopulta tuli luoti, joka osui. Ja niin vaipui koira hangelle. Mutta se oli tehnyt puolet työstään, enemmän kuin mihin ihmiset kykenivät, ja oli urheasti yrittänyt tehdä kaiken. Lappalaisen nuotioilla kuuluisitte paljon ylistystarinoita lapinporokoirasta!

Pikku Pörri Tschierkis kuuluu siis todella jaloon rotuun. Siitäkin tulee hyvä vartija ja paimen. Se viihtyy hyvin lasten kanssa, jotka kaikki rakastavat sitä, mutta vieraita se ei siedä. Jokaiselle tulijalle se murisee ja näyttää hampaitaan. Se näyttää tahtovan sanoa, että kotimme on meidän linnamme, jonne vierailija ei ole asiaa.

Tapio Rautavaara rakastaa eläimiä yleensäkin ja tämä piirre on ehkä uusi lisä siihen luonnekuvaan, jonka hänestä olemme saaneet olympiavoittajana, esiintyvänä taitelijana ja radiokuuntelijoiden suosikkilaulajana

KAARLO NUORVALA (Sokean Opas 1954)

JEKKU – SUOMEN ENSIMMÄINEN VALIOLUOKAN OPASKOIRA

Ei ole laisinkaan harvinaista, että vierasta tupaan tullessa ensimmäiseksi tervehtii koira. Vähemmän tavallista on kuitenkin saada tällainen vastaanotto liikehuoneessa toimistoaikana, mutta sel-

laistakin voi sattua, kuten silloin kun kävimme tapaamassa toimitusjohtaja **O. V. Marteliusta** *Hellas Piano Oy:ssä*. Viereisessä huoneessa haukahti koira ja jo äänestä kuuli, ettei se ollut mikään sylirakki. Heikkohermoinen olisi ehkä säikähtänyt ja kääntynyt takaisin, mutta me emme tehneet niin. Asia kun sattui olemaan siten, että olimme tulleet haastattelemaan juuri tätä koira ja siinä sivussa sen isäntääkin.

Hetkistä myöhemmin istuimmekin jo mukavasti johtaja Marteliuksen huoneessa, jonne noudettiin myöskin *Jekku*, Suomen ensimmäinen valioluokan opaskoira. Esittely tapahtui täysin korrektisti, ja haisteltuaan tarkkaan lahkeitamme, paneutui Jekku huokaisten pitkäkseen isäntänsä jalkojen juureen sekä suostui ystävällisesti haastateltavaksi.

Ennen talvisotaamme käytettiin meillä koiria sokeain opastajina varsin vähän. Helsingissä kuului sokea hieroja **Erkki Vakkala** niihin harvoin, jolla sellainen oli. Jo 30-luvulla koulutti hän itse opastukseen *bokserin* ja tuli sen jälkeen erinomaisesti toimeen nelijalkaisen *Ciceronsa* kanssa. Se seikka, että mielenkiinto käyttökoiiriin juuri sokeiden opastajina talvisodan jälkeen nousi suunnattomasti, joihtui tietysti sotasoikeiden suuresta lukumäärästä. He tarvitsivat apua voidakseen jossakin määrin turvallisesti selviytyä liikenteestä. *Opaskoirakoulu* perustettiin ja sen toiminta alkoi tuottaa tuloksia. Sotasoikeiden käyttöön saatiin tarvittava määrä päteviä ja uskollisia opaskoiria. Järjestämällä kilpailuja niiden kesken saatiin kiinnostus asiaan yhä lisääntymään,

Hellas-Piano Oy:n toimitusjohtaja Olavi Martelius ja hänen opaskoiransa Jekku.

ja tätä nykyä onkin opaskoirilla hyvin ansaittu asemansa sokeain elämässä. Koulutusaineiksenä tuli ensi sijassa kysymykseen *saksanpaimenkoira*, joka onkin kunnialla säilyttänyt tämän asemansa. Muista roduista mainittakoon vain *rottweiler* ja *saksanseisoja*.

Saksanpaimenkoira Jekku, joka juuri on haastateltavamme, on ensimmäisenä opaskoirana saavuttanut championin eli valion arvon. Kymmenen kuukauden ikäisenä se joutui johtaja Marteliuksen haltuun ja kahden kuukauden koulutuksen jälkeen se oli valmis täyttämään vastuunalaisen tehtävänsä. Nyt on Jekulla jo seitsemän vuoden nuhteeton pal-

velus takanaan, eikä siinä vielääkään ilmene mitään merkkejä työhaluttomuudesta tai vanhuudenheikkoudesta. Virkeänä se suorittaa edelleen päivittäiset tehtävänsä ja on jatkuvasti osallistunut kilpailuihin, joissa se aina on sijoittunut ensimmäisten joukkoon.

Jekku on täysin tietoinen vastuustaan. Se ei koskaan ole osoittanut pelon merkkejä, mutta ei myöskään turhanpäiten uhmaa vaaraa ja täyttää siinä suhteessa opaskoiralle asetettavat korkeatkin vaatimukset. Johtaja Marteliuksella, joka jo kahdeksanvuotiaasta on ollut sokea, on noin kilometrin kävelymatka kotoaan toimipaikkaansa ja koko tämä matka risteilee pitkin pääkaupungin vilkkaimmin liikennöityjä katuja. Jekkua se ei huolestuta vähääkään. Aina yhtä rauhallisena ja luotettavana odot-

taa se oikeaa hetkeä ja johtaa isäntänsä turvallisesti ohi kadun moninaisten vaarojen. Johtaja Martelius ei voi tältä seitsenvuotistaipaleelta muistaa ainoakaan todella vaarallista tai uhkaavaa tilannetta, joka olisi voinut antaa jännitystä ja väriä tähän lyhyeen haastatteluun. Jos kukaan, voi johtaja Martelius täysin luottaa koiraansa.

Opaskoiria ei yleensä juuri käytetä siitostarkoituksiin, ja niinpä Jekku on saanut melkein koko ikänsä elää 'selibaatissa' ja sen perhe supistuu yhteen ainoaan pentueeseen. Nykyään on ainakin yksi Jekun pennuista eräällä invalidilla vetokoirana. Toivotamme näille eroamattomille ystävyksille, toimitusjohtaja Marteliukselle ja hänen Jekulleen, vielä monta hyvää ja luottamuksellista yhteistyön vuotta.

Nimim. E. G. (Sokean Opas 1954)

Koirahuumoria

E. NURMELA (Sokean Opas 1954)

KOIRA KASVATTAJANA

Teemu oli pirteä poika, harvinaisen reipas miehenalku ikäisekseen. Hiukan hän vaikutti umpimieliseltä ja poissaolevalta tovereittensa parissa. Hänen pyöreät ruskettuneet pojankasvonsa kääntyivät usein katsomaan kaukaisuuteen, ja silloin moni vanhempi mies pojan nähdessään arveli ääneensä: - Tuosta pojasta tulee varmaankin merentutkija tai sitten hänen mielensä palaa jonnekin kaukaisuuteen, metsiin ja vaaroille.

Teemua ei miellyttänyt koulunkäynti, se painosti häntä varsinkin kevätpuolella. Hänen hengityksensä tuntui salpautuvan huoneen ilmassa, ja useinkin opettajan ääni etääntyi jonnekin utuiseen hämähäryyteen hänen korvistaan pojan uneksivien silmien nähdessä edessään kiehtovia salomaita ja salaperäisiä seutuja täynnä ihmeellistä, kuohuvaa elämää.

Isä oli aikansa käyttänyt lujaa kättä pojan kasvatamiseksi, hän antoi kuritusta ja nuhteita, ja puhui enemmän kuin ehkä vuosiin selittäessään Teemulle, mitä merkitsi nuoruusaika ja koulunkäynti.

- Sinusta tulee maankiertäjä, hamppari, ellet ymmärrä omaa etuasi.

Teemun äiti kuunteli sydän kipeänä isän varoituksia. Hänen kasvoillaan paloi pelon hehku pojan tähden. Aikoiko isä karkottaa Teemun, ellei hän suorittaisi koulunkäyntiään. Mitä oli viisaan äidin tehtävä tässä tapauksessa?

Niin ajatteli äiti ja valvoi kaiken yötä. Kysymys oli visainen ja arka. Oliko oikein äidin asettua pojan puolelle isää vastaan? Sydän käski, järki kielsi. Mutta naisen sydämen ja järjen välille mahtuu paljon muutakin, ja Teemun äidin kohdalla se merkitsi sovittelua.

- Anna pojan heti koulun keväällä päätyttyä vaeltaa metsään, jonne hän kaipaa. Anna hänelle lupa asua

siellä yksin koko kesän vaivaamatta häntä työnteolla tai lukemisella, mistä hän vain vaivautuu ja synkistyy. Kun sitten koulu taas syksyllä alkaa, vaadit häneltä täysiä suorituksia reippaan kesän jälkeen.

- Miten tuon asian oikein ottaisi? ihmetteli isä. Hänen miehenvaistonsa sanoi, että pojan oli hyvä oleskella metsissä ja rannoilla. Mutta oliko oikein jättää hänet kokonaan omaan maailmaansa ilman isän valvovaa katsetta ja ilman säännönmukaista jokapäiväistä työskentelyä kodin piirissä?

Tiedämme, miten usein äidin tahto onnistuu aivan huomaamatta voittamaan miehen jyrkimmänkin vastarinnan. Vaikka siis isä piti Teemun metsäelämää aivan mahdottomana ajatuksena, poika heti lukukauden päätyttyä painui reppu selässä, luodikko kädessä ja iloisesti haukkuva *Peni* mukanaan sydänmaille – kaukametsiin, jonne hänen mielensä oli koko talven palanut.

Evästä ja työkaluja hänellä oli mukanaan, ja niin hän pitkän marssin ja vapauden huumaamana vihdoin asettui metsälammen rantaan, suojaisaan paikkaan, jota kuuset ja lehtipuut varjelivat pohjoisen puolelta. Siihen hän raivasi teltan paikan ja rakensi tulimuurin. Ja telttaansa hän rakensi myöskin ha-

vuvuoteen itselleen ja Penille sopivan tuulensuojan oviaukon viereen.

Niin alkoi elämäntahti jatkua huikaisevassa vapauudessa eikä Penin ilomieli tästä uudesta elämänmuodosta ollut pienempi kuin pojankaan. He retkeilivät, Peni haukahteli ja osoitti ystävyttään Teemulle. Mutta kun ajettiin takaa jotakin, metsänelävää, niin Peni osoitti aivan hämmästyttävää oveluutta ja taitavuutta. Yhdessä he retkeilivät, yhdessä jakoivat saaliin ja yhdessä lepäsivät aina, milloin uupuneina palasivat metsäisiltä retkiltään.

Oli jo täysi kesä tullut. Pitkillä samoilumatkoillaan he osuivat paikalle, jossa juuri oltiin metsänraivaustöissä. Siellä uurasti suuri miesjoukko raivaten metsää ja samalla aukaisten tietä tämän asumattoman korpiseudun läpi. Teemu katseli kauan miesten toimia, kovaa näytti työ olevan ja joku metsäpäällikkö tai mikä lienee ollut johtaja, yhä vain osoitti ja kehotti miehiä. Teemusta tuntui oudolta nähdä miesten noin ankarasti yrittämässä eikä hänen mieleensä johtunut se tosiasia, että miehet uurastivat vaimojensa ja lastensa tähden, jokapäiväisen leivän tähden. He raatoivat ansion ja rahan tähden. Mutta Teemusta tuntui kuin nuo miehet olisivat edustaneet hänen silmissään pakonalaisia, jonkinlaisia ihmismuurahaisia, joita outo elämäntahto orjuutti ja pani heidät alaisikseen. Vapaana humiseva salo hänen ympärillään oli tuon maailman täysi vastakohta.

Niin sitten kävi, että Teemulta alkoivat ruokavarat huveta. Ei niin, etteikö hänellä olisi ollut syötävää, sitä oli kyllä runsaasti, mutta puutetta oli aivan tavallisesta ruoasta, johon hän oli kotona tottunut ja varsinkin piimää ja maitoa hän alkoi kaivata.

Teemu ja Peni olivat niin kiintyneet toisiinsa ja niin ihmeellisesti yhteen liittyneet, että näyttivät arvaavan toistensa ajatuksetkin. Ja kun he taas osuivat työmiesten lähettyville, niin Teemu kädenliikkeellä vaati Penin hiljentymään ja hiipimään lähemmäksi miesten ruokailupaikkaa, minne nämä olivat jättäneet täysinäiset eväsreppunsa. Ja ihmeellistä! Penin silmät nauroivat ymmärtämyksestä. Se hiipi äänettömästi ruokailupaikalle ja raahasi hampaissaan jonkun miehen eväsreppua. Teemu vihelsi hiljaa ja osoitti Penille pientä metsälatoa, jonka alle Peni ryömi saaliineen.

Repassa oli paitsi evästä myös kaikenlaisia työaseita ja sokeria, joka varsinkin Penin hampaissa maistui hunajalta. Yhdessä he nauttivat repun sisällöstä ja kätkivät tyhjentyneen repun takaisin ladon alle.

Miesjoukon keskuudessa tällaiset varkaudet herät-

tivät äreää suuttumusta. Miehet alkoivat epäillä toisiaan ja menivät vihdoin työpäällikön puheille. Jo kainen vaati äänekkäästi johtajaa selvittämään varkaustapaukset. Asia ei sietänyt enää viivyttelyä. Olihan eväiden lisäksi joiltakin kadonnut jopa työvälineitä ja rahakukkarokin.

Niinpä johtaja asettui eräänä päivänä vartioimaan pensaikkoon miesten ruokailupaikan läheisyyteen. Hänen silmänsä rävähtivät suuriksi, kun hän huomasi ovelannäköisen koiran pujahtavan pensaikosta, nuuskivan miesten reppuja aivan kuin tunnustellessa minkä niistä kannattaisi anastaa. Ja vihdoin se lujalla puraisulla tarttui johonkin repuista ja alkoi raahata sitä mukanaan. Työpäällikkö seurasi Penin kulkua ja näki koiran kätkevän saaliinsa ladon alle, josta sitten myöhemmin löydettiin kaikki muutkin kadonneet reput.

Pian koiran tultua ladolle työpäällikkö yhdytti Teemun, joka oli juuri vatsallaan kurkkimassa ladon alle.

- Seis, poika!, ärjähti työpäällikkö. - Vai tässä on varaskätkö, jonne miestemme reput ovat eksyneet. Miten on tämä kaikki selitettävissä. Ja kenen poika sinä olet?

Siihen päättyi Teemun ja Penin metsäläisaika. He eivät olleet ottaneet sitä siltä kannalta oppiakseen, kuin *Jukolan Juhani* veljineen, vaan olivat erehtyneet rikoksen polulle. Metsäpäällikkö kertoi Teemun isälle tätä kummaa juttua, miten hän oli silmät pyöreinä katsonut ihmeellistä koiraa, joka osasi varastaa ja kätkeä saaliinsa isäntäänsä varten. Se oli ollut jotakin miltei yliluonnollista.

Metsäpäällikkö oli ymmärtäväinen ja hyväluontoinen mies ja Teemun isän ystäviä. Hän pyysi isää luovuttamaan Teemun hänen alaisekseen metsätyömaalle, jossa poika oppisi niin paljon, että pääsisi jos syksyllä metsäkouluun.

Poika oli varmaankin hyvin kiintynyt metsään ja sen elämään, siitähän kulunut kesä oli ollut selvänä todisteena

Entä Peni? Sekin sai anteeksi kolttosensa ja sai tämän jälkeen vain oikeiden metsämiesten kanssa lähteä saloille samoamaan, jonne sen veri veti. Isäntä ei voinut edes surmata Peniä, olihan se osoittanut niin ihmeellistä viekkautta ja palvelushalua. Isäntä maksoi sen aiheuttamat vahingot metsätyömiehille. Ja siitä tapauksesta lähtien Teemusta tuli metsäkoulun innokas ja ahkera oppilas.

UNTO KARRI (Sokean Opas 1954)

Koira laulaa

Olen koira ja kulkuri isäntä on,
vaatteita vailla ja kunniaton.
Häntä ihmiset ilkeät ilkkuu,
iho housun kun saumasta vilkkuu;
joka portti nyt edessä paukkuu,
kylän ylpeät rakit ne haukkuu:
”Pois pihalta, kapinen rakki,
ja isäntäs myös, risatakki!”

Niin samoomme kohti me yötä,
polo kulkija koiransa myötä.
Lato armias meille suojan suo.
Minä hiivin isännän köyhän luo.
Tuo mies, joka kulkee ja kulkee,
hän syliinsä nyt minut sulkee.
Me nukumme heinissä vierekkäin,
toinen toistamme lämmittäin.

On lohdutus: Kiero ja kurja
jos maailma kuinkakin lie,
jos onkin se kurjalle nurja,
ja kylmä ja pitkä sen tie,
sen kolhut kun yhdessä jaamme,
sitä ainakin haukkua saamme!

Ladon ylle kun kohoaa kylmä kuu,
minä luista, hän paistista uneksuu.
Jää kauaksi maailma paha:
Isännällä on ihrainen maha,
olen kartanon koira rna herkkusuu.
On arkiruokaani paistin luo,
ei kiusaa tee ruoka, ei raha!
Vilun horkka kun aamulla puistattaa
ja on huurteessa pakkasen kylmänä maa,
ovat edessä miero ja vaivat.
Minä herään vilusta muristen,
siihen vatsamme yhtyvät kuristen,
jotka unessa täyttyä saivat.

Jos joskus isäntä juovuspäin,
tai muuten maailmalle äkeissään,
voi potkun antaakin ärähtäin,
minä kuitenkin luoksensa jään.
Nuo potkut ja muun mitä saamme,
me yhdessä kaikki ne jaamme.

(Sokean Opas 1954)

OPASKOIRIEN KÄYTTÄJIÄ

Opettaja Einar Juvonen ja hänen opaskoiransa Orto, parivaljakon kitkaton yhteistyö on jatkunut vuodesta 1946.

Kotkassa sijaitsevan sementtivalimon omistajalle, rakennusmestari **Veikko Arvi Rikalle**, joka sodassa kapteenina menetti näkönsä, on opaskoira *Jeri* ollut mitä parhain ystävä ja opastaja jo kolmen vuoden aikana. *Jeri* on nyt viisi ja puolivuotias. Se voitti avoimen luokan kilpailun vuonna 1952 ja pääsi siten voittajaluokkaan. Kilpailuissa se on aina pärjännyt melko hyvin.

- Minun mielestäni, sanoo rakennusmestari **Rikka**, - koirani on vanhetessaan tullut yhä mallikelpoisemmaksi opaskoiraksi ja kuuluu ikään kuin taloni kalustoon, jota ilman en voisi olla. Sitä paitsi sen suoma seura jo yksistään on korvaamaton.

Rakennusmestari Veikko Rikka ja hänen opaskoiransa Jeri.

Sokeain Keskusliiton puheenjohtaja, opettaja **Einar Juvonen** lähtee joka aamu kello viiden tienoilla lenkille Eläintarhaan. Isäntä voimistelee raikkaassa aamuilmassa, opaskoira *Orton* sillä välin juostessa vapaana.

Yhteisymmärrys on koko ajan ollut mitä parhain, se käy kuin sähköllä. Koira ymmärtää miestä ja mies koiraa, sanoo opettaja Juvonen.

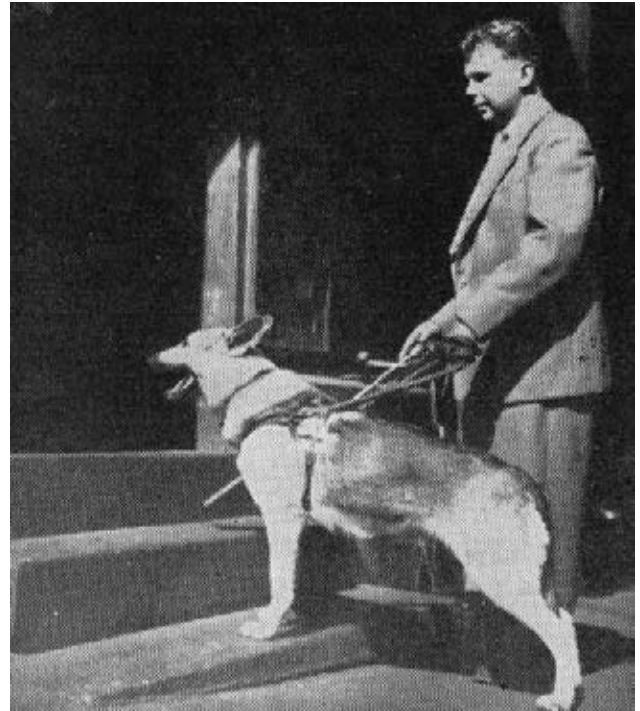
Orto, jonka Juvonen sai vuonna 1946, on nyt kahdeksan vuoden ikäinen, eikä vielä näytä mitään väsymyksen eikä vanhuuden oireita.

Oiva Koskisella on jo toinen opaskoira ja molempien kanssa hän on tullut toimeen erinomaisesti, kilpailuissa hän on aina sijoittunut kärkitiloille.

Hyvinkäällä sijaitsevan Fysikaalisen hoitolaitoksen omistaja **Oiva Armas Koskinen** on soitiemme aikana menettänyt näkönsä. Hän on ollut siitä lähtien opaskoiran käyttäjänä maamme innokkaimpia. Opaskoirien kilpailuihin hän on myös ottanut säännöllisesti osaa ja hänen oppinaan olleet koirat ovat aina sijoittuneet niissä kärkitiloille. Täsmällisyys niiden kanssa on kasvatuksen a ja o, muuten ei niiltä voi mitään vaatiakaan, on Koskisen mielipide opaskoirista.

Holger Blomqvist ja Opas-Sipa, jotka opaskoirakilpailuissa ovat useita kertoja voittaneet Suomen mestaruuden.

Porvoossa harjantekijä **Holger Blomqvist** on opaskoiransa *Sipan* kanssa "seurustellut" neljä vuotta, ja puhumattakaan siitä, että *Sipa* on isännälleen tuonut opaskoirakilpailuissa Suomen mestaruuden, se on mitä ihanteellisimmin opaskoira Blomqvistin omasta mielestä.

- Se tietää kadut ja liikenteen. Vaikka Porvoo onkin pieni kaupunki, koira tietää kadut paremmin kuin sikäläinen poliisi, arvelee herra Blomqvist ja lisää, että opaskoira on sokealle yhtä tarpeellinen kuin näkeväälle ihmiselle silmät.

Toimitus (Sokean Opas 1954)

PETER – YSTÄVÄNI

Hienoista vanhemmistaan ja ylhäisestä sukupuustaan huolimatta *Peter* on vaihdokas. Sitä voisi ehkä kutsua boheemiksi. Hiukan hassu se on joka tapauksessa, eikä niin vähääkään. Se käyttäytyy erittäin merkittävästi useimmissa tilanteissa. Ja kuitenkin *airedalenterrieriä* pidetään erikoisen älykkäänä koiralajina. Mutta tuttu asiahan on, että poikkeukset vahvistavat säännön.

Parasta on, että kerta kaikkiaan heti kerron, ettei *Peter* ole minun koirani. Sen omistaja on naapurini. Minä en myöskään ole valinnut sitä ystäväkseni. Se on valinnut minut. Eikä se suinkaan ole osoittanutkaan lämpimimpiä tunteita minun henkilöäni kohtaan, vaan yksinomaan ja ainoastaan sitä hyvää ruokaa kohtaan, jota hellä sydämeni käskee minun sille antamaan. Hyvääkään se ruoka ei ole aina, toden sanoakseni, mutta *Peter* on kaikkisyöjä ja maiskuttelee hyvillään syödessään hernesoppaa, perunankuoria, hyytelönjätteitä ja makkarannahkoja epämiellyttävänä sekoituksena. Se on eräänlainen likasanko, tuo koiratyhmyri. Mutta koen tyydytyksen tunteen, kun se vapauttaa minut heittäjästä pois ruoanjätteitä, jotka eivät enää houkuttele perhekuntaani. Sen kiitollisuus saamansa johdosta saa minut välistä tuntemaan jopa häpeää.

Kauhean hoitamaton on *Peter* ystäväni kaiken lisäksi. Trimmaamattomana ja likaisena se tallustelee tehden kammottavia jälkiä parvekkeen lattialle, missä sen ruokakuppi sitä odottaa. Peremmälle huoneisiin se ei tule luokseni huolimatta kaikista hännänheilutuksista ja yrityksistä se pistää päänsä juuri sen oven väliin, jonka minä hellittämättä suljen aivan sen kuonon edestä. En tee sitä julmuuttani, vaan koska pelkään sen porroisen turkin ole-

van täynnä syöpäläisiä, joita en ole huvittunut näkemään levinneinä ja lisääntyneinä vaatimattomassa, mutta kuitenkin siistissä majassani.

Peter osaa haukkua – mutta se haukkuu aina sopimattomaan aikaan ja sopimattomalla paikalla. Se vaikenee kuin muuri, kun vieras lähestyy sen kotia. Heiluttaa vain häntää toivottaen tervetulleeksi minä maankiertäjän tahansa. Sitä vastoin se päästää komean haukahduksen, kun joku talon ystävä tulee vieraskäynnille. Puhtaasta ilosta se tekee niin luullen ilmeisesti, että koiran ei pidä haukkua muuten kuin näyttääkseen ystävällisyyttään.

Niin, se on niin takaperoinen joka tavalla, tämä hyvä *Peter*, ettei sille voi suuttua. Pysyköön se vain sellaisena. Takkuisuudessaan se näyttää jokseenkin hurjalta ja viime kesänä sen emännän onnistui vain sitä näyttämällä ajaa pakosalle kokonainen mustalaisseurue. Ylpeä hetki *Peterin* emännälle – *Peterillä* itsellään ei ollut aavistustakaan, millaista pelottajan osaa se näytteli.

Viime päivinä on suoritettu räjäytystöitä sillä tontilla, jossa *Peterin* koti sijaitsee. Se on jotakin, mitä *Peterin* hermot eivät kestä. Se istuu meidän portailamme tähyillen seudun yli. Ja leikkii herraa konnullaan. Kylässä on suuri joukko rakkikoiria, jotka edustavat mielikuvituksellisia sekarotuja. Erään sellaisen koiran isä on *Peter*. Ja sen näkeekin. Päästä näkee, että *Peter* on isä, mutta ruumiin äiti on eittämättä ollut jokin schäfernarttu. Kun *Peter* nyt on ottanut asiakseen pyytämättä vartioida taloamme, se ei salli ensinkään rakkien vierailuja. Meneepä se niin pitkälle, että se karkottaa ne haukunnallaan, spontaanisesti ja voimaperäisesti. Ellei sekään auta, se syöksyy kuokkavieraiden kimppuun. Hiljattain se käyttäytyi niin temperamentikkaasti erästä jäl-

keläistään – epäsäätyisestä avioliitosta syntynyttä – kohtaan, että pelkasin puoliverisen heittävän henkensä. En tietänyt, että Peter osasi niin purra.

Lintujen rauhoitusaikaan viime kesänä Peter käyttäytyi kuin se olisi ollut yksi itkijöistä valitusmuurilla. Istuessaan kytkettynä koirakoppiin kotipihalla se viritti niin sydäntä vihlovan huudon, että se kävi koko seudun hermoille. Se kuulosti todella kauhealta. Sydänsurunsa se mylvi ilmoille. Aamuvarhaisesta myöhään iltaan Peterin valitushuuto kaikui yli kesäisen kauniin seudun. Oli hetkiä, joina olisin voinut kuristaa Peterin. Mutta juuri silloin tunsin pehmyyttä sydämessäni ajatellessani, että koira on kuitenkin luotu vapaaseen elämään eikä kahlevangiksi.

Peter ystäväni on siis murheenlapsi. Se ei ymmärrä, jos sille karjuu ”kusch” tai ”dawn”. Katsoo vain mitään käsittämättä ihmiseen, joka sellaista puhuu. Jotakin vetoavaa katseessaan. Koirankatse, ymmärrättehän. Joka sanoo, että koira kestää ja kärsii ja on uskollinen. Ja Peter-lurjus tuntee ehkä kuitenkin jossain hämärässä tietoisuudessaan, että hänestä loppujen lopuksi pidetään – niin mahdoton kuin hän onkin.

Nimim. **CONSTANCE** (Sokean Opas 1954)

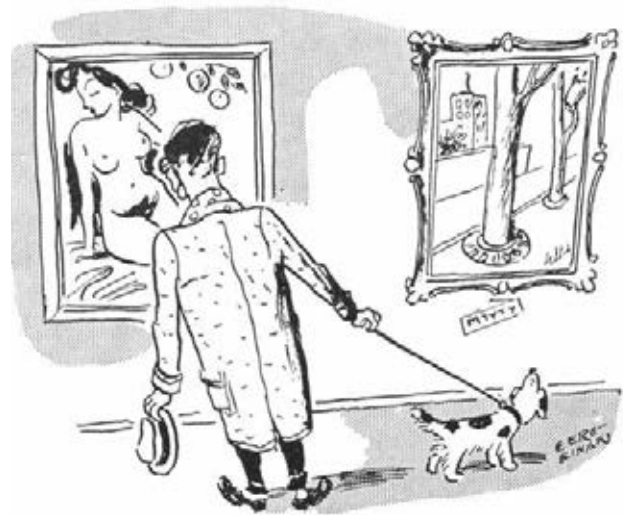
Koirahuumoria

- Miksi potkaisitte Elmeriäni?
- Onko sääreni mikään lyhtypylväs?

- Tulin maksamaan koiraveroa.
- Mikä nimi?
- Jeri.

Taiteen tuntijat

EERO-EINARI (Sokean Opas 1954)

Sokean opas 1955

SOSIAALIMINISTERIN TERVEHDYS

Monasti ja monessa eri yhteydessä tulee todenneeksi, että tämä maailma on voimakkaiden, terveiden miesten maailma. Heikkojen tai jollakin tavoin poikkeavien asiaa ei paljontaan ole otettu huomioon ihmisten keskinäisiä olosuhteita järjesteltäessä.

Yhdessä sosiaalisen ajattelun kehittymisen kanssa on maailmankuvaan vähitellen tullut mukaan suvaitsevaisuus niitä kohtaan, jotka ovat joko syntymästään saakka tai myöhemmästä ajankohdasta lähtien joutuneet elämään ns. heikkoina tai vajavaisina yksilöinä.

Näin on myöskin ollut sokeiden laita. Terve ihminen on ikään kuin sulkenut heidät pois tietoisuudestaan. Sokeain omatoimisuus järjestöjensä kautta on vienyt heidän asiaansa eteenpäin ja pakottanut muutkin huomaamaan heidät, asennoitumaan heidän kysymyksiinsä. Tänä päivänä on sokean asema jo aivan toinen kuin vain muutama vuosikin sitten vuosi kymmenistä puhumattakaan.

Yhteiskunnan on kiitoksella aina muistettava näitä järjestöjä, jotka ovat herättäneet uinuvan oman tunnon. Sokeiden on myös itsensä syytä antaa tunnus omaehtoisen järjestötyön piirissä toimineille, jotka ovat työskennelleet sokeain aseman parantamiseksi sekä lakisääteisen että muun toiminnan kautta.

Jokaisen näkevän on syytä tuntea itsensä sokeaan nähden velalliseksi ja muistaa, että vain kohtalon oikku on, että juuri minä olen näkevä ja tuo toinen sokea ja samalla myös muistaa, että näkevän asia on auttaa sokeita heidän pyrkimyksissään saada tukea niissä kysymyksissä, jotka edistävät sokean sopeutumista näkevien yhteiskuntaan ja näkevien asia on myös yleiseen mielipiteeseen vaikuttaen tehdä sokean tie tasaisemmaksi nykyisestään. Tässä mielessä lähetän maamme sokeille rohkaisevat terveiset.

Ministeri TYYNE LEIVO-LARSON
(Sokean Opas 1955)

PUHEENJOHTAJA JA OPAS

Kun *Hellas-Piano Osakeyhtiö* vietti taanoin toimintansa 50-vuotisjuhlaa, istui toisen isännän paikalla toimitusjohtaja **Olavi Martelius** ja häntä vastapäätä kunniavieraana hieno, valkokuukkainen vanha herra **Leopold Öller**. Ja puhe, jonka kunniavieras illan kuluessa isännälle piti, oli hieman epätavallinen; siinä tähdennettiin ensi sijassa sosiaalisen ajattelutavan merkitystä liike-, kuten muussakin inhimillisessä toiminnassa. Epäilemättä juuri sosiaalisuus oli Leopold Öllerin omankin toiminnan johtotähtenä. Muudan kauneimpia esimerkkejä tästä oli se työ, jonka hän suoritti opaskoiratoiminnan hyväksi. Hän oli mukana jo 1921, perustamassa *Suomen Armeijakoirayhdistystä*, ja monien vaikeuksien jälkeen, syksyllä 1948, saatiin vihdoinkin pystyyn kaikki opaskoiran tarvitsijat käsittävä *Opaskoirayhdistys – Ledarhundföreningen*, jonka puheenjohtaja Leopold Öller oli marraskuuhun 1953 eli kuolemaansa asti.

Voinee olettaa, että hän *Hellas-Piano Osakeyhtiön* juhlassa puhui myös opaskoiramiehenä – ja opaskoiramiehelle. Sillä *Opaskoirayhdistyksen* puheenjohtajaksi tuli hänen jälkeensä ensiksi **Tauno Keto** ja sitten **Olavi Martelius**.

Leopold Öller jos kukaan loi yhdistykseemme hengen ja ihanteet, huomauttaa **Olavi Martelius**.

- Eikä **Tauno Kedon** muisto vähällä häivy maamme sotasokeitten sydäimestä. Itse puolestani tunnustan olevani lähinnä käytännön mies. Mutta jokainen meistä lienee joka tapauksessa tullut vuosien vierieissä havaitsemaan, kuinka inhimillisesti kauniiksi ja yhteiskunnallisesti vertauskuvalliseksi opaskoiran ja omistajan suhde saattaa muodostua. Useasti opaskoira on omistajansa luonteen todellinen koetinkivi, se vaistoa ihmeteltävästi ihmisen aikomukset, tarkoitukset ja ajatuksetkin siten, että koira on ikään kuin isäntänsä omatunto. Toisaalta

koiran isäntä oppii ennen pitkää ymmärtämään koiransa luonteen ja sielun.

Olavi Marteliuksen maineikas opas *Jekku*, Suomen ensimmäinen valioluokan yksilö, haukahtaa hyväksyvästi ja alkaa jälleen jyrsiä luuta. Isäntä taputtaa sen päätä ja jatkaa: - Opaskoirien tarvetta enentää tietysti se, että koiran ikä on suhteellisen lyhyt. *Jekku* on yhdeksän vuotta vanha ja pystyy suoriutumaan tehtävistään enää kahden, kolmen vuoden verran. Sitten sen on siirryttävä eläkkeelle. Opaskoiran on oltava aisteiltaan ja liikuntaorganismiltaan täydessä kunnossa kyetäkseen ohjaamaan isäntäänsä esimerkiksi suurkaupungin liikenteessä. Uskollisuus ja avuliaisuus eivät yksinään riitä. Tällä haavaa Suomessa on täysikuntoisia koulutettuja opaskoira noin 150, joista yhdistyksemme on kouluttanut kuutisenkymmentä seitsenvuotisen toimintansa aikana. Kun maassamme on yksistään siviilisokeita yli 4000, opaskoira riittää vain ani harvalle joukosta. Lisäksi koirakantaa on, kuten sanottu, joka vuosi uusittava. Toinen asia on, sopiiko jokainen sokea koiran isännäksi. Sillä isännälläkin on velvollisuutensa koiraa kohtaan, myös häneltä vaaditaan vaistoa, jotta hän ymmärtäisi koiran lajityypilliset taipumukset ja yksilöllisen omalaatuisuuden. Ennen opaskoirayhdistyksen perustamista siviilisokeilla oli tuskin lainkaan käytössään koiria; tai mikäli oli, he olivat saaneet hankkia ja kouluttaa ne itse. Ensimmäisenä suomalaisena siviilisokeana hankki itselleen opaskoiran helsinkiläinen **Erkki Vakka-la**. Hänen koiransa oli tunnettu bokseri *Hiisikorven Samu*, jonka hän koulutti jo 1930-luvulla.

Opaskoiratoiminnan alkuaikojen suurimpia haittoja oli pätevien kouluttajien puute. Nykyään meillä on sentään jo kaksi koirakoulua. Pitäjänmäellä valmennetaan koiria sotasokeille ja *Korsossa* siviilisokeille. Eri asia on, että koulutettu koira varusteineen maksaa 70-80 tuhatta markkaa, eikä siis ole joka

miehen kustannettavissa. Sotasokeille *Valtion Tapaturmatoimisto* suorittaa koko summan, siviilisoikeille sosiaaliministeriö vain osan. Ilahduttavaa on kuitenkin ollut havaita, että sosiaaliministeriössä on vuosi vuodelta alettu tukea yhä tuntuvammin siviilisoikeita opaskoirien hankinnassa.

Lopuksi Olavi Martelius viittaa niihin pieniin käytännöllisiin vaikeuksiin, joita koiran – varsinkin suuren schäferin – hoito ja ruokkiminen pienessä kaupunkiasunnossa aiheuttaa. Koiran oikea tyyssija on maaseutu. Niinpä myös Olavi Martelius ja Jekku lienevät tyytyväisimpiä elämäänsä silloin, kun koiran työviikko on lopussa ja auto pysähtyy Marteliusten Kesämaa-nimisen huvilan eteen Vaaksjärvel-

lä. Siellä on kuivia kangasmaita, varjoisia polkuja, puita, siilejä, maamyyriä ja – mikä parasta – oivalinen rantasauna. Isäntä kylpee ja Jekku hakee kapuloita vedestä.

Kuten jokainen opaskoiran käyttäjä, Olavi Martelius on sitä mieltä, että hänen koiransa on kaikista Suomen opaskoirista paras sekä koirana että toverina. Ja häntä vastaan on ehkä työläs väitellä kenenkään, joka on oppinut Jekun tuntemaan - saati kun isännän sanojen takana on vielä yhdistyksen puheenjohtajan arvovalta.

Toimitus (Sokean Opas 1955)

VARIS SATEESSA

Eli älyllis-lyyrillinen kuvaus kävelystä suomalaisessa luonnossa

- Oletteko saanut sitä tyydytystä?
- Olen tullut harmaaksi. Ja sanotaan, että ääneni on epämiellyttävä.
- Sitten koivut taas viheriövät, sadepisarat lehmillä olivat jonkin verran kuivuneet ja varikseni niskahöyhenet vähän pörhistyneet.
- Sallitteko huomauttaa mielenne virkistykseksi, että nyt on kesä, armahin vuodenaika Pohjolassa?
- Kiitos huomauttamisesta, olen sen jo huomannut itsekin. Olen läpimärkä.
- Mutta äsken sade lakkasi.
- Väliaikaista kaikki on vaan.
- Eikö mahtaisi olla aika jo mennä nukkumaan? Kai teillä on koti?
- On hyvinkin. Kotilieteni on tuolla petäjänlatvuksessa, lämmin ja mukava.
- Ihmettelen, miksi ette lennä sinne.
- Ihmettelette? Minä täytän tässä elämäntehtävääni.
- Ulkona aidanseipäessä?
- Niin. Ette ilmeisesti tiedä, että olen rouva varis. Odotan tässä miestäni kotiin ...
- Ilta pimeni. Jostakin kuului hilpeätä mekastusta, olin sen seasta kuulevinani riehakkaita ukkovaristen raakkumisia.
- Jälleen alkoi sataa tihuuuttaa, eikä sille Taivaan Isäkään mah-
tanut mitään.

AAPELI (Sokean Opas 1955)

USKOLLISUUDEN PERUSTEET

Konrad Lorenz ja hänen koiransa Stasi

Konrad Z. Lorenz, itävaltalainen professori, on saavuttanut maailmanmaineen eläinten käyttäytymistä ja luonnetta koskevilla tutkimuksillaan. Ja mikä parasta, hän on kyennyt tuomaan tutkimustuloksensa julki mitä ihastuttavimmassa muodossa. Vuosi sitten ilmestyi suomeksi hänen kirjansa *Eläimet kertovat* ja vastikään on painosta valmistunut hänen toisen teoksensa *Koiran elämää* käännös. Molemmat teokset ovat yhtä runollisia kuin humoristisia, yhtä oppineita kuin raikkaita. Kaikesta näkyy Konrad Lorenzin hieno, ymmärtävä suhde eläimiin ja hänen persoonansa riemastuttava omalaatuisuus. Teos *Koiran elämää* on epäilemättä jäävä lajissaan klassilliseksi. Näytteeksi sen esitystavan tuoreudesta ja havaintojen rikkaudesta lainaamme seuraavassa ne katkelmat, jotka käsittelevät sudensukuisten koirien uskollisuutta ja erityisesti Konrad Lorenzin oman Stasi-nimisen nartun pitämisiä ja mieltymisiä.

- Sudensukuisten koirien uskollisuus perustuu johtajuuteen. Pysyvän pennunomaisen liittyvyyden sijasta, joka on ennen kaikkea ominaista tavallisille sakaalin-sukuisille koirillemme, susikoirilla on uskollisuuden perustana toveruus. Kun sakaali pysyttelee paikoillaan ja elää etupäässä raatoja syömällä, on susi taas miltei yksinomaan peto ja on saaliin hankinnassa ehdottomasti riippuvainen laumatovereittensa avusta. Susilauman on pysyttävä kiinteästi yhdessä voidakseen tavoittaa suurriistaa.

- Ankara sosiaalinen järjestys, uskollisuus johtajasutta kohtaan ja keskinäinen tuki ovat välttämättömiä edellytyksiä tämän eläimen menestymiselle taistelussa olemassaolostaan. Sakaalin-sukuiset koirat näkevät isännässä emoeläimen, sudensukuiset johtajasuden, edelliset ovat lapsenomaisesti riip-

puvaisia, jälkimmäisten uskollisuus on ikään kuin miesten keskeistä toveruutta. Sudensukuisen koiran kiintymys tiettyyn ihmiseen syntyy erikoislaatuisella tavalla: - Siirtyminen lapsellisesta emoeläimeen kohdistuvasta kiintymyksestä täysikasvuisen koiran toveruuden asteelle on silloinkin elävä, kun koira elää kaltaisistaan erillään ihmisperheessä, ja sama ihminen edustaa sille sekä emoeläintä että johtajuutta. Tämä ilmiö muistuttaa nuoren ihmisen puberteetikautista vapautumista perhesiteistä ja ryhtymistä omin voimin toteuttamaan ihanteitaan.

- Narttuni *Stasi, schäferin* ja kiinalaisen *chow*-koiran risteytymä, yhdisti suhtautumisessaan isäntäänsä onnellisella tavalla sudensukuisten esi-isänsä valikoivan toveruuden ja sakaalin perintönsä vahvan pennunomaisen riippuvuuden. Se syntyi alkukeväästä 1940 ja oli 7 kk:n ikäinen, kun valitsin sen kasvatettavakseni. Sen ulkonäössä oli sekä saksalaisen schäferin että kiinalaisen pystykorvan piirteitä; todellinen kulta piili kuitenkin sen luonteessa. Hihnassa kulkemisen, vapaasti kulkemisen ja käskystä makaamisen se oppi hämmästyttävän lyhyessä ajassa. Se oli luonnostaan siisti eikä käynyt lintujen kimppuun. Jouduin eroamaan Stasista vajaan kah-

den kuukauden kuluttua saatuani kutsun yliopistonopettajaksi toiseen kaupunkiin. Kun tulin kotiin joululomalle, Stasi otti minut vastaan riemukkaasti. Se osasi kaiken minkä olin sille opettanut.

- Kun jälleen laittauduin matkaan, syntyi suorastaan traagillisia kohtauksia. Jo ennen pakkaamisen alkua Stasi oli alla päin eikä poistunut hetkeksikään luotani. Heti kun lähdin huoneesta, se hypähti hermostuneesti pystyyn ja halusi seurata minua jopa käymäläänkin. Kun laukut oli pakattu, Stasin murhe kehittyi neuroosiksi. Se ei enää syönyt, sen hengitys oli heikkoa ja rauhatonta ja ajoittain syvien huokasten katkoma. Matkapäivänä ajattelimme sulkea sen huoneeseen estääksemme sitä väkivalloin seuraamasta minua. Mutta Stasi oli vetäytynyt puutarhaan, koirista kuuliaisin kieltäytyi tottelemasta, kun sitä kutsuttiin.

- Kun lopulta lasten, työntökärrijen ja matkalaukujen muodostama karavaani lähti liikkeelle, seurasi sitä parinkymmenen metrin päässä omituiselta näyttävä koira häntä riipuksissa, niskavilla pörhöllään ja silmissä harhaileva katse. Asemalla yritin viimeisen kerran ottaa sitä kiinni – mutta turhaan. Juna lähti, Stasi seiso i liikkumattomana paikallaan. Vasta kun junan vauhti oli huomattavasti kiihtynyt, se syöksyi salamanno peasti eteenpäin junan vierellä ja hyppäsi sitten junaan kolme vaunua edempänä sitä, jonka astinlaudalla seiso i. Juoksin nopeasti tuohon vaunuun, tartuin koira a niskasta ja lantioista ja heitin sen junasta. Se putosi jaloilleen lainkaan kierimättä. Se seiso i paikallaan ja katseli junaa niin kauan kun saato i nähdä.

- Yliopistokaupungissa sain pian huolestuttavan sanoman: Stasi oli tappanut naapurin kanoja, vaelteli seudulla ympäriinsä, oli alkanut tehdä tarpeensa huoneisiin eikä totellut ketään. Sitä oli pakko pi-

tää häkissä. Se istui surren ja yksinäisenä lehmusterassilla.

- Kesäkuun lopulla tulin jälleen kotiin. Menin heti Stasin luo. Kun astuin terassille, Stasi hyökkäsi rai voten minua kohti kuten vain kauan häkin tai kahle en vangitsemilla koirilla on tapana. Jäin ylimmälle askelmalle seisomaan liikkumattomana. Kesken kai ken Stasi äkkiä huomasi hajuni ja jäykistyi kesken hyökkäyksen paikoilleen. Sen harja oli vielä pystysä, häntä riipuksissa ja korvat taakse päin taipuneina – vain sieraimet avautuivat äkisti ammolleen ja imivät ahnaasti tuulen tuomaa sanomaa. Sitten harja laskeutui, koiran ruumis värisi ja korvat nousivat pystyyn. Odotin koiran hyökkääviin riemuiten kohti minua. Mutta sitä se ei tehnyt. Sieluntuska oli ollut niin suuri, että se oli murskannut koiran persoonallisuuden. Tämä koirista mainioin oli kuukausiksi unohtanut hyvät tapansa ja kuuliaisuutensa. Tällainen tuska, joka oli johtanut tyyppilliseen neuroosiin, ei voinut muutamissa sekunneissa kadota olemattomiin. Nartun takajalat taipuivat äkkiä, pää kääntyi ylöspäin, kuono taivasta kohti, jotakin liikkui koiran kaulassa, ja sitten sen tuska purkaantui ilmoille suden ulvonnan kaameina ja kuitenkin liikuttavina ääninä.

- Se ulvoi kauan, mutta sitten se tuli luokseni kuin hirmumyrsky ja oli hukuttaa minut riemunpurkauksiin. Stasi hyppeli olkapäittäni korkeudella ja melkein repi päältäni vaatteet. Tuo tavallisesti niin hiljainen koira puhkui kuin höyryveturi ja kirkui kovempaa kuin äsken oli ulvonut. Äkkiä se lähti luotani, juoksi häkin ovelle, pysähtyi siihen, katsoi olkansa yli ja pyysi nöyrästi päästä häkistä. Onnellinen eläin, mikä kadehdittava hermoston kestokyky, sielullinen järkytys, jonka syyt oli poistettu, ei tähän koiraan jättänyt jälkiä, joita ei noin kolmenkymmenen sekunnin tuskanulvonta ja minuutin kestävä riemutanssi olisi täysin poistanut. Vaimoni näki Stasin ja minun tulevan.

- Hyvänen aika, kanat!, hän huudahti pelästyneenä. - Mutta Stasi ei luonut kanoihin enää silmäys täkään, ja tullessaan sisälle se oli siisti kuten ennenkin. Stasi osasi kaiken minkä olin sille aikoinani opettanut. Se oli koiralle syvimmän mahdollisen murheen kuukausina säilyttänyt kaiken oppimansa. - Stasi huomasi kaikki sairauden oireet minus sa: se ei vain ilmaissut huolestumistaan, kun minulla oli lievä influenssa tai migreeni, vaan myös ollessani henkisesti masentunut. Tuollaisessa tilanteessa se ei tavalliseen tapansa juossut iloisena ympä-

riinsä, vaan oli masentunut ja kulki vieressäni ja katseli koko ajan minua. Heti pysähtyessäni se painoi hartiani polveani vasten. Oli mielenkiintoista huomata, että se käyttäytyi samalla tavoin, kun olin hiukan hutikassa. Tällöin Stasi oli niin huolissaan sairaudestani, että pelkästään tämäkin olisi riittänyt parantamaan minut juopottelusta, jos minulla olisi ollut enempiä sen suuntaisia taipumuksia.

- Tarpeen tullen Stasi harjoitti myös pientä viekkautta. Kuten tunnettua, monet koirat ovat paitsi arkoja kivulle myös sääлтtelyjä kaipaavia. Mikäli ne voivat saavuttaa joitakin etuja, ne oppivat hämmästyttävän nopeasti johtamaan myötätuntoista ihmistä haluamaansa suuntaan. Posenissa pitkällä pyörämatkalla Stasi oli saanut lii karasituksesta jännetyksen tulehduksen. Koska se ontui, minun oli pakko kulkea jalan. Myöhemminkin säästin Stasin vaivoja ja ajoin hitaasti, kun huomasin sen väsyvän tai alkavan ontua. Tämän tuo kieroilija keksi äkkiä: se alkoi heti nilkuttaa, kun ajoin sille epämieluisaan suuntaan. Kun ajoin paikalle, missä Stasin piti tuntikautia vartioida pyörääni kadun vilinässä, se nilkutti niin sydäntä särkevästi, että vastaan tulijat moittivat minua. Kun taas pyöräilin ulos luontoon, se oli aivan terve. Ilmeisintä sen teeskentely oli eräänä lauantapäivänä. Aamulla, kun olin matkalla työhön, eläin rukka saattoi tuskin seurata minua. Ilta päivällä pyöräilin kuusitoista kilometriä Ketscher-järvelle. Stasi ei juossut nilkuttaen pyöräni jäljessä vaan täyttä laukkaa edellä. Mutta maanantaina aamulla se taas ontui.

- Stasin oli suotu vain muutamia kuukausia seurata isäntäänsä, sillä minut kutsuttiin jo lokakuussa 1941 asepalveluun. Lähdön tragedia oli sama kuin vuotta aikaisemmin. Erona oli vain se, että Stasi tällä kertaa karkasi täydelliseen vapauteen ja juoksenteli yli kaksi kuukautta villinä Königsbergin ympäristössä. Se teki alituisen rötöksiä. Epäilemättä Stasi oli tuo arvoituksellinen kettu, joka ryösti erään kunnianarvoisan virkaveljeni kaniinitarhan. Vasta joulun jälkeen Stasi palasi laihtuneena ja silmät ja kuono tulehtuneena vaimoni luo. Tervehdyttyään se joutui eläintarhaan, koska muutakaan keinoa ei keksitty. Siellä se kuoli hieman ennen sodan päätyttyä räjähdyspommin uhrina. Kaikkiaan se sai viettää vajaan toisen puolen kuuden vuoden pituisesta elämästään isäntänsä seurassa. Ja kuitenkin se oli ehdottomasti uskollisin koira, minkä milloinkaan olen tuntenut.

KONRAD LORENZ (Sokean Opas 1955)

Toimituksen lisäys: Maailmankuulu eläinten, mm. koirien käyttäytymisen tutkija, itävaltalainen **Konrad Lorenz**, kuoli vuoden 1989 helmikuussa 85-vuotiaana. Hän on kirjoittanut lukuisia kirjoja eläinten käyttäytymisestä. Suomeksi on julkaistu mm. *Eläimet kertovat*, *Koiran elämää*, *Eläimet ja ihmiset*, *Niin sanottu paha*, *Kahdeksan kuolemansyntyä* ja *Peilin kääntöpuoli*.

Seuraavassa on katkelma Konrad Lorenzin kirjasta *Koiran elämää*. Siinä on nykypäivänäkin erittäin hyvä ohje kasvattieläimen pitoon.

"Rakastan kaikkea elollista", sanoo Vapahtaja J. W. Widmannin dramaattisessa legendassa Pyhimys ja eläimet. "Ainoastaan henkilö, jolta saattaa sanoa itseltään samaa, voi rohjeta ilman moraalista vaaraa ottaa itselleen kasvattieläimen. Mutta se, joka on pettynyt ja katkeroitunut ihmisten moraaliseen heikkoudesta ja kieltää ihmiseltä rakkautensa suunnatakseen sen koiraan tai kissaan, tekee epäilemättä suuren synnin, harjoittaa niin sanoaksemme sosiaalista sodomiaa, joka on yhtä vastenmielistä kuin seksuaalinenkin. Viha ihmistä kohtaan ja rakkaus eläimiin on erittäin vaarallinen yhdistelmä."

"Vain sellainen eläinrakkaus on todella kaunista, joka on lähtöisin suuremmasta ja yleisemmästä rakkaudesta kaikkiin elollisiin, ja jonka tärkein ja keskeisin osa on aina rakkaudessa ihmisiin. Valitettavasti on kauhistuttavan suuri osa eläinystävistä, etenkin eläinsuojelua harrastavista, yhä eetillisesti erittäin vaarallisella kannalla."

KONRAD LORENZ (Sokean Opas 1981)

SOKEAN USKOLLISET SILMÄT

Emil Soikkeli ja hänen koirakoulunsa

Talvisodan aikana ja sen jälkeen nähtiin Helsingissä ensimmäisen kerran sokeain opaskoiria – saksanpaimenkoiria, jotka punaisilla risteillä merkityissä valjaissaan kulkivat sokean rinnalla ohjaten tätä turvallisesti liikenteen vilinässä. Kaupungilla kerrottiin silloin näiden koirien uskomattomasta viisaudesta. Kerrottiin, että koirat tuntevat raitiovaunujen numerot ja osaavat johdattaa isäntänsä oikeaan vaunuun. Ne tietävät osoitteet, niin että sokean tarvitsee vain mainita matkansa pää, niin koira vie hänet sinne. Tai vaikkapa vakoilija tarjoaa sokealle jotain ulkomaista savukemerkkiä, niin koira kuonollaan työntää savukeet maahan.

Olihan toki tiedetty, että koira on ihmisen paras ystävä, mutta että se sentään pystyy kaikkeen tähän,

oli uskomatonta. Opaskoira siis tuntee savukemerkit, tietää raitiovaunut, osaapa peräti lukea katujen nimetkin?

No, ei sentään, sanoo korsolainen koirankouluttaja **Emil Soikkeli**, jonka koirakouluun olen tullut seuraamaan opaskoirien koulutusta.

Yleensä koiran osaamisesta luullaan liikaa. Tulipa tänne eräänäkin päivänä mies kertoen entisestä koirastaan, joka ajoi autoa 70 kilometrin tuntinopeudella. Eikä vain ajanut, vaan ohittaessaan autolla jonkin maantiellä kulkevan koiran, se rehvakkaasti antoi tassullaan tälle äänimerkin, että näin me huristetaan. Tähän kirkkailla silmillä annettuun todistukseen ei koirankasvattaja tietysti voi sanoa muuta kuin että jo oli taitava autoilija – koiraksi ...

Herra Soikkelin koirankouluttajan ura alkoi armeijassa, missä hän työskenteli viisi vuotta *Sotakoira-*koulussa. Sen jälkeen hän oli *Sotasokeiden Opaskoirakoulussa*, joka silloin sijaitsi Oulunkylässä.

Koira on saapunut esteen eteen ja pysähtynyt. Isäntä koettaa kepillään ja heti sen jälkeen työntää portin auki. Este on tällä kertaa helppo, aivan toista on katuvinlässä.

Kun Petyn ja sen isännän matka on päättynyt, Petty saa kiitollisesta kädestä taputuksen. Petty läähättää sekä kuumuudesta että varsinkin mielihyvystä.

Nykyäänhän se on Pitäjänmäellä. Nyt hän kouluttaa opaskoiria siviilisokeille omassa koirakoulussaan, jonka hän neljä vuotta sitten perusti Korsoon. Haastattelija hämmästelee koirakoulua lähestyessään, kun ei kuulu haukkua kauemmaksi. Pihalle tullessa vieraille jo ärhennetään, mutta isännän parisanaa tekee siitä lopun. Häkeissä on saksanpaimenkoiria, karjalankarhukoiria, ajokoiria, bernhardilainen, tanskandoggi, skotlanninpaimenkoiria, jättiläissnautseri, airedalenterriereitä ja rottweiler. Kuisilla hyväntahtoinen bokseri osoittaa ystävällisyyttään ja portaiden päässä kaksi kiinalaista palatsikoira luo tulijaan halveksivan katseensa, joten ensimmäinen kysymykseni onkin:

- Ja jokaisesta siis kasvatetaan opaskoira? Luulin, että vain saksanpaimenkoirat kelpaavat.

Epäilyni osoittautui oikeaksi, sillä herra Soikkeli vahvistaa käsitykseni:

- Saksanpaimenkoiran etusija johtuu siitä, että sitä kasvatetaan maassamme ylivoimaisesti enemmän kuin mitään muuta rotua. Rottweiler soveltuu myös luonteensa puolesta hyvin, mutta niitä ei ole varsin paljon. Helsingissä on myös yksi airedalenterrieri opaskoirana ja miksei sekin ole hyvä, mutta terriereistä on sikäli paljon vaivaa, koska niiden karva pitää aika ajoin leikata. Jos sokea esimerkiksi asuu maaseudulla, niin hänen on työläs löytää trimmaajaa. Bokseri saattaisi myös olla hyvä opaskoira, mutta se on kuitenkin lyhyen karvansa vuoksi aivan liian arka talvella.

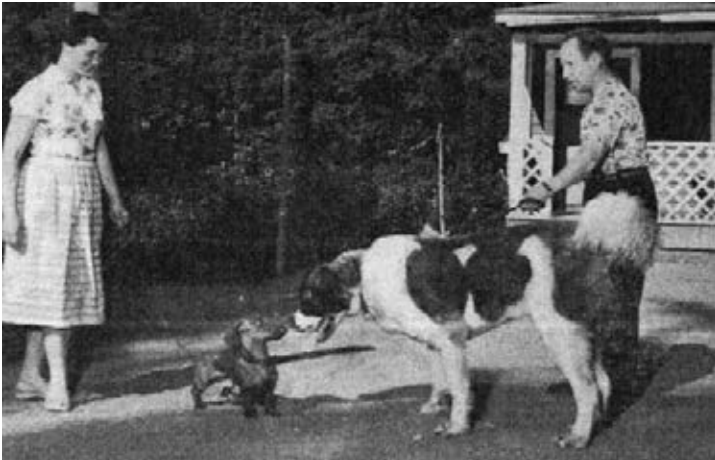
- Nämä muut rodut ovat vain hoidettavina, omistajien matkan takia tai muuten.

Käy siis ilmi, että varsinaisia opaskoiria on koulussa melko vähän, toisin sanoen vain kaksi: jo täysin oppinut *Heku* sekä toinen, jonka *Apulehti* on lahjoittanut erälle sokealle naiselle sillä ehdolla, että koira ristitään *Apu*-nimiseksi.

Tavallisimmin on koulussa yhdellä kerralla 3-4 koira. Yksi mies ei ymmärrettävästi voi samalla kertaa kouluttaa enempää, sillä oppiaika on 2-3 kuukautta ja sen jälkeen vielä 2-3 viikkoa harjoituksia sokean kanssa. Vielä on tietty hukkaprosentti, sillä ei suinkaan jokaisesta koirasta ole opaskoiraksi. Koirissa, kuten ihmisissäkin on monenlaisia luonteita. Jotkut ovat liian arkoja ja säikkyvät kaikkea, toiset näiden vastakohtia, jotka pysyvät vihaisina koko ikänsä. Jotkut ovat salakavalialia, huolimattomia tai tyhmiä. Vain muutamasta tarjokkaasta tulee hyvä opaskoira. Opaskoiran on oltava paitsi viisas ja luotettava – myös ehdottoman uskollinen. Se ei saa missään tilanteessa hylätä avutonta isäntäänsä.

Emil Soikkeli työssään. Kaksi schäferiä ja bokseri ovat kiltisti totelleet komentoa ja odottavat seuraavaa käskyä.

Kotoinen idylli. Emil Soikkeli pitää hihnasta bernhardilais-ta, rouva Soikkeli mäyräkoiraa. Kaksi kokoa, kaksi temperamanttia.

On tietymätöntä, mikä on Pekka Soikkelin arvovalta tähän mäyräkoiraan tai muihin koirakoulun nelijalkaisiin kasvatteihin nähden. Yksi asia on selvä: talon poika ja talon koirat ovat parhaita ystävyksiä.

Osa koulutettavista koirista saadaan lahjoituksina, osan koulu hankkii pentuina ja osan sokeat tuovat itse. Olisikin hyvä, jos sokeat ostaisivat koiran jo pentuna, sillä silloin isännän ja koiran ystävyysuhde on vankalla pohjalla, kun se on ollut koko ajan samalla omistajalla. Muuten saattaa käydä niinkin, ettei yhteistyöstä harjoituksesta huolimatta tulekaan mitään. Taannoin kävi näin: sokea, vaikka oli-kin ilmoittanut haluavansa opaskoiran, ei sittenkään voinut tähän kiintyä.

- Mutta itse koulutus sitten?

Herra Soikkeli ottaa Hekun häkistään (muut koirat mustasukkaisia!) ja menemme läheiselle tielle. Heku on 1,5-vuotias schäfer, jo valmis opaskoira.

Haastateltavamme kertoo, että koirankoulutuksessa on varsinaisesti kolme linjaa. Ensimmäinen linja käsittää yleensä tottelevaisuuden. Koira opetetaan tulemaan kutsuttaessa isäntänsä luokse, pysymään paikallaan, hakemaan pudonneen kepin, istumaan, menemään maahan, jne. Kouluttaja piirtää maahan puoliympyrän ja sanoo, että ”tässä on Hekun paikka”. Heku asettuu paikalleen ja me lähdemme kävelemään pois päin. Koira heristää korviaan ja katsoo kysyvästi, mutta jää kuitenkin paikalleen. Kuljemme edelleen, menemme piiloon. Herra Soikkeli sanoo, että jos koira on hyvin kasvatettu, niin se pysyy paikallaan, vaikka miten kauan.

Tällä istumisella, maahan menemisellä ja paikallaan pysymisellä ei tietenkään ole sen suurempaa merkitystä – se vain siksi, että mies saa pidetyksi koiran käsissään.

Toinen koulutuslinja käsittää kulkemisen maantiellä. Opaskoiran on kuljettava hieman sokean edellä maantien vasenta laitaa, aivan tarkalleen 10 sentin tarkkuudella. Koira kulkee ojan puolella. Sen on väistettävä kaikki esteet, olkoot ne kuoppia, puhelinpylväitä, puun oksia, tms. Tien vasenta laitaa kuljetetaan vastaantulijoiden vuoksi. Näin kuljettaessa vastaantuli näkee punaisen ristin koiran valjaissa ja tietää siis lähestyvänsä sokeaa.

Kolmas linja on kulkeminen kaupungissa ja tämä onkin kaikkein vaikein ja suuritöisin. Koiran on miltei tunnettava liikennesäännöt. Sen on opittava paitsi kulkemaan suoraan kadun yli ja pysähtymään korokkeiden kohdalla, myös pysymään rauhallisena. Ja tämä onkin tärkeintä - tapahtukoon liikenteessä mitä tahansa ja kuulukoon minkälaisia ääniä tahansa. Siis varsin monta osattavaa ja muistettavaa.

- Piiskaa?, kysynkin siis koulutukseen viitaten.

- Sitäkin, jos koira osoittaa olevansa luonteeltaan

ilkeä ja tottelematon. Mutta paljon parempi on kiitos ja hyväily. Koulutuksen aikana on aina muistettava hyväillä koira, jos se tekee jonkin liikkeen oikein. Näin se saadaan innostumaan tehtävästään. Koira, jos mikään, on aina altis kiitokselle.

Kun 45 000 markka maksava koulutus on päättynyt, ei koira silti vielä luovuteta sokealle. Sen on suoritettava ”ajokortti”. Toisin sanoen sen on osoitettava olevansa hyvä opaskoina – sokean turvallisuutta ei riskeerata. Opaskoirayhdistys valitsee kaksi tuomaria, joiden nähden sokean ja koiran on kuljettava tietty reitti kaupungilla. Jos se onnistuu, voi näiden kahden – sokean ja koiran – erikoislaatuinen yhteistyö alkaa. Koirasta kehittyy pian enemmänkin kuin vain opas, siitä tulee sokean ystävä ja

ainainen seuralainen.

Herra Soikkeli sanookin, että koira lopultakin on sokean paras opas. Tuskin se ymmärtää miksi se näin tekee, opastaminen on kai enemmänkin koneellista. Mutta se on kuitenkin aina valmis lähtemään, satoi tai paistoi. Kun sokeuden aiheuttanut onnettomuus tapahtuu, ovat sukulaiset ja ystävät kyllä valmiit auttamaan kaikin tavoin. Mutta sokeita päiviä riittää, ja kyllästyminen on inhimillistä. Sitä paitsi sokea ei halua olla toisten autettavana. Mutta koira ei kyllästy, se on aina valmis. Sokea voi taputtaa koiransa kylkeä ja tuntea, kuten koirankouluttaja Soikkeli sanoo: - Minä olen tässä ja sinä olet siinä!

ENSIO SALMI (Sokean Opas 1955)

OPASKOIRISTA JA OPASKOIRAKOULUTUKSESTA

Koira on epäilemättä ensimmäinen ihmisen kesyttämä eläin - ensimmäinen luontokappale, jonka hän teki alamaisekseen, apulaisekseen, toverikseen ja uskolliseksi ystäväkseen. Nykyään tapamme maapallolla jopa alhaisimmallakin asteella elävillä luonnonkansoilla kesyjä koiria.

Voidaan sanoa, että koira on jaloimmassa tehtävässään, kun se ohjaa isäntäänsä opaskoirana. Oppaana koira on myös saavuttanut sosiaalisen arvonsa nykyaikaisessa yhteiskunnassa.

Opaskoiran tehtävänä on luotettavasti ohjata isäntäänsä jopa suurkaupungin liikenteenkin halki, havainnollistaa hänelle esteet matkan varrella ja joka suhteessa suojella häntä. Nykyisen koulutustekniikan ja saavutettujen kokemusten perusteella asetetaan opaskoiralle suuria vaatimuksia jo yksilönä. Koiran tulee olla jo luonteeltaan sopiva opaskoiraksi, sillä tällä alalla – enemmän kuin millään muulla – asetetaan ihmisen ja koiran välinen ystävyys koe-

tukselle. Koiran koulutuksen on käytävä kärsivällisyyden, rakkauden ja ymmärtämyksen merkeissä, jotta varsinaisessa opastustyössä kaikki sujuisi sopusoinnussa. Minkäänlaista pakkokoulutusta ei pidä käyttää, sillä silloin saavutetaan vain näennäistuloksia, jotka pitemmälle vietyinä ovat sirkus-

Noutamisharjoitus käynnissä. Isäntä yrittää saada koiransa tottelemaan. Kouluttaja seuraa sivusta.

numeroita. Vain ymmärtämys, järjestelmällinen ja määrätietoinen työ voivat tehdä koirasta kelvollisen tehtävänsä. Mutta toisaalta täytyy sokeallakin olla – tai hänen on hankittava – vastaava näkemys. Tämä ihmisen ja koiran välisen ehdottoman yhteistyön tajunta on edellytyksenä, että koira voi ratkaista tehtävänsä oikein. Koiran on oltava sokealle toverina, joka jakaa niin ilot kuin surutkin isäntänsä kanssa. Opaskoiran koulutuksessa on kouluttajan täydellisesti asetettava koiran tasolle, ymmärrettävä sen sielunelämää, joka ilmenee sen suorituskyvyssä. Kaikkein tähän vaaditaan rakkautta ja määrätietoisuutta.

Koira elää kokonaan toisessa maailmassa kuin me ihmiset. Se elää omassa koiramaailmassaan, joka on täynnä koirien asioita, ja ne ovat aivan vastakkaisia meidän maailman ihmisasioille. Se mikä meistä ihmisistä on miellyttävää, saattaa koirasta tuntua kiusalliselta ja epämiellyttävältä. Jokainen esine, jolle me ihmiset voimme istuutua, saa meissä käsitteen tuoli. Niinpä merkitsee koiralle jokainen makaamistilaisuus eräänlaista tuolia. Meitä ihmisiä kiinnostavat ajoneuvot, rakennukset, puutarhat ja toiset ihmiset – lyhyesti sanottuna sadat erilaiset asiat. Koiria sen sijaan kiinnostavat toisenlaiset seikat, kuten sen oman suvun piiriin kuuluvat ystävät ja viholliset. Koiramaailma on olennaisilta osiltaan täynnä asioita, jotka koskevat vatsaa tai sukuviettiä tai ovat yhteydessä laumavaiston kanssa; vaiston, joka on koiralle tärkein avu opastustehtävää suorittaessa. Nämä seikat on otettava huomioon koirien kou-

lutuksessa. Vasta kun ymmärretään, ettei katukäytävän reunalla, portailla, kuopalla, seinässä olevalla kirjelaatikolla, esteellä maassa, suljetulle kadulla ja muilla sen kaitaisilla asioilla ole koirien maailmassa samaa merkitystä kuin ihmisillä, vasta silloin osataan koira saada ymmärtämään asiat oikein. Tämä ymmärtämys on ehdottoman välttämätöntä, sillä koiran palveluksessa kuljettajana sen on elettävä ihmisten maailmassa ja nähtävä nämä asiat kuljettamansa sokean asemasta.

Opaskoiran tehtävänä on havainnollistaa ihmisiä koskevat esteet. Ja tämä onnistuu vain, jos koiralle annetaan mahdollisuus tehdä omia kokemuksia, jotka sen toimiessa opaskoirana ovat sille merkityksellisiä. On syytä alkaa aina helpoista tehtävistä, joista sitten siirrytään koulutuksen vaikeimpiin kohtiin. On pidettävä mielessä, että koiran tehtävänä on ohjata.

Pääperiaatteena on, että opaskoiralle ei opastustehtävän yhteydessä opeteta mitään sellaista, millä ei ole suoranaista yhteyttä opaskoiraominaisuuksien kanssa, jotta sitä ei rasiteta liiaksi asiaankuulumattomilla tempuilla. Vaikka koiran onkin kuljettajana toimittava täysin itsenäisesti, sen on kuitenkin toteltava ehdottomasti. Tottelevaisuuskoulutus, joka käy itse varsinaisen opastuskoulutuksen edellä, on keino, jonka avulla koira hallitaan, se on kaiken perusta. Ellei koira kuljettaessaan käyttäydy kunnollisesti, on aina palattava takaisin tottelevaisuuskoulutukseen. Mitä laajempi tottelevaisuus-

pohja koiralla on, sitä varmempi ohjaaja siitä tulee sokealle. On varottava tulemasta huonotuuliseksi, ellei koira selviä jostakin tiianteesta. On muistettava, että se on kuitenkin vain koira: ja kun ihmiset hutiloivat ja kulkevat väärin rikkoen liikennesääntöjä, miten silloin koira voisi olla täydellinen. Koiran tehtävä on vaikea. Se ei saa palvellessaan leikkiä, vaan sen on oltava isäntänsä apuna. Sitä on ajateltava, se on aina muistettava. Olkaa koiran toverina sen vapaa-aikoina, niin silloin se työskentelee myöhemmin iloisesti. Hitunen rakkautta ja kiitosta, hyvä makupala silloin tällöin, ja koira palkitsee teitä uskollisuudellaan.

Varsinainen opaskoirien koulutus sai maassamme huomattavamman merkityksen talvisodan päätyttyä. *Suomen Punainen Risti* teki asiassa aloitteen ja ensimmäiset opaskoirat luovutettiin sotasoikeitten käyttöön tasan viisitoista vuotta sitten. Ensimmäinen tällöin käyttöön otettu koira oli *Turre*, jonka tehtäväksi tuli ohjata sotasokeaa isäntäänsä luutnantti **Tauno Keta** uudella elämäntaipaleella. Turresta muodostuikin sitten legenda opaskoiramaailmassa, se havahdutti yleisön näkemään, kuinka tärkeä opaskoira on sokealle. Ensimmäinen opaskoirakurssi järjestettiin täysin kotimaisin opettajavoimin ja myös koirat olivat kaikki kotimaan kenneltyön tuloksia.

Jotta ei totuus kuitenkaan unohtuisi: ensimmäinen koira, joka on ohjannut sokeaa isäntäänsä, on bokseriuros *Hiisikorven Samu*, jonka **Erkki Vakkala** oma-aloitteisesti koulutti itselleen oppaaksi. Samu oli syntynyt vuonna 1936 ja oli erinomaisen älykäs

ja miellyttävä koira. Se ennätti palvella isäntäänsä noin kymmenen vuoden ajan.

Vuonna 1941 järjestettiin uusi kurssi, jolloin viisi talvisodan sokeata sai itselleen koiran. Tällöinkin opetus tapahtui Suomen Punaisen Ristin toimesta, ruotsalaisen kouluttajan valvonnassa, ja koiramateriaalikin oli kokonaan Ruotsista.

Kiinteämmän pohjan opaskoirakoulutus sai vuonna 1942, jolloin perustettiin toimikunta huolehtimaan sotasoikeitten opaskoirien tarpeesta. Toimikunnan perustaminen tapahtui marskivainajamme käskystä, nimeksi tuli *Sotasokeitten Opaskoiratoimikunta*. Sen kokoonpanosta huolehtivat *Suomen Punainen Risti*, *Sotainvalidien Veljesliitto* ja *Suomen Palveluskoiraliitto*. Rohkenen väittää, että toimikunnan työ loi erinomaiset edellytykset opaskoirakoulutukselle maassamme. Oli myös kohtalon suopeutta siinä, että ilmestyi henkilöitä, jotka ottivat epäkiitollisen ja raskaan elämäntehtävän rupeamalla opaskoirien kouluttajiksi.

Vuosi 1946 merkitsi toista taitekohtaa. Tällöin opaskoirakoulutus vakinaistui, sillä Sotainvalidien Veljesliitto päätti rakennuttaa vakinaisen koulun tarkoitusta varten. Vuoden lopussa uusi laitos sitten aloittikin toimintansa Mäkkylässä.

Maamme opaskoirien korkea koulutustaso on todistuksena siitä, että tätä inhimillisen kenneltyön sarkaa on viljelty taitavasti ja saatu aikaan pysyväinen käytäntö koiralle yhteiskunnassa sen suorittaessa jalointa tehtävänsä ihmisen palvelijana.

EDMUND NATUNEN (Sokean Opas 1955)

Opaskoirakurssi Kaivopuiston invalidikodissa vuonna 1943. Lähtö iltapäiväharjoituksiin.

Sokean opas 1956

YLI PIMEIDEN KUILUJEN

Suuri kirjailijamme **Juhani Aho** on las-
tuissaan, *Katajainen kansani*, kirjoitta-
nut:

*"Sotaratsut ajavat siitä ylitse ja kanuu-
navaunujen rattaat saattavat taivuttaa sen
maata myöten. Mutta kataja ei katkea. Kun meteli on
ohitse, ojentaa pieni puu lyhyen, jäntevän vartensa ja
oksa risahtaa oksalle: - Kasva sinne päin, minä kasvan
tänne. Eikä kestä kauan ennen kuin jo on jalkain jälki
ja pyörän uurtama peitossa. Tie on kasvanut, katajik-
ko näyttää koskemattomalta.*

*Eikö näissä sanoissa, jotka ovat iskostuneet Suomen
kansan sydämeen, kuvastu yhä uudestaan toistuva his-
toriamme? Ne ovat eläviä sanoja tälle sukupolvelle."*

Kun me irrottauduimme sodasta, vallitsi maassa
pessimistinen mieliala. Epäilykset kohdistuvat sekä
valtiolliseen tulevaisuuteemme että mahdollisuuk-
siimme. Tänään toteamme ilolla, että olemme sel-
viytyneet paremmin kuin osasimme kuvitellaan.
Valtiollinen asemamme on turvatumpi kuin kos-
kaan ennen ja talouselämän alalla olemme pysty-
neet tuotannollisiin suorituksiin, joiden vertaista
muualla on tuskin löydettävissä.

Tämä sodanjälkeinen edullinen kehitys on uusi to-
distus siitä, että katajainen kansamme osaa kovan-
kin onnen voittaa. - On jo jalkain jälki ja pyörän
uurtama peitossa, käyttäkäsemme Ahon vertausta.

Vaikka esitetty kuva antaakin oikean käsityksen ti-
lanteesta, ei se sittenkään sisällä koko totuutta. Yh-
teiskunnassamme on niillä, joiden kohdalla sodan
- tai muun onnettomuuden - jälki ei ole peitossa.
Heidän vaikeutensa ja kärsimyksensä vetoavat pa-
rempiosaisiin. Kun eri etupiirit taistelevat itsek-
käästi kansantulon jakamisesta, olisi muistettava,
että tuotannon lisäyksestä tulisivat osalliseksi myös

kaikkein kovaosaisimmat. Kiitollisuus ja kunnioitus
suuren kärsimyksen edessä velvoittaa meitä kanta-
maan heidän kuormaansa ja suomaan heille samo-
ja etuja, joista me muut niin kiihkeästi taistelemme.
- Mitä te tahdotte, että ihmisetkin tekisivät teille, se
tehkää samoin heille.

Tämä ajatus ei rakennu säälin tunteeseen, vaan ih-
misyyden ja oikeudenmukaisuuden periaatteeseen,
ja se lietsokoon meitä näkeviä toimintaan. Se myös
antakoon maamme sokeille rohkeutta selviytyä päi-
vittäisistä vaikeuksistaan ja kokemuksistaan, joita ei
voi muuttaa. Jos ihminen tuijottaa vain vaikeuksiin-
sa, alkavat vaikeudet tuijottaa häneen. Yli pimeiden
kuilujen on katseltava sitä, mikä on myönteistä elä-
mässä ja mikä rakentaa sopusuhtaista ja onnellista
yhteiskuntaa.

Ministeri LENNARD HELJAS (Sokean Opas 1956)

TYTTÖ JA KOIRA

Viiden vuoden vanha **Maija Kristiina** kertoo kahdeksan vuoden ikäiselle **Martille**:

- Oli kerran pieni tyttö ja hänellä oli koira ja koiralla oli kaulapanta ja häntä ja pitkät korvat, niin kuin pannulaput. Eräänä päivänä tytön piti lähteä mummon luokse. Mutta koska autoon ei saanut ottaa koiraa, niin tyttö pani koiran laatikkoon, mutta koira ei halunnut mennä laatikkoon, ja silloin tyttö lähti uimaan. Mutta rannassa oli rosvo.

- Älä varasta minulta, sanoi tyttö, - eikä minulla olekaan rahaa, kun kaikki rahat on säästöporsaassa. Ja koira sanoi:

- Hau, hau, eikä rosvo varastanut. - Varmaan rosvo pääsee joskus taivaaseen. Enkelin koti taivaassa on kaunis. Ja varsa on myös kaunis. Mutta vielä kauniimpi on koira, ja koiran turkki ja silmät. Ne ovat taivaan ihanat silmät, ja sitten on ohjakset, ja kellot helisevät kuin taivaan tiu'ut. Ja kun heittää kapulan, niin koira ui.

- Ankan poikanen ui kanssa. Ankan poikanen käveli kerran kadulla, tuli auto vastaan, eikä ankan poikanen osannut väistää, raukka!

- Koira osaa väistää autoa, eikä silloin ihminkään jää alle, kun koira kuljettaa.

Sen pituinen se.

Tuntematon kirjoittaja (Sokean Opas 1956)

KOIRARODUT JA OPASTOIMINTA

Nykyaikaisen koulutustekniikan kokemuksia

Nykyaikaisessa kenneltyössä, joka tarkoittaa koirarotujen jalostamista, rotu määritellään siten, että sen muodostaa lajin tyyppistä eli peruskuvasta samalla tavoin poikkeava ryhmä koirayksilöitä. Rodussa ovat yksilöt suurin piirtein toistensa kaltaisia. Ne ovat polveutumiseltaan samanlaisia, synnyttävät samanlaisia jälkeläisiä ja suhtautuvat samalla tavoin ympäristön vaikutuksiin, joten ne voivat korvata toinen toisensa ja säilyttää saavuttamansa yhdenmukaisuuden tuleville sukupolville.

Nykyiset koirarodut ryhmitetään niiden historian-takaisten koiralajien mukaan, joiden jäännöksiä on löydetty kivi- ja pronssikauden kerrostumista. *Studerin jakojärjestelmän* mukaan polveutuisivat nykyajan paimenkoirat, jotka ovat tärkein palveluskoirien lajiryhmä *Canis familiaris matru optima* -kantamuodosta. Tämän kantamuodon rodut lienevät jo vuosituhansia olleet pelkästään paimennustehäviin kehitettyjä. Niiden riistavaisto ja metsästysmieli on haitallisena ominaisuutena sen sijaan jätetty suurimmalta osalta kehittämättä.

On näin ollen luonnollista, että opaskoirat koulutetaan niistä roduista, joille jo pitempiaikainen rodunjalostus on kehittänyt opastustehtävissä tärkeitä ja ulkomuodollisia peruspiirteitä. Opaskoiralle asetetaan aivan erityisen suuria vaatimuksia. Sillä täytyy olla kestävä terveys, jotta sen käyttöaika tulisi muodostua mahdollisen pitkäksi. Sen on oltava rauhallinen luonteeltaan, suhtauduttava ystävällisesti ympäristöönsä, oltava tehtävästään tietoinen ja helppo kouluttaa, jotta se kykenisi suorittamaan tehtävänsä ihmisen palvelijana.

Yleisimmin käytetty opaskoirarotu on saksanpaimenkoira (*schäfer*) – se onkin palveluskoirana eittämätön ykkönen etevien ominaisuuksiensa vuoksi. Voi sanoa, että saksanpaimenkoirassa, sen luomisessa ja kehittämisessä saksalainen kenneltyö on

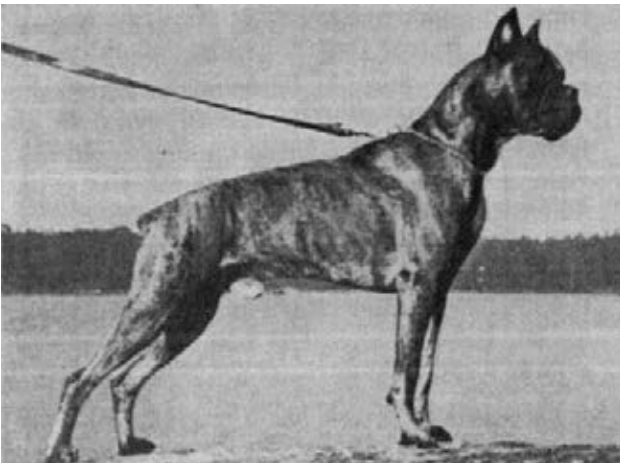
Saksanpaimenkoiran olemuksessa ja ilmeessä on hyvin paljon palvelunhalua, katse henkii rajatonta luottamusta isäntää kohtaan. Rakenne kertoo kestävydestä ja voimasta, mutta myös alkukantaisen elämän perinnöstä.

saavuttanut suurimman voittonsa.

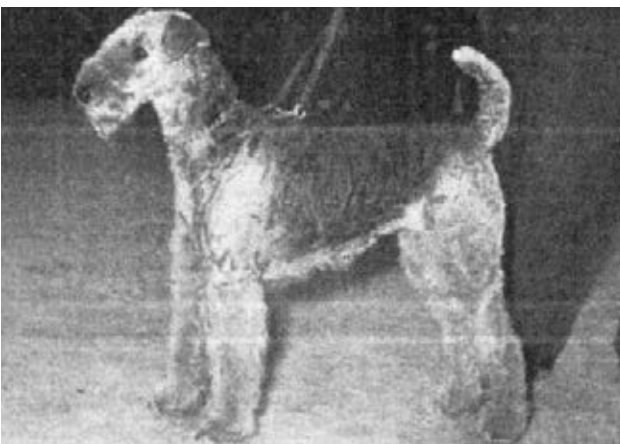
Saksanpaimenkoira periytyy todennäköisesti jo pronssikaudella eläneestä koirarodusta, jota paimenet pääasiassa käyttivät apunaan paimennuksessa, mutta myös vartijoina, pitämään petoeläimiä loitolla liian helposta saaliista. Mielenkiintoa rodun jalostamiseen alkoi ilmetä viime vuosisadan loppupuolella. Siihen asti saksanpaimenkoira oli elänyt paimenten keskuudessa, kaukana kynologien maailmasta, ja uskollisesti säilyttänyt isiltään perimän-

Rottweilerin olemuksen peruspiirre on rauhallisuus, mutta sen katseesta ilmenee myös omanarvontunto.

Älykyys ja toiminnanhalu ovat hyvän bokserin tunnusmerkkejä, jotka tekevät siitä myös hauskan seuralaisen.

Airedalenterrieri, iloinen vekkuli, jota katsellessa tulee mieleen englantilainen viiksiä käyttävä herrasmies. Sen perusluonne palveluskoirana ei hyväksy pakotteita, mutta sopivan käden ohjaamana se saattaa päästä tehtävässään kunnioitettaviin saavutuksiin.

sä luonteenominaisuudet ja ulkomuodon. Ulko- naisesti se ei tietenkään heti pystynyt kilpailemaan jo aikaisemmin jalostettujen rotujen kanssa, mutta karkean kuoren alla piili hyvä ja voimakas aines. Kuka- kapa olisi saattanut aavistaa, että tämä maalaiskoira, joka puolittain säälistä päästettiin näyttelyihin mui- den, jalompien sukulaistensa rinnalle, pian valloit- taisi koko maailman.

Syy siihen, että rotu näin pian on saavuttanut ai- nutlaatuisen levinneisyyden ja palveluskoirana syr- jäyttänyt muita rotuja, johtuu varmaan sen oivalli- sista ominaisuuksista. Toinen seikka, joka varmas- ti – melkein yhtä paljon kuin perinnölliset ominai- suudet – on vaikuttanut rodun kehitykseen, on sen kotimaassa harjoitettu eriomaisen tarkka ja määrä- tietoinen rodunjalostuksen ohjaus. Saksalaiset eivät suinkaan kasvattaneet paimenkoiraansa vain hovin vuoksi tai pelkkänä urheiluna, vaan saadakseen hy- vän ja käyttökelpoisen eri palvelustehtäviin soveltu- van koiran, ja tätä pyrkimystä rotu saa varmaan kiit- tää olemassaolostaan.

Saksanpaimenkoira on keskikokoa suurempi, sen runko on jonkin verran korkeutta pitempi. Urok- sen ihanteellinen säkäkorkeus on 63 cm ja nartun 58 cm. Karvapeite on tiheä ja suora. Peitinkarvan li- säksi sillä on pohjavilla, joka pohjoisessa ilmanalas- sa suojaa sitä hyvin.

Toinen rotu, jota myös melko usein tapaa opaskoi- rana, on *rottweilinkoira* eli *rottweiler*. Tällä koiraro- dulla on sangen vanhat sukujuuret, jotka johtavat muinaiseen Roomaan saakka. Roomalaisten tiede- tään käyttäneen tämänkaltaisia koiria sotajoukkoja seuranneiden karjalaumojen paimentajina. Näissä tehtävissä rotu kulkeutui Alppien yli Keski-Euroop- paan, jonne se kotiutui ja jossa se säilytti sijansa teu- rastajien palveluksessa. Nimensä rottweilinkoira on saanut pienestä Rottweilin kaupungista, joka van- hoina aikoina on ollut karjakaupan keskus- ja mark- kinapaikka.

Rottweilinkoira on keskikokoa hiukan suurempi, raskarakenteinen, mutta ei kuitenkaan kömpelöte- koinen. Se on viisas, rauhallinen ja luotettava, eikä sen taholta tarvitse pelätä odottamatonta. Se on hiukan jäykkä koulutettava, mutta pätevällä koulu- tuksella saa siitä erittäin hyvän, tehtävästään tietoi- sen opaskoiran.

Ei liene pelkkä kohtalon oikku, että Suomessa en- simmäinen sokean käyttämä opaskoira oli *bokse- ri*. Luultavasti se johtui tälle rodulle tunnusomai- sesta henkisestä vireydestä. Bokseri on ennen kaik- kea hyväntahtoinen koira, joka rajattomasti kiintyy

isäntäänsä. Palveluskoirana se on erittäin toiminnanhaluinen, mutta samalla se on hyvin älykäs seuralainen perhepiirissä. Ja sitä on ilo katsella jo sen luonteikkaan ulkomuodonkin takia.

Bokseri on keskikokoinen, sileäkarvainen koira, jonka ruumis on voimakasrakenteinen, muodoltaan neliömäinen, ja lihakset hyvin kehittyneet. Silmä on eloiset liikkeet, tukeva mutta kimmoisa käynti, vapaa ja ripeä askel sekä ylväs, jalo ryhti. Pää antaa bokserille sen luonteenomaisen leiman ja tapana onkin sanoa, että pää se juuri tekeekin bokserista bokserin.

Terrieriryhmään kuuluvista koiraroduista on *airedalenterrieri* ainoa, joka puolustaa paikkaansa palveluskoirana. Se on saanut nimensä Yokshiressä sijaitsevan Aire-joen mukaan – sieltä sen oletetaan olevan lähtöisin. Airedale on helposti opetettavissa, josta syystä siitä aikanaan tuli Englannille arvokas sotakoira, Sellaisena se on tehnyt maalleen palveluksia, ja muutkin suurvalta-armeijat ovat sitä menestyksellä käyttäneet.

Airedalenterrierin rakenne on neliömäinen, hyvin sopusuhtainen ja jalo. Sitä sanotaankin terrierien kuninkaaksi, ja kooltaan se on suurin terrieriroduista. Uroksen säkäkorkeus on noin 60 cm. Karvapeite on tukeva ja karkea.

Esityksemme ei olisi täydellinen, jos *saksanseisoja* unohtuisi mainitsematta. Tämä rotu on kotimaassaan kehitetty metsästyskoiraksi, ja hyvin suunnitellun ja järkevästi ohjatun jalostustoiminnan ansiosta sillä on myös palveluskoiran avuja. Opaskoirona se menestyy kaupungissa mainiosti, mutta saattaa maaseudulla vapaaksi päästyään eksyä riistanajoon, johon sillä on eriomaiset taipumukset.

Saksanseisojat jaetaan karvalaadun puolesta kahteen rotuun, sileä- ja karkeakarvaisiin. Ne ovat kooltaan keskikokoisia, säkäkorkeus 60-66 cm. Yleisvaikutelmana voi sanoa, että saksanseisoja on jalo, sopusuhtainen koira, jonka sirot muodot takaavat voimaa ja kestävyyttä.

Vielä on mainittava *groenendal* eli *belgianpaimenkoira*, joka ulkonäöltään ja monilta henkisiltäkin ominaisuuksiltaan muistuttaa saksanpaimenkoiraa.

Nykyisen koulutustekniikan kokemukset ovat osoittaneet, että kaikista palveluskoiraroduista saadaan päteviä opaskoiria, kunhan koira luonteensa puolesta sopii tähän tehtävään. Mutta vain ymmärtämys ja järjestelmällinen, määrätietoinen työ voivat tehdä koirasta opastajan sokealle.

EDMUND NATUNEN (Sokean Opas 1956)

KOULUTTAJA JA KOULUTETTAVA

Käynti Pitäjänmäen opaskoirakoulussa

On ehkä odottamatonta, että Pitäjänmäen opaskoirakoulussa, keskustelussa sen johtajan **Reino Vaile**n kanssa, puhe kääntyy sielutieteeseen. Eikä reportteri kuitenkaan ole tällä kertaa kiinnostunut psykoanalyysistä – joka sitä paitsi taitaakin jo olla poissa muodista. Mutta kysyessäni johtaja Vailelta, mitä hän pitää tähdellisimpänä koirankouluttajalta vaadittavana ominaisuutena, hän mainitsee kyvyn paneutua koiran sielunelämään ja sen ajatustapaan. Jos koirankasvattaja tähän kykenee, palveluskoirasta kehittyy muutakin kuin vain tietyt liikkeet suorittava kone – proteesi. Isäntä tietää tällöin sen tarpeet ja pyrkimykset ja voi ohjata ja kehittää niitä haluamaansa suuntaan.

Toinenkin mielenkiintoinen koiran psykologiaa sivuava kysymys tulee esille. Tiedetään, että opaskoiriksi soveltuvat vain ns. sudensukuiset koirat, eivät sakaalinsukuiset. Jälkimmäiset näkevät isännässään emoeläimen, kun taas sudensukuiset koirat pitävät isäntäänsä toverina, lauman johtajana. Mutta kun

Herra Ylitainion opaskoiralle Jarille opetetaan kepin noutamista. Kouluttaja Vaile seuraa suoritusta silmäkovana.

Koirankouluttaja Reino Vaile on intohimoinen koiramies, joka mielellään kertoo koiristaan pitempäänkin.

nyt esimerkiksi saksanpaimenkoirasta kasvatetaan opaskoira, pitääkö se edelleen isäntäänsä laumanjohtajana, vai tapahtuukohan sen tajunnassa jotakin – huomaako se muuttuneensa isäntänsä johtajaksi?

Koirankouluttaja Reino Vaile on tutkinut koiran sielunelämaa jo 20 vuoden ajan. Kysymykseen, onko hänellä omaa koira, hän vastasi hiukan hämmästyen: - Aina minulla koira on ollut. Tämä nykyinen, *englanninbulldoggi*, sai Messuhallin kansainvälisessä koiranäyttelyssä kaikki kunniapaperit, mitä yleensä saatavissa oli.

Vaile on intohimoinen kennelmies. Sen huomaa jo siitä, kuinka hän innostuu opaskoirien kouluttamisesta puhuttaessa. Hän sanookin, ettei opaskoiria valittaessa riitä pelkkä koiran luonteen tarkkaileminen, vaan on kiinnitettävä huomiota myös ulkonäköön, ettei tehdä karhunpalvelusta Suomen kenneltyölle kasvattamalla opaskoiriksi koiran irvikuvia.

Reino Vaile on toiminut tällä alalla niin kauan kuin Suomessa on opaskoiratoimintaa harjoitettu. Kun ruotsalainen koirankouluttaja **Lars Svartengren** tuli talvisodan jälkeen Suomeen panemaan

Rottweiler Tomi on huomannut esteen, tien poikki asetetun riman ja tiedottaa sen isännälleen seisahdumalla.

alulle opaskoirien koulutusta, oli Vale hänen oppilaitaan. Tämä vanha kaarti onkin sen jälkeen vähentynyt, niin että nykyään toimii koirankouluttajina vain kaksi sellaista, jotka ovat olleet mukana alusta lähtien. Sen vuoksi osa ajasta kuluu uusien kouluttajien opettamiseen.

Sotainvalidien Veljesliiton opaskoirakoulu sijaitsee aivan Pitäjänmäen keskustassa vähän matkan päässä Turun maantiestä. Jo kauas näkyy tarharakennuksen päätyyn maalattu saksanpaimenkoiran pää ja sana **OPASKOIRAKOULU**. Pitäjänmäen opaskoirakoulu on sikäli sisäoppilaitoksen luonteinen, että kurssiin osallistuvat sokeat asuvat ja ovat täysihoidossa siellä koko 3-viikkoisen kurssin ajan. Parhaillaan on menossa 46. kurssi.

Jokainen sodassa näkönsä menettänyt invalidi on lain mukaan oikeutettu saamaan opaskoiran. Kaikki koirien hankkimisesta koituvat kulut eivät kuitenkaan jää yksin *Sotainvalidien Veljesliiton* kannettaviksi, sillä opaskoirakoululle lahjoitetaan paljon koiria. Kaikistahan ei tietysti voi kouluttaa opaskoiraa, mutta monet sokeiden isäntiensä auttajat on kuitenkin saatu lahjoitustietä. Tällä kertaa koululla oli kasvamassa 30 pentua. Lisäksi monet asiantuntijat ovat ottaneet kotiinsa pennun kasvatettavaksi siihen asti, kun se ehtii koulutusikänsä, siis noin 2-vuotiaaksi. Opaskoiran koulutusta ei kannata

aloittaa liian nuorena, sillä koirat ovat silloin vielä liian viljejä ja penikkamaisia.

Kurssiin osallistuu tavallisesti 3-6 sokeaa koirineen. Nyt päättymäisillään olevalla kurssilla olivat **Otto Pollari, Martti Ylitainio ja Edmund Wahlroos**. Pollarilla ja Ylitainiolla on oppaana saksanpaimenkoira, Wahlroosilla taas rottweiler. Nämä ovatkin melkein ainoat opaskoirina käytetyt rodut, vaikka kyllä esimerkiksi saksanseisojakin siihen hyvin sopii. Jokaista koulutettavaa kohden on yksi opettaja. Opettajina toimivat koirakoulun johtaja Reino Vaile, **Lasse Haarala** ja **Onni Hännikäinen**.

Koulutus aloitetaan tottelevaisuudesta. Tähän kuuluvat istuminen ja maahanmeno, esineen noutaminen, luoksetulo, paikallaolo, jne. Sitten seuraaminen kytkettynä ja ilman valjaita, kulkeminen maantien vasenta laitaa, esteiden kiertäminen ja sitten koulutuksen ehkä vaikein osa — kulkeminen kaupungin liikenteessä. Joka päivä klo 12 koirakoulun pakettiauto lähtee Pitäjänmäeltä Helsinkiin mukanaan opettajat, sokeat ja koirat. Kaupunkiin päästyä kukin kolmikko lähtee omaan suuntaansa. Kaupungilla ei voida liikkua yhdessä, koska koirat ovat koulussa tottuneet toisiinsa ja jäljessä tulevat vetäisivät katuja kuljettaessa sen vuoksi liian lujaa. Yleisölle koirankouluttajat esittävät sen toivomuksen, että he nähdessään kaupungilla sokean opaskoirineen kunnolla väistäisivät, sillä hyvin usein he törmäävät sokean oikeaan kylkeen (opaskoira kulkee aina sokean vasemmalla puolella). Samoin jos he äkkiä pyörtävät kadulla takaisin, ei takaa tuleva opaskoira ehdi väistää.

Opetusta seurattessamme ja valokuvia ottaessamme kiintyy huomio siihen, että Ylitainion *Jari* näyttää väsyneeltä ja haluttomalta.

- Se on ylikunnossa, vastaa koirankouluttaja Vaile. - Opaskoiran laita on hieman samoin kuin huippu-urheilijan, joka on harjoitellut liikaa. Tämä kurssi on juuri loppumaisillaan ja Jarin on lyhyessä ajassa täytynyt oppia kovin paljon, siksi se on henkisesti väsynyt.

- Usein onkin niin, hän vielä jatkaa, - että opaskoirat koulusta päästyään vain makailevat. Vähitellen ne kuitenkin saavat sulatetuksi oppimansa ja toimintatarmo palaa. Tämä on sikäli erittäin tärkeä vaihe, että jollei koiran omistaja silloin huomaa koiransa kunnan nousua ja heti järjestä sille tarpeeksi liikuntaa, voivat opitut taidot pahastikin taantua.

Opaskoira ei koulusta lähdettäessä suinkaan ole vielä ”valmis”. Koulussa se saa vain tarpeellisen pohjakunnon. Vasta kun sokea ja koira liikkuvat yhdes-

Pitäjänmäen opaskoirakoulun 46. kurssin opettajat ja sokeat koirineen. Vasemmalta Martti Ylitainio/Jari, kouluttaja Lasse Haarala, Edmund Wahlroos/Tomi, johtaja Reino Vaile, Otto Pollari/Sapi ja kouluttaja Onni Hännikäinen.

sä, yhteistyö paranee, tulee uusia osoitteita kotipaikkakunnalla, koira oppii tuntemaan ympäristön, jne. Paras tulos saavutetaan noin parin vuoden yhteistyön jälkeen.

Voi käydä niinkin, että opaskoira koulusta lähdettyään menee pilalle. Asiahan on niin, että kun koira tuodaan kouluun, sen laita on vähän niin kuin armeijaan astuvan alokkaan. Se huomaa, ettei koulussa ole pullikoimista, vaan siellä on oltava niin kuin muidenkin. Mutta jos koirassa on huonoja ominaisuuksia – jotka tottunut koirankasvattaja kyllä useimmiten huomaa jo ensi silmäyksellä ja sukutaulua tutkimalla – se voi salata ne ja näytellä. Kotiin lähdettäessä nämä ominaisuudet sitten tulevat esiin. Jos koirassa esimerkiksi herää liiallinen suojeluvietti, niin ettei se kärsi ketään isäntänsä lähellä, vaan tulee vihaiseksi, ei siitä ole opaskoiraksi. Reino Vaile tunnustaa, että yhden kerran hänen 20-vuotisen uransa aikana tällainen tapaus on päässyt läpi. Koi-

ra pystyi koulussa erinomaisen ovelasti peittämään luonteensa, mutta kotiin päästyään karkasi kiinni vieraisiin.

Kysymme johtaja Vailelta:

- Millaisia ominaisuuksia sitten vaaditaan koiralta, jota ryhdytään kouluttamaan opaskoiraksi?

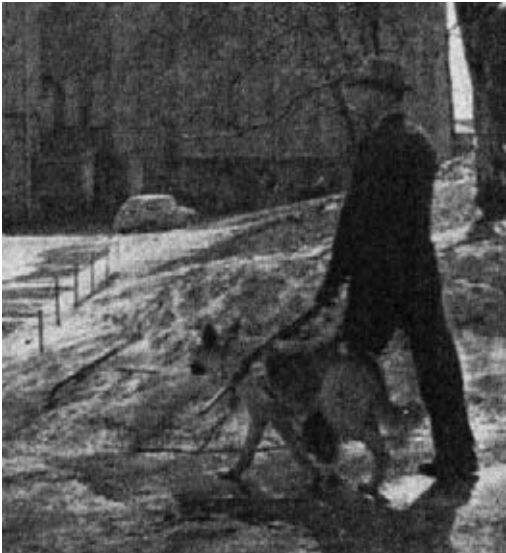
- Niin, ensiksikin sen täytyy olla ehdottomasti hyväluonteinen ja rauhallinen, mutta ei suinkaan mikään flegmaattinen ja heikkoluonteinen nahjus. Opaskoiralla pitää rauhallisuudesta huolimatta olla tiettyä temperamenttia ja ennen kaikkea älyä, ettei se toimi konemaisesti kuin pelkkä proteesi, vaan pystyy menettelemään kulloisenkin tilanteen mukaan. Lisäksi opaskoiran pitää olla luonteeltaan palveluhaluinen ja aina innokas lähtemään isäntänsä mukaan.

Kokemus on osoittanut, että koira – vaikka sen mahdollisuudet tietysti ovatkin rajoitetut – kuitenkin on sokean paras opas ja luotettava ystävä. Kurs-

silla mukana ollut kauhavalainen Otto Pollari menetti sodassa näkönsä vuonna 1942. Kolme vuotta myöhemmin hän sai ensimmäisen opaskoiransa, ja nyt hänelle koulutettiin toista, saksanpaimenkoira *Sapia*. Ensimmäisestä koirastaan, joka hänellä oli kymmenen vuotta, hän kertoi pelkkää hyvää, ja pyytäämme häntä mainitsemaan, mikä hänen mielestään oli opaskoiran suurin puute, hän ei keksinyt ainoatakaan! Tämä kai parhaiten todistaa, miten kallisarvoinen apu koira sokealle on.

Nimim. O. E. (Sokean Opas 1956)

Sivun kuvissa kauhavalainen Otto Pollari on saanut toisen opaskoiransa ja parhaillaan suoritetaan koetta kaupungin liikenteessä ennen kotiin lähtöä.

KAKKUJA JA KUKKIA – TAI OPASKOIRA

Postisäästöpankki on tehnyt valintansa

Tarkastaja **Leila Rantasen** nimi ei ehkä sano suurelle yleisölle aivan yhtä paljon kuin **Työne Leivo-Larssonin** tai **Vieno Simosen**. Mutta omalla tavallaan hänkin johtaa mitä merkitsevintä yhteiskunnallista liikettä, nimittäin

Postisäästöpankin Kummivaliokuntaa.

Postisäästöpankin virkailijain lukumäärä nousee noin 1100 henkilöön, ja heistä yli puolet, noin kuusisataa, on aktiivisesti mukana Kummivaliokunnan toiminnassa. Jos Leila Rantasella olisi oma puolue, tämä merkitsisi, että hän se saisi noin 110 edustajaa yksikamariseen. Sattuu kuitenkin olemaan niin, että yksikamarisessa ensiksi ja viimeksi puhutaan. Eikä tämä sovi lainkaan Leila Rantasen eikä muiden Kummivaliokunnan jäsenten luontumuksiin. He haluavat toimia.

Tässä yhteydessä on ehkä tarpeetonta tehdä selkoa Kummivaliokunnan toiminnasta sotaorpojen hyväksi. Mainittakoon kuitenkin, että Kummivaliokunta talvisodan jälkeen ryhtyi huolehtimaan 18 sotaorvosta. Tällä haavaa sen kirjoissa on 14 kummilasta. Sitä paitsi valiokunta tukee *Rajaseutuyhdistyksen* välityksellä monien rajaseudun väkirikkaiden perheiden lapsia, avustaen toisia kansankorkeakouluun, toisia diakonissalaitokseen, toisia sianhoitokouluun. jne. Niin ikään Kummivaliokunta on toimittanut satoja vaatepaketteja samoille rajaseudun väkirikkaille perheille.

Se siitä. Mutta aivan erityisesti tulkoon tässä yhteydessä mainituksi, että Kummivaliokunta muutamia kuukausia sitten ryhtyi toteuttamaan aivan uudenlaatuista yhteiskunnallista avustusmuotoa: opaskoirien hankintaa.

Sotaorvoille ja rajaseutuperheille maksettavat avustukset pidätetään tilipäivinä Kummivaliokunnan jäsenten tilipusseista. Olisi ehkä hieman liian naista ryhtyä ohentamaan tilipusseja vielä uusiin tarkoituksiin. Mutta kaikkialla yhteiskunnassa verovat vähäiset ylellisyydet, ja naisten äly on kekseliäs. Kuten tunnettua, monen monissa virastoissa ja laitoksissa on tapana muistaa tämän tästä jokin nimi- tai syntymä- tai muun merkkipäivän viet-

täjä yhteisillä kukilla. Ja kukkien saaja puolestaan katsoo välttämättömäksi varustaa kahvipöydän täytekakkuineen ja leivoksineen. Ja kuitenkin on niin, kuten Kummivaliokunnan johto filosofisesti totesi, että kauneinkin ruusu ja tuoksuvinkin reseda kuihtuu. Ja täytekakku ainoastaan lisää vyötärönmittaa ...

Niinpä Postisäästöpankissa ei enää harrasteta nimipäiväjuhlintaa. Ei, kukkasten asemesta Kummivaliokunnan jäsenet saavat pienen kortin, joka on lunastettu kukkaisrahoilla ja johon on painettu saksanpaimenkoiran kuva sekä teksti: Sydämellisimmät onnittelumme. Eikä onnittelijain liioin tarvitse odottaa vastineeksi suklaakakkuja eikä aleksanterintorttua, ei, hekin saavat samanlaisen kortin, johon on kirjoitettu: Sydämellinen kiitos ...

Kaikesta päättäen ei kestä kauan, ennen kuin Kummivaliokunta näin kertyvillä varoilla voi hankkia ensimmäisen opaskoiran ja lahjoittaa sen asianomaiseen tarkoitukseen.

Kukat pois ja kortti vaasiin! Tai ainakin nojaamaan vaasin kylkeä vastaan.

Nimim. Rep. (Sokean Opas 1956)

SOKEAN OPAS kiittää lämpimästi kaikkia avustajiaan, ilmoittajiaan ja tilaajiaan siitä myötämielisyydestä, jota he ovat sokeita ja opaskoiratoimintaa kohtaan osoittaneet.

Sokean opas 1957

SOSIAALIMINISTERIN TERVEHDYS

Olen vuoden päivät työskennellyt sosiaaliministeriössä, jonka toimialasta muodostavat huomattavan osan yhteiskunnan kovaosaisten ja heidän elämänsä helpottamiseksi tarkoitetut valtion toimenpiteet. Tänä aikana olen useammin kuin kerran pysähtynyt miettimään niidenkin tuhansien ihmisten asemaa, joiden jokapäiväisiä askareita Jumalan aurinko ei valaise. Vaikka kaikkea ei ole voitu järjestää niin hyvin kuin olisi toivottavaa, on kuitenkin pyritty tekemään, mitä käytettävissä olevien resurssien puitteissa on ollut mahdollista. Ja onpa äskettäin saatu aikaan huomattava parannuskin siinä muodossa, että kansaneläkkeiden korotus on jossain määrin helpottanut sokeainkin toimeentuloa. Invalidihuoltolaki ja invalidirahalaki, joista jälkimmäinen erikseen mainitsee sokeat, ovat jo aiemmin omalta osaltaan tuoneet lievennystä toimeentulon huoliin.

Erityisen kiinnostuneesti olen seurannut sitä työtä, jota tehdään sokeain koulutuksessa: yleisen kansalaiskoulutuksen, ammattiopetuksen ja ammatitaidon muun kehittämisen aloilla. Iloitsen niistä uusista välineistä, joita jatkuvasti syntyy tämän erikoislaatuisen opetuksen helpottamiseksi ja tehostamiseksi. Kunnioitan sitä harrastusta ja tarmoa, jota sokeat oppilaat osoittavat hankkiakseen itselleen tietoa ja taitoa, joiden kummankin omaksuminen näkeväille on mukavampaa ja helpompaa.

Suuren arvon annan sille työlle, jonka pyrkimyksenä on sokeain sijoittaminen heille sopivaan työhön sekä heidän ansiotyönsä järjestäminen ja helpottaminen. Tällä alalla varmaankin on vielä paljon kehittämisen varaa. En tiedä, onko asia niin, mutta kuvittelen, että tämä avun muoto on yleensä miellyttävien niille, jotka jo ovat sivuuttaneet varsinaisen

sen opiskeluvaiheen. Uskon, että sokealle niin kuin näkeväillekin mahdollisuus käyttää omia taipumuksiaan, tietojaan ja taitojaan itsensä, omaistensa ja yhteiskunnan hyväksi tuottaa tyydytystä.

Kiitollisena olen seurannut sitä uhrautuvaa työtä, jota lukuisat vapaat kansalaisjärjestöt tekevät sokeain hyväksi. Niitä ei tosin ole voitu suurilla rahavaroilla tukea, mutta vaatimattominkin avustuksin ne ovat voineet kehittää arvokkaita työmuotoja sivistysvälineiden hankinnassa, koulutuksessa ja sokeain ammattityön tukemisessa.

Yhteiskunnan tuesta huolimatta jää sokean henkinen kehittyminen ja hänen aineellinen toimeentulonsa aina ensisijaisesti hänen omien ponnistustensa ja omien sisäisten voimiensa varaan. Kunnioitan niitä voittoja, joita näen tällä vaikealla tiellä saavutettavan. Ja lähetän kaikille parhaan toivotukseni eteenpäin pääsystä.

Huhtikuussa 1957, lämpimien terveisin, Eino Saari

Ministeri EINO SAARI (Sokean Opas 1957)

*Ehkä tämän yhteydessä Suomen sokeita kannustaa tieto, että tämän vuoden toukokuussa odotetaan maamme vierailulle maailman kuuluisinta sokeaa naista, **Helen Kelleriä**, jonka elämäntarina lienee antanut monelle sokealle intoa ja tarmoa ponnisteluihinsa.*

HELEN KELLER KÄVI SUOMESSA

Maailmankuulu sokea ja kuuromykkä kirjailija **Helen Adams Keller** vieraili toukokuussa Helsingissä seuralaisensa ja tulkkinsa, miss **Polly Thompsonin**, kanssa. Vierailun ohjelmassa oli mm. *Sokeain Keskusliiton* ja Suo-

men *Kuurojen Liiton* järjestämä juhlatilaisuus *Kaupakorkeakoulun* juhlasalissa, missä Helen Keller puhui. Hän päätti puheensa vetoamalla näkeviin ihmisiin, että nämä tekisivät parhaansa auttaakseen kaikkia ammattitaidon omaksumiseen kykeneviä sokeita ammatin saamisessa.

Toimitus (Sokean Opas 1957)

Helen Keller on asettanut sormensa Polly Thompsonin huulille ja kuuntelee siten, mitä Thompson sanoo. Näin he ovat selviytyneet monista haastatteluista maailman ympäri matkustaessaan useita kertoja.

SOKEAN TALUTUS

Poika, vaikka onkin nähnyt laajasti Suomenmaata kuljeskellessaan ja kerjällessään, ja kehittynyt tässä touhussa melkoiseksi maailman ja ihmisten tuntijaksi, ei suinkaan voinut aavis-
taa, että portailla istuva ukko olisi itse isäntä, tämän ilmeisesti isonlaisen talon. Mutta samoin olisi epäilemättä käynyt kenelle tahansa oudolle.

Ukon jaloissa oli vanhat saappaanterät, päällä epä-määräinen laaja kauhtana nahkaremmillä vyötetty-nä ja päässä myssy, jossa lila ja punaväri taistelivat. Hän nojaili keppiin ja hänen kasvonsa olivat heikonkasvuisen parran ja sekä tyhmän että viisaan virnistyksen vallassa. Silmien tilalla oli vain reiät, raot, punertavat ja ilkeän näköiset.

Epäilemättä sokea raukka, routikko, jota kerjäläis-poikakin voi lähestyä kuin vertaistaan, pelkäämättä. Jotenkin hän näytti vaistoavan tulijan, vaikka pojan paljaitten jalkojen astunta pihapolulla oli melkein äänetöntä.

- Kuka? hän kysäisi.

- Onpahan kulkija.

Poika ei luullut tätä avutonta vanhusta hänelle mitenkään tarpeelliseksi ihmiseksi ja siksi hän vastasi niin kuin vastasi. Mutta ukko näytti olevan vain mielissään siitä, että joku tuli, että jotakin tapahtui autiolla pihamaalla, jota hallitsi loppukesän helle.

- Kerjäläispoikako?

- Ni-in, venytteli poika vastausta, - ja teen minä työtäkin.

- Jos johonkin kykenet, niin, inahdelti ukko. - Kar-kasit ruokapaikastasi?

Poika sävähti. Tuo ukko näytti näkevän paremmin kuin ne, joilla silmät loistivat.

- Niin, kun pieksivät!

Ties mistä syystä hän tuli näin vastata pökäisseeksi, vaikka olisi yhtä hyvin voinut tehdä tyhjäksi kaikenlaiset karkaukset. Nuo kahden vuoden takaiset asiat olivat jo niin unennäköä.

- Miten niin pieksivät?

- Löivät!, jäsähdytti poika.

Ukkoa näytti asia huvittavan. Hänen viheliäisen parran huonosti peittämä naamansa oli tulvillaan riemukasta virnistystä.

- Heh, tuleehan sitä lyödyksi, kun ei muuta hoksaa.

- Miten sinulla on ikää?

- Vai kahdennellatoista. Entä kokoa? Tulehan, niin tunnen...

Mutta pojasta oli vastenmielistä antautua sokean haparoivien käsien kopeloitavaksi. Sellaiseen ei näyttänyt olevan syytäkään.

- Mitä hän sillä tiedolla tekee?

Pojan kysymyksen tarkoituksena oli palauttaa ukon mieleen, että hän kuuluu sokeain ja ontuvain säätyyn, jolla ei toivoa ole.

- Asiaa, asiaa tämä on! hoki ukko. - Oletkos sinä milloinkaan talutellut sokeaa? Sokeain taluttaja! Heh, sehän kuulostaa joltakin. Nyt pääsisit sellaiseksi, jos vaan olet sovelias.

- Mihin minä hänet taluttaisin?

- Mihin vain.

Ukko olisi ehkä puhunut enemmänkin, mutta poika ehti ennemmin.

- Ja luuletko leivän olevan hyvinkin löyhässä sellaiselle pariskunnalle?

Nyt ukko nauroi toden teolla niin, että sai yskänpuuskan, josta vain vaivoin selvisi.

- Heh, oletpahan huomannut, että leipä se on pääasia! Kuule, leivän me saamme tästä talosta. **Vinola** elättää vaikka kaksi laiskaa...

Silmänräpäyksen verran poika katseli vanhusta vielä epäillen, mutta sitten hän oli selvillä siitä, että tuo hullunkurisen ja surkeankin näköinen olento, sokea, oli todellakin isäntämiehiä, vieläpä kaikesta päättäen isoja isäntiä, niitä ihmisiä, joita oli kunnioitettava ikään kuin leivän isänä. Pojan sävy muuttui. Hän vastaili nöyrästi ja notkeasti ukon moniin kysymyksiin, kuten kerjäläiselle kuuluu isännän edessä.

Näin hänestä tuli kuin tulikin sokean taluttaja, koska entinen oli tyhmyydessään tympeytynyt ja käynyt liian iäkkääksikin moiseen helppoon ja siistiin hommaan, kuten ukko selitti.

Myöhemmin miehuutensa voimavuosina, poika muisteli mielellään näitä aikoja. Hänen elämänsä pölvästinkoulu oli muka silloin ollut parhaimmillaan. Eikä elämä *Vinolaisen yliopistossa* ollut tullut tyyriiksi...

Heti ensimmäinen päivä jäi pojan mieleen merkilisenä. Isäntä oli nyt tavallisessa, vielä siistinpuoleisessa ihmisen ja isännän asussa. Toisella olkapäällä roikkui kuitenkin joku riihisäkki, nokinen ja ruumeninen.

- Nyt lähdetään, hän sanoi. – Käymme kylän laidassa asti.

Niin he kävelivät käsikädessä. Poika ummisteli ja luimisteli silmiään vähäväliä saadakseen vihjettä siitä, miltä maailma tuntui ukon ilkeännäköisillä, mitään näkemättömillä reikäsilmillä.

- Kovako sinä olet varastamaan? kysäisi ukko. Sitä samaa hän oli udellut illallakin.

- En minä osaa varastaa, vakuutti poika.

- Älä opettelekaan. Vinolaiselta ei ainakaan parane yrittääkään... - Jos ihminen tulee vastaan, niin sano.

Pitkään aikaan ei tullut ketään vastaan. Someroien maantie oli helteinen ja autio. Ihmiset köykivät sirppeineen kypsyvillä vainioilla. Lopulta tallusteli vastaan vaimoihminen, mikä lienee ollut mökin akka.

-Päivää, päivää, vastasi Vinolainen akan tervehdykseen. Ukko piti nokista ja ruumenista valmiina.

- Hyvä isä! pääsi akalta. – En kaiketi minä Vinolan isäntiä silmille syle!

- *Yritys-Vappu* sylki, selitti sokea. – Lähdin liikkeelle aivan sitä vasten, että kaikki saisivat halunsa tyydyttää....

Vaimoinen päivitteli kaikenlaisten vappujen julkeutta. Hän ainakaan ei olisi sellainen, sylkeväinen,

johan nyt. Siihen jäi akka ihmettelemään, kun sokea ja taluttaja jo tallustelivat edelleen. Poika silmäsi ukkoa suurin silmin. Tämäpä isäntä oli! Oliko tämä niitä, joita nöyriksi sanottiin? Tahi mikä lienee vanhurskas... Vai oliko se ilkeyttä? Sellainen sillä oli naama... Mutta on se railakas akka, joka sitä on silmille sylkenyt! Taikka lieneekö sylkenykään? Oli se senkin näköinen, että saattoi se valehdellakin... Paljon myöhemmin poika näki tässä Vinolaisen omituisessa ja ällistyttävässä käyttäytymisessä, ja monissa muissa hullutuksissa, ennen kaikkea miehen sitkeän ja urhoollisen taistelun sokeuden synkkyyttä vastaan. Ainaiseen pimeyteen vajonnut maailma ei saanut häntä masentaa.

Niin he tallustelivat ja joka ainoan nähdyn ihmisen kanssa Vinolaisella oli samantapainen ja samaan tulokseen päättyvä keskustelu. Syljet eivät ruvenneet lentämään, ja ukko näytti lopulta väsyvän. Pojan ohjaamana hän istahti ravin reunalle.

- Ei se enää vaikuta, hän sanoi. – Eivät sylje, vaikka mielikin tekisi. Missä paikassa olemme?

Poika mainitsi kohdalla olevan talon nimen.

- Heh, tekijä olet poikaseksi, jos eilen vasta kylään tulit. Kunhan et vain valehdellut... Joko sinä tyttöjä haristelet?

Ukon sokeanaamassa oli jotakin vastenmielistä virottavaa. Poika oli hämillään ja äänsi jotain kieltävää.

- Vai et. No, lähellä se aika kuitenkin on. Halut ja himot eivät ne ole mitään halveksuttavia. Niiden voimasta me täällä olemme. Sanotaan, että maailma on pyöreä. Mikä pyörittää? Himo...

- Oli lämmintä, helteistä. Tuulenhengessä oli samuvan kesän hajuja.

- Varhain minä aloitin, sanoi ukko. – Ei ole katumista... Näkyykö pappila tähän?

- Tuoko valkoinen, kaksikerroksinen?

- Mikäpä muukaan.

- Näkyykö yläkerran päätyakkuna?

- Näkyy.

- Heh, siitä reiästä on tämä poika karannut pappilaan useammin kuin ovesta. Sillä pojantyttäristä minä aloitin, ainakin yhdestä. Vanhempi ei välittänyt, sellainen poika olin. Perehdytin hänet itseäni, heh, silmät olivat silloin päässäni, ei reiät, mutta kun asia huomattiin, niin siitä se juttu syntyi. Tyttö istui pappilan vinttikamarissa kuin vanki tornissa surren ja samalla punoen lakanastaan köyden, jota myöten tämä poika yön hämyssä karsaisi yläilmoihin kuin orava, sinne, missä pulleaposkinen papintytär odotti.

Ukko tollotti punertavin silmäkoloin ja näytti kuuntelevan menneitä.

- Kysyitkö jotakin? sanoi hän sitten. - Tietysti siitäkin tuli loppu aikanaan. Pappi muutti perheineen maan toiseen laitaan. Niin minä liikuttelin pappis-sukuja...

Ukko penkoi auringon lämmittämää multaa ojanpientareesta, pudisteli sitä kourassaan, haistelikin.

- Lämpö tekee ihmiselle hyvää, sanoi hän mietteisään. - Ja tykkää siitä maakin. Maasta sinä olet tullut. Kuule, poika, tämä on hyvä muistaa aina. Jos ihminen sinua joskus tympäisee, niin ajattele, että mies siinä otti hetkeksi huonon muodon, liikkuu, teki sitä sun tätä, mutta se on pian ohimenevää. Lähdemme!

He palasivat käsi kädessä, ruma, sokea hupsunsekainen ukko ja pienikasvuinen kerjäläispoika, jonka ensimmäinen sokeantalutus täten oli hiljalleen

päätymässä. Somero lämmitti hänen paljaita jalkapohjiaan, helteinen taivas kaartui mahtavana ja vainiolla oli kumartuvia selkiä ja haukkaavia, välkkyviä sirppejä.

PENTTI HAANPÄÄ (Sokean Opas 1957)

SAMU – SUOMEN ENSIMMÄINEN OPASKOIRA

Samun isäntä kertoo:

Hiisikorven Samu oli syntynyt 13.5.1936. Se oli uljas ja komea bokseriuros. Sillä oli tumma, tiikerinjuovainen karvapeite. Samu oli leveärintainen, ryhdikäs ja päänsä uljaasti pystyssä kantava. Luonteeltaan se oli älykäs, hyväntahtoinen ja temperamenttinen, nuorena liiankin

vilkas, oikea rasavilli. ”Rasavilli”-nimen se saikin koirien ns. katukulttuurikursseilla, joihin se osallistui ollessaan kahdeksan kuukauden ikäinen. Näitä kurssuja pidettiin entisessä sirkuksessa, nykyisen Messuhallin kohdalla. Kurssien päättäjäiskilpailuissa Samu sai toisen palkinnon yllättäen kaikki kansakilpailijansa. Kun palkintotuomari sotilaallisella äänellä komensi toisia koiria, niin myös Samu teki kaikki liikkeet, vaikka se jo oli suorittanut osuutensa. Tämä oli todistus Samun tavattomasta palveluhalusta ja valppaudesta.

Ollessamme kerran kävelyllä Alppilassa, laskin Samun kuten tavallisesti vapaaksi. Hetken juostuaan Samu nousi ratapenkereelle. Yht’äkkiä juna tulla porhalsi kovasti kolisten, jolloin vaimoni huusi: - Nyt Samu jää junan alle! Jäykistyin pelosta, ja mielessäni välähti ajatus, että nyt taisi tulla Samun loppu. Samu aivan viime hetkessä, bokserille ominaisella nopeudella hyppäsi radan sivuun ja jäi seuraamaan noin metrin päähän kaikessa rauhassa junan ohi ajoa, aivan kuin mitään vaaraa olisi ollutkaan. Tämä osoitti Samun hyvähermoisuutta. Kutsuimme Samun luoksemme ja toruimme, mutta olimme sisimmässämme niin sanomattoman iloisia, kun

vielä saimme sen takaisin.

Alppilan maastossa vaarat näyttivät erityisesti vaa-
nivan Samua. Kerran, juostessaan vapaana, Samu
sai tarmonpuuskan ja juoksi kuin vintiö oikaisten
kurvan, jossa auto tuli sitä vastaan. Auto töytäisi lo-
kasuojalla Samua päähän niin, että Samu teki useita
voltageja. Haukahtaen muutaman kerran Samu lähti
karkuun Alppilan metsään. Ehkäpä se tiesi tehneen-
sä liikenneerikkomuksen, jos kohta alkoholilla ei ol-
lut osuutta... Se oli vain Samun nuoruuden huma-
laa, josta se oli saanut aimo annoksen jo syntymäs-
sä. Autoilija pysähtyi huolissaan siitä, miten kolari-
kaverin kävi. Mutta Samua ei nähty mailla eikä hal-
meilla.

Etsimme Samua ja kyselimme vastaantulijoilta,
jotka sanoivat sen juosseen kovalla vauhdilla Hel-
singinkadulle päin. Tapasimme Samun viimein Ve-
silinnan mäeltä, se istui korkealla kalliolla kuono
verisenä, vieläkin huumaantuneena. Lähdimme ko-
tiin, ja matkalla se haukkui jokaista mieshenkilöä.
Kolarikohdassa oli sattumalta ollut jalankulkijana
joku mies ja Samu erehtyi luulemaan, että mies oli
aiheuttanut törmäyksen. Tämä oli hyvin tarpeelli-
nen opetus Samulle, tämän jälkeen se tuli autoihin
nähdessä erittäin varovaiseksi.

Lämpiminä kesäpäivinä kävimme melkein joka
päivä Mustikkamaalla uimassa. Samu oli mainio
uimari, se oli kuin kala vedessä olisi polskutellut,
vaikka kuinka kauan. Erityisen innokas ja rohkea
se oli hyppäämään sillalta mereen. Seisoimme rin-
nakkain sillalla, laskin kolmeen – ja niin hyppäsim-
me yhdessä mereen. Mutta toisinaan narrasin Sa-
mua, enkä hypännytkään itse. Monta kertaa Samu
ei antanut pettää itseään, vaan odotti, kunnes hyp-
päsimme molemmat. Rantayhteisö seurasi kiinnos-
tuneena uintiesityksiämme. Parhain ”numeromme”
oli se, jolloin menin edellä uimaan, ja Samu opasti
minua toimien rantayhteisön mielestä hengenpelas-
tajana... Komennettuani Samun maahan, jossa se
kaula pitkällä tuijotti merelle, uin itse kauemmaksi.
Kutsuttuani Samua se laukaten hyppäsi sillalta me-
reen. Siellä se satojen ihmisten joukosta etsi isän-
tänsä. Otin kaulaimessa olevasta remmistä – tai toi-
sinaan hännän töpöstä – kiinni ja niin tulimme yh-
dessä kohti ranta. Monet kerrat meidän oli uusitta-
va näytöksemme yleisön pyynnöstä. Samu sai suuri-
tunnustusta ja ihailua osakseen.

Samu oli hyvin leikkisä luonteeltaan, eikä paljon
tarvittu, ennen kuin sillä oli ilo ylimmillään. Mus-
tikkamaan laivassa pikkupojat innostuivat Samun

*Samun komea hyppy Mustikkamaan sillalta veteen.
Ihmettelyä, kättentaputuksia...*

nähdessään leikkimään sen kanssa, ja Samu oli koh-
ta juonessa mukana. Toruin Samua, ja laivan vielä
seistessä rannalla komensin sitä laiturille sanoen, et-
tei Samu pääsekään uimaan. Siinä se sitten istui hy-
vin surkean näköisenä ja katuvaaisena, oli aivan kuin
sillä olisi ollut kyneleet silmissä. Laivamiesten ryh-
tyessä irrottamaan kiinnitysköysiä Samu ryntäsi ko-
valla vauhdilla luokseni, antoi tassua ja nuoli kättä-
ni nöyränä ja anteeksi pyytävänä – näin se tahtoi so-
vittaa tottelemattomuutensa. Samulla ei ollut tapa-
na murjottaa mistään asiasta.

Hiihto oli myös lempiharrastuksemme. Kun Samu
näki, että pukeuduin hiihtoasuun, se ei tiennyt kuin-
ka se olisi ”tehnyt tykö”. Kun sitten otin sukset, sen
riemulla ei ollut rajoja. Hiihdimme meren jäällä,
asunnostamme oli vain noin sata metriä meren ran-
taan. Saavuttuamme jälle laskin Samun vapaaksi.
Se haukkui ja ulisi innosta, heitti itsensä nurin nis-
koin ja kieriskeli lumessa moneen kertaan. Samu
osasi vaiston varassa nauttia liikunnan ja vapauden
tuomasta ilosta. Hymyillen ihmiset katselivat Sa-
mun pursuavaa temperamenttia. Kevättalven kau-
niina päivinä olimme joka päivä tunnin tai pari hiih-
tolenkillämme. Hiihdin tutuksi käynyttä latua Sa-
mun juostessa vapaana. Toisinaan panin Samun ve-
tämään itseäni pitkistä remmistä. Se uhkui tarmoa
ja intoa, niin mieluista sille oli saada palvella isän-
tänsä. Se juoksi latua pitkin niin, että lumi ryöppysi
ja minulla oli täysi työ pysyä pystyssä kovassa vauh-
dissa. Joskus kaaduin jäällä oleviin epätasaisuuksiin.
Silloin Samu heti seisahtui, tuli luokseni ja oli val-
mis auttamaan minua. Puhdistin lumet vaatteistani
ja sitten leikki jälleen jatkui. Ihmiset usein varoitti-
vat meitä laivaväylästä ja pelkäsivät, että Samu vei-
si sulaan. Mutta Samu osasi aina viedä väylässä ole-
van sillan kohdalta yli. Jos meillä sattui oleman seu-
raa, niin menimme saareen ja laskimme mäkiä, si-
ten että Samu istui edessäni suksien päällä. Kaikki

oli Samun mielestä hauskaa ja se oli valmis minkälaisiin temppuihin tahansa. Hauskaa oli muillakin hiihtäjillä seurata mäenlaskuamme.

Kyläpaikat olivat Samulle mieluisia, se tiesi aina saavansa kielenvoidetta. Ensi työkseen se otti selvän siitä, missä ruokakomero sijaitsi. Se haisteli ja nuuski, meni sen jälkeen talon emännän luo, istui hänen eteensä, antoi tassua, nosti kuonolla hänen kättään sekä tuijotti silmiin ja äänteli. Sen jälkeen se uudelleen meni komerolle päin, ja näin se aina hellyytti emäntien sydämet. Samu oppi helposti etsimään eri kyläpaikat. Erään kerran menimme **Vekan** mukana ensi visiitille hänen kotiinsa Porvoonkadulle. Toisella kertaa menin sinne Samun kanssa kahden, ja epäilin, josko se osaa mainittuun paikkaan. Menimme porttikäytävästä sisään pihan perälle ja minusta tuntui, ettei Samu osannutkaan oikeaan. Käännyin ympäri ja kysyin talonmiehen vaimolta, joka lakaisi pihaa, missä porras C sijaitsi. Hän sanoi: - Te olitte aivan portaan edessä, mutta käännyitte pois päin - kyllä koira oli oikeassa.

Menimme hissiin, ja kolmannen kerroksen kohdalla soitimme ovikelloa. Epäilin jälleen, olemmekohan oikeassa paikassa. Mutta silloin Veka tuli avaamaan ovea Samun suureksi riemuksi.

Kerran olimme matkalla Toukolaan Limingantielle **Nipan** luokse, se oli Samulle tuttu paikka. Samu juosta hipsutteli edellämme, mutta Nipa olikin muuttanut Intiankadulle ja käännyimme sinne. Samu huomasi, ettemme tulleetkaan samaan suuntaan kuin se ja alkoi haukkua. Sitten se seiso ihmeissään paikallaan jonkun aikaa ja lähti sitten vastahakoisesti seuraamaan meitä. Saavuttuamme Nipan ovelle Samu haistoi tutun hajun ja sen häntä alkoi heilua Nipan avatessa ovea. Se oli Samulle iloinen yllätys.

Sota-aikana, ollessamme pommisuojassa Samu hauskuutti ihmisiä kaiken surun ja murheen keskellä. Lapset tiesivät, että se isäntänsä käskystä osasi puhua. Kiihotin Samua äänteleämään jos jollakin tavalla, vieläpä se oppi laulamisenkin vaikean taidon. Kun paloauto ulvoi – josta Samu ei lainkaan pitänyt – niin Samukin alkoi ulista suu pyöreänä, jolloin sainoin Samulle: - Hyvä, hyvä! Samu osaa laulaa!

- Joka kerran, kun paloauto huusi, innostin Samua, kunnes se oppi laulamaan. Opetin sille kaikenlaisia ei-koiramaisiakin tapoja, itseni ja ihmisten iloksi ja hauskuudeksi. Olin ylpeä, että omistin sellaisen koiran ja ennen kaikkea sitä, että olin itse kouluttanut Samun opaskoiraksi.

Noin 9-vuotiaana Samun jalkaan ilmestyi syöpä-

kasvain, joka myöhemmässä vaiheessa katkaisi sen elämänlangan. Kasvainta leikattiin useita kertoja, mutta yhä se vaan uusiutui. Ensi kerralla, kun Samun jalkaa leikattiin, se tapahtui ilman nukutusta. Lääkäri sanoi, että Samun kuono olisi sidottava, jottei se pääse puremaan. Vaimoni sanoi lääkärille, ettei sitä tarvitse tehdä, sillä Samu ymmärtää, ettei sille tehdä pahaa ja luottaa ihmiseen. Kun leikkaus oli ohi, Samu nuoli lääkärin verisiä käsiä ja käsitti lääkärin tarkoittaneen hyvää. Röntgenhoitojakin Samu sai 72 kertaa Suomen Punaisen Ristin sairaalassa, mutta mikään ei auttanut. Sielläkin Samu valloitti kaikkien sairaanhoitajattarien ja lääkärin sydämet. Kerran tuli pari hoitajatar vastaamme. Toinen sanoi: - Siellä se Samu taasen tulee. Toinen lisäsi: Koirakos se Samu onkin, olen luullut, että joku pikkupoika? Kaikkihan täällä nykyään puhuvat vain Samusta.

Käskemättä Samu hyppäsi röntgenpöydälle hoitoa saamaan. Kerran eräs hoitajatar sanoi: -Suomessa ei ole monta näin viisasta koira. Sohon lääkäri lisäsi: - Ei niitä ole kuin yksi ja sen nimi on Samu.

Tasan 11,5 vuotta vanhana sammui Samun jalo ja uhratuva elämä. Se antoi kaikkensa ihmiselle, joka oli menettänyt silmiensä valon – tapaturmaisesti. Kaikella kiitollisuudella muistelen tuota rakkaaksi käynnyttä nelijalkaista ystäväni.

ERKKI VAKKALA (Sokean Opas 1957)

Erkki Vakkala ja Samun nykyinen seuraaja, saksanseisoja Ruffe.

HYRYLÄN KOIRAKARTANO

Emil Soikkelin ”koiramainen” elämä-nura alkoi seitsemäntoista vuotta sit-ten aivan sattumoihin. Hän oli silloin suorittamassa asevelvollisuuttaan, ja eräänä päivänä tiedusteli vääpeli käs-kynjaolla: - Onko yhtään vapaaehtoista?

- Sotamies Soikkeli, herra vääpeli! kuului samas-sa rivistä.

Muutamaa päivää myöhemmin Soikkelilla oli litte-ra kourassa ja määräys ilmoittautua *Sotakoira*koulus-

Karjalankarhukoira Jeri ”käy koulua” Soikkelilla ja asuu tietenkin koulukodissa. Sen tammelundilainen isäntä on valinnut tottelevaisuuslinjan, joka kestää 5-6 viikkoa. Karjalankarhukoiran seurassa koulutta-ja/tarhanhoitaja Eino Komulainen.

Isännältä riittää aina ystävällinen sana jokaisel-le hoidokille. Tässä hän jututtaa opaskoira Pommia, joka on saksanpaimenkoira ja juuri tullut valmiiksi ja odottaa uuden isännän ilmestymistä. Se on koulu-tettu käpyläläiselle herra Aimo Ågrenille opaskoirak-si. Kuvassa heiluttavat häntiään myös Soikkelin Sak-sasta ostama saksanpaimenkoira Kunni ja hänen oma skotlanninpaimenkoiransa Tuula.

sa Hämeenlinnassa. Siitä hänen uransa koirankas-vattajana ja -kouluttajana alkoi.

Hämeenlinnan komennus venähti viideksi vuo-deksi, *Sotasokeiden Opaskoirakoulussa* kuuluivat seu-raavat neljä vuotta ja *Kennel Marjaniemessäkin* vuo-si. Tänä aikana oli herra Soikkelin mielessä usein kannastanut kuva omasta yrityksestä, omasta koira-koulusta.

Vihdoin, vuonna 1950, hän katsoi ajan koittaneen, jolloin oli ryhdyttävä sanoista tekoihin. Hän perusti koirakoulun Helsingin lähistölle Korsoon. Rohkea söi rokan ja lukemattomat koirat ovat viime vuo-sien aikana käyneet Soikkelin koulun, saaneet sieltä ”päästötodistuksensa”. Toiset niistä ovat läpäisseet tutkintonsa ”kiitettävän arvosanoin” ja joutuneet si-viilisokeiden opaskoiriksi. Toiset taas ovat tyyty-neet entistä hyvätapaisempina pelkkään tottelevai-suuskoulutukseen ja palanneet entistä hyvätapai-

Tässä on seitsemän vuoden tunnustus työstä kennel-miehenä. Vasta sitten kun Soikkeli ryhtyi itsenäisek-si yrittäjäksi, alkoivat pokaalit ja muut palkinnot ker-tyä omaan kaappiin. Kuvassamme hänellä on kä-dessään Bethin toissa vuonna saama kunniaapalkin-to voittajaluokassa.

sempina omistajiensa luo.

Mutta tilat Korsossa osoittautuivat ennen pitkää ahtaiksi, mikä on aina hyvän merkki. Soikkelin ei auttanut muu kuin ryhtyä rakentamaan itselle omaa kartanoa. Paikka löytyi muutaman kilometrin päästä Korsosta, Hyrylästä, rauhallisen kuusikon keskeltä. Sinne kohosi talo tarhasiipineen.

Viime helmikuun loppupuolella päästiin jo muutaman sisään. Käydessämme eräänä aurinkoisena maaliskuun päivänä hänen koirakoulullaan, olivat kaikki – niin Soikkeli itse kuin hänen perheensäkin – sekä nelijalkaiset kasvattinsa kotiutuneet uusiin tiloihin.

Toimitus (Sokean Opas 1957)

Soikkelin tytär 2-vuotias Riitta ei häkelly, vaikka koirat osoittavat ystävyyttä usein rajusti. Kuvassa Riitalla on silittettävänä kaksi suurta koira.

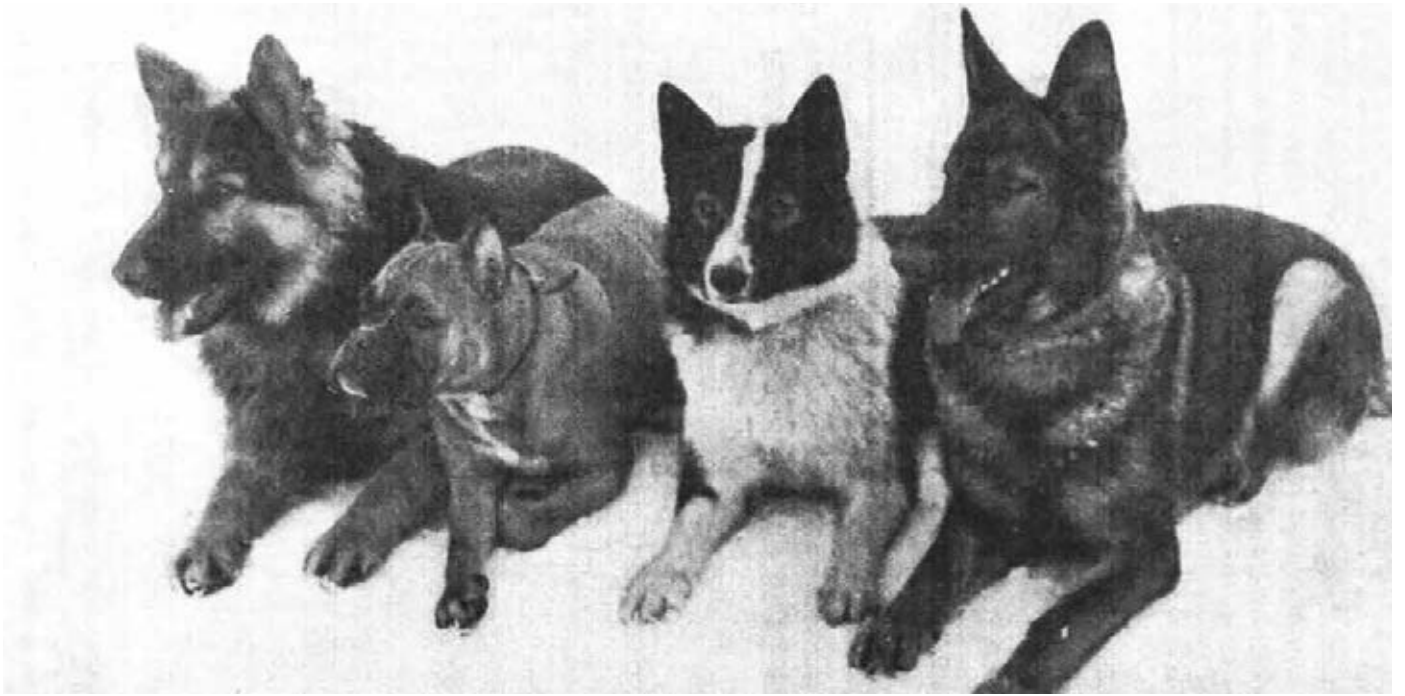
Soikkelin kouluun mahtuu toistakymmentä koira, jotka viipyvät siellä viikosta neljään kuukauteen, koulutuksesta riippuen.

Kuvan tuuheakarvainen saksanpaimenkoira on hieno herra Bremenistä, Gary von Haus Mazus, joka saapui yhtä matkaa Kunnin kanssa Suomeen. Se on lauhkea kuin lammas ja viisas – niin, mikäpä muu – kuin koira.

Nelivuotias Beth, joka on Englannin kuningattaren kaima ja syntynyt Elisabethin kruunajaisvuonna. Kuvassa Beth ja kuusi kuukauden ikäistä pentua.

*"Ei saa heilua hännänpää, ei saa viiksiä vääntää, ei saa silmiä räpyttää, ei saa päätänsä kääntää..."
Kuvassa Barry, Tico, Jeri ja Pommi ovat kuin missit tunnetussa lastenrunossa.*

Koirat oppivat nopeasti ulosmenoluukusta kulkemisen. Aina oikeanpuoleisesta ovesta ulos ja sisään.

Koiratarha hohtaa uutuuttaan. Kopit ovat tilavia, siistejä ja tarkoituksenmukaisia. Tuuletin pitää ilman puhtaana ja lämpöpatterit sopivan lämpiminä.

Soikkelin koirakoulun ympäristö on hiljainen ja rauhallinen ja se soveltuu erinomaisesti koulutusmaastoksi. Herra Soikkelilla on apuna työssään Eino Komulainen, joka nuoresta iästään huolimatta on jo monta vuotta ollut alalla.

HYVÄ, USKOLLINEN, ALTIS

Valiokertomuksia koirista

Vanhassa saksankirjassani oli peräkänaa kolme koiratarinaa. En muista enää niistä muuta kuin että minua itketti kovasti. Ja kuitenkin ”hyvä taide ei itketä”, kuten on sanonut joku viisas kirjanoppinut, ellei aivan Goethe niin joka tapauksessa joku paljon ajatellut herra. Olin siis varautunut pahimpaan, avasin maisteri **Vappu Roosin** viime joulukuksi toimittaman teoksen: *Hyvä, uskollinen, altis*, jonka alaotsikkona oli: *Koiria mestarikertojien kuvaamina*. Ne kyynelät eivät ollenkaan yhtä herkässä kuin aikoinaan **Solmu Nyströmin**, eikä ihme, onhan rauhan vuosia kulunut, tai sitten edelliseen viitaten, nämä ovat *hyvää* taidetta.

Maisteri Roos väittää alkusanoissaan, ettei maailman parhaita koirajuttuja koskaan paineta, sillä jokaisen koiranystävän mielestä ihmeellisin valinnoissaan ja älykkyydessään, pettämättömin uskollisuudessaan ja huvittavin pikkusuuttumuksissaan on – hänen oma koiransa. Totta! Nyt kun olen lukenut yhdeksäntoista mestarillista koiratarinaa, minun tekisi mahdottomasti mieli kertoa meidän *Kiristä*, joka oli rakki – mutta ah, mikä rakki!

Mutta asiaan, sanoo tämän lehden toimittaja. Siis yhdeksäntoista koirapersoonallisuutta! Hyvä, parempi, paras: sitä on mahdoton sanoa.

Ernest Thomson Seton kertoo *Snapista*, Snap on bullterrieri. Tietysti kaikki tietävät, mikä se on. Mutta minä en ollut tätä ennen kuullut, saati sitten nähnyt bullterrieriä. Sen ruumiillisen muodon kuvitteleminen on yhä vieläkin vaikeaa: kaksi osaa bulldoggia ja yksi osa terrieriä. Tuntuu vähän samanlaiselta kuin kana ja lammas menisivät naimisiin.

Kertomus Snapista on tyypillinen sankaritarina, joka voisi vetää vaikka minkälaisia vertauskuvallisia linjoja. Vihollinen on tässä susi, karjantappaja, peto ja häijyläinen. Puolustukseen oli hankittu kaikki mahdolliset koirarodut venäläisistä vinttikoirista suuriin tanskalaisiin urhoihin ja tarkkavainuusiin kettukoiriin. Ne ovat hienoja koiria, ne osaavat juosta ja seurata jälkiä, ne pystyvät antamaan päihin harmaalle karhulle, mutta niitä ei haluta käydä harmaan suden kimppuun. Siitä yksikertaisesta syystä, että koko lauma pelkää. Harmaa susi on kaikkien koirien kauhu.

Kunnes sitten saapuu paikalle sankari Snap! Se ei pelkää mitään eikä ketään. Sillä on ennestään surullisia kokemuksia, mutta eivät ole voineet istuttaa siihen hitustakaan varovaisuutta. Siis kaikkien sankaritarinoiden klassista ns. tyhmänrohkeutta. Epäröikö Snap? Ei hetkeäkään. Se hyökkää kiljuvan koiraan läpi suoraan seudun vanhaa tyrannia vastaan, oikopäätä kurkkuun kiinni, ja harmaan susi kahdellakymmenellä käyrämiekallaan. Mutta pieni ponnistaa uudelleen, mikäli se ensinkään vääjää...

Pian makaa maassa harmaa susi, jättiläinen laatuun, ja sen kuonossa riippuu pieni valkoinen koira. Jäljellä on enää puhe sankarivainajalle. Vanha karjamies sanoo: - Olisin antanut vaikka kaksikymmentä sonnia, kun vain tuo olisi säilynyt. Totisesti se oli

rohkeutta – kirkasta rohkeutta. Ei käy karjanpito ilman rohkeutta.

Snap oli sankari, ja maailmassa tarvitaan rohkeutta. Mutta tarvitaan myös tempuilijoita.

Jack London kertoo hänestä, koirasta, joka melkein vaivatta oppi lukemaan iltarukouksen, näyttämään kuollutta, kääntymään haudassaan, istumaan ja polttamaan tupakkaa hattu päässä, nousemaan takajaloilleen, jopa kävelemäänkin niillä. Londonin tarinan juoppo hovimestari **Dag Daughtry** selittää miksi: - Ehkä se on näin. *Kill* ei voi puhua niin kuin me puhumme, tarkoitan, eikä siis voi sanoa minulle, kuinka se minua rakastaa, mutta se on pelkkää rakkautta joka ainoaa karvaansa myöten. Ja koska teot puhuvat selvemmin kuin sanat, se vakuuttaa rakkauttaan minulle suorittamalla noita tehtäviä.

Temppuja? Niin, kyllä. Mutta ne ovat tuhat kertaa kaunopuheisimpia kuin kaikki ihmisten korulauseet. Totisesti se on kaunopuheista. Koiran mykkää kieltä. Niin totta kuin elän ja olen köyhä syntinen ihminen, tiedän varmasti, että se on onnellinen, kun saa tehdä palveluksia minulle. Aivan kuin mies on iloinen voidessaan auttaa pulaan joutunutta ystäväänsä tai kuten rakastaja on iloinen saadessaan kietoa takkinsa rakastettunsa ympärille ja lämmittää häntä.

Sitten on *Hektor II*, aatelisista siniverisimpiä, josta **Juhani Aho** kertoo laadussaan hienoa huumoria ja totisen naaman naurua. Tai ehkä Aho, koiraja metsämies, on ihan tosissaan, ja lukija on itse sosiaalisesti alemmuuskompleksinen, demokratian kieroön kasvanut yksilö, joka ei osaa antaa armoa edes ankaralle aateliselle kasvatukselle. Ja jollei häntä nyt suorastaan naurata – onhan hautajaiset käynnissä – niin ei itketäkään: - Hektor II on kuollut. Ensin hän tuli kuuroksi ja sitten sokeaksi. Mutta ei hänen sittenkään tarvinnut kuolla tavallisen koiran kuolemalla. Ei häntä hirtetty eikä myöskään kloroformilla nukutettu ikuiseen uneen. Eräänä yönä tavattiin hänet hengetönä vuoteella, joka oli paronin huoneessa sillä seinällä, mitä koristivat kauneimmat niiden kettujen ja jänisten nahoista, joiden kuolemaan hän oli myötävaikuttanut. Hänet haudattiin niin kuin kaikki herrain koirat haudataan: kaivettiin hauta puutarhan kauneimpaan nurkkaan suuren tammen alle, ja haudalle pytytettiin kivi, johon oli kirjoitettu:

Hektor II:lle. Jalolle, Uskolliselle, Lahjakkaalle Rotukoiralle. Hänen sureva Isäntänsä.

Ei, kyllä kaikki sympatia on Juhani Ahon toisen koiran, Hulan, puolella. Hula oli äpärä ja vihdoin kulkuri, jonka sen isäntä oli jättänyt heitteille: - Ja kuoltuaan oli Hulasta enemmän hyötyä ja iloa kuin koskaan eläessään, sillä koirantappaja kantoi hänestä markan tapporahaa ja tyhjensi työnsä päälle aniskelussa maljan hänen muistokseen.

Ankea loppu ankealle elämälle. Sille ei vedä verroja edes **Dostojevskin** *Kuljtjapkan kohtalo*. Pakkotyöleirillä, josta venäläinen kertojamestari on löytänyt koiraystävänsä, voi tapahtua mitä tahansa. Voi tosiaan joutua yllättäen vaikkapa prokuraattorin rouvan samettikenkien turkisvuoriksi.

Elämän laitapuolelta on myös **Eino Leinon** *Musti*-tarina, järkyttävä inhimillisessä symboliikassaan:

Hänen henkensä hammasrattaat eivät iskeneet toisiinsa enää yhtä lujasti kuin ennen. Ne niin somasti ja mukavasti vain ikään kuin nuljahtelivat sivukkain. Mutta samalla hän ei kärsinyt enää yhtä paljon kuin ennen. Tottumus oli tullut hänen toiseksi luonnokseen.

Hän oli totunut vähitellen ulkonaiseen ja sisäiseen kurjuuteen. Makaamaan taivasalla, pyytämään armopaloja, vieläpä niitä sieppaamaan ja varastamaankin, ja sitten hyvin nopeasti pakoon pötkimään, ettei saisi liian kalliisti maksaa pientä, hetkellistä nautintoaan...

Ehkä se on hyvä koiratarina; lukija unohtaa kuitenkin pian koiran. Mustin hahmossa hän näkee onnetoman runoilijan ja Mustin kulkurintiessä runoilijan odyssieian viluisen matkanlopun.

Koiria kuin ihmisiä, ihmisiä kuin koiria.

On hyvä tarkastella maailmaa terveesti koiran näkökulmasta. **Riquet**, yhtä gallialaisen älykäs ja monimielisen pisteliäs kuin ikuistajansakin, **Anatole France**, ajattelee: - Koiran elämä on täynnä vaaroja, ja kärsimyksen välttämiseksi täytyy alati valvoa, syödessään, jopa nukkuessaankin.

- Ei koskaan tiedä, onko käyttäytynyt oikein ihmisiä kohtaan. Heitä tulee kunnioittaa koettamatta ymmärtää heitä. Heidän viisautensa on salaperäinen.

- Minä rakastan isäntääni **Bergeret**'iä, sillä hän on väkevä ja peljättävä.

Nimim. MURA (Sokean Opas 1957)

KOIRIA JA ISÄNTIÄ

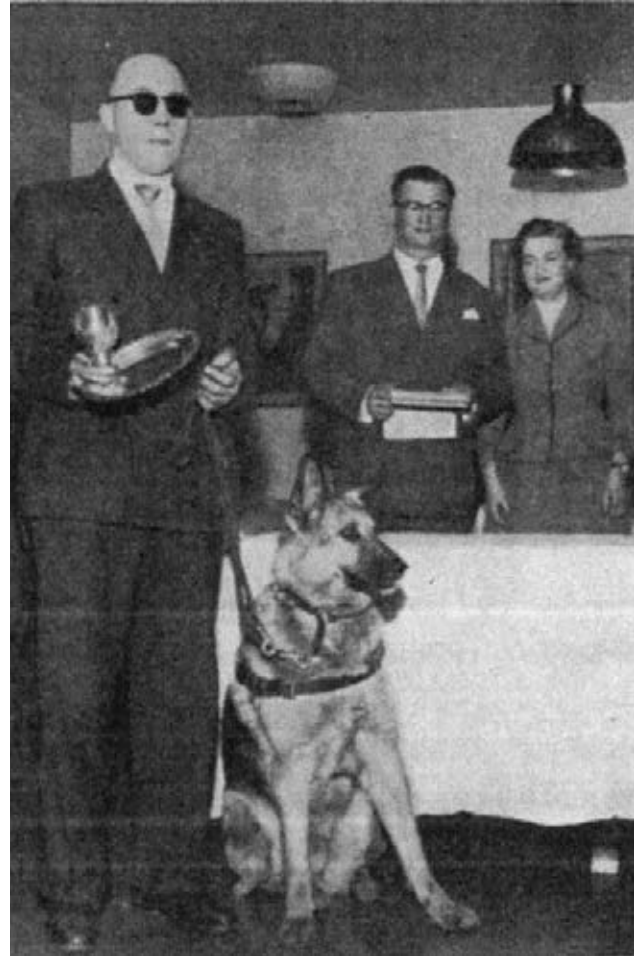

Huhtikuun 28:ntena päivänä 1957 Opaskoirayhdistys – Ledarhundföreningen piti vuosikokouksensa. Osanottajia oli runsaasti ja asiat käsiteltiin nopeasti ja pätevästi sosiaalinen-uivos **Einar Juvosen** johtaessa puhetta. Todettiin, että yhdistyksen toiminta oli saatettu taloudellisesti varmalle pohjalle ja että yleensäkin jäsenistössä vallitsi vireä, aktiivinen henki. Kokous antoi hyviä toiveita vastaisen varalle.

Todettiin myös, että vuoden kuluttua Opaskoirayhdistys voi viettää 10-vuotisjuhliansa.

Kokouksen yhteydessä jaettiin kevätkilpailujen palkinnot. Suurimman huomion kohteeksi joutui **A. Laitisen** omistama ja ohjaama spu *Reni*, joka saavutti kolmannen peräkkäisen voittonsa. Se voitti kevät- ja syyskilpailut 1956 ja jälleen kevätkilpailut 1957. Se on niin ikään voittanut Suomen mestaruuden kilpailuvuosina 1956-57. Ihmisen veroinen opas ja toveri.

Toimitus (Sokean Opas 1957)

Kilpailujen ylituomari Ludvig Hellgren suorittamassa palkintojen jakoa yhdistyksen sihteerin, metsänhoitaja Vappu-Tellervo Osmoviidan kanssa. (Kuvassa: Artturi Laitinen ja Rennie ovat juuri saaneet palkintonsa)

POSTISÄÄSTÖPANKKI, HARRY KROHN JA ARTO

Postisäästöpankin Helsingin konttorissa oli kesäkuun 3:nä päivänä kaikessa koruttomuudessaankin tavallisesta poikkeava juhlatilaisuus. Postisäästöpankin kummivaliokunta oli suorittamansa opaskoirakeräyksen tuloksena saanut kokoon ensimmäisen opaskoiran hankintaan tarvittavat varat. Kun vielä sopiva koira ja sopiva isäntäkin löytyi, *Arto*-niminen koira luovutettiin Postisäästöpankin ravintolassa asianomaiselle, sokealle pianonvirittäjä **Harry Krohnille**.

Luovuttajan puolesta puhui kummivaliokunnan puheenjohtaja, tarkastaja **Leila Rantanen**. *Opaskoirayhdistyksen* kiitokset esitti yhdistyksen puheen-

johtaja **Olavi Martelius**. Pääjohtaja **Teuvo Aura** puolestaan lausui ilonsa siitä, että Postisäästöpankin henkilöstö on tällä tavoin osoittanut sekä kekseliäisyyttä että lämmintä sosiaalista mieltä.

Aurinko paistoi, läsnäolijat hymyilivät, Harry Krohn silitti uuden ystävänsä ja opastajansa päätä. Ja kahvipöydässä kerrottiin toinen toistaan iloisempia tarinoita koirista, kuinkapa muuten.

Krohnin, Rantasen, Marteliuksen ja Auran lisäksi tilaisuuteen osallistuivat toimittaja **Mirjami Makkonen** ja Arton kouluttaja **Emil Soikkeli**. *Arto*-koira sai lisänimen, siitä tuli *Arto-Penni*.

Toimitus (Sokean Opas 1957)

Kuvassa vasemmalta Leila Rantanen, Olavi Martelius, Teuvo Aura, Mirjami Makkonen, Harry Krohn opaskoiransa Arton kanssa sekä Emil Soikkeli.

Sokean opas 1958

10-vuotisjuhlanumero

KATSE ETEENPÄIN

Ihmisen on sekä luontaista että välttämätöntä toisaalta menneisyyden muistelemisen, toisaalta tulevaisuuden arvioinnin tarve. Kun *Opaskoirayhdistyksen* toiminta lähti liikkeelle kymmenen vuotta sitten, ei tämänkaltaisella toiminnalla ollut maassamme juuri mitään menneisyyttä. Sen sijaan olivat sokeat ja koirat. Ja oli ihmisen ja koiran välinen yhteys, niin vanha että sen alku häipyä esihistorian hämärään. Opaskoiratoimintaa voidaan siis tässä mielessä pitää yhteiskunnassa hyvinkin perinnäisenä; jopa enemmän. On monia ihmiskunnan alkuhistorian tutkijoita, jotka arvelevat, että tulen keksimisen jälkeen koiran kesyttäminen ja apu oli tärkein tekijä ihmisen kehityksessä nykyiselle tasolle.

Opaskoiratoiminnasta puhuttaessa voisi paljonkin kosketella syntyjä syviä. Mutta tässä yhteydessä ja tällä sivulla se ei ole tarkoituksenmukaista. Haluamme lähinnä muistuttaa mieleen, että se aate, jota tämä lehti edustaa, se toiminta, jota se tukee, sivuuttaa tänä vuonna tietyn virstanpylvään. Siinänsä jokin kymmenvuotistaival ei suurta merkitse, eikä Opaskoirayhdistyksellä ole suinkaan esittää mitään sensaatiomaisia eikä innovoivia numeroita kuluneilta vuosilta. Mutta voi katsoa, että yhdistys on saavuttanut vakiintuneet toimintamuotonsa, asiaankuuluvan aatteellisen ja taloudellisen elintilan yleensä kovin yhdistysahtaassa suomalaisessa yhteiskunnassamme.

Mutta niinpä yhdistyksen jäsenistössä on ilahduttavalla tavalla säilynyt alkuaikojen ja eräiden – nyt jo manan maille menneiden – perustajäsenten ja johtomiesten into. Toiseksi yhteiskunnassamme, kärkkäästi kuin sitä toisaalta moititaankin, on joka tapauksessa virinnyt sota- ja sodanjälkeisinä vuosina entistä paljon elävämpi sosiaalisuuden henki.

Opaskoirayhdistys on saanut tuta tämän hengen siunauksen sekä valtion, että yksityisen talouselämän sektorissa muotiin tullutta sanontaa käyttäessämme Opaskoirayhdistyksen kiitolliset ajatukset kohdistuvatkin sen ensimmäisen 10-vuotistaipaleen päättyessä monelle taholle. Erityisen ilahduttavaa on myös todeta se särötön yhteis- ja osatoveruuden tunne, joka yhdistyksen ja sokeain muiden järjestöjen ja toimintahaarojen välillä vallitsee.

Perusteeton optimismi ei ole missään asiassa hyödyksi. Mutta yhtä hyödyttöä on epärointi ja pikkumainen varovaisuus. Opaskoirayhdistyksen luottamus sekä jäsenistöön että sivullisiin tukijoihin ja ystäviin sen ehkä rohkeastikin kehittäessä taloudellista, kilpailu- ja julkaisutoimintaansa ei ole ollut turhaa. Näin on näinä kymmenenä vuonna päästy hyvään alkuun, ja katseet suuntautuvat toiveikkaasti eteenpäin.

OLAVI MARTELIUS (Sokean Opas 1958)

OPASKOIRAYHDISTYS 1948–1958

Välähdyksiä tien varrelta

O *paskoira* - 'sokean opas' - ei vielä ole aatteellisena käsitteenäkään Suomessa kovin vanha. Samoin vain harvat suomalaiset saattoivat ennen sotaa nähdä sokean ja koiran yhteistoimintaa käytännössä. **Erkki Vakkala** ja hänen *Hiisikorven Samunsa* ovat syystä saavuttaneet erikoiskuuluisuuden. Sekä itse aate että sen konkreettinen käytäntöön soveltaminen ovat tosiasiassa peräisin vasta sotavuosilta. Ja järjestynyttä opaskoiratoimintaa meillä on harjoitettu vasta kymmenen vuotta.

Talvisodan jälkeen ensimmäiset sota-, samoin kuin siviilisokeat saivat opaskoiransa *Suomen Punaisen Ristin* toimesta ja ne koulutettiin *Sotainvalidien Veljesliiton opaskoirakoulussa*. Sekä sota- että siviili-

sokeiden kokemukset olivat joka suhteessa myönteisiä. Ja niinpä opaskoira-aate alkoi sodan jälkeen enenevässä määrin kiinnostaa siviilisokeiden tuhansiin nousevaa joukkoa. Sattui myös niin onnellisesti, että tässä joukossa oli eräitä järjestelykykyisiä, innostuvia ja innostamaan pystyviä miehiä. Oma apu paras apu. He herättivät ajatuksen oman yhdistyksen aikaansaamisesta. Eikä ajatuksen toteuttamisessaan viivytelty. Elokuun 8. päivänä 1948 pidettiin Opaskoirayhdistyksen alustava ja syyskuun 9. päivänä perustava kokous ja näin saatiin Opaskoirayhdistyksen virallinen toiminta alkuun.

Yhdistyksellä oli onni saada ensimmäiseksi puheenjohtajakseen lannistumaton aatteen mies ja hieno persoonallisuus **Leopold Öller**. Tarmokkaasti ja vaivojaan säästämättä hän kehitti yhdistystä sen aatteen toteuttajana. Hän toimi puheenjohtajana kuolemaansa 23. marraskuuta 1953 asti, jolloin yhdistyksen puheenjohtajaksi valittiin **Tauno Keto**. Parhaiten Keto ehkä tunnetaan maamme ensimmäisenä sota-sokeana, jonka kuuluisaksi tulleet opaskoirasta saksanpaimenkoirauros *Turresta* muodostui suurelle yleisölle opaskoirakäsitteen symboli. Tauno Keto poistui keskuudestamme 11. huhtikuuta 1954. Hänen jälkeensä on puheenjohtajan nuijaa heiluttanut taitavasti ja tarmokkaasti **Olavi Martelius**, hänkin yksi yhdistyksen perustajajäsenistä. Hänen opaskoiransa saksanpaimenkoirauros *Jekku* oli kauan aikaa maamme ainoa opaskoira-käyttövalio. Muista opaskoi-

Vasemmalla Opaskoirayhdistyksen ensimmäinen puheenjohtaja Leopold Öller ja hänen koiransa *Dinnie von Marjaniemi*. Oikealla nykyinen puheenjohtaja *Olavi Martelius* ja opaskoira *Jekku*.

Kesällä 1953 Fazer Oy:n Lions Klubi lahjoitti opaskoiran (spu Taru) Aarne Kamulalle Pateniemestä. Kamulan ympärillä mm. Leopold Öller, B. Brüning ja Emil Soikkeli.

Einar Juvonen saamassa palkintoa Vappu-Tellervo Osmoviidalta.

10-vuotisjuhlien opaskoiria ja koirankäyttäjiä.

Opaskoirayhdistyksen 10-vuotisjuhlassa palkittiin ansioituneita jäseniä. Kaarlo Kansanaho sai palkinnon.

Olavi Martelius saa kultaisen harrastusmerkin johtaja Ludvig Hellgreniltä.

ratoiminnan esitaistelijoista on syytä vielä mainita aina iloinen ja toimielias **Vilho Ahre** – hänen kuolemansa koitui yhdistykselle suureksi tappioksi.

Kuten arvata sopii, alkuvaikeudet tuntuivat melkein voittamattomilta. Lähinnä tämä johtui rahavarojen niukkuudesta tai oikeamminkin olemattomuudesta. Näin ollen yhdistys joutui heti alun alkaen kääntymään valtion puoleen, jolla on avarin – joskaan ei helpoimmin – aukeneva rahakirstu. Yhdistys ei nimittäin saa minkäänlaista lakisääteistä avustusta, vaan se joutuu hankkimaan kaikki tarvitsemansa varat itse jokaisia tapausta varten. Täten ovat myös yksityisten ja yhteisöjen lahjoitukset olleet tervetulleita ja niistä yhdistys on syvästi kiitollinen.

Aluksi olivat yhdistyksen valtiolta saamat avustukset melko vaatimattomia. Mutta vuosien vieressä sosiaaliministeriö on kiinnittänyt työhömmehä suurempaa huomiota ja ymmärtänyt yhdistyksen suorittaman työn tärkeyden ja tarpeellisuuden. Tämän toteamuksen parhain ilmentymä on ollut se, että sosiaaliministeriön nykyisin myöntämät avustukset ovat olleet huomattavasti runsaammat kuin aikaisemmin. Syystä yhdistys tuntee kiitollisuutta valtiovaltaa kohtaan.

Alkuaijoina yhdistys pystyi luovuttamaan vain muutaman koiran vuodessa. Mutta nykyään, kokemusten kartuttua ja raha-asiaihin kohennuttua, se voi toimittaa 10-12 opaskoiraa vuosittain. Näin ollen on voitu hankkia noin 80:lle pimeydessä vaeltavalle nelijalkainen ystävä ja luotettava toveri. Myös koulutustasossa on päästy hyviin tuloksiin. Yhdistyksellä oli onni alusta alkaen saada yhdeksi opaskoiriensa kouluttajaksi **Emil Soikkeli**, jolla oli koirakäsi ja joka teki tästä vaikeasta ja vaativasta alasta itselleen kutsumustyön. Oli suuri vahinko yhdistyksen vastaiselle opaskoirakoulutukselle, että hän menetti henkensä tapaturmaisesti 29.1.1958. Koko kenneltyö menetti yhdellä iskulla yhden kiistattomasti parhaimmista työntekijöistään. Sekä opaskoiran vastaanottajat että tarkastajat olivat aina hänen työnsä tuloksiin erittäin tyytyväisiä. Toisena yhdistyksen kouluttajana on toiminut jo toisen polven koiramies **Birger Brüning**, joka lähetettiin Saksaan oppia saamaan *Sotainvalidien Veljesliiton Opaskoira-koulun* toimesta.

Yhdistys ei ole huolehtinut pelkästään opaskoirien hankinta- ja koulutuspuolesta, vaikka tämä puoli muodostaakin tärkeimmän pykälän yhdistyksen toiminnassa ja säännöissä. Mutta jo sääntöjä laadittaessa oivallettiin, että jatkuvalle koe- ja kil-

pailutoiminnalla on suuri merkitys koirien kunnan säilyttämisessä ja kehittämisessä. Yhdistys organisoi näin ollen kilpailutoiminnan laatimalla aluksi opastuskoeohjesäännöt. Suurelta osaltaan ne ovat vieläkin voimassa. Sääntöihin pohjaavat ensimmäiset opastuskokeet järjestettiin 7.11.1950. Tämän jälkeen ovat muutkin kenneljärjestöt lisänneet kilpailuohjelmistoonsa opastuskokeet. Yhdistys on itse järjestänyt keväisin ja syksyisin omat kilpailut, ja opaskoirat ovat nykyään osallistuneet omalla ryhmänään palveluskoirien yleisiin mestaruuskilpailuihin. Täten yhdistys on toteuttanut myös sääntöjensä ensimmäisen pykälän kolmannen momentin kehotusta: ”herättää yleisön harrastus opaskoira-asiaan”. Nykyään on kilpailuja seuraamassa monesti runsaastikin yleisöä, joka kiinnostuneena ja ihailien, toisinaan jopa liikuttuneena seuraa, miten ihmisen uskollisista uskollisin ystävä vakaasti ja rauhallisesti hoitaa tehtäviään, opastaen isäntäänsä keskellä kaupungin vilinääkin. Koiran kunto on joutunut usein – ja aivan oikein – kovalle koetukselle. Sillä ”paras voittaa aina”. Kilpailuja varten isäntä on joutunut työskentelemään koiransa kanssa pitääkseen sen käyttökelpoisuuden mahdollisimman korkealla tasolla. Kilpailussa on varmaan myös monelle katsojalle selvinnyt, mitä tuo opas isännälleen merkitsee – ei ainoastaan käytännössä, vaan myös henkisessä mielessä. Se antaa riippumattomuuden ja vapauden tunteen, tunteen tasaveroisuudesta näkevien rinnalla.

Näin ollen lienee myös yhä useammalle valjennut, miten suuriarvoista ja ainoalaatuista tärkeätä yhdistyksen toiminta on ollut ja tulee jatkuvasti olemaan. Sillä periaatteena on ollut, että jokainen opaskoiraa haluava ja sitä käyttämään sovelias henkilö sen saa.

Kun 10-vuotismerkeissä pysähdymme ajattelemaan yhdistystä, on myönnettävä, että työkenttä on vielä laaja. Maamme noin 4000 siviilisoikeasta on vain noin kahdella prosentilla eli 80:lla opaskoira. Paljon on ponnistelua ja työtä edessäpäin. Tähänastiset tulokset kuitenkin osoittavat parhaiten, että yhdistyksen toiminnalla on ollut terve lähtökohta ja elinvoimainen pohja. Siksi onkin kaikkien asiaa lähellä olevien harras ja sydämellinen toivomus, että yhdistys saa tätä työtään jatkaa entisissä merkeissä ja entisen horjumattoman luottamuksen hengessä.

VAPPU-TELervo OSMOVIITA
(Sokean Opas 1958)

EMIL SOIKKELI – MUUTAMIA MUISTOSANOJA

Tammikuun 29. päivänä vuonna 1958 opaskoirankäyttäjät ja palveluskoiramiehet saivat surullisen viestin. **Emil Soikkeli** oli poistunut luotamme. Hän oli lähtenyt kotoaan Hyrylästä matkalle Helsinkiin, missä hänen tarkoituksensa oli viimeistellä erään opaskoiran liikennekoulutusta. Auto-onnettomuus kuitenkin keskeytti matkan.

Emil Soikkeli oli syntynyt Jaakkimassa vuonna 1919. Talvisota heitti hänet, kuten muutkin Karjalan asukkaat, eroon kotikonnustaan vaelluksen tielle. Lopullisesti hän päätyi Helsingin liepeille Korsoon ja sitten Hyrylään. Jo varhain hänessä ilmeni kiintymys ja kiinnostus koiriin, ja suomalaiset pystykorvat saivat oppia käyttäytymään siivosti kotona ja seuraamaan toverina metsästysretkille. Palveluskoirien koulutustyöhön hän perehtyi talvisodan aikana sotakoirakoululla. Kun koti jäi rauhanteossa luovutettavalle alueelle, hän uutta elämänuraa valitessaan ikään kuin itsestään päätyi koirankoulutukseen. Hän osallistui ensimmäisille opaskoirien koulutuskursseille, jotka pidettiin talvisodan päätyttyä, ja tältä ajalta juontaa alkunsa hänen kaunis uransa palveluskoiramiehenä, ennen kaikkea opaskoirien kouluttajana. Talvisodan päätteeksi hän oli jäänyt armeijaan kanta-aliupseeriksi ja jatkosodan jälkeen hän tuli opaskoirakouluttajaksi vastikään perustetulle Sotasokeiden Opaskoirakoululle. Vuonna 1951 hän aloitti oman yksityisen koirakoulun pidon Korsossa, mistä sitten siirtyi Hyrylään. Hänen päätehtävänään oli opaskoirien kouluttaminen siviilisokeille.

Nyt Emil Soikkeli on poissa. Hänessä me olemme menettäneet yhden suomalaisen koirakoulutuksen uranuurtajista ja samalla hyvän toverin. Hän oli eräällä tavalla koirakouluttajien ihanne, yhtä aikaa tunnontarkka ja ystävällinen. Se tapa, jolla hän koh-

Emil Soikkeli ja saksanpaimenkoira.

teli koiria, oli vertauskuvallinen koko hänen olemukselleen. Hänessä yhdistyivät myönteinen maailmankatsomus ja syvä rakkaus eläimiin. Ja kun hän tuomarin tehtävissään toi usein leikillisesti esiin mielipiteensä, ne kuuluivat parhaimpiin mitä olen kuullut esitettävän. Enkä unohda, hänen silmiensä hyväntahtoisuutta. Emil Soikkelilla oli vain ystäviä kennelväen piirissä.

Me emme unohda sinua, Emil Soikkeli. Painakoon synnyinmaan multa keveästi jäseniäsi viimeisessä lepopaikassasi, jota kevätauringon säteet lämmitävät ja jossa lintujen kuoro kohta puhkeaa lauluun ihmisen ja luonnon ikuisen yhteenkuuluvaisuuden merkiksi.

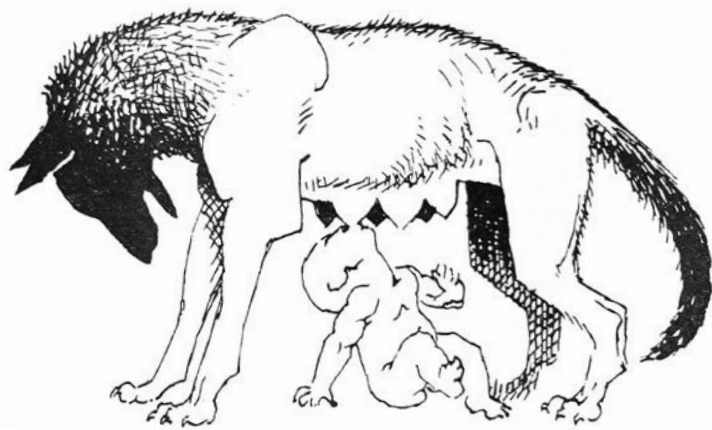
EDMUND NATUNEN (Sokean Opas 1958)

"ALUSSA JUMALA LOI KOIRAN ..."

Vanhan Israelin kansan luomistarina johtuvassa legendassa kerrotaan, että alussa Jumala loi koiran – erotukseksi kaikista muista eläimistä – samasta aineesta, josta hän aikaisemmin oli luonut ihmisen. Mutta tunnemme toisia luomistaruja, jotka menevät paljon pitemmälle. Niinpä eskimot uskovat – tai oikeammin uskoivat, koska tämä ikivanha kansa lienee nykyisin kokonaan kristitty – polveutuvansa merenjumalatar *Sednasta* ja tämän koirahahmoisesta puoliosasta. On merkille pantavaa, että monet ainakin osaksi eskimosukuiset kansat Tyynen meren itä- ja länsirannikolla säilyttävät samantapaista luomislegendaa. Toisissa tapauksissa kerrotaan jumalattaresta ja koirasta, toisissa miehestä (joka yleensä on puolijumala tai jumalaista syntyperää) ja nartusta, josta ensimmäiset ihmiset polveutuvat.

Mutta koira ei esiinny ainoastaan elämän syntyessä, vaan myös sen päättyessä. Koiran toiminnasta manalan portin vartijana eivät kerro ainoastaan kreikkalaiset, roomalaiset ja germaanisiet jumalustarut, vaan sama asia esiintyy intialaisilla *Veda*-kirjoissa, Japanin *Aino*-kansan taruissa ja meksikolaisien eteläamerikkalaisten intiaanien saduissa. Kansanuskomus ei kuitenkaan tyydy vain tähän. Monilla kansoilla koira esiintyy saattajana ja suojeluvahvina sielujen vaeltaessa *Tuntemattomaan*. Ikivanhan *Zoroaster*-uskon tunnustajien *parsilaisten* parissa on säilynyt eriskummallinen *Sagdig*-seremonia. Siinä määrätään, että kuolinvuoteen luona kuuluu aina olla koira, jonka on määrä istuutua kuolevan eteen ja tavoittaa hänen katseensa kuolinhetkellä. Silloin on vapautuneen sielun jatkuva vaellus turvattu. Koira – meidän perinnössämme – on seuranamme sekä tullessamme että poistuessamme.

Jos tutkimme lähemmin vanhoja satuja ja tarinoita, voimme todeta, että ne todennäköisesti lähenevät

varmuutta. Niinpä kertovat vanhat tarut, että *Fisklepios*, lääketieteen jumala, oli imenyt lapsena nartun rintaa, ja että hänelle omistettua temppeeliä vartioivat pyhinä pidetyt koirat. *Kyyros* – suuri valloittaja – kuningas ja persialaisten valtakunnan luoja, oli lapsena jätetty heitteille ja narttukoira oli kasvattanut hänet. Rooman valtakunnan sadunomaiset perustajat *Romulus* ja *Remus* olivat maalaissuden kasvatteja, mutta voimme olla varmoja siitä, että susi oli vain villikoiranarttu.

Jo vanhat tiesivät, että koira näkee ja kuulee enemmän kuin ihminen. Koiran aistimismahdollisuudet eivät olleet ylivoimaiset ainoastaan ulkonaisten seikkojen, vaan myös sisäisten asiain suhteen. Vanhat kulttuurikansat pitivät koiraa henkien näkijänä. Onko siis ihme, että nykypäivienkin luonnonkansoilla on sama usko? Myös Suomessa uskotaan koiran ylikuonollisiin ominaisuuksiin. Niinpä on uskottu, että koira, jolla on kaksoissilmät ei vaaleamat väritäplät silmien yläpuolella, näkee henkiolennot. Niin, kahdennenkymmenennen vuosisadan ihmisen ei pidä ylpeillä tieteillään ja tiedoillaan. Tai vaan ja maan välillä on edelleen paljon sellaista, mitä emme vielä tiedä. Ja eräissä koiran sielunelä-

män ilmauksissa on seikkoja, joita eksakti tiede ei pysty selittämään.

Ja lopuksi ovat apunamme sananlaskut. Kokonainen kirja täytyisi, jos tutkisimme lähemmin niitä, varsinkin jos alkaisimme selvittää niiden syntymistä. Eurooppalainen sanoo: ”Elävät kuin kissa ja koira.” Japanilainen sanoo: ”Kuin koira ja apina.” Toisen japanilainen sananlasku: ”Koira juoksee kiven jäljessä, mutta ei sen jäljessä joka kiven heitti.” Hindu sanoo: ”Tulee kuin koira ja menee kuin kissa. (Koira on yhtä karkäs liittymään ihmiseen, kuin kis-

sa hänet jättämään.) Kiinalainen puhuu koiranunesta kuvatessaan kevyesti nukkumista. Koiran uskollisuudesta on tietysti sananlaskuja kaikissa maissa ja kaikilla kielillä. Samoin sen valppaudesta. Kaikina aikoina ja kaikissa maanosissa on ollut sananlaskuja, sanontoja ja sanakäänteitä, jotka vahvistavat, että koira on suhteessaan ihmiseen ja yhdessäoloonsa tämän kanssa aina ollut ja edelleenkin on aivan omaa luokkaansa, jolla ei ole vastinetta eläinmaailmassa.

Einar Edströmin teoksesta: **KOIRA JA SEN ISÄNTÄ** (Sokean Opas 1958)

KOIRANÄYTTELYSSÄ

...ihminen on luonut sen (koiran) omaksi kuvakseen... (Hjalmar Söderberg)

Ihmisen osana on joskus joutua kaameaan irrallisuuden tunnelmaan: orpo maailman kaikkeuden turuilla, luomakunnan kruunu tosin, mutta vailla isää ja äitiä, lohduksena vain tieteen heikko uskonkappale, että me olemme samasta alkusolusta kuin kaikki muukin elollinen. Uskoa vain, ilman kouraantuntuvia todistuskappaleita – raskasta. Olla kehityksen ketjusta irralleen reväisty rengas – jalomuotoinen rengas tosin – vailla laajan sukulaispiirin tuottamaa lohduitusta ja turvallisuudentunnetta... Apinaserkut – hm, niin kaukaisia ja köyhiä serkkuja ei ole tapana enää sanoa sukulaisiksi.

Vain kuutisen tuhatta vuotta taakse päin on tiemme kirkkaasti valaistu, mutta se tienpätkä on surullisen lyhyt. Ja viimeisen virstanpylvään takaa alkaa synkkä hämärä, jossa esi-isien hämävät hahmot harppailevat vuosituhansia kerrallaan – pimeys estää meitä näkemästä perspektiiviä, ja viimein sen synkkä kita nielee tuon vaiteliaan joukon; me emme näe likellekään sitä tienristeystä, josta tuo joukko poikkesi omalle ladulleen.

Pimeys nielaisi sen – muistona on vain muutamia liikuttavia, kömpelöitä leukaluita. Leukaluu, ihmi-

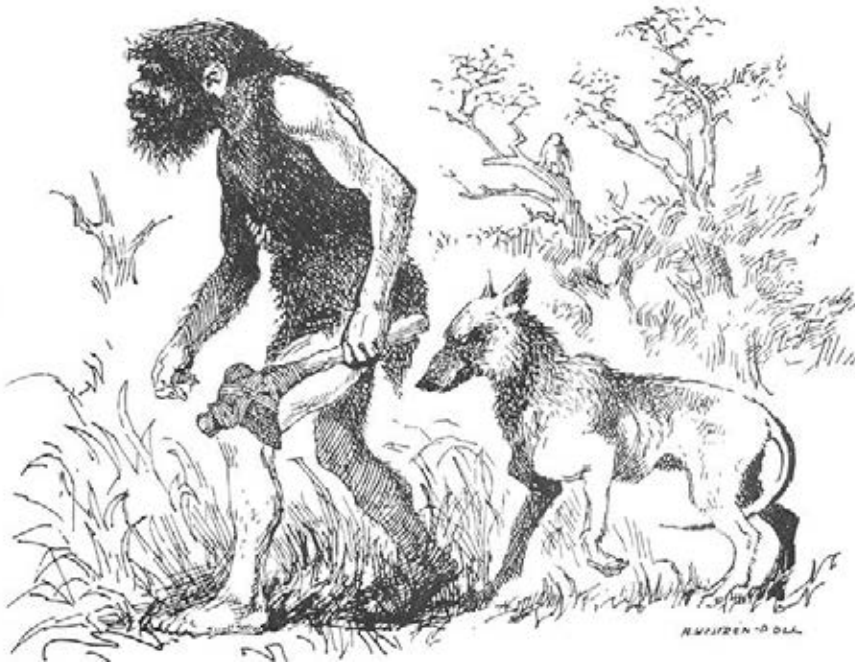
sen arin ja väkevin elin. Mutta kymmenet tuhannet vuodet ovat kuluneet siitä, kun ne lakkasivat pihviä järsimästä ja yleensä liikkumasta. Tuhansien viisaiden professorien leukaluut ovat liikkuneet myötä ja vastaan niiden johdosta; sellaistaikin konnamaisuutta tapahtuu, että kunnioitettavien esi-isien leukoja väärennetään – mistä siis orpo ihmislapsi voi pitää kiinni?

On vain yksi kiinnekohta. Me näemme noiden kaukaisuuden hämärään häviävien kumaraisten varjojen rinnalla pienen olennon, joka tutusti heiluttaa häntäänsä. Sen ääni on kyllä karhea – se on äänenmurroksessa – se vasta opettelee haukkumaan. Jos haluamme lähestyä esi-isiamme, niin menkäämme koirien tykö.

Teemme sen pyhiinvaellusretken – menemme koiranäyttelyyn.

Jotkut ihmiset eivät voi seurata mukana: heidän hermonsä eivät kestä haukunnaa; he menevät mieluummin parlamentteihin ja kansankokouksiin. No, makuasia...

Mutta muita ei haukkuminen kauhistuta. Se ääni – sinänsä mysteerio – suuri rakkaus loi sen äänen. Koira oppi tuntemaan uudella ihmeellisellä tavalla. Se loi itselleen uskonnon, keksi, että suku- ja itse säilytysvietin yläpuolella on vielä ylevämpi tunne, mystillinen rakkaus ihmiseen, korkeampaan olen-

toon, ja sitä rakkautta ilmentääkseen se keksi haukkumisen – taito, jonka vain arktisten seutujen pakkasotat ovat kyenneet jäädyttämään.

”Kun meidän *Herramme* oli luonut **Adamin** multakokkareesta, jäi muutamia multahiukkasia jäljelle. Se oli Adamin suojelusenkelin mielestä vahinko ja hän pyysi meidän Herraltamme lupaa muovailla jäännöksestä ihmisen avuksi alempiarvoisen olennon. Hän sai luvan, ja niin luotiin koira. Siksi koira ei seuraa isäntäänsä ainoastaan metsälle ja pellolle, vaan myös huoneeseen, jonka mukavuuden molemmat jakavat keskenään.

Näin kertoo *Talmud* (juutalainen tietokirja). Ja tämä legenda osuu lähemmäksi totuutta kuin sen koiraystävällinen sepittäjä on aavistanutkaan. Tuskin ihminen olisi milloinkaan noussut alkuasteeltaan ilman koiran apua.

Sen totuuden me olemme täydelleen unohtaneet; väkevämmällä on lupa unohtaa. Meidän lainsäädäntömme käsittelee koiraakin tavaranäköisesti – on katkennut se mystinen side, joka pani vanhat *burgundit* säätämään koiravarkaan rangaistukseksi, että hänen täytyy suudella koiran päätä – nimittäin sitä päätä, josta se ei ainakaan hauku.

Näyttely-yhteisöllä on jokaisella ollut jokin henkilökohtainen tuttavuus koirien parissa, ja se on avannut hänen sydämensä koko suvulle. Ihminen on niin kauas loitonnut ensimmäisestä ja ainoastaan ystävästään, että seitsemässä tapauksessa kymmenestä hän ei oikein usko haistamisen ja maistamisen vä-

liseen erotukseen. Ja kumminkin se on olento, jonka hän kerran on luonut omaksi kuvakseen, muotoillut oman henkensä mukaiseksi. Kissa on niin tänä päivänä kuin ennen *Kambyseen* aikojakin vain kissa, joka kulkee itsekseen. Sellainenkaan kissahullu kuin **Henning Berger** ei kaikesta kirjoittamistaidostaan huolimatta ole voinut siitä muuta todistaa. Hevososen, lauhkean eläimen, me muovailimme vain isommaksi, jotta se kelpaisi tarkoituksiimme, mutta juuri tämä epämukava koko esti ihmistä kehittämästä sen henkisiä lahjoja täyteen kukoistukseen.

Niin, koiran me loimme ja siinä me ilmensimme kaikki omat henkiset piirteemme. Ei milloinkaan muulloin tunne niin selvästi sukulaisuuttaan siihen jäyhään metsämieheen, jota maailman ensimmäinen koira seurasi, kuin kävelemällä koiranäyttelyssä. Tuskin missään muualla tajuaa yhtä kirkkaasti, miten inhimillistä kaikki taide on. Koko historiallisen ajan kuvaamataiteessa ei ole sitä suuntaa eikä vivahtusta, joka ei koiranäyttelyssä olisi edustettuina: tanskalainen doggi, jonka jalot ja vapaat linjat nousevat levollisen keveinä kuin *helleenisen* veistoksen; bulldoggilajit, pekingiläiset, muutamat terrierirodot, joissa groteski mielikuviutus on hekumoinut luoden kappaleita, jotka työntävät varjoon *Notre Damen* pirun; vinttikoirat kääpiömuunnelmien, joissa sirosteleva *rokoko* on ilmentänyt itsensä; asiallinen, vanha realistinen henki on luonut ajokoirat ja meidän oman pystykorvamme; impressionisti on täytynyt sen olla, joka on lähtenyt kehittämään tuu-

heakarvaista skottilaista paimenkoiraa, ja eiköhän impressionistinen henki ole ollut muotoilemassa myöskin kääpiöpinseriä – tuota metvurstin ja pilsneripullon sekasikiötä. *Dadaismikaan* ei ole koira-maailmassa vieras, vaikka se ei olekaan edustettuna näyttelyissä. Sitä te näette kaduilla ja tanhuvilla, kun vastaanne tulee tuollainen mosaiikkikoira, jonka lähimpien esi-isien luettelossa on yhtä varmasti *bernhardilainen* kuin *mäyräkoirakin*.

Samalla tavoin ovat kansakunnat painaneet koiraan oman leimansa. Vai päinvastoin? *Bulldoggi*, brittiläisempi kuin brittiläinen itse – onhan se vanhempi kuin Englannin nykyinen kansa. Ei, brittiläiset ovat aina olleet oma itsensä – saarelaisia, jotka loivat tuon rodun omaksi kuvakseen, siirsivät siihen syvimmän ja häviämättömmän minuutensa, joka iskostui veren mukana kaikkiin maahantunkeutujiin. Kun sitten bulldoggi levisi Ranskaan, sai se oman leimansa, joka vastasi *gallialaisen* keveätä henkevyyttä paremmin kuin jörö ja raa’asti irvistelevä alkumuoto. Kokoa pienennettiin, neliskulmaiset muodot tahkottiin pyöreämmiksi, rujot korvat nostettiin originelleiksi spenaatinlehdiksi. Tällä tavoin muototaiteilijain käsissä syntyi *ranskalainen bulldoggi*.

Saksaan siirtyessään doggi joutui uuden käsittelyn alaiseksi. Sopivasti sekoittamalla vereen terrieriä saatiin syntymään solakka, nokkela ja sitkeä muunos, jolta puuttuu bulldoggin alkuvoima ja ranskalaisen herkullinen taiteellisuus, mutta joka sen sijaan on paljon käytännöllisempi: syntyi bokseri, saksalainen kauppatkustaja.

Katsokaa meidän pystykorvaamme! Oletteko milloinkaan nähnyt suomalaisempaa herrasmiestä? Vaitelias, itseensä sulkeutunut, sisälle päin hymyilevä, rehti, ehkä hiukan puukkojunkkari, vähän kaikkeen pystyväinen, isäntä omassa talossaan. Jos miestä missä tarvitaan...

Katsokaa bernhardilaista ja lukekaa **Kellerin** sveitsiläiskertomuksia. Tutustukaa skotlantilaisiin koiralajeihin ja **Walter Scottiin**. Eikö hirvikoira ole kuin joku hänen klaanipäälliköistään: vanha, hiukan leinin syömä, harmaa, pystypäinen lairdi? Eikö paimenkoira ole kuin joku **Flora McIvor**, eikö terrieri kuin itsepintainen asemies, jolta vihollinen pääsee pakoon yhtä vähän kuin rotta terrieriltä? Katsokaa assyrialaiden sotakoiria, noita rottweilerin näköisiä petoja! Voiko *Assurbanipalin* henki ilmetä selvemmin kuin noiden eläinten verenhimoiseen syöksyyn ponnistautuvassa, raskaassa ruumiissa! Katsokaa

iloisia egyptiläisiä, jonka vinttikoirilleen kasvattivat schäferin korvat, nehän ovat tyylinvastaiset, mutta mikä voisi paremmin kuvata heidän eleganttia, leikkilisiin yllätyksiin harrasta mielenlaatuun?

Mutta koirien joukossa on – niin kuin ihmistenkin – yleisneroja ja kosmopoliitteja. Villakoira on eräs sellainen. Vanha- ja keskiaika eivät tunteneet sitä. Yht’äkkiä se ilmestyi uuden ajan alkupuolella kehenkään tietämättä, mistä. Niin kuin oikein onkin. Minkään erikoisen maan ei pidä pääsemän ansiottomasti ylpeilemään tämän filosofin, humoristin ja *flantroopin* synnyttämisestä. Sen luomisessa ihminen on ylittänyt itsensä – ellei sattumalta se olekin luonut ihmistä omaksi kuvakseen ja pahasti epäonnistunut.

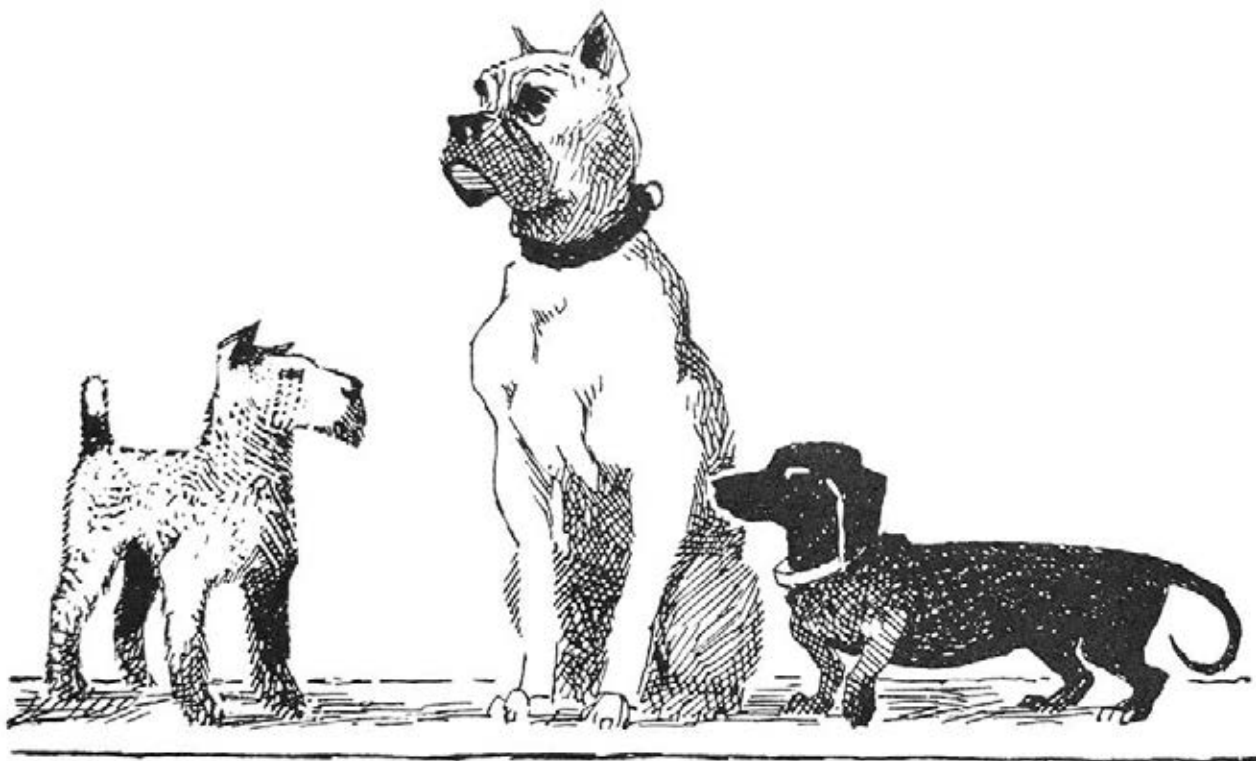
Mutta jos satutte saamaan hyvän 20 kappaleen erän villakoiraa, niin alkää jättäkö sitä taloanne varatioimaan. *”Leben und leben lassen”* on sen ohjelma. Kynnenkärkiinsä asti myötätuntoisena ihmistä kohtaan se voi levollisesti katsella, kun murtovaras tyhjentää talonne. Ja taas toiselta puolen – absoluuttinen sielunhyvyys johtaa usein yhteiskunnallisten säädösten kanssa ristiriitaan jouduttuaan murhenäytelmään: ristinpuulle, myrkkymaljaan, seinää vasten... Sen sai kokea kuuluisa *Pont Neufin* villakoiraakin, jotta sen isäntä, kengänkiillottaja ammatiltaan, saisi jokapäiväisen leipänsä...

Kun viimeksi kävin koiranäyttelyssä, oli siellä sieviä – herra jumala, miten mehuttomia laatusanat ovat! - bernhardilaisen pentuja vasullinen. Tulipa nuori rouva, rakastui mönkertäjään, joka pyrki hänen syliinsä, ja ritarillinen aviomies osti sen. Ihasuttava näky: viaton, luottavainen karvapallukka äidillisessä sylissä. Sopusointu. Toivottavasti vain nuori rouva tiesi, mihin viaton karvatallukka kykenee: revittyjä aamutohveileita, loputtomiin lammiakoita... On vahinko, ettei **Joel Lehtonen** kasvattanut *Rai Jakkerintytärtään* aivan pikkutyöstä asti - kirja olisi mehevoitunut. Mutta ehkä oli parempi, ettei niin tapahtunut: Rain väkivaltainen kuolema olisi koskenut tarpeettoman kovasti.

Niin, herttaisempaa näkyä ei juuri voi ajatella kuin tuollainen karvatallukka äidillisessä sylissä. Ja sillä on oma kaunis symboliikkansa. ”Ehkäpä”, sanoo näet muuan tiedemies puhuessaan koiran synnystä. Ehkäpä ensimmäiset pennut otettiin villakoiran peästä ja imetettiin naisen povella.

Nimim. KIVIMIES ja PENNANEN
(Sokean Opas 1958)

KOLME PERSOONALLISUUTTA

Tässä pahassa maailmassa on hyviäkin seikkoja. Ellei lukija myönnä, ettei ainakaan ihmiskunnassa, puhutaanpa sitten eläinkunnasta.

Minulla ei ollut mitään suhdetta koiraan, kunnes tämä eläinten maailma minullekin avattiin. Siihen asti olin katsellut koiraa vain koirana, siis että sen nimi on *Pella* ja se istuu portin pielessä ja haukkuu tasaisesti kaikki ohikulkijat. Kun sen on nälkä, se pujahtaa navettaan lounaalle.

Kun olin siirtynyt pääkaupungin asukkaaksi, toi ystäväni Valentin minulle koiran ja sanoi:

- Ota sinä tämä **Kimi**. Täällä sen on hyvä olla, täällä laitakaupungilla.

Kimi oli karkeakarvainen terrieri, aivan nuori ja terhakka koira. Ensi töikseen se kaatoi kaktuksen, riisui pieneltä pojalta housut, juoksi rantaan ja puri vedessä lasten uimarensa rikki ja sai koko meidän mäellä ensimmäisen viiden minuutin aikansa sellaisen mylläkän, että ajattelin, että heti pois. Mutta se oli myöhäistä, sillä Valentin meni jo tiellä ja huusi että:

- Etkös saanutkin kivan koiran!

Kiva se oli, mutta tuli tyyriiksi. Kun se ei hyväksynyt yksityistä omistusoikeutta, vaan raastoi vieraita kukkapenkkejä ja housunlahkeita, niin siitä syntyi erimielisyyksiä, joista ei päässyt irti muuta kuin setelirahoilla. Huumorintaju on niin erilaista. Ihmiset

eivät ymmärtäneet Kimin huumoria.

Mutta luja luonne oli tämä Kimi. Kun silloinen *Tieja vesirakennushallituksen* pääjohtaja ajoi autollaan hänen ylitseen, että toinen jalka vain riippui ilma-
sa parin säikeen varassa, niin ääntään päästämättä Kimi antoi eläinlääkärisedän ommella jalan kiinni ja lastoittaa sen. Ja se parani kuin paranikin. Kuitenkin kaikitenkin Kimi sitten talvisodan tultua siirrettiin maaseudulle, koska hänellä pääkaupungissa oli sopeutumisvaikeuksia.

Kim toinen

Toinenkin koira tuotiin minun talooni noin vain ovesta, ilman edellä käyvää varoitusta. Norjalainen naapurimme ilmoitti siirtävänsä Norjaan ja sanoi lahjoittavansa koiransa meille. Se oli komea boxer-koira – surullinen, mutta mahtavan näköinen. Se esiintyi vetokoirana ja seuralaisena, eikä sen uljaampaa ritaria tytöillä ollut. Sivulliset eivät tehneet mitään asiattomia huomautuksia, kun tämä toinen *Kim* oli liikkeellä. Mutta siitä huolimatta se oli rauhallinen ja ystävällinen luonne.

Kerran se jätettiin kesämökkiin pienen tytön seuralaiseksi ja ovi lukittiin. Jostakin syystä se ei hyväksynyt tällaista vankeutta, vaan oli päättänyt hankkia itselleen vapauden. Se oli hampaillaan repinyt mökin ovea, niin että säleet olivat sinkoilleet pitkin tuppaa. Tästä tyttö tietysti heräsi, avasi oven ja niin molemmat istuivat laiturin nokassa ja odottelivat tuloja.

Tälläkin Kimillä oli sopeutumisvaikeuksia. Hän oli kasvanut kaupungissa. Ei hän tiennyt mitään maaelämän suloista, ennen kuin joutui tänne saaristoon. Hän näki lähisaarella lampaita ja silloin oli Kimiltä rauha pois. Varoitukset ja uhkaukset häntä hiukan taltuttivat ja hän oli näennäisesti lampaista välittämättä. Mutta kerran yksin ollessaan se tapahtui. Koira ui saarelle ja alkoi kovan leikin lammaskatraassa. Kuolleet jäivät taistelulentalle ja haavoittuneet karkasivat mereen, ennen kuin päästiin häntään.

Se merkitsi Kimin lähtöä, mutta kieltää ei saata, etteikö Kimiä tämänkin tapauksen johdosta kiittolisuudella muisteltu, sillä lampaanliha oli hyvää pulaa-aikana.

Emma

Emmakin tuli taloomme yhtä odottamatta kuin edellisetkin koirat. Se tuli vaan. Aluksi tuli eräänä rippipäivänä ovesta sisään suurikokoinen mies, joka veti perässään mäyräkoiran kuvaa. Ja ennen pitkää tuli itse taxi-koirakin, joka sai hienovaraisen nimen Emma. Emma on nuori neiti, mutta hienosti kasvatettu. Johan sen osoittaa aatelineen sukunimikin, *van Mauser*. Emma on esimerkillinen koira kaikille paikkakunnan lapsille – se ei hauku, ei ole vihainen. ei kerjää eikä varasta ruokaa. Ennen se on syömättä. Se oppii nopeasti kaiken, mitä hänen rauhaansa kuuluu. Se ei istu muille tuoleille, kuin mihin sille on lupa annettu. Se tietää työ-, koulu- ja vierailuajat ja miten hänen niihin pitää suhtautua.

Emma on Kimi-poikia viisaampi, kuten naiset useimmiten ovat. Kun ei ole voimaa kuin suurella härjällä, niin täytyy pelata järjellä. Älykkyyttä vai mitä osoittaa, että Emma tässä kerran tuli vuokra-autolla kotiin. Emma oli harhaillut läheisellä maantiellä ja aiheuttanut liikenneuuhkan. Eihän kukaan uskalla ajaa niin hienon näköisen kaunottaren päälle. Joku oli kysynyt, että kenenkäs tämä Emma on, joka ei mitään liikennesäännöistä tiedä ja miten ollakaan, tunsu joku Emman. Niin hänet pantiin vuokra-auton peräpenkille ja Emma ajoi komeasti kotiin.

Emma viittasi kuljettajaan, hihkaisi pari haukahdusta, että maksakaa pois.

- Se olisi sitten sataviisikymmentä markkaa. Kyllä minä kuljetan näin siivoa kyydittävää toistekin.

ILMARI TURJA (Sokean Opas 1958)

KETUNPOIKASTEN RIEMU

Kettu Älyotsa oli löytänyt ihanteellisen pesäpaikan Louhikkovaaran alta. Siellä oli varmaan asunut aikaisemmin siisti mäyräperhe, koska kaikki paikat olivat mitä parhaimmassa kunnossa ja huoneitakin ihan kaksittain.

Tämähän on suorastaan loistohuoneisto tänä asuntopulan aikana, hihkui isä kettu ihmeissään ja tutki luonnon muovaamia varauloskäytäviä, jotka olivat aivan kuin heitä varten tehty.

Luolan alla porisi iloinen, vikkellästi juokseva puro, josta sai vaivatta juomaveden ja jossa oli lapsilla hauskaa leikkiä ja teutaroida. Kettuisä tukki uloskäytävien suut hyvin sammalilla ja jäkälillä sekä havuilla, ja sanoi eukolleen, joka oli hengästyneenä juossut puolisonsa perästä uutta asuntoa katsomaan:

- Ei tarkinkaan silmä huomaa näitä uloskäytäviä nyt. Ja siksi toiseksi on tässä asunnossa niin pitkät käytävät huoneisiin, ettei meidän luontainen tuoksumekaan voi olinpaikkaamme kavaltaa viholliselle, kuten entisessä röttelössä, jossa saimme aina olla henki kurkussa.

- Oi, oi ihanuutta! Oi suloista sopukkaamme! - ihasteli kettuemo riemuissaan, lyöden tassujaan yhteen ja katsoen ihastuneena viisaaseen puolisoonsa, joka oli tämän paikan keksinyt.

- Haen heti pojatkin tänne, huudahti emo ja lähti mennä viilettämään entiseen majaansa, kantaen jo kohta nuorinta karvakääröään **Nättinenää** sylissään, suurempien poikasten juostessa perästä.

- Mutta täällä ei minulla ole ketään leikkitovereita, marisi pieni Nättinenä.

- **Kurre Ketteräkin** jäi *Kaikukallion* kuuseensa. Ja minulla on niin ikävä mäyrä **Kärsäkuonoa** ja nalle **Töpykkää**.

- On niitä, on varmasti, kunhan tutustumme ympäristöön, lohdutteli kettuemo pienimpäänsä, toisten poikien leikkiessä iloisina juoksevan puron reunalla hihittäen uusille leikeilleen.

- Kyllä Nättinenä leikkitovereita saa, saa takuulla, lohdutteli isä kettukin pienintään ja sanoi sitten: - Nyt minun on lähdeävä taas liikematkoille, joten voikaa hyvin ja iloisein näkemiin.

- Näkemiin, rakas isä, näkemiin, huusivat ketunpojat, emon katsoessa haikeana kuinka isä vahasi viik-

sensä ennen lähtöään ja taputti häntä hartioille.

Emo kettu se olikin, joka parhaasta päästä piti huolen poikasistaan. Sillä isällä olivat muut touhut ja tehtävät tärkeämmät, vaikka hän tosin silloin tällöin piipahtikin kotonaan katsomassa, kuinka perhe tuli toimeen.

Aika kului hauskaasti Louhikkovaaran laakealla lael-la, jossa poikasetkin saivat emon silmän alla keskenään kisailla.

Isän kotona käynti oli niin emolle kuin poikasilekin suuri juhlahetki. Silloin unohtuivat leikit ja muut touhut, sillä isää oli ihailtava, ihailtava nyt entistä enemmän, kun hän puheittensa mukaan oli saanut kovin arvokkaan viran: valittu *Kauppiilan kantarhan* kaitsijaksi.

- Ymmärrätte kai hyvin, etten näin ollen, vaativaa virkaani hoidellessani, jouda olemaan kovinkaan monia tuokioita kotosalla, sanoi isä mahtipontisesti ja katsoi ylväänä vinoilla silmillään perhettään, josta huokui sanoin kuvaamaton kunnioitus ja ihailu häntä kohtaan.

- Virkani vie ajan niin tyystin, että tuskin syömään kerkiän, kun kanat ovat kovin levottomia ja voivat lähteä yhtäkkiä omille teilleen.

Ja kohta hän taas lähti häntäänsä heiluttaen ja vilkuttaen vain herttaiset hyvästinsä mennessään.

Tuli sitten syksy ja ilmat kylmenivät, eikä emo ketu hakemisistaan huolimatta tahtonut löytää mistään lapsille suuhun pantavaa. Itse hän laihtui laihutumistaan, mutta määrättömästi metsän uumenissa juoksennellen hän löysi aina sentään jotain, etteivät lapset nälkää paljonkaan kärsineet. Kyllähän poikaset olisivat jo itsekkin kenneet eineen hakuun, mutta aina varovainen ja hellä emo ei päästänyt hei-

tä vielä niin vaaralliseen puuhaan, vaan luikki päivät pääksytyksin itse tässä tuiki tärkeässä hommassa. Kovasti toivoi kettuemo isän tulevan kotiin, sillä hän alkoi olla jo kovin levotonkin isän viipymisestä.

Ja niin tulikin isä kuin pulsa patruuna ikään siinä samassa kotiin. Niin lihonut oli kanain kaitsija, ettei perhe ollut tuntea häntä samaksi. Ja nopeasti paneutui hän vuoteelle sanoen lepäävänsä oikein kunnolla ankaran aherruksensa jälkeen.

Moniaita päiviä kylläinen kettuisä makaili pehmeillä sammalilla sulatellen ruokaansa. Emo huokaili huolissaan ilmojen kylmenemistä ja paukkuvaa pakkasta, joka oli yllättäen saapunut lumen myötä.

Lähden tästä lapsille hakemaan jotain suuhunpantavaa, sanoi isä lopulta haukotellen ja luikahti ulos salakäytävästään.

Jo hetken päästä hän löysikin hangelle jäätyneen talitiaisen ja murahti: - On siinäkin paisti.

Mutta sitten hän riiputti sen siivestä sisälle luolaan ja sanoi lapsille:

- Haukatkaa nyt tuo, isä hakee lisää linnunlihaa.

- Ai, kuinka nätti! Aai, sehän on talitintti!, hihkuvat ketunpojat linnun ympärillä. - Se on minun iki-oma talitintti, hihkui pieni Nättinenä ja otti hellävaroen linnun syliinsä, katsoen hellästi sen kaunista höyhenpukua ja ummistuneita silmiä.

- Minä vaan en ikinä tätä hennoisi syödä, en, sanoi hän lämmittäen lintua sylissänsä.

- Siinä on toinen samanlainen, kuului isä ketunääni ovelta hänen heittäessään toisen paleltuneen talitiaisen sisälle.

- Se on minun, se on minun, alkoivat toiset ketunpojat kinastella linnusta. Isompi sieppasi sen syliinsä kuten oli tehnyt Nättinenäkin.

Isäkettu katseli ylt' ympäriinsä etsien eineen puolta. Mutta heikkoa oli hakeminen, kun ei sitä missään ollut. Viimein hän löysi sammalmätästä kaivessaan kangistuneen, koivet ojossa makaavan suuren sammakon.

Siinä on räppänässä ainakin reisilihaa, naurah-ti kettuisä ja kantoi suupielissään sammakon sisälle poikasilleen ja lähti taas edelleen luikkimaan met-sän pimentoon.

Herkutelkoot nyt lapset mielin määrin, naurah-ti isäkettu ja muisteli omia herkullisia kanapaiste-jaan. Tosin sydäntä vihlaasi ilkeästi, mutta isä loh-duttautui sillä, ettei uskaltanut juosta kana suussa semmoisia matkoja ilmitulon pelosta. Henkihän siinä olisi mennyt! Joo!

Kettuisän yksinpuhelu jatkui hänen juostessaan tyhjin käsin takaisin kotiinsa.

Mikähän ihmeen meteli siellä nyt on, kysäisi hän hämmästyneenä itseltään kuullessaan jo oven ulko-puolelle iloisen kirkunan ja mekastuksen.

- Isi, isä, katso, katso!, huusivat ketunpojat yhteen ääneen ja näyttivät lattialla iloisen loikkivaa sam-makkoa ja viserteleviä talitiaisia. Tyytyväisinä ja kii-tollisina ne noukkivat kivipermannolta kettuemon siihen sirottelemia ryynejä.

- Katso isä! Tiaiset virkistyivät ja sammakkokin loikkii jo. Nyt meillä on hauskat leikkiverit, ai ai, kuinka meillä on hauskaa, katso isä!

Tyrmistyneenä isäkettu katsoi iloisesti viserteleviä tiaisia ja loikkivaa sammakkoa, joka ihan lystikseen teki semmoisia hyppäyksiä, että vain moksah-dus kuului.

Siinä mulla sitten oli paistit perheelle, nauroi nyt

jo isäkin.

Noista ei nyt olisi kenenkään maha täyttynyt, sa-noi emo kettu ja katsoi ihailien lastensa ja uusien leikkiverien riemuja.

Mutta jostain on ruokaa keksittävä, vaikka mis-tä tahansa. Sillä jo minuakin alkaa pyörryttää ja hei-kottaa.

Silloin visersi toinen tiaisista iloisenä ja katsoi kirk-kain silmin kettuvanhempiä:

Minä tiedän, missä on paistia. Tulkaa, niin näy-tän paikan.

Sinäkö, hämmästyivät ketut.

Niin, minkä tiedän, sillä syksyllä myöhään näin poroparan putoavan jyrkältä kallionkielekkeeltä alas ja kuolevan siihen paikkaan. Se on vieläkin siinä. Tulkaa, tulkaa tänne näin, tännepäin, viserte-li talitiainen ja lensi kettujen edellä puusta puuhun Louhikkovaaran toiselle puolelle, jossa tosiaankin makasi kuollut poroparka kuin kettuja varten pu-donneena.

Jopa nyt jotakin. Ihan poronpaistiako me saam-mekin, ihastelivat iloiset ketut.

Ihan kuin taivaanlahja, uikutti nälistynyt kettue-mo ilon kyyneleet nälän sumentamissa silmissään.

Kuinkas me nyt sinulle, tinttiliini, hyvän työsi pal-kitsemme, kysyi hän tiaiselta.

Olette jo palkinneet, kun sisareni ja minut sisään toitte paleltumasta, visersi iloinen tiainen. Ja sitten se lensi takaisin kettulaan, jossa sisarensa ja sam-makon seurassa odotteli lämpöisen kevään tuloa ja leikki riemuksena ketun poikien kanssa.

RAUHA KILPI (Sokean Opas 1958)

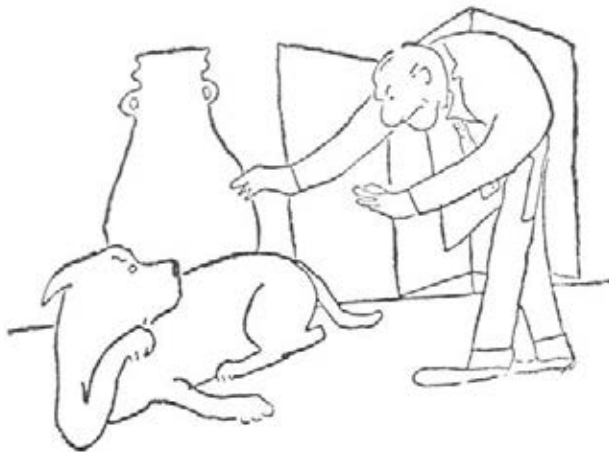
HUMORISTI JAMES THURBER

”Kansalliseksi instituutioksi” on sanottu amerikkalaista humoristia **James Thurberia**, joka on jo runsaat kolme vuosikymmentä huvittanut *The New Yorkerin* lukijoita nokkelilla pakinoillaan ja jutuillaan ja hullunkurisilla pilapiirroksillaan. Eikä *The New Yorkerin* lukijapiiri ole ainoa, jota hän on huvittanut ja ilahduttanut tänä pitkänä aikana – uskollisia ihailijoita hän on saanut käytännöllisesti katsoen kaikkialta maailmassa. Hänen kynästään virtaavalle huumorille – käyttipä hän kynäänsä proosakertomuksen muotoiluun tai kuvakoukeron piirtämiseen on kauttaaltaan tunnusomaista sekä omintakeisuus että älykkyys. Oikeastaan hänen huumorinsa on syvempää kuin miltä se ensi tutustumalta ehkä näyttää; **T. S. Eliot**, joka on kirjoittanut tästä Thurberg-nimisestä omalaatuisesta ilmiöstä, pääseeikin hyvin lähelle totuutta sanoessaan hänen huumorinsa laadusta, että se on samalla tapa sanoa jotakin vakavaa.

”James Thurber syntyi vuonna 1894 eräänä myrskyisenä yönä, joka oli täynnä ennusmerkkejä”, kertoo Thurber itse erään kirjansa esipuheessa, ja jos joku olisi silloin osannut tulkita nuo ennusmerkit siten, että vastasyntyneestä poikalapsesta tulisi aikanaan suuri ilonlevittäjä ja että hänen ainutlaatuisen huumorinsa tulisi julki paitsi *The New Yorkerin* palstoilla, myös teatterin ja filmin näyttämöillä, niin tuo tulevaisuuden näkijä olisi voinut merkitä tilil-

leen selvän täysosuman. Ja merkillisintä tässä manipuolisesti tuotteliaassa mieheessä on se, että hän on nykyään melkein täysin sokea – hän näkee enää vain toisella silmällään, jonka näkökyky on kahdeksannes normaalista. Kohtalon ivaa on, että vuonna 1953 sokeus kohtasi hänen vaimoaankin, joka oli tukenut häntä kaikkina näinä invaliditeetin vuosina – vaimon näkö saatiin tosin leikkauksella pelastetuksi. Thurberin pariskunta asuu nykyään Connecticutissa vanhassa talossa, toivon mukaan juuri sellaisessa ihannekodissa, josta Thurber on haaveillut

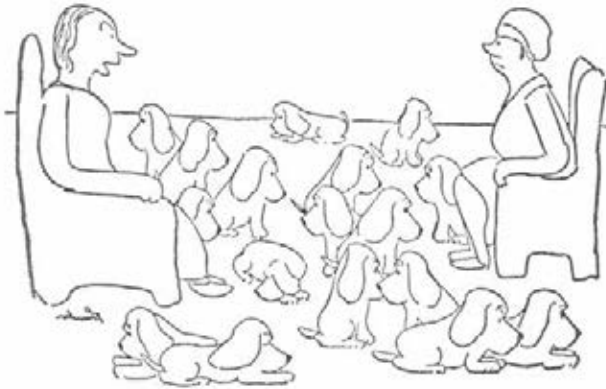

Kysymys: Joskus vaikuttaa siltä kuin koirani ei tuntisi minua. Epäilen, että se on hullu. Se vetäytyy pois ja näyttää hampaitaan heti kun minä lähestyn. H. M. Morgan junior.

Vastaus: Niin minäkin tekisin, enkä minä ole hullu. Jos te aina hiivitte koiranne kimppuun sillä tavoin kuin oheisesta piirroksesta näkyy, ymmärrän sen suhtautumisen oikein hyvin. Pistäkää paidanhelmat housujen sisään ja ojentakaa selkänne suoraksi, nyt näyttätte siltä kuin ette olisi koskaan ennen nähnyt yhtään koiraa. Tämä se luultavasti koiraa ärsyttää. Pieni hitunen tervettä järkeä auttaa usein selviytymään tuollaisista pikku hankauksista.

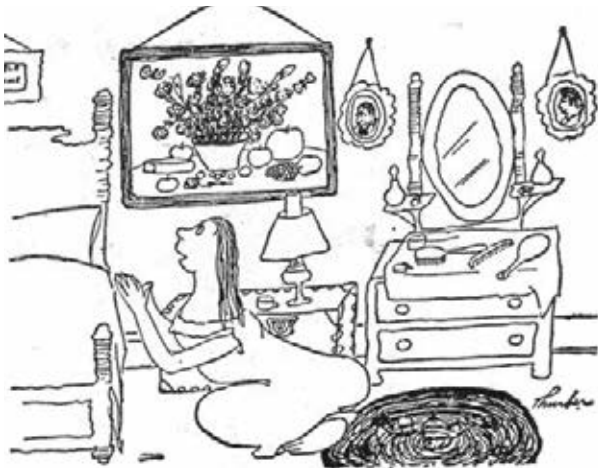
"Tekö olette se nuorimies, joka puri tyttäntäni?"

"Isä kuului erälle herrasväelle, joka ajoi tästä ohi."

"Pysäytä minut!"

"Ja tee minusta tavallinen tervehenkinen amerikkalainen tyttö."

ja jonka hänen oman kuvauksensa mukaan pitäisi olla tämän näköinen: "Koloniaalittyylinen idoli, jalavia ja vaahteroita ympärillä, kaikki nykyajan mukavuudet, näköala laaksoon. Siellä hän aikoo viettää päivänsä lukemalla *Huckleberry Finniä*, kasvattamalla villakoiria, perustamalla viinikellarin, pelaamalla bocciaa ja keskustelemalla sen pienen ystäväpiirin kanssa, joka hänen on jostakin kummallisesta syystä onnistunut säilyttää oikulliseen keski-ikänsä asti."

Thurberin vakava fyysinen vamma ei ole kyennyt supistamaan hänen tuotantoaan, joka on yhtä ihailtava kuin omintakeinenkin. Vaikka hän säännöllisesti valitsee kuvattavansa ikivanhoista aihepiireistä, kuten miehen ja naisen tai ihmisen ja eläimen välisistä suhteista, hän saa aina jotakin uutta ja yllättävää irti näistä jokapäiväisistä aineksista. Hänen voimansa on siinä, että hän kykenee näennäisen yksinkertaisin keinoin luomaan uutta raikkautta ja säteilyvoimaa ikivanhoihin aiheisiin valaisemalla niitä syvän elämänviisauden maaperästä versoneella huumorilla.

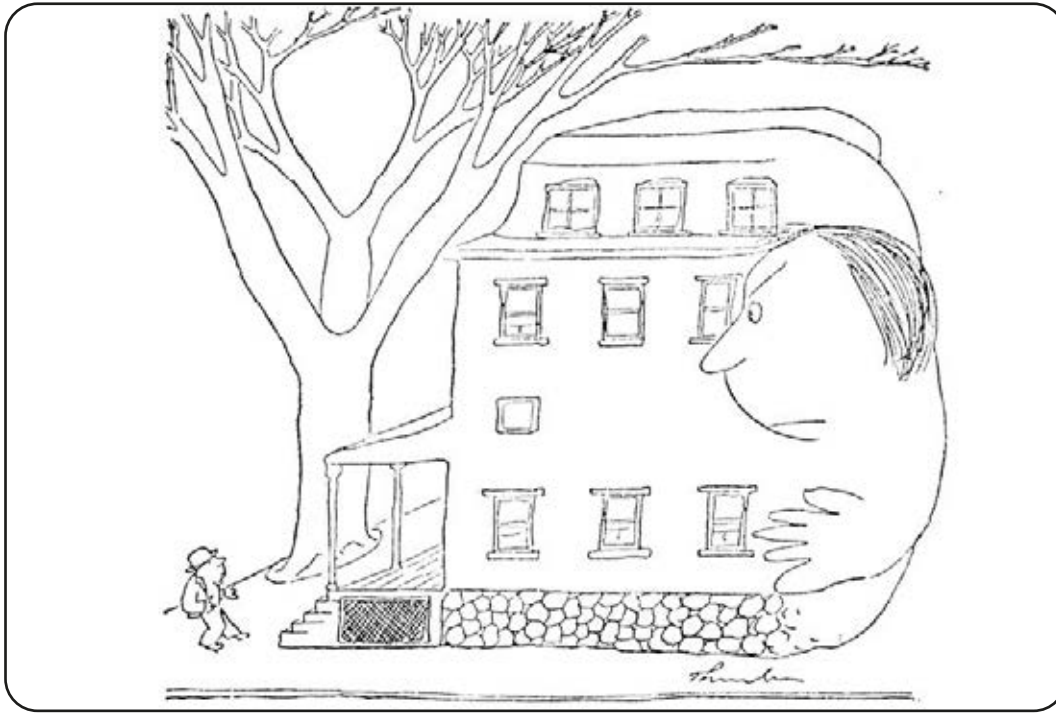
Nimim. DON CARLOS (Sokean Opas 1958)

"Edellä oleva James Thurberin hieno esittely julkaistiin vuosi sitten Sokean Oppaan ruotsinkielisessä laitoksessa. Sen kirjoittaja **Don Carlos** (maisteri **Carolus Sjöstedt**) osallistui monella muullakin tapaa julkaisumme toimittamiseen, kunnes ankara sairaus ja kuolema keskeyttivät tämän erinomaisen kirjoittajan ja lämminsydämisen, viisaan ihmisen työpäivän. Sokean Opas valittaa menetystä."

(Toimitus)

Tämä ei ole minun oikea minäni, mrs Clisbie.

*Kodin hyvä
haltiatar.*

*"Kumpi se teki romantiikasta lopun tässä meidän
avioliitossamme - sinä vain minä?"*

*"Nämä tässä ovat ihan niin kuin me! Mies uljas kuin
haukka, nainen lempeä kuin aamurusko."*

*"Jos minä otin väärän nu-
meron, niin miksi herran
tähten te sitten vastasitte?"*

Sokean opas 1959

SOKEAIN KUNTOUTTAMINEN

On ollut ilahduttavaa, kuinka sokeiden kuntouttaminen, jolla tarkoitetaan sokeiden ja heikkonäköisten saattamista psyykkisesti, sosiaalisesti, ammatillisesti ja taloudellisesti siinä määrin hyödyllisiksi ja oma-toimisiksi kansalaisiksi kuin on mahdollista, on viime aikoina suuresti edistynyt. Uusia mahdollisuuksia on luotu sokeiden osallistumiselle tuotannolliseen toimintaan ja työhön. Ammattien, joita aikaisemmin ei ole voitu edes vakavasti ajatella, on havaittu olevan täysin sokeiden kansalaisten mahdollisuuksien rajoissa. Ennakkoluulot ovat suurelta osalta murtuneet ja sokeat ovat päässeet entistä tasavertaisempina kansalaisina tuotannolliseen elämään käsiksi.

Mainittu kehitys on merkinnyt suurimmalle osalle maamme sokeita ratkaisevaa parannusta oman kodin ja onnellisen perhe-elämän muodostumiselle. Samalla se on yhteiskunnalle tehnyt mahdolliseksi aikaisemmin tuottamattomina olevien voimien liittymisen tuotantokoneistoomme. Se on siten kansantaloudellisestikin ollut arvokas työvoiman ja kansallistulon lisäys.

Rattaana tuotantokoneistossamme, hyödyllisinä kansalaisina sokeat ovat tunteneet sitä iloa, jota jokaisella kansalaisellemme on oikeus elämältään odottaa. Invalidirahan muodossa ovat ansiotyössä olleet sokeat lisäksi saaneet tuntea yhteiskunnan konkreettisen tunnustuksen ponnisteluistaan.

Tätä kehitystä ovat erityisesti sokeiden omat järjestöt tunnustusta ansaitsevalla tavalla edistäneet perustamalla saamansa valtion ja muun tuen turvin kuntouttamislaitoksia ja muutoinkin myötävaikuttamalla tehokkaasti sokeitten omatoimisuuden ja heidän ammattitaitonsa kehittämiseksi. Tässä työssä myös tämän lehden julkaisija, Opaskoirayhdistys, omalta osaltaan on ilahduttavalla tavalla ollut mukana. Se on kasvattanut sokeille uskollisia aut-

tajia ja tiennäyttäjiä, opaskoiria, jotka monelle sokealle ovat muodostuneet heidän ammattinsa harjoittamisen perusedellytykseksi ja heidän todelliseksi elämäntoverikseen.

Monelle näkevälle on se tie, jota sokeat näin ovat kulkeneet ammattitaitonsa hankkimiseksi, se sitkeys ja uskollisuus, jolla he ovat työnsä tehneet, sekä se valoisa elämänusko, jota he ympäristöönsä ovat usein kylväneet, velvoittava ja kaunis esikuva. Tietoisuus siitä, että yhteiskunta ja laajat kansalaispiirit ovat mukana tukemassa sokeita tässä elämänkamppailussa ja heidän elämänonnensa vaalimisessa, kannustakoon heitä tulevinakin päivinä uhraamaan voimiaan kuntouttamisensa kaikinpuoliseksi onnistumiseksi. Näin näkyvällä tavalla toteutuu käytännössä myös suomalainen sananlasku: ”Jokainen on oman onnensa seppä.” Tässä mielessä toivon, että jokainen sokea voisi elämänsä ehtopuolella todeta kuuluisan sokeamme tohtori **Helen Kellerin** sanoin: ”Koko elämäni on ollut kaunis.”

Hallitusneuvos **AARNE TARASTI**
(Sokean Opas 1959)

"OPASKOIRANI"

Kaikki opaskoiraa käyttävät sokeat, joiden kansa joutuu keskustelemaan, tähdentävät erikoisesti koirasta saamaansa riippumattomuuden tunnetta. Koiran kanssa voi milloin tahansa lähteä ulos, se on aina valmis. Onnettomuuden sattuessa ystävät ja sukulaiset ovat kyllä valmiita auttamaan, mutta kyllästyminen on inhimillistä, eikä sokeakaan halua tuntea olevansa aina ikään kuin toisten armoilla.

- Olin puolitoista vuotta ilman koiraa, ja kyllä se oli sellaista haparoimista, sanoo pianovirittäjä **Harry Krohn**. - Piti aina soitella tuttaville, että viitisitköis tulla viemään minua sinne ja sinne. Joskus heille sopi, joskus ei – koskaan ei voinut olla varma.

Harry Krohn ja Arto.

Tapani Hakavuo ja Taru.

Sitä paitsi tunsin itseni vaivautuneeksi joutuessani niin usein rasittamaan ystäviäni.

Samaa sanoo toinenkin haastateltavani, harjantekijä **Tapani Hakavuo**.

Tapani Hakavuo on käyttänyt opaskoiraa 10 vuotta. Nyt hänellä on kolmas koira, toukokuussa neljä vuotta täyttävä leikattu narttu *Taru*. Ensimmäinen koira kuoli tapaturmaisesti jo kolmen kuukauden kuluttua

- Toinen koirani palveli minua kahdeksan vuotta. Se oli narttu, koko nimeltään *Marjaniemen Pipsa*, mutta sitä sanottiin *Pellaksi*. Se oli loppuaikoinakin hyvin virkeä ikäisekseen.

- Tarukin on juossut keittiöstä olohuoneeseen ja kuuntelee minua, jos ei nyt aivan vihaisesti, niin varsinkin epäluuloisesti.

- Pella, hän oli maailmannainen, virkkaa Hakavuo.

- Hän oli ystävällinen kaikille, oli hyvin erilainen kuin tämä Taru. Ei Pellakaan silti mikään hunsvotti ollut, mutta Taru on enemmän yhden miehen koira, vaikka suhtautuukin verrattain ystävällisesti kaikkiin.

Taru ei oikein malta pysyä sillä paikalla, mihin se on komennettu, jolloin Hakavuo ottaa sitä niskasta kiinni ja vetää paikalleen. Opaskoirien kanssa pitää sokean olla hyvin tiukka. Muutoin koira saattaa mennä pilalle, jos se rupeaa luulemaan itseään johtajaksi.

- Tässä Tarussa on hiukan ollut sitä vikaa, että sen suojeluvietti pyrkii liiaksi esiin. Alkuaikoina se oli liian mustasukkainen yrittäen joskus kaupungilla käydä tuttavien ranteesta kiinni.

- Ei minussa mitään erikoista tykättävää ole, koetahan nyt olla rauhallinen, naurahtaa Hakavuo Tarulle, joka ei oikein tiedä, miten pitäisi isäntäänsä hyvänä.

Tarulla kuulemma on erittäin tarkka kuulo. Ovikellon soitto kuuluu rapusta niin selvästi, ettei kukaan Hakavuon perheen jäsenistä heidän ollessaan samassa kerroksessa sijaitsevassa työhuoneessa, voi varmuudella erottaa, oliko se oma vai naapurin soitto. Mutta Taru tietää: milloin se urahtaa, soi oma ovikello - milloin ei, on vieras menossa naapuriin.

- Älähän nyt Mamille tiuski, nuhtelee Hakavuo vällillä koiraansa, joka haukahti rouva Hakavuon tullessa eteiseen.

Ensimmäinen edellytys opaskoiran käyttäjälle on se, että hän yleensä pitää eläimistä. Tarvitaan pitkä yhteistyö ennen kuin kaikki sujuu kitkattomasti.

- Pellasta voisin kertoa erään hauskan muiston. Asuin monta vuotta Hämeenlinnassa ja kävin usein syömässä *Osuusliike Ehon* ravintolassa. Kun sitten monen vuoden poissaolon jälkeen kävin Hämeenlinnassa, ohjasi Pella minut heti Ehoon.

- Toinen mieleeni jäänyt tapaus sattui myös Pellan kanssa Hämeenlinnassa. Jalkakäytävän reunalla koira hetkeksi pysähtyy, mutta kerran Pella ei suostunut jatkamaan matkaa, vaan jäi haistelemaan. Luulin kysymyksessä olevan jonkun korokkeen. Koettelin kepilläni, mutta en tuntenut mitään estettä. Käskin Pellan vetää, mutta se ei liikahtanutkaan. myöhemmin kuulin, että edessä oli ollut metrin syvyinen suojaamaton kaivanto.

Myös pianonviritäjä Harry Krohn on ollut erittäin tyytyväinen molempiin koiriinsa. Nyt hänellä on hyvin kiltti ja kauniin ruskea saksanpaimenkoira

Arto, jonka hän on saanut lahjoituksena *Postisäästöpankin* henkilökunnalta. Ensimmäinen koira *Lappi* ehti palvella häntä kymmenen vuotta. Nyt siitä tehty pieni puuveistos on asetettu radion päälle.

- Kyllä koirasta paljon apua on, sanoo Harry Krohn, - Olen asunut pienestä pitäen Helsingissä, joten minun on helppo liikkua täällä, koska tunnen kaikki kadut ja kadunkulmat. Mutta koirasta on sikäläkin apua – puhumattakaan siitä, että se ohjaa isäntäänsä – se samalla on kuin merkki esimerkiksi autoilijoille. Nyt he opaskoiran nähdessään heti tietävät, että tuossa on sokea ylittämässä katua. Vaikka sokeat käyttävätkin tummia lasia ja keppiä, eivät he kuitenkaan erotu yhtä selvästi kuin koira.

Krohnin molemmat koirat ovat olleet uroksia. Molemmat sukupuolet sopivat siis yhtä hyvin opaskoiriksi, vaikkei läheskään jokaisesta koirasta voikaan kouluttaa opaskoiraa. Koirat ovat, samoin kuin ihmisetkin, hyvin eriluonteisia. Vain kaikkein parhaimmista yksilöistä tulee hyviä oppaita.

- Lapin kanssa tulimme hyvin toimeen, kertoo Krohn. - Soitin yhden kesän *Oiva Koskelan* orkesterissa *Vanhalla ylioppilastalolla* ja aina oli Lappi mukana. Se makaili kärsivällisesti pianon vieressä viimeiseen valssiin asti.

- Onko teidän koirassanne ollut havaittavissa liiaksi kehittyneen suojeluvietin merkkejä?

- Ei sanottavasti päivällä, mutta pimeässä se on ärtysisempi vieraille. Kun nyt esimerkiksi kävin pianonviritysmatkalla Seinäjoella ja eräänä iltana autoon noustessani joku auton ulkopuolella heilautti kättään, niin Arto murahti hampaansa paljastaen. Päivisin se kyllä on tottunut liikenteeseen, eikä kiinnitä huomiota muihin ihmisiin.

Harry Krohnin mieleen ei tule mitään erikoista tapausta, joka olisi sattunut nimenomaan koiran kanssa. Ihmisten kanssa sen sijaan on joutunut muutaman kerran vaikeuksiin.

- Ollessani Ruotsissa pianonviritäjäkurssilla sattui kaikenlaista, koska ruotsalaiset eivät ole niin tottuneita opaskoirien näkemiseen kuin meikäläiset. Heillä sitä paitsi on opaskoirilla sinikeltainen merkki, eikä punainen risti, kuten meillä. Kerran kaksi lievästi humaltunutta miestä hiihti perääni alkaen haastaa riitaa.

- Ei teillä ole oikeutta käyttää punaisen ristin merkkiä, he rähisivät.

Onneksi paikalla sattui olemaan pari suomalaista poikaa, jotka riensivät avukseni ja kaikki päättyi siihen, että nämä ruotsalaiset kuljetettiin poliisin piiska-autolla paikalta pois.

Monet ihmiset eivät myöskään tajua, ettei koira ole sokealle mikään lemmikki, vaan työskentelevä opas. He pyrkivät silittelemään ja hyväilemään koira, mikä on kiusallista sekä koiran että sokean kannalta. Se myös häiritsee joskus kulkua, kun ihmiset antavat koiriensa juosta vapaana.

- Tämä *Arto* ottaa tarkan vaarin ajasta, naurahtaa haastateltavani. - Herään aamuisin siinä puolikahdeksan maissa, mutta sunnuntaisin nukumme pitempään. *Arto*, joka makaa keittiössä, ei kestä silloin kello yhdeksää pitemmälle, vaan tulee jo silloin maakuuhuoneeseen katsomaan, että mikäs nyt on, on-

kos kaikki niin kuin olla pitää.

- Maaseudulla liikuttaessa tietystikin joutuu kyselymään ihmisiltä, sillä siellähän ei tunne paikkoja, mutta se etu koirasta on matkoillakin, että voi milloin tahansa lähteä ulos haukkaamaan raitista ilmaa.

Molempien miesten keskustelusta käy selvästi ilmi, ettei kumpikaan missään tapauksessa haluaisi olla ilman koira. Koira on hyvä opas ja siitä on seurauksia.

- Ei koira kuitenkaan opaskoirakoulusta tullessaan vielä ole valmis, sanoo Harry Krohn. - Pitää aina silloin tällöin pitää sille pientä jatkokoulutusta.

Nimim. O. S. (Sokean Opas 1959)

SUOMEN SUOSITUIMMAT SEURAKOIRAT

Koirien lukumäärät ovat viime vuosina kaikissa maissa kasvaneet. Suhteellisesti eniten ovat lisääntyneet ns. seurakoirat eli koirat, joiden tehtävänä on vain ”ihastuttaa sumeaa katsettamme sekä koristaa ja elävöittää kotiamme”, kuten **Maurice Maeterlinck**, Nobelin-palkinnon saanut kirjailija, on niistä sanonut. Tilastot osoittavat, että pienet koirarodut ovat syrjäyttäneet suuret seurakoirarodut.

Suurista seurakoirista on Suomessa suosituin *bernhardinkoira*, Sveitsin kansalliskoira, joka painaa 90-100 kiloa. Sille on erikoisen tunnusomaista pää, jonka on oltava mahtava, tarpeeksi järeä ja leveä. Se luonnehtii jollakin tavoin tämän rodun kotimaata – valkoinen väri lumisia huippuja ja korkea otsa Sveitsin jyrkkiä vuorensinämiä ja sitä ylevyyttä, jota bernhardinkoirassa on. Uroksen korkeus vähintään 70 cm. Väri on tavallisimmin ruskean tai harmaanruskean ja valkoisen kirjava. Rauhallinen, mutta samalla valpas. Sopii hyvin maalaisoloihin, missä sillä on riittävästi liikkumistilaa.

Erittäin sopiva kylmään ilmastoomme on myös paksuturkkinen *newfoundlandinkoira*, joka on saanut nimensä sumuisten New Foundlandin saarten mukaan. Se on jalostettu Englannissa. Korkeus noin 70 cm. Väri on musta tai mustanvalkea. Rau-

Bernhardinkoira

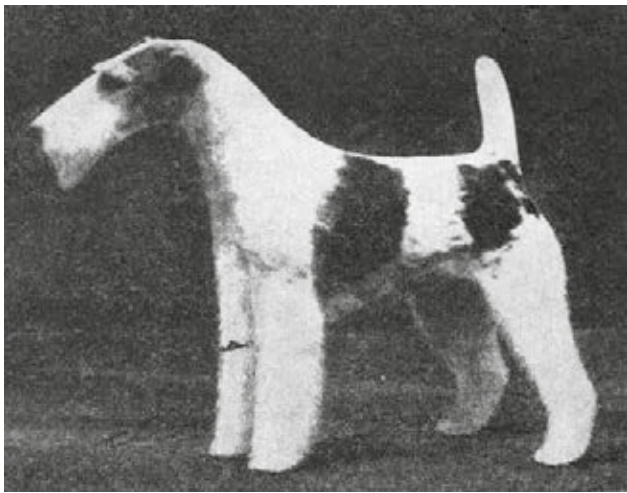

Newfoundlandinkoira

hallinen, älykäs, hyväntahtoinen, viihtyy erikoisesti siellä, missä voi kesäisin uida. Oikea lapsiperheen koira.

Pienistä roduista on meillä seurakoirana suosituin karkeakarvainen *kettuterrieri*, joka on oikeastaan metsästyskoira. Sen kotimaa on Englanti. Se oli aikoinaan koko läntisen pallonpuoliskon lukumäärältään suurin rotu. Korkeus noin 38 cm ja paino noin 8 kiloa. Väri valkoinen ja siinä punaisenruskeita tai mustia merkkejä. Valpas, itsenäinen ja rohkea.

Kettuterrierin syöksi valta-asemastaan *cockerspanieli*. Sekin on englantilainen metsästyskoirarotu, jota nykyään useimmissa maissa pidetään vain metsästyskoirana. Korkeus noin 40 cm. Väri vaihtelee – se on joko yksivärinen tai kirjava. Ystävällinen, iloinen ja toimelias.

Kettuterrieri

Kiinanpalatsikoira kohosi viime vuonna Suomen varsinaisista seurakoiraroduista suosituimmaksi. Se polveutuu viidestä Kiinan keisarin palatsista viime vuosisadalla ryöstetystä koirasta. Sen erikoinen ulkomuoto on tuhansia vuosia kestäneen määrätietoisemmän kasvatuksen tulos. Se on samalla kertaa henkien manaajan, keisarin ja ikuisen valtakunnan vertauskuva. Sitä pidetään ihanteellisena kotikoirana, varsinkin kaupungissa. Paino noin 4-5 kiloa, väri vaihteleva.

Toimitus (Sokean Opas 1959)

Cockerspanieli

Kiinanpalatsikoira

CHIHUAHUA

Kuva: Emmanuelle Bonzami /ScanStock

Uusi koirarotu otetaan aina mielenkiinnolla vastaan, sillä se ei tuo vain kiinnostunutta yleisöä näyttelyihin, vaan tuo myös uusia kennelharrastajia joukkoomme. *Chihuahua* (äännetään: schiwahwah) on rotu, jolla on historialliset perinteet ja sanotaan sitä maailman pienimmäksi koiraksi. Näitä koiria olisi varmasti Euroopassa paljon enemmän, ellei Amerikassa niiden hinta olisi suorastaan tähtitieteellisissä luvuissa.

Rotu ”keksittiin” 75 vuotta sitten ja se tuli yleisemmin tunnetuksi ensimmäisen maailmansodan jälkeen. Kiinnostus tähän koiraan kasvaa jatkuvasti. Vuonna 1952 rekisteröitiin *American Kennel Clubissa* 15 tuhatta chihuahua-koiraa ja 1954 nousi luku 24 tuhanteen ja se oli siten kääpiöroduista ensimmäisellä tilalla ja kaikkien rotujen kuudes. Eräs englantilainen kynologi sanoikin, että jos sanomme chihuahuan olevan pidetyn USA:ssa, niin on se liian vähän sanottu, sillä todellisuudessa amerikkalaiset ovat tehneet rodusta kultin.

Kolme perussyötä aiheuttanevat rodun valtavan suosion, sillä rehellisesti sanoen koira ei ole kaunis, mieluummin omenapäinen ja vinoasentoisine leppäkorvineen.

1. *Chi*, kuten rodun harrastajat sitä kutsuvat, on ensimmäinen rekisteröity puhdasta amerikkalaista alkuperää oleva rotu.

2. Chihuahua on pieni, mutta luonteeltaan kaikkea muuta kuin kääpiö.

3. Koska sen alkuperä on salaperäisyyden peitossa, antaa se romantikoille halutun kohteen.

Epäilemättä on kyseessä erittäin vanha rotu, jonka tuntematon alkuperä kietoo ympärilleen lukuisia legendoja. Oletetaan sen tulleen harmaassa muinaisuudesta Kiinasta yli Beringinsalmen Pohjois-, Keski- ja myöhemmin Etelä-Amerikkaan Kotimaaksi sanotaan Meksikoa. Sikäläisissä pyramideissa, jotka ovat vanhempia kuin vastaavat egyptiläiset, löytyy piirroksia tämän koiran esi-isistä. Samoin mui-

naisissa astioissa, joita on löydetty temppeleistä ja haudoista.

Jäljet johtavat *azteki-nomaadikansaan*, joka tuli näille alueille *maya-*, *tolteke-* ja *tapanec-*kansojen jälkeen. Aztekit lienevät tulleet jo 1250, mutta vasta 1325 he asettuivat kiinteästi Meksikoon ja perustivat pääkaupunkinsa *Tenochtitlan*, josta laajensivat valtaansa Atlantin rannoilta Tyynelle valtamerelle saakka ja saavuttivat korkean kulttuuriasteen. Uskontonsa mukaan he palvelivat kahdeksaa eläinten välityksellä kuvattua jumalaolentoa. Yksi näistä oli ruumiillistunut Chihuahuan esi-isä *Teechichi*, kuten häntä 14. vuosisadalla kutsuttiin.

Ensimmäinen eurooppalainen, joka sai tällaisen koiran, oli Espanjan kuningas **Kristoffer Kolumbus** (1446 – 1506). Palattuaan Eurooppaan hän oliertonut valtameren takana löytäneensä pienen koiran, joka oli mykkä eikä haukkunut, mutta oli silti kotikoira. Espanjalaisten valloitettua Meksikon, kasvatettiin koiraa erilaisiin uskonnollisiin tarkoituksiin. Tällöin leikattiin koirat, jotta ne lihoisivat ja saatiin ainekset pyhään ateriaan. Näin tekivät korkea-arvoiset papit, mutta intiaanit risteyttivät sitä toisten koirien kanssa saadakseen selän leveämmäksi ja lihavamaksi, sillä se oli myös heidän ruokalistassaan.

Toisaalta oli 14. sataluvun *Teechichi* varakkaan kansanluokan hellitty ja rakastettu ystävä, joka isännän kuollessa uhrattiin ja asetettiin vainajan viereen hautaan, kuten useissa hautalöydöissä on todettu. Koiran tehtävänä oli loistavien silmiensä avulla opastaa vainajan sielu yli seitsemän synkän virran taivaaseen.

Tähän aikaan oli myös käytössä julma tapa keino-tekoisen otsasyvennyksen aikaansaamiseksi. Nenän juureen painettiin kuivattu herne tai papu tai pieni kivi ja sidottiin kiinni niin kauaksi, kunnes ”kaunistus” oli syntynyt. Tätä julmaa tapaa ei enää myöhemmin käytetty, mutta otsasyvennys periytyi ja vaaditaankin se nyt rotumääritelmän mukaan.

Aikoinaan väitettiin, että Chihuahualla olisi elänyt villinä meksikolaisilla aavikoilla, mutta tässä on varmaan erehdytty ja luultu ns. *preeriakoiraa* chihuahua’ksi. Preeriakoiraa on nakertaja, joka elää laumoittain aavikoilla kallionkoloissa Chihuahuan valtiossa. Ei saa myöskään sotkea lyhytkarvaista chihuahuankoiraa karvattomaan koiraan, joka on todella paljas, kun taas chi’llä voi olla lyhyt tai pitkäkin karva, joka kaulan ympärille muodostaa ”rypytetyn kauluksen”. Sangen sievä on pitkäkarvainen muunnos, joka silloin tällöin syntyy lyhytkarvaisis-

sa pentueissa. Se arvostellaan Amerikassa erikseen. Ensimmäinen pitkäkarvainen chihuahua tuli Englantiin vasta vuonna 1955 Kaliforniasta.

Chihuahualla on pieni, mutta ei missään tauksessa vastustuskyvytön ilmastollisille vaihteluille, päinvastoin se soveltuu kaikkiin ilmastoihin. Lämpimässä Meksikossa se tuli kosteaan ja koleaan Englantiin ja viihtyy erinomaisesti. Kanadassa kerrotaan sen mielellään juoksentelevän syvässä lumessa ja vieläpä ajavan peltohiiriä, rottia ja kaniineja. Sen intelligenssi ei ole lainkaan huonompi kuin suurilla roduilla, se on erinomainen vahti, ei mikään räyskyttäjä eikä myöskään kylänkiertäjä ja syö melko hyvin. Pienenä koirana se tarvitsee vähän tilaa, sen paino on 1350-2260 grammaa. Näyttelykoiran paino on 2700 grammaa ja nartuilla vähän enemmän.

Rotu on erittäin vastustuskykyinen penikkatautia sekä muita infektiosairauksia vastaan ja saavuttaa melko korkean iän, 15-16 vuotta ei ole mikään poikkeus, kerrotaanpa jonkun eläneen jopa 24-vuotiaaksi.

Tätä pientä meksikolaista kasvatetaan seuraavissa väreissä: punainen, kulta, hiekanväri, sininen, valkoinen, musta, hopea, suklaanruskea ja norsunluunväri sekä näiden värien vivahteita. Alkujaan Meksikosta tuodut koirat olivat tummia ja vieläkin on kotimaassa enemmän tummia kuin vaaleita. Pidetyimmät värit Meksikossa olivat musta punaisin merkein (black and tan) sekä mustavalkoinen. Mielenkiintoista on, että näillä koirilla voi joskus tapahtua värin muuttuminen. Eräs kasvattaja kertoo, valkoisena syntyneissä pennuissa oli 9-viikkoisina norsunluunvärisiä karvoja korvissa ja tukassa. Kuiden kuukauden ikäisinä pennut olivat muuttuneet aprikoosinvärisiksi. Englannissa suositaan vaaleita.

Englannissa esiintyy Chi tottelevaisuusesityksissä muiden pienten koirien kanssa. On erittäin hauskan näköistä, kun tällainen kääpiö noutaa esineen, käskystä istuu, paneutuu maahan ja jää paikalle, vaikka omistaja meneekin pois.

Meksikolaiset ovat ylpeitä pienestä koirastaan, joka ilmenee siinäkin, että he lahjoittavat arvostamilleen henkilöille näitä koiria. Kun tunnettu italialainen laulajatar **Adelina Patti** päätti vierailunsa Meksikossa, ojensi tasavallan presidentti **Porterio Diaz** hänelle ihanan kukkavihkon, jossa ja kukkien keskellä istui pieni chihuahua, joka sitten matkusti laulajattaren mukana konserttimatkoilla.

OLAVI PASANEN (Sokean Opas 1959)

IHMINEN KAIPAA YLIMÄÄRAISTÄ HELLYYTTÄ

Eeva Joenpelto ja hänen koirakirjansa Ralli

"Pitkän talven Ralli käytti kasvamiseen.

- Koira ainakin kasvaa, äiti joskus sanoi. - Omenapuut peittää paksu lumi.

Vaikka koiran isästä ei ollutkaan tietoa, oli sen varmaan täytynyt olla ainakin isokokoinen. Ehkä Nöpö oli ollut ymmärtäväinen narttu, ehkä se oli suorastaan osannut valita ainoan oikean paikkakunnalla liikkukelevan kavaljeerin. Tai sitten pelkkä sattuma käänsi Rallin korvat alas, kokonoan – ei vain yläpäästään – lerpottamaan. Samoin tuli sen ruumiiseen vähitellen ajokoiran jäntevät muodot, ainakin ne saivat hyvällä tahdolla erottaa irtonaisen pentunahkan alta. Jalat kasvoivat korkeutta, kuono piteni pitenemistään. Otsaa, niskaa ja selkää peitti musta karva. Kuono oli ruskeaa ja silmäluomien yläpuolella oli pyöreät keltaiset läikät, aivan kuin postillaa lukeneen vanhan isännän otsalle siirretyt silmälasit – Valkoisesta leuanalussolmiosta tuli aika leveä, sekin viittasi johonkin vanhaan ja arvokkaaseen – herastuomariin kenties. Vanhuuden leimaa Rallin oli kannettava jo pennusta asti. Jossakin sen esi-isässä oli saattanut olla pisara vihikoiraa, miten muutenkaan oli selitettävissä nuo tavattoman löysät nahkamäärät, jotka riippuvat sen poskilta alas kaulaan solmion molemmin puolin, eivätkä häipyneet pennun vartuttua täysikasvuiseksikaan. Mirja saattoi väännellä ja käännellä niitä tuntikaudet ja etsiä poi-muista asiaankuuluvat viisi syylää, viisi syntymämerkkiä, joista kustakin puhkesi muutama parin sentin mittainen kankea musta karva. Silmiensä huolestuneen, riemussakin harkitsevan katseen se oli ilmeisesti lainannut joltakin toiselta tilapäiseltä mäyräkoiratut-valta. Pentu ei ollut vielä puolta vuottakaan, kun siinä saattoi nähdä mitä monipuolisimpia ominaisuuksia.

Se oli koiramaisin koira, minkä olen koskaan tavannut, isä sanoi ja tarkoitti, että se oli ihmismäinen."

Eeva Joenpelto ja Ralli.

Sellainen on Eeva Joenpellon Ralli, joka on saanut oman romaaninsa. "Ralli" on kirja koirasta, mutta yhtä paljon kirja ihmisistä. Koko vuosikymmenen (koiran ikä) tarkastellaan yhden perheen elämää, ja siinä ajassa ehtii tapahtua paljon. Pienestä sanasokeasta, avuttomasta tytöstä kasvaa nuori neiti, ja Rallilla on paljon tekemistä hänen kasvattamisessaan!

Olin apealla mielellä. Uuden romaanini valmisteluaiheessa syntyi odottamattomia vaikeuksia. Oli pimeä aika, jolloin en yleensä saa mitään aikaan. Silloin palasin takaisin lapsuuteeni. Leikkiekseni, lohduttaakseni itseäni. Siellä oli Ralli.

Niin kävi sitten, niin kuin silloin ennen, kun koko maailma oli paha, eikä kukaan ymmärtänyt pientä **Eeva Elisabetia**. Ralli työnsi märän kuononsa kainaloon. Se auttoi pelkällä olemuksellaan, pelkällä koiran myötätunnollaan.

Enemmän kuin ehkä missään aikaisemmassa kirjassani, elin 'Rallissa' todellisuutta. Tyttö (**Mirjam**) olen oikeastaan minä (en sentään ollut sanasokea). Koiran ja tytön suhde on suurin piirtein samanlainen kuin meillä oli ennen vanhaan. Olen oikeastaan koiran kasvattama. Niin kauan kuin muistan, meillä oli Sammatissa aina koira. Ja niin on nytkin ollut omassa kodissani.

"Koiran väsymättömyys ja ilmeinen onnellisuus heijastui koko perheeseen. Oli aivan kuin talvinen pentukömpelyys kankeine, usein liioiteltuine liikkeineen olisi kevään vapaudessa päivä päivältä muuttunut ruumiin täydelliseksi hallinnaksi, voimaksi ja notkeudeksi. Niin kuin aurinko ja lämpö lievensivät ihmisen huolia ja ankeutta, samalla tavoin iloinen terve eläinkin tuotti ympäristölleen mielihyvää. Ja kuten aina ennenkin, he taas totesivat, että heillä nyt oli elämänsä paras koira."

Minusta tuntuu, että jokaisella ihmisellä – mutta tietenkin ennen kaikkea lapsilla – pitäisi olla varaa tuollaiseen turhanaikaiseen hellyyteen, mitä koira perheessä kaipaa. Koira – niin kuin Ralli – jota ei käytetä metsästykseseen eikä muuhunkaan hyödylliseen, on monen mielestä turhan yllleistä. Mutta sitä juuri me ihmiset kaipaamme, turhanaikaista ylleysyötä.

"Kun talvi alkoi lähestyä, katsottiin parhaaksi yrittää opettaa pennulle siistejä tapoja jo näin varhain. Ja se oli todella erikoisen lahjakas. Vain pari kertaa piti äidin kiikuttaa pentu pihalle vahingon satuttua, niin johan se ymmärsi, että muuan nimenomainen sireenipensaas alus tallin takana oli korkealta taholta määrätty noita hommia varten. Olihan se suuri saavutus parikuiselta koiralta."

Meillä on ihmeen viisas koiranalku, isä jutteli pienviljelijäyhdistyksen illanvietossa vieressään istuvalle

emäntäihmiselle. Emäntä oli juuri keskustellut myötämielisesti hänen kanssaan puutarharuiskun hankkimisesta.

Taas? Taasko teillä on viisas koira? Niistäpä teillä on hyvä siunaus.

Isä naurahti: On niistä. Kun sitten olisi muutakin. Mutta kun ei ole.

Mitä sitten pidätte hyödytöntä elukkaa syömässä ja juomassa. Turhaa rahanmenoa. Osaisin minä käyttää tuollaiset rahat paremmin. Ostaisin uuden talvitakin. Meidän poika syntyi sinä vuonna, kun teidän rouvan plyyssitakki ostettiin. Ja nyt se menee rippikouluun. On siinä yhden takin ikää...

Isä katsoi emäntää totisena, sitten hän niisti nenänsä ja räpytteli silmiään. Hän ei enää puhuisi koirasta, ihan varmasti ei.

Ei se koiranruoka niin paljon maksa, hän sanoi kumminkin vähän ajan päästä. – Ja lapset sitä enemmän lellivät, ei se nyt mitään aikaa vie isoilta. Tuleeko maailma sen paremmaksi, jos meidän Ralli tapetaan ja haudataan perunamaahan?

Isä hikoili, hän oli pitänyt pitkän puheen. Emäntä siirtyi kauemmaksi penkillä, niisti nenänsä hänkin, ojensi jalkojaan ja jäi katselemaan varsikenkiään.

Tunkien emännän ohi penkkien välistä, isä sanoi vielä: - Viisas koiranalku se on kumminkin."

Ehkä on epämuodikasta kirjoittaa koirasta tänä modernistien aikana, ihmettelee Eeva Joenpelto. – Vaikeaa se ainakin oli, kun on niin paljon vertailukoh-
tia.

Totta: eläinkuvaukset ovat kirjallisuudessamme hämmästyttävän harvinaisia – vain jotkut **Juhani Ahon, Eino Leinon** ja **Joel Lehtosen** teokset ovat tällä alalla jääneet elämään.

Mutta turha on Eeva Joenpellon pelko. 'Rallia' lukee ihastuneena – pitipä sitten koirista tai ei. Eeva Joenpelto on sillä tavalla oikea kirjailija, että hän ei päästä käsistään mitä tahansa. Sentimentalisuuttakaan ei tarvitse pelätä, siitä pelastaa Eeva Joenpellon hyvää tekevä huumori. Sitä paitsi kertomalla koirasta tytön silmin nähtynä on Eeva Joenpelto onnistuneesti välttänyt sen vaaran, jota koiran kuvaamisessa käytetty 'inhimillistäminen' merkitsee.

KOIRA JA LAPSET - ILONAN AJATUKSIA (Ilona, 11 vuotta)

Nöpö-koiramme on ollut meillä puolitoista vuotta. Kun se tuli meille, en uskonut, että se olisi meidän koira. Ensín äiti sanoi, että se tulisi meille vain vähäksi aikaa.

Mutta kun se oli ollut meillä pari viikkoa, kysyin äidiltä, koska Nöpö lähtee pois. Äiti sanoi sen jäävän meille. Olimme kaikki lapset siitä kovin iloisia.

Vien sen joka aamu ennen kouluun menoa ulos. Kun tulen koulusta kotiin, niin Nöpö on minua vastassa oven takana. Se hyppää niin ilosta niin kovasti, että olen kaatua. Nöpö leikkii kaiket päivät minun ja sisarusteni kanssa. Se pitää tohveleista ja pureskelee niitä mielellään.

Kun Nöpö löytää jonkun puupalikan, kyhnyttää se päättään jalkoihini pyytäen siten heittämään palikkaa, hakeakseen sen jälleen.

Iltaisin taas Nöpö haluaa vuoteen jalkopäähän nukkumaan. Yöllä se menee omalle petillensä. Mutta aamulla, kun on kylmä, se jälleen pyytää päästä viereeni.

Kyllä meidän spanielimme on kauhean kiva koira.

Nöpön tuumailuja (Nöpö – 9 kuukautta)

Eräs melko läheinen isoisäni oli englantilainen cockerspanieli, mutta minä tunnen olevani suomalainen. Siksi olen tyytynyt *Nöpö*-nimeen myös virallisesti, huolimatta sukutaulustani, joka sietää ankarankin arvostelun.

Kohtalo heitti minut tähän perheeseen, johon ennestään kuului seitsemän henkeä. Nyt meitä on

kahdeksan, mutta olen ollut kuulevinani isäntäni puhuvan emännälleni, että Nöpön tulon jälkeen tuntuu kuin perhe olisi pienentynyt, vähemmän riitaa ja tappelua lasten kesken. Olen miettinyt asiaa ja tullut siihen tulokseen, että kenties toimin jonkinlaisena lasten rauhoittajana, miksei aikuistenkin. Se kuuluu nykyaikaan, ennen tuskin esi-isäni joutuivat tällaisiin tehtäviin.

Minulla on hyvin hauskaa, kun lapsista aina saan leikkiverin itselleni. En koskaan saa peuhaamisesta tarpeekseni. Sekä pojat että tytöt pitävät minua hyvänä.

Haluaisin vain sekä lapsille että spanieleille kuin myös muille vapaampaa liikkumatilaa kaupungissamme. Kaikkialla on kieltoja!

Kesäisin maalla minulla ja pikku ystäväilläni sen sijaan on tilaa ja lystiä. Saamme temmeltää vapaasti, haukkua ja huutaa, uida ja polskutella.

Minä pidän lapsista – yleensä ihmisistä.

Nimim. MURA & EEVA JOENPELTO
(Sokean Opas 1959)

URHEA SOTAKOIRA

Palveluskoirien tehtävistä talvi- ja jatkosodassa ei ole paljon kirjoitettu. Mutta sekä koirien suorituksista että niiden ja miesten – varsinkin partiomiesten – keskisestä toveruudesta voitaisiin kirjoittaa satoja mieltä ylentäviä sivuja. Koiramies, kirjailija T. A. Engström on teokseensa 'Sotakoira Pohjan Ricky' (Taikajousi) sisällyttänyt monia muistelma- ja tilannekuvauksia, joissa sotakoirien ominaisuudet, teot, ja kohtalot kauniisti tulevat ilmi. (Toimitus)

Ricky haavoittui Karhumäessä. Levätyään muutaman päivän se taas palasi työhön. Seurasi rauhallinen viikko pienine partiomatkoineen, mutta sitten toiminta jälleen vilkastui. Vihollispartiot olivat päivät päästään liikkeellä, ja eräänä yönä, jolloin satoi runsaasti lunta, oli suomalaisten varmistusladulle asetettu polkumiina.

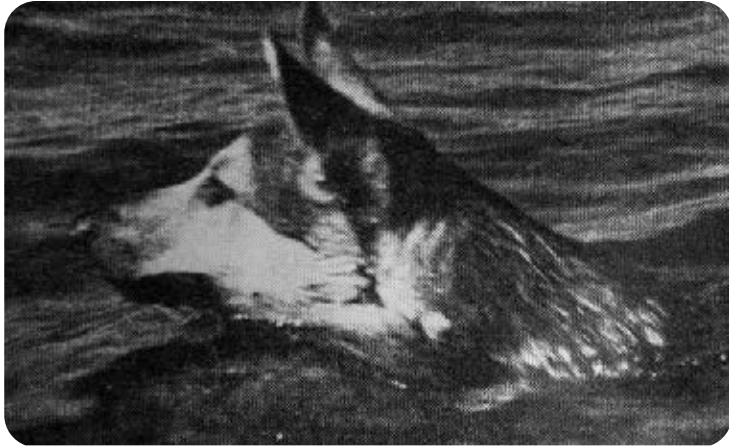
Ricky saapuessa paikalle, mihin vihollinen oli kätkenyt katalan aseensa, se pysähtyi äkkiä, nuuski tarkkaan ja epäluuloisena lunta ja hypähti pois ladtulta. Partion johtaja antoi tutkia paikan perusteellisesti. Miina löytyi ja tehtiin vaarattomaksi, mutta Ricky vain murisi uhkaavasti, kun pojat tahtivat hyväillä sitä kiitokseksi tästä palveluksesta. Koira oli väsynyt sotaan. Jospa se olisi tiennyt keinon päästä siitä – ainiaaksi!

Jossakin Karhumäen koillispuolella lähti vihollinen tammikuun lopulla keskitettyyn hyökkäykseen. Sen tykistö tulitti yhtenäen asemiamme, ja Ricky, joka kuljetti taistelun kulkuun ratkaisevasti vaikuttavan viestin partiolta komentopaikkaan, joutui suoraan tuleen. Kranaatteja räjähteli kaikkialla, ja ilman täytti taukoamaton jyrinä. Paksu savu palavasta metsästä ärsytti sen nenää ja silmiä, ja pari kertaa räjähtelevien kranaattien ilmanpaine heitti koiran nurin. Sen mielessä oli enää vain yksi ajatus – tämän viimeisen viestin jälkeen oli päästävä pois,

"Koira vain", uljasryhtinen ja valpas! Pohjan Ricky kauneimmillaan.

pois tästä helvetistä. Ricky tahtoi kotiin **Armaksen** luokse. Sen hartain toivomus oli saada vielä kerran hiipiä omaan rauhalliseen nurkkaansa sohvan taakse. Turvattomana ja rakkautta kaivaten Ricky juoksi kieli pitkänä suustaan, silmissään pelko ja tassut verisinä. Kranaatti räjähti sen edessä. Koira tunsu pari polttavaa pistoa rinnassaan. Sitten räjähti toinen sen takana ja kolmas aivan vieressä. Se putosi päälleen syvään kranaattikuoppaan ja seuraavassa silmänrä-

Ricky uimassa.

päyksessä sen niskaan sateli maata ja kiviä. Korvissa humisi ja jyrisi... sitten Ricky ei enää muistanut mitään.

Pataljoonankomentaja kiroili itsekseen, kun partiosta ei kuulunut mitään, vaikka myönsikin, että moisen rumputulen läpi oli vaikea päästä. Jos vihollinen jatkaisi samaan tapaan vielä kauan meikäläisten voimatta ryhtyä mihinkään vastatoimenpiteisiin, asemien pitäminen kävisi kerta kaikkiaan mahdottomaksi.

Majuri kumartui puhelimen puoleen ja soitti ankarimman painostuksen alaisena vasemmalla siivellä taistelevan kolmannen komppanian päällikölle. Tämä oli kaiketi kymmenes kerta puolen tunnin kuluessa.

Kapteeni seiso juoksuhaudassa kiikari silmillä väepelin kutsuessa hänet puhelimeen. Hän oli huomannut jotain erikoista, joka sai hänen sydämensä sykkimään rajusta ilosta, ja hän vastasi hermostuneena: - Kuka kysyy? Käske hänen painua helvettiin!

- Kyllä herra kapteeni, vastasi väepeli ja pyörähti ympäri.

Mutta päällikkö pysähdytti hänet.

- Odota vähän. Tuolta tulee Ricky.

Ääni värisi mielenliikutuksesta ja iloisesta odotuksesta, mutta seuraavassa hetkessä hymy hyytyi hänen huulillaan. Hän kiirehti puhelimeen ja ilmoitti lyhyesti: - Ricky linjojemme edessä. Haavoittunut sirpaleista. Yritän saada viestikotelon käsiini.

Kapteeni antoi loppusoiton, kutsui lähetin ja jakoi käskynsä. Tehtävä oli vaikea ja vaarallinen, sillä etu-

maasto ei tarjonnut juuri lainkaan suojaa.

Odotus tuntui melkein iäisyydeltä. Viimein lähetin kuitenkin palasi. Hän oli löytänyt Rickyn elottomana kranaattikuopan pohjalta osittain soran peitosta ja nopeasti irrottanut viestikotelon. Paluumatalla vihollisen luoti oli hipaissut hänen vasenta olkapäätään.

Vapisevin sormin komppanianpäällikkö levitti viestin. Se oli vain pieni arkki, jona toisella puolella oli karttaluonnos ja toisella muutamia lyhyitä selityksiä. Jo ensi silmäyksellä hän huomasi, että tilanne oli pelastettavissa, jos meikäläiset toimisivat erittäin ripeästi. Vanha kunnan Ricky! Kapteeni soitti pataljoonankomentajalle.

Hiukan myöhemmin hän keräsi muutamia parhaita miehiään ja selitti lyhyesti luutnantti Saarelan lähettämän lyhyen viestin sisältämät hyvät uutiset. Ricky oli antanut henkensä heidän puolestaan.

- Koira on tehnyt miehen työn ja ansaitsee kunnan haudan, komppanianpäällikkö lisäsi, onko vapaaehtoisia?

Kaikki läsnäolijat ilmoittautuivat. Kapteeni antoi tehtävä kolmelle miehelle. He lähestyivät kranaattikuoppaa, missä Ricky makasi. Saavuttuaan sinne he huomasivat suureksi ilokseen, että koira olikin vain tajuton. Vahvin miehistä, pitkänhuiskea voimanpeissä, otti koiran syliinsä toisten painautuessa syvemmälle kuoppaan, pinkaisi ylös ja juoksi suoraan aukeaman poikki kohti metsikköä ja omia juoksuhautojamme. Meikäläiset olivat tuskin saavuttaneet omat linjat, kun helvetti aukaisi porttinsa. Tulitus oli kaksin verroin kauheampaa kuin aikaisemmin. Vihollinen oli ilmeisesti suuttunut kepposesta, jonka he sille tekivät.

Ricky lähetettiin sidontapaikalle ja sieltä yhä kauemmaksi tulilinjalta, kunnes se päättyi sotakoira-kouluun, missä sitä hoidettiin huolellisesti.

Mutta jo samana pataljoonankomentaja oli valmistellut karttaluonnoksen ja niiden tietojen perusteella, jotka Ricky oli tuonut. Kolmas komppania sai heti tehtäväkseen katkaista vihollisen yhteydet taaksepäin, ja aamunkoitteessa kaikki oli valmista ratkaisua varten. Vihollinen kaatui viimeiseen mieheen ja saalis oli runsas.

Tähän aikaan Rickyn isäntä työskenteli esikuntaupseerina pienessä lähellä rajaa sijaitsevassa maa-seutukaupungissa. Mukavuutta rakastavana käytännönmiehenä Armas oli vuokrannut huvilan kaupungin ulkopuolelta ja tuonut sinne perheensä, johon silloin kuului vaimo ja pieni herttainen kahdek-

Viimeinen kuva Rickystä. Rinnassa haavoittumisen jäljeltä arvet.

san kuukauden ikäinen poika. Tiedot Rickystä olivat aina olleet niukkoja, mutta onnellisen sattuman ansiosta Armas sai kuulla ystävänsä viimeisistä vaiheista rintamalla, ja puhelinsoitto sotakoirakouluun vahvisti ne oikeiksi. Sovittiin, että koira lähetettäisiin kotiin, koska toipumisen edellytysten arveltiin olevan siellä paremmat.

Tästä johtui, että Ricky jälleen näki rakkaimpansa eräänä aikaisena maaliskuun sunnuntaiamuna. Sen ilo oli rajaton. Ja kun Armas vihdoinkin hyväilytyään Rickyä ainakin parikymmentä kertaa ja koiran annettua omaisilleen lukemattomia suukkoja karkealla kielellään, osoitti sille sen omaa paikkaa, se paneutui siihen ja nukahti onnellisena. Unelmisinaan se eli uudelleen iloista ja huoletonta nuoruus-aikaansa.

Mutta Rickyn hermot olivat niin täydellisesti pilaantuneet rasittavassa palveluksessa, ettei hyvä kotihoitokaan voinut niitä parantaa. Joskus Ricky koki sodan kauhut unissaan, ja välistä se oli hereilläkin aivan toisessa maailmassa. Joskus se saattoi keskelä yötä nousta istumaan ja ulvoa pitkään ja valittaen. kuka tahansa olisi tällöin voinut vannoa, että oli kuullut suden ulvovan.

Ja eräänä kauniina kevätpäivänä, toukokuun 20. päivänä 1942, Ricky nukahti ainiaaksi, hiljaa ja rauhallisesti. Sen rinnassa sykki pieni koirasydän. Sydämensä se oli antanut rakkaimmilleen. Elämänsä se antoi isänmaalleen.

T. A. ENGSTRÖM (Sokean Opas 1959)

Koirat paikalla! Miehet tauolla. Sotakoiralta vaaditaan paljon.

"KULTAISET KASVATUSOHJEET"

1. Kasvata rakkaudesta rotuun, saadaksesi iloa ja virkistystä, ei ansiomielessä. Pidä siitoseläimesi ja niiden jälkikasvu ympärilläsi. Oleile ja työskentele paljon niiden kanssa ja seuraa niiden ruumiillisista ja sielullista kehitystä. Muista, että vain täysin terveet ja vahvahermoiset koirat kelpaavat siitokseen. Silloin vasta koirasi kehittyy oikeaksi rottweileriksi. Kun se ei ole vain suvaittu, vaan läheisessä kosketuksessa haltijaansa, sinulla on iloa koirastasi ja saatut oikean pohjan menestystä lupaavalle siitokselle ja oikean työn ja käytön koirallesi.

2. Ajattele, että rottweilersiitos on käyttökoirasiin ja siinä pysyy. Pidä silmiesi edessä siitospäämäärä: käyttökelpoinen, erittäin hyvät taipumukset omaava koira, jolla samalla on täydellinen käyttökoirarakenne.

3. Pyri tässä päämäärässä täydellisyyteen. äläkä harrasta 'ryöstöviljelyä' siitoseläintesi terveyden ja käyttökelpoisuuden kustannuksella. Ajattele tulevaisuutta, äläkä itseäsi.

4. "Voittajien" kasvattaminen ei ole oikea päämäärä, vaan on koetettava saada rodun keskitaso nousemaan. yritettävä saada huonot ominaisuudet eliminoiduksi ja ennen kaikkea on muistettava, että jokaista koiraa ei tarvitse käyttää siitokseen.

5. Massasiitoksessa syntyneet ja kennelien tarhoissa jatkuvasti pidetyt yksilöt eivät ole sopivia siitoseläimiä. Ota narttusi, siitostyösi perusta, terveestä ja oikean työn avulla kunnossa pidetystä suvusta. Valitse samoilla perusteilla uros, jonka luo narttusi viet. Näyttelykoirat ja palkintojen kerääjät eivät aina ole parhaita ja sopivimpia siitokseen.

6. Valitse siitosparisi – uroksen ei tarvitse olla omasi – siten, että muistat verilinjat, yleiskunnon, rakenteen, luonteen, koulutuksen ja työhön sopivaisuuden. Hermoheikot ja arat koirat ovat siitokseen sopimattomat, kuin myös sellaiset eläimet, jotka ovat sairastaneet vaikean sairauden (penikkatauti, paha riisitauti, jne.). Taipumus sairauteen voi tulla perinnölliseksi. Terveillä, hyvin hoidetuilla koirilla on voimakas ja terve purenta, kova peittävä karva, kirkkaat silmät ja vilkas luonne.

7. Kasvata hyvää verilinjaa, mutta älä harrasta liioiteltua sisäsiitosta. Riittää kun nartulla ja uroksella verilinjat neljännessä-viidennessä polvessa nojautuvat toisiinsa.

8. Tarkasta onko siitokseen käyttämiesi eläinten sukupuolileima selvä; narttumaiset urokset ja urosmaiset nartut eivät kelpaa siitokseen. Suuruuden ja luuston tanakkuuden suhteen on molempien oltava sopusuhtaiset. Älä käytä siitokseen liian vanhoja tai liian nuoria eläimiä. Uros on aikaisintaan vasta kaksivuotiaana, narttu paria kuukautta aikaisemmin täysin kehittynyt. Aikaisemmin ei saa niitä käyttää siitokseen.

9. Valitse ajoissa sopiva uros nartullesi, eikä vasta kun kiima on jo täydellinen. Kysy ajoissa myös uroksen omistajalta, josko hän antaa uroksensa narttuasi varten.

10. Huolehdi tarkoin nartustasi ennen ja jälkeen astutuksen, sillä parittelu voi tapahtua milloin vain kiiman aikana. "Yhden kiimaisen nartun hoitaminen on vaikeampaa kuin säkillisen kirppuja", sanoo vanha arabialainen sananlasku. Jos vierasrotuinen koira on päässyt astumaan narttusi, ei pentue ole enää puhdasrotuinen, eikä näin ollen kelpaa rekisteröitäväksi.

11. Suorita astuttaminen oikeaan aikaan (11-12 vrk.). Ennen vanhaan luultiin, että kun astuttamisen suorittaa mahdollisimman myöhään, niin syntyy enemmän uroksia, mutta se on täydelleen taikauskkoa. Vie narttusi astutettavaksi vain silloin kun se on varmasti terve eikä kennelissäsi ole tarttuvaa sairautta. Yksi ainoa astuttaminen riittää, kun se on tapahtunut luonnollisesti.

12. Heikkoo ja sairaalloista narttua ei saa astuttaa. Sen sijaan terve ja voimakas narttu voidaan astuttaa,

vaikka joka kerralla (siis kaksi kertaa vuodessa), jos pentuluku rajoitetaan kahdesta kolmeen.

13. Tarkkaile kantavaa narttuasi – vasta viiden viikon kuluttua alkavat seuraukset näkyä ulkonaisesti – anna riittävästi liikuntaa, mutta ei liikaa. Kantava narttu ei saa kiivetä, hyppiä ja leikkiä toisten koirien kanssa. Anna riittävästi voimakasta ruokaa ja totuta narttusi tavallista suurempiin maito- ja kalkkiannoksiin. Varo silti ylikuokintaa. Ruokaa on annettava kolme-neljä kertaa päivässä, ettei kerta-annos olisi liian suuri eikä selkä liikaa rasittuisi. Anna matokuuri kantoajan alussa ja viimeistään 14 vuorokautta ennen penikointia, mutta kysy aina eläinlääkäriltä neuvoa lääkkeiden suhteen, älä siis käytä ilman muuta kaikenlaisia vaarattomiksi mainostettuja matolääkkeitä. Hoida kantavan narttusi karvaa. Vähän ennen penikointia on koira pestävä varovaisesti steriloivalla liuoksella, jotta se olisi mahdollisimman steriili synnyttäessään pennut. Penikoiminen tapahtuu normaalisti 62. vuorokautena.

14. Penikoimispaikan on oltava kuiva ja vedoton. Hyvin rakennetussa koirankopissa voi ulkona oloon tottunut narttu penikoida jopa talvellakin. Vahvan jälkipolven kasvattaminen on parempaa kuin heikkojen keinotekoisesti hengissä pidettävien yksilöiden. Totuta narttu ajoissa penikoimispaikkaansa, jotta se osaa olla ensimmäiset päivät olla ilman mitään pehmikettä.

15. Penikoimisen tapahtuessa anna nartun olla rauhassa, sillä se osaa tavallisesti hoitaa asiansa ilman muuta. Et voi kuitenkaan auttaa muuta kuin hätätapauksessa kutsua eläinlääkärin paikalle. Ennen kaikkea vieraita koiria, kissoja tai muita eläimiä ei saa olla läheisyydessä. Välittömästi penikoimisen jälkeen on emä niin väsynyt, että silloin saa rauhassa tarkastella pentuja. Heikot tai muuten epäilyttävän näköiset yksilöt on lopetettava niin, että emä ei huomaa sitä. Vahvalla nartulla, joka penikoi kerran vuodessa, saa olla korkeintaan kuusi pentua. Ensikertalaisella nartulla saisi olla vain kolme. Jos käytetään imettäjää apuna, on se hankittava ajoissa. Emän on kuitenkin annettava ”ensimaito”. Pentujen lukumäärä on rajoitettava nartun kunnon mukaan, sillä vahvinkaan narttu ei jaksaa kunnolla ruokkia esim. 10 pentua. Pulloruokintaa ei kannata yrittää, sillä se ei tule kuitenkaan kunnollisesti hoidetuksi.

16. Imettämisaikana on narttu syötettävä hyvin, annettava syödä niin paljon kuin jaksaa. Täysmaitoa melko runsaasti ja fosforikalkkia joka aterialla. Ei mitään äkkinäistä ruokalajien vaihdosta. Emän ni-

sät on pestävä varovaisesti joka päivä. Jos nisät ovat hellät, voi käyttää kalanmaksaöljyä voiteena. Ulostusta on tarkkailtava. Niin kauan kuin emä imettää, hoitaa se pentujensa puhtauden. Heti kun ne saavat vierasta ravintoa on kasvattajan huolehdittava puhtaudesta. Kolmantena päivänä voi makuupaikkaan panna pehmikkeeksi esim. olkia tai huovan. On huolehdittava, että paikka pysyy puhtaana ja kuivana.

17. Kolmen vuorokauden vanhana on leikattava mahdolliset kannukset ja häntä typistettävä, jollei se ole syntyjään töpö, 2. -3. nikaman kohdalta. On parasta antaa eläinlääkärin suorittaa leikkaukset.

18. Jos emältä alkaa maito ehtyä, niin voi kolmannella viikolla antaa pennuille hienoksi jauhettua hyvää raakaa lihaa, normaalitapauksessa vasta viidennellä viikolla. Myöhemmin lihan lisäksi haa-leata kauralientä, kunnes siirrytään hiljalleen karkeampaan ruokaan. Imettämisen aikana ei pidä antaa pennuille vierasta maitoa. Jos on pakko ruokkia lehmänmaidolla (vuohenmaito parempaa) ei sitä saa keittää ja on sitä vahvistettava kananmunilla. Kuudennen viikon alussa voi pennut vierottaa emästään. Ruokaa annetaan 5-6 kertaa päivässä ja emä antaa vain ennen yötä. Sitten muutama päivä ilman emän ruokaa. Seitsemännen viikon lopulla ovat pennut jo itsenäisiä. Fosforikalkkia on muistettava antaa tarpeellinen määrä. Emälle annetaan viimeisinä imettämispäivinä vähemmän ruokaa. Nisät on pestävä ja mahdollisesti voideltava, jos ovat kovin roikkuvat, pannaan side. Sitten on emälle annettava paljon liikuntaa.

19. Jos pennut tai joku niistä näyttää alakuloiselta, karva himmenee, pentu valittaa usein, on parasta kutsua eläinlääkäri antamaan matolääkettä. Ei ole syytä käyttää patenttilääkkeitä, sillä eläinlääkäri hoitaa asian paremmalla asiantuntemuksella.

20. Kun pennut itse kiipeävät makuupaikkansa aitauksen yli, niin antaa niiden tulla vain, sillä ilma, valo, aurinko, leikki ja liikunta vahvistavat niitä. Nyt on aika ryhtyä opettamaan säännöllisyyttä ja puhtauden tajua antamalla ruoka täsmällisin määräajoin ja ohjaamalla pennut heti syönnin jälkeen ulos jaloittelemaan, jotta voivat tehdä tarpeensa.

Herätä näissä kasvavissa penikoissa omalla käytökselläsi ja kohtelullasi luottamusta, uskoa ja kiintymystä itseesi, niin samalla luot perustan käyttökelpoiselle rottweilerille.

OLAVI PASANEN (Sokean Opas 1959)

Sokean opas 1960

OPASKOIRAMIETTEITÄ

Opaskoiratyö ei tällä haavalla ole suurelle yleisölle aivan tuntematon. Parikymmentä vuotta sitten asia oli toisin, opaskoirista oli enemmän tietoa vain 'oman väen' pienessä piirissä. Nytkin kaupunkiin ja maaseudun kuvaan kuuluu pienenä, jotensakin tuttu piirteensä isäntäänsä ohjaava opaskoira. Se kulkee yhtä rauhallisesti ja varmasti sekä katujen vilinässä että maaseudun rauhallisemmilla väylillä.

Ulkopuolinen tarkkailija näkee tällöin vain valmiin tuloksen. Sitä kärsivällisyyttä, uhrauksia, aikaa ja tulevaisuudenuskkoa vaativaa työtä, minkä tuon tuloksen saavuttaminen on vaatinut, hän ei tunne. On vaativaa ja työlästä rakentaa kestävä silta ihmisen ja eläimen välille, luoda opastajan ja opastettavan kesken joustava yhteisymmärrys. Mutta tämä työ ja vaiva on kannattanut. Sillä kukaan tuskin haluaa kieltää sitä, että koira tällöin on asetettu jaloimpaan, korkeimpaan tehtävänsä. Tästä opastussuhteesta on koiran ja ihmisen välille kehkeytynyt melkein aina myös ystävyysuhde.

Kuten sanottu, ulkopuolinen tarkkailija huomaa kadulla tai kylätiellä vain opaskoiratoiminnan valmiin tuloksen. Eikä hän päivän arkikiireiden kahlehtimana pysähdy liioin tuota havaitsemaansa tuloista erittelemään. Kuitenkin hyvin monessa ulkopuolisessa tarkkailijassa ilmeisesti piilee – ainakin uinuvana syvemmän mielenkiinnon tarve. Sen huomaa siitä innostuksesta ja liikutuksesta, jonka vallassa sivulliset usein seuraavat opaskoirakilpailuja. Noissa kilpailuissahan opaskoiran kunto joutuu usein hyvinkin koetukselle. Rata on täynnä esteitä ja pieniä 'salakareja'. Koiralta kysytään paljon hermojen, älyn ja luonteen voimaa, ennen kuin se niis-

Saksanpaimenkoira opastaa.

tä selviää. Kuinkapa tämä ei sivullistakin kiinnostaisi ja hellyttäisi! Samalla kilpailu osoittaa, kuinka joustavaksi koiran ja isännän yhteistyö todella parhaimmillaan on saatu. Juuri kilparadalla "paras voittaa" koulutustason, käyttötottumuksen ja luonteenominaisuuksien korkein kynnyks ylitetään.

Opaskoirakilpailuja ei ole turhaan pidetty. Pistemäärät paranevat vuosi vuodelta. Koiran alkukantaisiin ominaisuuksiin kuuluvat uskollisuus ja palvelu. Ne ovat arvokkaita ominaisuuksia myös jalostamattomina, 'turmeltumattomina'. Mutta nykyaikainen yhteiskunta asettaa yhä suuremmat vaatimukset kaikkinaiselle elämän- ja toimeentulon kilvoittelulle. Kun sokean on pakko käyttää koiraa, silloin on tarpeen myös nykyaikainen koiran 'dresyyri', niin sanoaksemme 'ammatinvalinnanohjaus'.

Ammatinvalinta alkaa oikeastaan siitä hetkestä, jolloin sokea ilmoittaa haluavansa opaskoiran. On tärkeitä valita hänelle sellainen koira, joka sopeutuu hänen tapoihinsa, totumuksiinsa, luonteenlaatuunsa. Opastettavan ja opaskoiran yhteen sopeutumattomuus voi ilmetä heti ensimmäisellä kerralla. Mutta koulutuksen myöhemmässäkin asteessa voi ilmetä sellaisia piirteitä, jotka tekevät yhteistyön mahdottomaksi tai hankalaksi. Tästä syystä opas-

koirakoulutus on jatkuva tarkkailun, havaintojen ja 'ammatinvalinnan' aikaa. Varsinaisen koulutuksen päätyttyä ja luovutuksen tapahtuessa on opaskoirakoulutuksen ensimmäinen vaihe päättynyt. Alkaa toinen vaihe, jolloin on lopullisesti rakennettava silta kahden eri maailmaan kuuluvan luontokappaleen, kahden täysin erilaisen 'sanaston' välille. Koiran ja isännän on tultava toimeen omin avuin, heidän on yhdessä löydettävä ihmisen ja koiran välinen kultainen keskitie, opittava toistensa 'vokabylaari'.

Kun tämä yhteisymmärrys on saavutettu, tuo yhteenkuuluvuus ei käy ilmi ainoastaan asiantuntevan silmälle. Se heijastuu eräänlaisena ilmapiirinä ja sävynä jokaisen ohikulkijan tajuntaan.

Opaskoiran ja opastettavan suhteessa ei kysymys ole ainoastaan isännän liikunnan rajoituksia haitta-

van poistamisesta. Asialla on tärkeä psykologinen puolensa. Isäntä tuntee paljon paremmin kuin ennen olevansa muiden, näkevien kansalaisten veroinen yksilö, yhteiskunnan täysiarvoinen jäsen. Hän tuntee merkitsevänsä kansalleen ja maalleen paljon enemmän kuin ennen, ja niinpä jokainen opaskoiran käyttäjä on syvästi kiitollinen opastavalle nelijalkaiselle toverilleen. Ja omalla tahollaan tämän tuntee myös opaskoira, joka sekin ehkä tiedostamattomalla, mutta selvästi ulos päin heijastuvalla tavalla kantaa lisääntyneen kansalaisvastuun ja -arvon tuntomerkkejä.

VAPPU-TELLERVO OSMOVIITA
(Sokean Opas 1960)

OPASKOIRA – LAUMANJOHTAJA

Koiran yleisestä ja opaspsykologiasta

Koiran henkisten ominaisuuksien laatua on paljon pohdittu. Yleensä tavalisten koiraharrastajien keskuudessa on vallalla käsitys, että koira on erittäin älykäs eläin. Vanhempi tieteellinen tutkimus on kuitenkin toista mieltä. Se pyrkii väittämään, ettei koiran älyllinen taso ole korkea. Toiselta puolen kysymys esiintyy niin monivivahteisena ja niin monissa yhteyksissä, että tyydyttävän kuvan saaminen on tiettyssä mielessä varsin vaikeaa.

Eläinpsykologia on uusi tiede. Se on vielä kehitystilassa, sen tulokset eivät ole ehtineet kypsyä. Se on kuitenkin voimakkaasti kehittymässä nimenomaan pyrkiessään selvittämään eläinten käyttäytymistapoja niiden luonnollisessa ympäristössä. Käyttäytymistavat, kuten muoto-ominaisuudet ja toiminnalliset ominaispiirteet ovat kehkeytyneet siinä prosessissa, mikä helpottaa eläinten toimeentuloa. Eläinpsykologia on hylännyt alkuaikojensa antropomorfistisen lähtökohdan ja kulkee nyt samoja linjoja

Nykyään käytetään myös rottweileria usein opaskoirana. Se on osoittautunut rodullisilta ominaisuuksiltaan hyvin sopivaksi tähän tehtävään. Se on luonteeltaan hillitty ja luotettava ja jo sen pää osoittaa innokasta ja rauhallista palvelemisen halua.

Ensimmäinen meillä käytössä ollut opaskoira kuului bokserirotuun. Bokseri on henkisiltä lahjoiltaan osoittautunut älykkääksi. Bokserin piirteissä on huomaavinaan inhimillistä mietiskelevyyttä ja sen ilmeet vaihtelevat herkästi sen mielentilojen mukaan.

kuin luonnontiede yleensä. Nykyään pyritään ensi sijassa tutkimaan koirienkin käyttäytymistä erilaisissa koeolosuhteissa ja erilaisissa tehtävissä.

Koira on eläin, jolle luonto on suonut runsaasti lahjoja ja jolla on tietävästi lukuisia vaistoreaktioita. Kuten tunnettua, otaksutaan koiran polveutuneen sudesta tai ehkä myös sakaalista, siis eläimistä, jotka asuvat luolissa. Tiede sanookin, että juuri sen vuoksi koiran voi niin helposti opettaa 'tekemään tarpeensa' ulos. Moni ehkä pitää koiraansa viisaana, kun se niin helposti käsittää, mitä siltä vaaditaan. Itse asiassa koira oppii siistiksi, jos sitä ruokitaan säännöllisesti ja käytetään ulkona määräaikoina.

Koira on laumaeläin. Sillä sudetkin asustavat ja liikkuvat laumoissa. Tämä selittää sen, miksi koira kernaasti seuraa ihmistä; se pitää ihmistä lauman jäsenenä. Muutamissa roduissa tämä yhteydenpito on varsin silmäänpistävä.

Ennen muuta palveluskoiraroduissa tämä seuraamisvaisto on hyvin voimakas – syystä, että nämä rodut pääosaltaan polveutuvat paimennuskoirina käytetyistä kantamuodoista. Susilaumassa ottaa yksi johdon. Ihmisen toverina koira alistuu isäntänsä tahtoon ja pitää häntä johtajanaan. Opaskoirana sen asenne on päinvastainen. Silloin tuntee koira olevansa lauman johtaja ja vastuussa isännästään, joka avuttomana liikkuu kaduilla ja poluilla.

Opaskoiran lauma on sen opastettava. Koira on herätetyn ja vahvistetun laumavaistoreaktion perusteella saatu koulutetuksi niin, että se joka tilanteessa varjelee laumaansa – siis opastettavaansa.

Ihanteellisella opaskoiralla tulee olla hieman kova, mutta ehdottoman rauhallinen luonne. Se ei saa olla hiventäkään vihaisuuteen taipuvainen, ja sillä pitää olla sellaisia ominaisuuksia, joita laumanjohtaja tarvitsee.

Psykologinen perusta, jolle koiran opetus rakentuu, on mielipahan ja mielihyvän tunteiden hyväk-

Kaikista koiraroduista on saksanpaimenkoira suosituin palveluskoira. Myös opaskoirana se on erittäin käyttökelpoinen. Sen laumanjohtaja-ominaisuudet leimaavat koko sen olemusta. Perusluonteeltaan se on valpas, täynnä toimintahalua ja määrätietoisuutta. Rodun ruumiinrakenne ja turkispeite täydentävät sen sopivuuden palvelu- ja opaskoiraksi.

sikäyttö. Näin kirjoittaa maisteri **V. I. Mikkonen** (Koiramme n:o 1/59) ja jatkaa seuraavaan tapaan:

”Miten siinä onnistutaan, siitä tulos ratkaisevasti riippuu. Mutta koiratkin ovat tuntematavassaan yksilöllisiä, niiden luonteet vaihtelevat ja ennen kaikkea niitten temperamentti säättää reagoinnit. Kokeneekin palveluskoirien kouluttajat tekevät välistä sen virheen, etteivät vaivaudu tarpeeksi huolellisesti tutkimaan opetettavaksi ottamiensa koirien luonteita. He ehkä luottavat liiaksi kokemuksiinsa, ovat liian itsevarmoja, ja kun jonkin koiran opetus ei alkaakaan sujua suunnitelman mukaan, he turvautuvat pakotteisiin ja koira menee pilalle.”

Vaikka opetuksessa joudutaan käyttämään koiran mielipahan tunteitakin, on lopputuloksen kuitenkin aina oltava mielihyvän sävyinen. Muuten ei koirasta saada sellaista, että se toimii oikealla tavalla, että se todella yrittää parhaansa mukaan täyttää annetut käskyt. Vain mielihyvän pohjalla opaskoirasta tulee luotettava toveri. Pakotteista ja pelosta toimiva koira on orja, joka ilottomasti raataa isäntänsä tahdon alaisena.

Opaskoiran kouluttajalta vaaditaan luovien synnynäisten ominaisuuksien lisäksi johdonmukaisuutta, harkintakykyä, lempeyttä ja lujuuutta, mutta ennen kaikkea tietoa ja taitoa.

Koiraa koulutettaessa on opetusohjelma koetetta-

va saada mahdollisimman vaihtelevaksi. Samaa yksitoikkoista liikettä ei pidä jatkaa kauan yhtäjaksoisesti, vaan eri liikkeitten ja tehtävien on vuoroteltava. Koulutettaessa ei aina muisteta kiinnittää kylmiksi huomiota siihen, että koira todella ymmärtää, mitä siltä vaaditaan. Se onkin opetuksen vaikeimpia tehtäviä. Koirien vastaanottokyky on hyvin erilainen, eikä sitä saa yliarvioida.

Opaskoiran käyttäjän ei ole käytettävä voimakkaimpia kiihokkeita ja käskyjä kuin on tarpeen. Moitteiden ja rangaistusten on aina oltava oikeassa suhteessa rikkomuksen suuruuteen ja koiran on aina ymmärrettävä, mistä sitä rangaistaan. On muistettava, että emme kiihdy rangaistessamme koira, sillä suuttunut aina liioittelee.

Sokealla, jolla on käytössään opaskoira, ei voi olla yhdentekevää, miten hänen koiransa toimii. On aina muistettava, että koira toimii vaistoreaktioittensa varassa. Ihmisen ja koiran henkisten toimintojen olennaisin ero on siinä, ettei koira voi ajatella symbolien avulla niin kuin ihminen. Tällaisia symboleja ovat esimerkiksi sanat ja käsitteet, joihin esim. **Eino Kailan** mukaan inhimillisten sieluntoimintojen kehittyminen pohjaa. Koiran sielunelämää ikään kuin kurkottaa uuu vaistojen ja kokemusten pohjalta inhimillistä ajattelua kohti, mutta ei saavuta sitä.

EDMUND NATUNEN
(Sokean Opas 1960)

KOIRIA JA PISTEITÄ

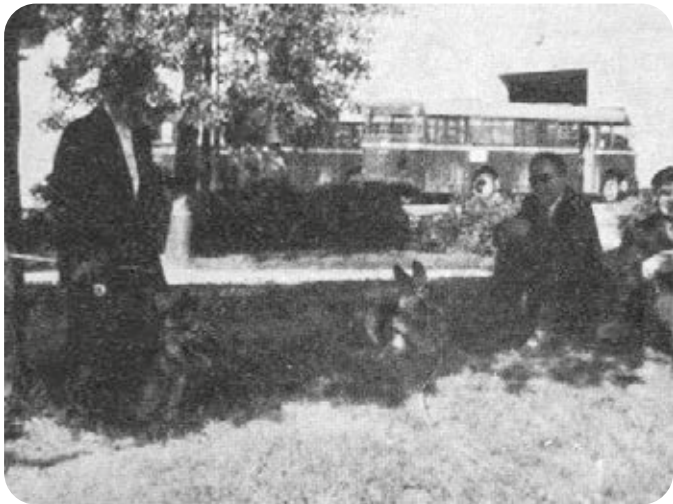

Tottelevaisuusrintamassa Ruskeasuolla Helsingissä. Kilpailijat vasemmalta: Martti Malmi Lappeenrannasta ja spn Armi; Viljo Hjelm Loviisasta ja spn Ulla; Kirsti Valkeapää Helsingistä (ainoa naiskilpailijamme) ja rwn Anu; sekä sosiaalineuvos Einar Juvonen Helsingistä ja spu Vili (muuten ainoa 'herra' Armi-, Ulla- ja Anu-neitokaisten seurassa, ja siitä kai johtuu hieman ujo asento).

Varjossa, suojassa...

Rupattelu- ja lepotauko mäntyvanhuksen varjoisassa suojassa. Henkilöt vasemmalta: Tapani Hakavuo Helsingistä ja spn Taru; Kaarlo Kansanaho Tapanilasta, rwn Essi isäntänsä takana; sekä Yrjö Parikka Lahdesta ja spu Teri.

Hymyssä suin kilpatoverit (ja kait opaskoiratkin) kokemuksiaan kertoilevat ja vertailevat. Henkilöt vasemmalta: Aleksanteri Suninen Kajaanista ja spu Esa; Artturi Laitinen Hyvinkäältä ja spu Reni; sekä Yrjö Parikka Lahdesta ja spu Teri.

Toimitus
(Sokean Opas 1960)

Jännittävää 'maastotiedustelua' eli tuomari selostaa parille kilpailijalle, paljonko pisteitä tuomaan on onnistunut 'saamaan itselleen'. Henkilöt vasemmalta: Opaskoirayhdistyksen puheenjohtaja, toiminnanjohtaja Olavi Martelius ja spu Barry; johtaja Ludvig Hellgren; sekä Yrjö Parikka ja spu Teri. Ei tainnut 'liietä liikoja pisteitä' tuomareille, koska hän näyttää vähän tuumivalta. - Johtaja Hellgren, tunnettu koiramies, kuoli viime tammikuussa. Hänen poismenonsa oli palveluskoiraväelle suuri tappio.

- Niin Turre, miten oli muistin laita, kun piti palata entiselle paikalle?, kysyy tuomarina toiminut johtaja Reino Vaile spu Turrelta, joka kuitenkin sillä hetkellä näyttää ajattelevan hauskeempia asioita kuin tuollaisia 'koirakohtaisia' kysymyksiä. Isäntä on Lauri Saastamoinen Lauritsalasta.

"SANOIVAT MINUA PUOLIKUOLLEEKSI"

Raitista ilmaa, aah!
Työni erään sairaalan fysikaalisella osastolla oli päättynyt. Sinne jäivät poikain koukistuneet polvet ja kyynärtaiteet, hartiat ja haavojen kuroutumat, joiden oikomisessa ja verryttelemisessä olin työskennellyt jo melkein vuoden. Sinne jäi kipsin pöly ja hien haju, joista eroon päästäkseni olin käynyt kylvyssä ja pessyt opaskoirani, pukenut ylleni uuden uutukaisen verryttelypukuni, valkoiset kumitossuni ja tietenkin rakkaan piponi ja tullut ulos sairaalan sokkeloista.

Raitista ilmaa, aah! Vierelläni puhdas opaskoira ja ylläni tämä asu, josta sokeuteni aikana olin kaikkein eniten pitänyt. Kun tähän lisätään työni tuottama tyydytys ja ilo, niin eikö tällaisen ihmisen ole syytä olla vaikka vain hieman onnellinen? Minä ainakin sitä tunsin laskeutuessani tuoksuvaa lehmuskujaa pitkin kadulle. Portilla käännyin vasempaan jatkaakseni maantien vierellä olevaa jalkakäytävää pitkin. Ilma oli heinäkuisen heleä, ja ajattelin poiketa kaupungin omistamaan luonnonpuistoon, joka alkoi juuri tästä käytävästä. Puistossa olin työskennellyt kolme vuotta ja siihen liittyi paljon rakkaita muistoja. Totisesti, tekisipä hyvää reippailla mäkiä ylös ja alas, haistella kukkain ja metsän tuoksua sekä kuunnella puiston täyteistä lintujen laulua.

Mutta mitä nyt? Mielessäni kuulin ääniä, hiljensin vauhtia ja heristin korviani paremmin kuullakseni. Kuuntelin korvat herkkänä. Siinä oli varmaan rakastunut pari. En kuitenkaan ruvennut tekemään enempiä johtopäätöksiä. Sen sijaan hämmästyin,

kun he poikkesivat juuri siitä portista, josta minäkin olin aikonut mennä. Mikäpä siinä, sinne puistoon sukeltauduin minäkin.

Mietin juuri, ottaisinko kovemman vauhdin päästäkseni edellä kulkijain ohi, kun kuulin jälleen porttia avattavan. Vasemmalla aivan käytävän vieressä oli näet tenniskenttä, he aikoivat sinne pelaamaan. Mutta kuulinpa muutakin heitä juuri ohittaessani.

- Siinä menee puolikuollut invalidi, kuului hiljainen miesääni sanovan. Sanoja seurasi naisen naurahdus.

Tiesin, etteivät nuo sanat olleet minulle tarkoitettut. Mutta ne pysäyttivät minut kuin olisin törmännyt vasten seinää, ja vastareaktio oli sen mukainen.

- Vai että puolikuollut, ajattelin. Vaistomainen torjumisen halu heräsi ja päätin puolustautua. Käännyin tenniskentälle päin ja kuuntelin. Ei kuulunutkaan pallojen poukkoilemista, ei hiekan narskuntaa jalkojen alla. Minua siis kuunneltiin ja seurattiin.

No hyvä, ajattelin ja huusin äänellä, jonka koetin pitää mahdollisimman loukkaamattomana: - Kuulkaa! Ei kuulunut vastausta. - Kuulkaa, toistin. Täydellinen hiljaisuus. Mielentilani oli sellainen, että minun oli nyt jotakin sanottava.

Te, huusin, - sanoitte minua puolikuolleeksi! Miksi? Te veitte minulta puolet elämänuskostani. Saan nyt lopun ikääni kantaa kuoleman läheisyyttä. Olsitte toki sanonut vaikka neljänneskuolleeksi, niin olisin ollut toivorikkaampi ja elämään luottavaisempi. Mutta kysynpä teiltä, onko ihminen silloin puolikuollut, kun häneltä on poistettu silmät? Sitä paitsi, minullahan ovat silmät sivullani. Katsokaa, kuinka ne loistavat rakkautta, uskollisuutta ja palvelunhalua hyljätyn hyväksi.

Sanat takertuivat kurkkuuni. Sillä en saanut ajatuksiani järjestykseen. Olin ollut mitä hilpeimmällä tuulella, mutta tämä ikään kuin yllättävä hyökkäys tyrmäsi minut. Mieleni teki kuitenkin vakuuttaa elämänuskoani ja sen oikeutusta. Siksi huusinkin kenälle:

- Minä vakuutan teille, että olen täysin elävä. Siksi näytänkin, kuinka me puolikuolleet invalidit kiitämme puustikon teitä.

Kiihdytin opaskoirani hurjaan juoksuun ja säntäsin sen perään taluttimesta kiinni pitäen. Juoksin kuin henkeni edestä, kunnes tiesin olevani piilossa heidän katseiltaan. Rauhoituin vasta, kun olimme löytäneet penkin, jolla levähdimme. Sitten kiertelimme käytäviä. Niiden varrella olivat täydessä loistossaan perennakukat, joita olin ollut joskus istuttamassa. Olivat akileijiat, lupiinit, pionit, iirikset, floksit, ym. Kaikki kauniissa rivissä. Koettelin niitä ja virkistyin niiden tuoksusta. Kuljin toisia käytäviä, joiden varrella oli sylen paksuisia mäntyjä ja pihkaisia kuusia, joiden tuoksu antoi elämää puolikuolleelle. Kävin Unholanniemessä ja kuljin ohi paikan, johon liittyvät muistot ovat elämäni kaudenimmat. – Puolikuollutko? - ajattelin. Mitä enemmän etäännyin sokeudessani, sitä rakkaammiksi tulivat muistoni...

Saavuini betonirappujen luo, joita olin ollut valamassa. Kiipesin niitä ylös, aina vain ylös. kunnes päädyin näkötornin juurelle. Laskin oppaani irti ja kepilläni haparoiden nousin tornin huipulle. 'Katsoin' ulos eräästä näköala-aukosta.

Ihminen – sokeakin – aivan kuin avartuu joutuesaan ylhäältä käsin katsomaan maailmaa. Salaperäinen suuruuden, valtavuuden ja iankaikkisuuden tunne valtaa hänet. Hän hiljenee kuuntelemaan äärettömyyden ääntä ja nöyrytyy ikuisen luonnon edes-

sä. Tämä tunne on kaikille ihmisille yhteinen mahdollisista aistivajauksista huolimatta. Se on suuruuden tajua, se täyttää ihmisen kaipauksen.

Ajatukseni keskeytyivät, kun oppaani hyppäsi penkille, kyhnäisi kylkeäni, nosti kypälänsä kaiteelle ja katseli maisemaa kuin paraskin luonnon ihailija.

- Kuulehan kuomaseni, sanoin. - Minäpä kerron sinulle jotakin. Katsohan tuonne nurmikolle, joka leviää tuolla Unholanniemessä. Siellä tapasin kauan sitten hänet, josta tuli elämäni valo. Sota tuhosi tempelin, jossa meidät vihittiin. Sen lähellä myös asuimme ja sieltä jouduin sotaan. Kadotin näköni. Mutta rauhan palattua löysin sinut, elämäni toisen valon. Katsopa tuota jokea, joka virtaa Pillijärvestä Laatokkaan ja jonka rantaa pitkin kulki ennen kaidetta.

- Tuota kaidetta seuraten kulki kerran vanha mies, kepillään haparoiden. Tyhmä kun olin, jäin uteliaana seuraamaan hänen omituista menoaan. Hän oli syntymäsokea. Hänen jalkansa ja kätensä liikkuivat. Mutta hänen vartalonsa oli jäykkä. Samoin hänen päänsä oli jäykkä kuin maahan jäänyt kaalin kerä. Kankeana ja omituisen avuttomana hän kulki. Kaurin luonto, elämä hänen ympärillään eivät merkinneet mitään. Vain välitön vaaran tunne havahdutti häntä. Hänellä ei ollut mitään kiintopisteitä, ei edes värejä, kuten minulla. Ajattelen, että musta merkitsee murhetta, surua ja kuolemaa, punainen tulta sekä halujen ja himojen liekkiä, harmaa elämän yksitoikkoisuutta ja valkea rakkautta.

- Mutta sinähän haukottelet. Kuulehan kuitenkin vielä hetkinen.

- Kun kotikaupunkini vietti kolmisatavuotisjuhlaa, tämä *Vakkosalmi* oli täynnä lippuja ja viirejä. Oli satanut koko päivän ja illaksi tuli ankara myrsky. Sain tehtäväkseni liputtaa tämän näkötornin. Kun tulin noutamaan lippua pois, siitä olivat jäljellä vain riekaleet. Sain sen töin tuskin alas. Muistan elävästi, kuinka torni rätsisi ja litisi, huojui kuin heinä tuulella. Ilma oli täynnä salamoita ja jyrinää. Luonto näytti jumalallisen voimansa. Silloin minussa ratkaisevasti särkyi turha ylpeyden tunne. Ihmisen ylpeys on sittemmin tuhonnut koko kotikaupunkini, se on raunioina edessämme. Mutta ihminen myös jälleenrakentaa. Tuhoteot, vammat, haavat korjautuvat, kun ymmärtäväisesti suhtaudumme toisiimme. Tällaiseen jälleenrakennukseen on kutsuttu niin näkevät kuin sokeatkin.

HEIKKI HUKKANEN (Sokean Opas 1960)

GRÖNLANNIN KOIRAT – KARVAKERIÄ JA PETOJA

Kuvaus elämästä napajäätiköllä tuntuisi varmaankin puutteelliselta, ellei siinä kerrotaisi myöskin koiravaljakoista ja siitä, miten verrattoman korvaamattomia nämä luontokappaleet, grönlanninkoirat, ovat arktisten seutujen karuissa ja armottomissa olosuhteissa. Samoin kuin traktori tuskin koskaan täydelleen korvaa hevosta maanviljelyksessä, samoin on laita koiravaljakolla jäätiköiden liikumisvälineenä – rakennettakoonpa miten käteviä ja keveitä lumikiittäjiä tahansa.

Oivallisen kuvan Grönlanninkoiran ominaisuuksista ja luonteesta saa australialaisen **Robert Dovers'n** kirjasta *Huskies* (Eskimokoirat). Dovers on oikea mies puhumaan näistä koirista, sillä hän vietti vuoden Etelämanteren ulvovien lumimyrskyjen keskellä ranskalaisen tutkimusretkikunnan koiravaljakoiden hoitajana.

Grönlanninkoirat eivät suinkaan ole kilttejä ja säyseitä kotieläimiä jonkin meikäläisen pystykorvan tapaan. Ne ovat julmia ja verenhimoisia, villedä laumaeläimiä, mutta näissä väsymättömissä vetäjissä on monia inhimillisiäkin ominaisuuksia, jotka herättävät kunnioitusta ja ihailua. Pystyisikö mikään muu eläin tulemaan toimeen 40-50 asteen polttavassa pakkasessa lumimyrskyn pyyhkiessä jäätikön rannatonta ulappaa 110 kilometrin tuntinopeudella? Ja tällaisissa olosuhteissa yötä-päivää ulkona pidetty vetokoirat tekee työtään iloisena ja terhakkana.

Lumimyrskyn puhjetessa koirat käpertyvät karvakeräksi selkään tuuleen päin kuono käpälien päällä ja nukahtavat kaikessa rauhassa syvään uneen. Myrskyn jatkuessa ne hautautuvat näkymättömiin lumen alle, ja siellä ne makaavatkin siksi, kunnes ilma on tasaantunut. Koira vaistoaan rajuilman päättymisen ja ryömii lumen alta näkyviin puistellen lunta ja jäätä turkistaan. Jää on tuollaisessa tilanteessa paha haitta koiralle, sillä se saattaa jäätyä turkistaan maahan kiinni, ja koiran tempoilla itsensä sitten irti sen karvapeite voi ilkeästi vahingoittua. Vanhemmat ja kokeneet koirat ovatkin selvillä tästä vaarasta ja nousevat ravistelemaan turkkiaan suunnilleen joka kolmas tunti.

Napaseudun jäälakeuksilla ihmiset olisivat aivan avuttomia ilman näitä sitkeitä ja voimakkaita vetokoiria.

Puolen tusinaa koiraa tai enemmän käsittävän valjakon johtajakoira on itsevaltiainen tyranni, joka varjelee asemaansa mustasukkaisen kiihkeästi ja pitää toiset koirat armottoman kovassa kurissa. Jos ajaja heittää murunkaan lihaa ensin jollekin toiselle koiralle, on johtaja salamana tämän kimpussa tai jos erehtyy taputtamaan jotakin valjakon muuta koiraa, ilmoittaa johtaja hampaat irvessä murisevan vastalauseensa.

Valjastettaessa valjakkoa reeni eteen, on ensin tuotava johtajakoira paikalleen – sitä se pitää etuoikeutenaan. Sen jälkeen ryhmän narttu, jonka ympärille muu valjakko muodostetaan. Johtajakoiran ja nartun välillä vallitsee hellä suhde kuin aviomiehen ja -vaimon välillä. Kolmanneksi valjastetaan 'apulaisjohtaja', joka nöyränä ryömii nuolemaan johtajakoiraan alamaisuutensa merkiksi. Valjakon johtaja vielä muutaman kerran näykkäisee tätä, jotta toinen varmasti tajuaisi asemansa. Näin johtaja menettelee jokaisen seuraavankin koiran kohdalla alistaen kunkin vuoronsa perään käskyvaltaansa. Koiran tapoja ei kannata yrittääkään muuttaa ruoskimalla. Se ei kerta kaikkiaan siedä, että sen oikeuksia valjakkonsa suhteen loukataan.

Johtajakoiran ominaisuuksiksi ei riitä pelkästään älykkyys, sen täytyy olla luonteeltaan myöskin taistelija kyetäkseen pitämään valjakon toiset koirat tiukassa komennossa. Harvoin nämä luonteenpiir-

teet yhtyvät samassa yksilössä. Siitä huolimatta voi tyhmäkin, mutta lujaluonteinen koira menestyä hyvin johtajakoirana, vieläpä kohota kaikkien muiden vetokoirien kiistämättömäksi kuninkaaksi. Dovers kertoo *Björn*-nimisestä koirasta, joka alhaisesta älykkyystasostaan huolimatta oli alistanut muut koirat valtaansa. Sillä ei ollut muita harrastuksia kuin reen vetäminen, ja se veti tosissaan siitä hetkestä lähtien, kun se valjastettiin pysähtymiskäskyyn saakka. Kerran se oli kytketty lumikiitäjän vetämään rekeen, mutta tästä huolimatta *Björn* ponnisteli kaikin voimin nähtävästi vakavasti uskoen itse vetävänsä rekeä – toisten koirien istuessa mukavasti ja ajaessa vapaakyydillä!

Björn yritti parhaan kykynsä mukaan ymmärtää saamansa käskyt, mutta siitä huolimatta saattoi sellainenkin komento kuin vasemmalle tuottaa sille voittamattomia vaikeuksia. Kun näin kävi, ja *Björn* ajajan karjumisesta vihdoinkin käsitti jonkin menneen vinoon, se pysähtyi miettimään pulmallista tilannetta, jolloin seuraava koira pakostakin törmäsi siihen. Nyt *Björn* sai tilaisuuden pelastaa maineensa kurittamalla toista koiraa muka väärän suunnan valitsemisesta.

Mutta laumassa vallitsevat lait ovat säälimättömät. Johtajakoira vanhenee, ja kerran tulee aika, jolloin sen raatelevat kulmahampaat ovat menettäneet tehonsa ja jolloin sen on tunnustettava toinen nuorempi ja voimakkaampi koira voittajakseen. Sadoissa tappeluissa saamallaan kokemuksella ja oveluudella se aikansa pitää puoliaan, mutta armottoman kamppailun pitkittyessä sen voimat ehtyvät – ja toinen tappelee nuoruutensa innolla.

Lauman valtansa menettävän tyrannin kohtalo on järkyttävä: valjakon muiden koirien tajutessa valantavoittelijan pääsevän voitolle, ne kaikki sääliä tuntematta ja armoa antamatta ryntäävät raivoissaan entisen johtajansa kimppuun kostaakseen kaikki saamansa selkäsaunat ja ilman muuta tappavat tämän, ellei valjakon hoitaja ennätä pelastamaan aikansa palvellutta vanhusta.

Seuratessaan grönlanninkoiria ruokintapäivänä - niille ei suinkaan anneta ruokaa joka päivä - ymmärtää niiden luonteen petomaisuuden. Tarrattuaan saamaansa hylkeenlihakimpaleeseen, ne raahaavat sen niin pitkälle kuin kytkin antaa periksi ja rupeavat raatelemaan siitä suuria palasia, jotka ne niellevät kokonaisina. Vain silloin tällöin ne keskeyttävät ahmimisensa muristukseen ja näyttääkseen valkeita teräviä hampaitaan toisille koirille.

Moni valjakon ajaja varmaankin on mielessään aja-

tellut, mitä tapahtuisi, jos hän matkalla loukkaantuisi eikä kykenisi omin avuin liikkumaan. Kävisivätkö nälkiintyneet koirat silloin hänen kimppuunsa? Tuskin, sillä pennusta pitäen ne on opetettu kunnioittamaan ja pelkäämään ihmistä, jonka puraisemisesta koituu ankara rangaistus. Valjakon hoitaja voi huoletta mennä erottamaan yhtenä rykelmänä tappelevia ja äriseviä koiria. Kahden rähisevän kiinanpalatsikoiran erottaminen voi olla paljon epämiellyttävämpi tehtävä. Mutta vieraan on paras pysytellä kauempana.

Suloisempaa olentoa kuin grönlanninkoiran penikka, pyöreä lankakerä, voinee tuskin kuvitellakaan. Ja miten ankarissa olosuhteissa ne joutuvatkaan aloittamaan elämänsä! Mutta emä työntää pennut takajalkojensa väliin peittäen ne hännällään ja painaen lämpimän kuononsa niitä vasten. Siellä on hyvä olla, vaikka ulkopuolella paukkuisi 50 asteen pakkaneen ja vinkuisi ankara lumimyrsky. Kaikki koirat eivät kuitenkaan hoivaile pentujaan yhtä hellästi. Dovers kertoo, miten erälle nartulle varustettiin synnytyskoppi, ja kun hoitaja aamuyöllä huomasi emän lopettaneet ulvontansa, hän arvasi sen penikoineen ja meni katsomaan. Kopin edessä käpristeli kuusi penikkaa. Hoitaja pani ne emän suojiin, mutta aamulla hän löysi ne kaikki lumesta kuolleina. Emä nukkui kopissa kaikessa rauhassa, eikä vilkaissutkaan jäätyneisiin pentuihinsa. Narttu oli ensimmäisiä pentujaan odottaessaan pantu reen eteen vielä aivan viimeisillään. Pennut olivat matkalla syntyneet paljaalle lumelle ja kuolleet – emän säälimättömän julma suhtautuminen oli varmaankin seurausta tästä järkyttävästä kokemuksesta.

Vetokoiralla ei ole elämän nautintoja. Pentuiästä päästyään se saa viettää koko elämänsä kahleisiin kytkettynä taivasalla pakkasessa ja tuulesa. Ajaja pitää sitä tiukassa kurissa, ja johtajakoiran komento on vielä ankarampaa. Ruoka, jota sille heitetään, on aina jäätynyt kivikovaksi ja janonsa se saa tyydyttää lunta syömällä. Vaihtelua tuovat vain tappelut toisten koirien kanssa. Työtä sillä teetetään kovasti. Vetokoiran edellytetään tekevän 30-50 kilometrin päivamatkoja. Sitten kun sen voimat ovat loppussa, eikä se enää jaksaa vetää raskasta rekeä, se ei suinkaan siirry vanhuuden lepoon, vaan se lopetetaan. Napajäätiköiden ankarissa olosuhteissa ei ole varaa elättää joutilaita. Mutta hyvän koiravaljakon veroista kulkuneuvoa ei eskimo tai muu arktisten alueiden matkamies voi saada.

OLAVI SALMI (Sokean Opas 1960)

KOIRAEMO VIERAILULLA

Lähtipä kerran onnellinen koiraemo lapsineen vierailulle naapurin kissan luo. Lapset olivat pestyjä ja pirteitä.

Hyvää iltaa! rouva **Mustaluiru**, kuinkas hurisee, sanoi koiraemo heti ovella.

Hyvin hurisee, vastasi Mustaluiru ja kehräsi niin, että pirtti jyrisi. Se oli mielissään siitä, että naapuri oli tullut katsomaan.

Juppe, Jeppe ja Joppe - sanokaahan päivää rouva Mustaluirulle! - Noin, ja menkää sitten istumaan, - noin.

Lapset istuivat ja koiraemo jatkoi:

Tulimme katsomaan ja kuulemaan, mitä naapurille kuuluu. Tiedättekö kun Jupella oli tänään hammasärky. Oli löytänyt jostain luun ja satuttanut hampaansa.

Niinkö, sanoi Mustaluiru kiinnostuneena.

Niin, sanoi koiraemo, mutta Jepen tassu alkaa sentään jo parantua. Nyrjäytti sen viikko sitten.

Niinkö, sanoi Mustaluiru ihmeissään ja laittoit tulla hellaan.

Niin, ja meidän Jopella on huono vatsa, ei millään tahdo syödä kaikkia ruokia.

Niinkö. sanoi Mustaluiru kummissaan ja pani pöydälle kupit ja kukkia.

Niin. Minun pitää tässä ohimennen kertoa, että meidän Jeppe ja Juppe ovat pikku seikkailijoita – aina niitä saa etsiä. Mutta Joppe kyllä viihtyy kotona. Minä sanonkin sille, että sen takia sinulla on huono vatsa, kun sinä olet aina kotona.

Niinkö, sanoi Mustaluiru hämmästyneenä ja kattoi pöydän pullilla ja leivoksilla.

Niin, sanoi koiraemo, - ovat niin erilaisia luonteita. Jeppe on vilkas, Juppe pitää itsensä puhtaana, mutta miten mahtaa tuo Joppe pärjätä maailmassa. Se raukka on niin kovin hiljainen.

Niin, myönsi Mustaluiru ja kantoi kermakannun pöytään.

Siinä samassa olivat Juppe, Jeppe ja Joppe pöydän ympärillä ja kahmivat suihinsa. kaiken syötävän.

Eivätkö olekin herttaisia, lapsille aina maittaa, hymyili koiraemo.

Niin, sanoi Mustaluiru ja siveli mietteliäänä viiksiänsä.

Siinä samassa koiralapset kaatoivat kahvin panusta lattialle.

Mikä onni, etteivät polttaneet itseään. Pitää liikua varovaisemmin lapsikullat.

Niin, mumisi Mustaluiru.

Samassa Jeppe veti pöytäliinan alas ja kupit menivät pirstaleiksi.

Siinä sitä on temperamenttia, vahvasti emo.

Niin, sanoi Mustaluiru.

Silloin Joppe painoi tassunsa likaämpäriin ja alkoi maalata seinää.

Joppe on meidän pikku taiteilija. Ihan kuin enonsa, se taidemaalari. Liikkeissäänkin niin enonsa kaltainen.

Kissa ei puhunut mitään.

Jeppe tarttui matonkulmaan, Juppe toiseen, Joppe kolmanteen ja silloin kissan perintökalleus, siamilainen matto, oli kolmena kappaleena.

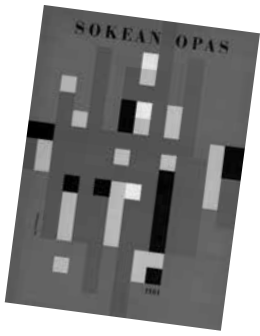
Mustaluiru ei nytkään sanonut mitään, avasi vain oven ja kääri hihansa. Eikä siinä kauan nenä nuhisut, kun Mustaluiru oli tuhannen kertaa oikeaan ja tuhannen kertaa vasempaan murissut, sylkenyt, raapinut ja heiteltyt kipinöitä silmistään.

Tupa oli tyhjä. Pennut olivat jo kaukana metsän laidassa, mutta emokoira jäi portaille ja alkoi siinä haukkua:

Että kehtaat lyödä minun lapsukaisiani! Hehän saavat siitä elinikäisen järkytyksen ja estoja! Olet sinä vasta emäntä! Mitään et minulle tarjonnut ja lapset olit lyödä hengiltä! Sinullapa ei ole oikeutta lyödä heitä, tiedä se! En salli sellaista, tiedä se! Puolustan heitä ja kyllä minä sinulle nyt näytän...

Mustaluiru veti oven kiinni ihan koiran nenän edessä. Ja niin koiralta jäi näyttäminen näyttämättä ja näyttämättä se on tänäkin päivänä. Ja milloin vain kissa saa tilaisuuden, näyttää se ennen kuin koira ehtii.

SINIKKA HOPPULA (Sokean Opas 1960)

Sokean opas 1961

SOKEAIN TYÖLLISTÄMISESTÄ

Asken päätti työnsä sokeain työllistämiskomitea. Jo mietintönsä alkulauseessa komitea toteaa, että pääosa maamme sokeista on saanut koulutuksensa vanhoihin käsityöammatteihin, joissa työskentelevät tarvitsevat jatkuvasti erilaisia yhteiskunnan tukitoimenpiteitä. Kuitenkin *Sokeain Keskusliitto* on kiinnittänyt aivan erityistä huomiota nuorten ikäluokkien kouluttamiseen ja ohjaamiseen avoimille työmarkkinoille.

Perinteellisiin sokeain käsityöammatteihin on koulutettu enemmän työntekijöitä, kuin tuotteiden mekin kannalta olisi tarpeen. Invalidihuoltolain tukemana niihin on ohjattu paitsi sokeita myös lievemmin näkövikaisia. Kilpailu toisaalta näkevien käsityöntekijäin ja toisaalta taas tehdastuotannon kanssa on omansa eniten vaikeuttamaan tilannetta. Tuotteiden kysyntä on ollut tyydyttävä, mutta hintakehitys epäedullinen. Viimeisten kahdeksan vuoden kuluessa hinnat ovat laskeneet noin 20 prosenttia. Kun samalla raaka-aineiden hinnat ovat nousseet, työntekijäin ansiotasoa on laskenut runsaalla kolmanneksella. Maaseudulla asuvien käsityöntekijäin asemaa vaikeuttavat lisäksi raaka-aineiden kuljetus ja rahti sekä tuotteiden menekkivaikeudet. Harjatyöntekijäin asema tehdastuotannon rinnalla on toivoton. Kun sokea työntekijä sitoo tunnissa noin 300 sidelmää, on täysautomaattikoneen tuotanto jopa 10.000 sidelmää. Koneellisen pesun ja uusien pesuaineiden yleistyessä sekä rakennusteollisuuden teknillisen pintakäsittelyn lisääntyessä harjojen tarve on vastaavasti vähentynyt.

Verhoilutyöhön on koulutettu parisenkymmentä lievemmin näkövikaista henkilöä, mutta heistä vain kolme on voinut jatkaa tätä työtä päätoimenaan itsenäisesti. Uudet pehmustusaineet vaahtokumi ja vaahtomuovi ovat aikaansaaneet sen, että patjatyös-

sä, autoverhoilussa, ym. ammattitaidoton voi vaihetyötä tehden vaivattomasti suoriutua. Naisten käsityöissä vaikeudet ovat erittäin suuret, sillä suunnilleen samanlaisia tehdasvalmisteisia tuotteita voi ostaa ainakin puolta halvemmalla.

Ainoastaan sodan jälkeiset poikkeukselliset olot ovat suoneet sokeille mahdollisuuden jatkaa työkentelyään perinteellisissä käsityöammateissa. Niin kauan kuin tuonti oli säännösteltyä, viranomaiset pyrkivät suhtautumaan suopeasti sokeihin ja asettivat heidät karkeisraaka-aineiden saantiin nähden 'näkevien' tehtaiden edelle. Raaka-aineiden tuki-palkkiokin on nyttemmin riittämätön pitääkseen sokeain käsityön kilpailukykyisenä. Raaka-aineiden myynnin perusteella on mahdollista suorittaa karkea arviolaskelma siitä, paljonko sokean käsityöläisen saama vuotuinen ansio on. Vuoden 1959 myyntilukujen perusteella saadaan raaka-aineiden nettomyynnin määräksi noin 124 miljoonaa markkaa.

Einar Juvonen ja hänen opaskoiransa Orto.

Tästä ainemäärästä voidaan tuottajahinnan mukaan arvioiden saada valmisteita noin 186 miljoonan markan arvosta. Kolmasosa siitä, 62 miljoonaa markkaa, on jaettava työntekijöiden määrällä, mikä on sotasokeat mukaan luettuina yhteensä 900. Saatua lukua 68 889 markkaa osoittaa, minkä suuruinen on karkeasti arvioiden sokean käsityöntekijän keskimääräinen vuotuinen ansiotulo silloin, kun on kysymyksessä valmisteiden myynti tuottajahinnalla.

Käsityöntekijöiden aseman turvaamiseksi on vieläkin olemassa eräitä mahdollisuuksia. Esimerkiksi verhoilijoille voitaisiin perustaa yhteisiä työpajoja, joissa pieni työryhmä voisi näkevien apua käyttäen menestyksellisesti työskennellä. Kallishintaiset koneet ja muut työvälineet tulisivat täten taloudellisemmin käytetyiksi. Tällaisista yhteisistä työpaikoista sokeain hierojain piirissä on hyvin myönteisiä kokemuksia jo yli kolmen vuosikymmenen ajalta. Käsitöitä tekevien naisten nykyistä heikkoa työllisyystilannetta tällaiset yhteiset työpisteet olisivat myös omansa huomattavasti parantamaan.

Olisi hyvin suotavaa, että maamme kunnat, Helsingin kaupunginvaltuuston tekemää päätöstä esikuvanaan käyttäen, samoin kuin *Valtion Hankintakeskus* päättäisivät ostaa määrättyt tuotteet invalideilta – mm. sokeilta – olkoonpa hinta vaikka hiukan korkeampikin. Sokeain valmistamien tuotteiden markkinoiminen on näet yksi tärkeimmistä kohdista työllistämiskysymyksessämme. Maamme eri puolille perustetut 19 tuotteittemme myymälää ovat antaneet niin rohkaisevia kokemuksia, että uusien myymäläin perustaminen suurimpiin taajamiin olisi mitä toivottavinta.

Näkövikaisten ja sokeain ongelmiin olisi kohdistettava riittävässä määrin perustutkimusta, josta on meidän maassamme puutetta. Nykyinen murrosvaihe edellyttää lujalle pohjalle rakentuvaa kokonaissuunnitelmaa ja kauaskantoisia ratkaisuja.

EINAR JUVONEN (Sokean Opas 1961)

EDMUND NATUNEN – MUUTAMIA MUISTOSANOJA

Kaksi vuotta sitten kapteeni ja koiramies **Edmund Natunen** kirjoitti Sokean Oppaaseen lämpimät, asiantuntevat muistოსanat **Emil Soikkelista**. Tällä kertaa Sokean Oppaan murheelisena tehtävänä on julkaista vastaavalla sivulla Edmund Natunen muistოსanat.

Edmund Natunen oli Emil Soikkelin ohella ehkä keskeisin niistä palveluskoira-alan ammattimiehistä, jotka *Opaskoirayhdistyksen* piirissä liikkuvat. Hänen apuunsa ja tukeensa saattoi aina luottaa. Hänellä ei ollut vain niin sanottua ”oivallista koirakättä”. Hänellä oli myös aidon koiramiehen sydän. Kun Edmund Natunen toimi esim. *Opaskoirayhdistyksen* kilpailuissa palkintotuomarina ja palkintojen jakajana, hänen katseessaan ja äänessään oli hänen koirista puhuessaan sellaista lämpöä, joka liikutti. Häntä auttoi työssään myös hänen erinomainen muistinsa. Hänen mielensä talletti tarkoin lukemattomien koirien nimet, koulutusvaiheet, taipumukset, ym. Jokaisen opaskoiran – ja tietysti myös opastettavan – kohdalla hän löysi persoonallisen, sattuvan ilmaisun tai kuvan.

Mutta ei tässä kaikki. Edmund Natunen ei ollut vain käytännön koiramies ja koirankouluttaja. Hän oli harvinaisen monipuolisesti ja perusteellisesti – sanalla sanoen tieteellisesti – perehtynyt koiran psykologiaan, historiaan, rotuominaisuuksiin, ym. Tästä tietämyksestään hän ammensi runsaasti myös niihin kirjoituksiin, jotka hän vuosien varrella Sokean Oppaassa ja erilaisissa kennellehdissä julkaisi. Yhden parhaimmista kirjoituksistaan hän kirjoitti vain vuosi sitten ilmestyneeseen Sokean Oppaaseen, kirjoituksen nimeltä *Opaskoira – laumanjohtaja*. Se on epäilemättä säilynyt elävänä monen lukijamme muistissa. Tuontapaisista kirjoituksista muodostuu Sokean Oppaan varsinainen sanottava, sen *ideologia*.

Edmund Natusesta voi sanoa samaa kuin mitä hän itse sanoi Emil Soikkelista: Hänessä yhdistyivät myönteinen maailmankatsomus ja syvä kiintymys koiriin. Ja samoin kuin Emil Soikkeli, samoin myös Edmund Natunen oli syvästi kiintynyt luontoon yleensä. Hänen metsästysretkensä ja samoilunsa olivat yhtä paljon syvän esteettisen ja filosofisen tarpeen tyydyttämistä kuin riistan ajoa. Ja kaikilla hänen retkillään hänen uskollisena toverinaan oli koira.

Toimitus (Sokean Opas 1961)

ME SAAMME KOIRAN

Uskomme viihtyvämme täällä, sanoi *Jepp*e ja heilutti armollisesti häntäänsä. Me tunsimme itsemme mairitelluiksi. Hänhän oli saapunut vasta samana iltana, eikä sitä aina suinkaan ala tuntea oloansa kotoiseksi niin pian. Sitä paitsi hän oli niin kovin hieno, ja sellaisessa seurassa tuntee itsensä useasti epävarmaksi, varsinkin jos ei ole sukupuuta turvanaan. Sitä vain odottaa koko ajan tuskaisesti, että ne huomaavat äkkiä tämän ja tuhahtavat. Mutta *Jepp*e ei tuhahtanut, ja se oli hyvä merkki.

Olihan hän tosin ollut vierailulla jo kerran aikaisemmin. Mutta silloin ei ollut kysymystäkään tänne jäämisestä, hän oli vain juosta ryntäillyt sinne tänne häntä heiluen, jättiläiskorvat lerppuen ja tassut iloisesti rummuttaen: - Tip tip tip tip! Täälläpä on hauskaa, ja millaisia kauhean jännittäviä tuoksua sitten!

Isäntä (siis hän, josta nyt tuli uusi isäntä) oli silloin tokaissut hiljaa, epäilyttävän käheällä äänellä: - Niin suuri ja kaunis mäyräkoira!

Täten oli *Jepp*e kohtalo tavallaan sinetöity.

Hän on tummanruskea, vielä tummempi juova juoksee pitkin selkää, ja hänen lyhyt karvansa läikkyä kuin silkki. Kun *Jepp*e suuttuu, nousee pieniä karvatupsuja terhakasti pystyyn muodostaen mustia läiskiä niskaan ja hännänjuureen. Mutta kun hän suuttuu oikein todella, värähtävät kaikki tuon tumman selkäjuovan karvat pystyyn ja muuttuvat entistä mustemmiksi. Ja *Jepp*e osaa kyllä suuttua oikein todella.

Hänen päänsä on pitkä ja kapea huipentuen kosteankimaltelevaan kuonoon ja aristokraattisesti värähteleviin sieraimiin. Tämä kaikki vaikuttaa niin hienostuneelta ja herkkätunteiselta kuin kuvitella saattaa, mutta annapas olla – kun *Jepp*e vain vähänkin raottaa ylähuultaan, paljastuu kokonainen pisteidallinen teräväksi hiottuja tikareita – eikä *Jepp*e kavahda käyttää niitä! Sillä oikeastaan hän on enemmän keskiaikainen rosavoritari kuin tämän päivän kesykäytöksinen aristokraatti. Hänen epätaval-

lisen suuri mäyräkoiranvartensa ja valtava rintansa ja lyhyet, tanakat jalkansa uhoavat myös jatkuvasti itsetietoista voimaa, vaikka hän aikaa myöten onkin käynyt erään Ruotsin kuninkaan tapaan – suuri hahmo muuten hänkin – jokseenkin lihavaksi.

Hänen silmänsä ovat suuret ja sametinruskeat, intohimoisen ja persoonallisen luonteenlaadun kaksi kirkasta peiliä. Kun ne joskus katselevat oikein koiramaisen lempeästi, saattaa tämän havaitessaan joutua yhdessä silmänräpäyksessä käymään ajatuksiinsa lävitse ihmiskunnan koko synnintunnon kaiken eläimiin kohdistamamme ajattelemattoman julmuuden vuoksi. Mutta jo seuraavana hetkenä ne ovat vaihtaneet ilmettä. Ne välähtävät pahansuovasti taikka kärsimättömästi ja näyttävät aivan selvästi sanovan, että voi voi – etkö sinä nyt käsität, mitä minä haluan. Tai sitten ne katsovat syrjäkarein niin, että valkuaiset vain välähtävät, äärettömän ovelasti, taikka sitten niin, että voi melkein kuulla hänen ajatuksensa: - Pyh, tuota ihmisten typeryyttä!

Mutta tuohon katseiden kieleen me perehdyimme vasta myöhemmin. Juuri nyt hänen silmänsä kuvas-

Sitten katosi makkara kuoppaan...

televat vain iloista uteliaisuutta, sillä vaikka jossain olisikin ollut jo kerran aikaisemmin, on paljon sentään vielä keksimättä ja löytämättä. Ja Kaltevan majan vaiheilta löytyi tosiaankin yhtä ja toista niin sisältä kuin ulkoakin, ja parasta kaikesta olikin se, että saattoi niin esteettömästi ampaista ulos ja sitten taas sisään. Juuri siitä syystähän Jeppe oli saapunutkin.

Saadakseen hyvän kodin maalta, kuten hänen emäntänsä oli sanonut. Hän, josta nyt yht'äkkiä oli tullut "entinen emäntä". Pikkukoirat eivät sovi kaupunkiasuntoon, jossa ne saavat oleilla sisällä päivät pääksytyksin, kunnes lopulta saavat nuhtelevan katseen ja surullisen sydämen.

Vaikka oikeastaan noihin sanoihin ei vielä mahtunut koko totuus. Yhtenä lisäsyynä oli vielä se, että Jeppe lauloi. Se johtui väärinkäsityksestä, mutta oli mahdotonta vierottaa häntä siitä tottumuksesta. Niin pian kuin joku vain istahti pianon ääreen, kuvitteli Jeppe tämän johtuvan siitä, että tuo joku tahtoi säestää häntä. Niinpä hän siis käänsi kuononsa kohti kattoa ja antoi sävelten juosta.

Uuuh uuuh uh uh uuuuuuh...

Kaltevassa majassa ei ollut pianoa, ja niinpä siten...

Hän tuli vanhan isäntänsä ja emäntänsä kanssa, ja mukana seurasivat myös sänky, luu ja pitkä, tuoksuva jäähyväismakkara. Luu annettiin hänelle heti paikalla, ja silloin tapahtui jotakin. Luu hampaissaan, häntä villisti viuhdoen hän ryntäsi vuoron perään jokaisen meidän eteen ja pudotti luun jalkoihimme. Vuoron perään me kukin tunsimme itsemme syvästi liikuttuneiksi, vaikka luu joka kerta jättikin uuden ja tuoreen tahrän hienoimmalle matollemme.

Mutta vaistomaisesti me myöskin tajusimme, että tämä oli vain espanjalaista kohteliaisuutta. Emme kukaan yrittäneetkään kajota luuhun, joka loppujen lopuksi katosi johonkin. Seuraavana päivänä se löytyi erään kirjahyllyn alta.

Makkaran hän sai lohdutukseksi, kun entinen emäntä ja isäntä katosivat. Vaikka eipä silti, ei hän mitään lohdutusta näyttänyt kaipaavan. Hän tuli valtavan iloiseksi, iski välkkyvät hammastikarinsa makkaraan, kohotti häntänsä keppisuorana ilmaan – ja katosi.

- Mihin taivaan nimessä se koira nyt hävisi? sanoi uusi emäntä **Äiti**.

Me puolestamme hiivimme hiljaa ulos puutarhaan, ja siellä me sitten näimme sen: Jeppe oli erään ruu-

supensaana juurella, kaivoi kuumeisesti etutassuillaan, häntä liputti keppisuorana. Sitten katosi makkara kuoppaan, ja sen jälkeen seurasi kuopan huolellinen peittäminen kuonolla. Me hiivimme hiljaa takaisin sisälle, ja pian ilmaantui sinne myös Jeppe. Hän pysähtyi ovipieleen päälle kallellaan ja tarkasteli meitä täysin välinpitämättömin silmin.

- Sitä makkaraa ei ole koskaan ollut olemassakaan, tuntuivat nuo silmät selvästi väittävän.

- Emme me ole mitään nähneetkään, vastasi uusi emäntä hyvin vakavasti.

Mutta Äiti, hän ei ollut ensinkään tyytyväinen.

- Nyt hänellä ei ole luuta eikä makkaraa, sanoi hän.

- Mitä me nyt annamme hänelle syötäväksi. Ja ajatkaahan, jos hän aina tekee samalla tavalla. Olenhan minä aina sanonut, ettei tässä talossa tarvita koira...

Ja sitten hän mietti hetken ja sanoi: - Ehkäpä hänelle maistuisi voileipä.

Ja kyllähän se maistui. Mutta Jeppe ei näyttänyt lainkaan kiittoliselta, kuten Äiti oli odottanut. Ja vasta aika tovin maanittelun jälkeen suostui hän armollisesti syömään vielä toisen voileivän. Sen jälkeen näytti Äiti hyvin kiittoliselta.

Sitten aloimme tuumia, mihin sänky sijoitettaisiin.

No niin, sanoi Äiti, minun puolestani se voidaan panna mihin hyvänsä, minä en kumminkaan jaksa touhuta hänen kanssaan. Minä olen liian vanha.

- Hyvä on, sanoin minä. - Ei sinun tarvitsekaan touhuilla hänen kanssaan. Minun mielestäni sängyn pitäisi olla Isännän huoneessa.

Me siis kannoimme sen Isännän huoneeseen. Mutta Isäntä ei vaikuttanut oikein tyytyväiseltä.

- Hänen pitäisi saada jotakin lämmintä sänkyynsä, arveli hän. Ja hetken kuluttua miettelijästä: - Ehkä hänen pitäisi saada minun vanha villatakkini.

Minä haukoin hämmästyksestä henkeä.

- Et kai sinä tarkoita sitä sinistä?

Isäntä nyökkäsi myöntävästi, ja siinä samassa kaik-

ki valkeni. Sillä sininen oli vanhin, ja isäntä pitää vaatteistaan sitä enemmän, mitä vanhempia ne ovat.

Hän on nimittäin uskollinen luonne, hänen mielestään ei sovi pettää vanhoja ystäviä.

Mutta nyt hän siis kuitenkin teki niin.

Hän kaivoi esille sinisen, katseli sitä lempeästi ja surumielisesti ja mutisi, että - hm, onhan minulla näitä kumminkin useita.

Ja niin hän pani sinisen villatakin Jepen sänkyyn.

Seuraavassa sekunnissa oli huone muuttunut yhdeksi sinisten villatakkien, ruskeiden häntien ja ilmassa leijaillevien villalangantupsujen pyörteeksi. Kun Isännän lopulta onnistui saada villatakkinsa liepeestä kiinni, ei siitä enää ollut paljoakaan jäljellä. Hän nosti sen korkealle ilmaan, ja lattialla makasi Jeppe läähättäen ja kaipauksesta ulvoen.

Koko villatakkijuttu oli erehdys, sen käsitimme heti. Meidän siis täytyi keksiä jotakin muuta. Tuummimme sinne ja tänne. Lopuksi sanoi Äiti: - Enhän minä oikeastaan tarvitse kahta huopaa.

Oikea huopa teki Jepen vuoteen kerrassaan komeaksi. Sitä paitsi se oli kaunis huopa, raidoitettu pitkin pituuttaan ja ruusupäärmeet molemmissa päissä. Jeppe näytti perin tyytyväiseltä hypätesään sänkyynsä, pyöri siellä ensin nuuskien muuttaman kierroksen ja pudottautui sitten kauniiksi kiemuraksi huovan päälle. Ja mitään aavistamatta levittäytyi huopa hänen allansa ja loi lämpöä uskollisten huopien tavalliseen tapaan, ja kotvan kuluttua kuorsasi Jeppe jo niin, että seinät tärisivät.

Mutta jo seuraavana aamuna hän seisoi Äidin rinnalla puutarhassa ja kaivoi kuoppaa. Pian se oli niin syvä, että näkyvissä oli vain Jepen takaruumis sekä häntä, joka kohosi keppisuorana ilmaan ja hilpeästi viuhdoen lähetti omia elämänilon signaalejaan.

ANNA BONDESTAM (Sokean Opas 1961)

Uuuh uuuh uh uh uuuuuh...

POSTISÄÄSTÖPANKKI JA OPASKOIRATYÖ

Postisäästöpankin kummivaliokunnan puolesta pääjohtaja Teuvo Aura luovuttaa lahjakortin Opaskoirayhdistyksen puheenjohtajalle Olavi Marteliukselle.

Kaksikymmentä vuotta sitten, marraskuussa 1940, heräsi Postisäästöpankin henkilökunnan keskuudessa ajatus lievittää muutamien sodassa huoltajansa menettäneiden sotaorpojen kohtaloa ryhtymällä heidän kummeiksensa. Perustamisasiakirjan allekirjoittaneet toimihenkilöt sitoutuivat pankin palveluksessa ollessaan säännöllisesti ja jatkuvasti suorittamaan pienen määrän kuu-kausipalkastaan tarkoitusta varten.

Aluksi kummilapsia oli vain muutama, mutta vuosien kuluessa lukumäärä lisääntyi kahdeksantoista ja kaikkiaan nelisenkymmentä orpoa on parin vuosikymmenen aikana saanut *Postisäästöpankin kummivaliokunnalta* säännöllistä raha-avustusta kuu-teentoista ikävuoteen asti, jonka jälkeen kummi-suhde loppuu. Postisäästöpankkilaisilla on tällä hetkellä 15 kummilasta eri puolilla Suomea.

Vuosien kuluessa työkenttä on suuresti laajentunut käsittäen mm. rajaseudun puutteessa olevia monilapsisia perheitä Kainuussa, Lapissa ja Pohjois-Karjalassa, minne suuriksi pyhiksi on lähetetty kymme-

nittäin ruoka- ja vaatepaketteja. Rajaseudun vähävaraisille nuorille on voitu antaa pieniä stipendejä ammattiopintoja varten – kristillisiin kansanopistoihin, seminaareihin, diakonissakoulutusta, ym. varten. Jopa kerran eräälle pojalle sikakouluunkin.

Kummivaliokunnan 20-vuotisjuhlakokouksessa Postisäästöpankissa pääjohtaja **Teuvo Aura** luovutti kummivaliokunnan puolesta Opaskoirayhdistyksen puheenjohtajalle **Olavi Marteliukselle** 90.000 markan lahjakortin opaskoiran hankkimista varten eräälle keskisuomalaiselle siviilisokealle. Kolmen vuotta sitten sai sokea pianonvirittäjä opaskoiran, johon hän on hyvin kiintynyt. Kokouksessa kummivaliokunnan puheenjohtaja, tarkastaja **Leila Rantanen**, joka alusta alkaen on kuulunut johdotunkaan, loi lyhyen katsauksen monivivahteiseen historiikkiin, johon mahtuu sekä ilon- että surun aiheita.

Toimitus (Sokean Opas 1961)

Sokean opas 1962

AMMATTI, LUKEMINEN, LIKKUMINEN

Askettäin luin artikkelin, jossa muudan vasemmikko purki mieltään siitä, että kaikki tässä maailmassa on järjestetty oikeakätisiä varten. Epäilemättä se, mitä hän niin tuohtuneena sanoi, oli täyttä totta ja aiheellistakin, sillä maailma on todellakin järjestetty enemmistön tarpeiden mukaisesti. Sokea puolestaan saa havaita elävänsä näkevien maailmassa. Luullakseni sokealla on enemmän aiheutta tyytymättömyyteen tämän enemmistövallan vuoksi kuin vasenkätisellä. Onneksi kuitenkin on olemassa keinoja myös sokean henkilön jokapäiväisen elämän hankaluuksien vähentämiseksi. Kuntouttamistoimen tehtävänä on etsiä ja asettaa käytettäviksi nämä keinot. Laadultaan ne ovat joko epäaineellisia – siis menettelytapoja, tietoja ja taitoja, tai aineellisia – lähinnä taloudellista tukea tahi teknillisiä apuvälineitä.

Vaikka historia tunteeikin esimerkkejä sokeista, jotka vammastaan huolimatta kykenivät poikkeuksellisen huomattaviin suorituksiin, katsottiin sokeiden ainoaksi luonnolliseksi ammatiksi kerjääminen aina 1800-luvun alkuun saakka. Vasta tuolloin vähän aikaisemmin toimintansa aloittaneiden sokeainkoulujen ohjelmaan liitettiin ammattiopetus, päämääränä sellaisen ammattitaidon antaminen, että toimeentulo oman työn tulosten varassa olisi mahdollinen. Vieläkään sokeiden työllisyys ei ole sataprosenttinen, mutta vain vähäinen osa heistä – Suomessa noin 12 sadasta – elää laitoshoidossa. Sokeiden tulotason tiedetään olevan verraten alhainen, sillä suoritettujen tutkimusten mukaan 76 prosenttia työikäisistä ilmoitti ansainneensa vähemmän kuin 200 000 ja 87 prosenttia vähemmän kuin 300 000 markkaa vuonna 1960, kun miespuolisten teollisuustyöntekijäin keskiansio oli samana aikana noin

500 000 markkaa. Sokeiden tavoitettavissa on yhä edelleen hyvin suppea ammattien valikoima, joka käsittää pääasiallisesti vanhentuneita ja huonosti kannattavia käsityöaloja. Kun näkökyvyn puuttuminen johtaa myös ansiomahdollisuuksien vähentymiseen, samaa työtä tekevään näkevään henkilöön verrattuna, on pidetty kohtuullisena säätää laki ta-soittavasta korvauksesta, *invalidirahalaki*. Invalidirahaa on edelleenkin pidettävä tarkoituksenmukaisena sokeiden tukemismuotona, koska sillä oikean suuruinen on työntekoon kannustava vaikutus. Mutta lisäksi olisi yhteiskunnan maksettava korvausta myös vamman johdosta syntyvistä erikoismenoista. Sosiaalipoliittisten toimenpiteiden tulisi antaa vammaisille yhtäläiset lähtöasemat, kun muille kansalaisille.

Tämä vaatimus ei saa kohdistua ainoastaan taloudellisiin seikkoihin, vaan mukaan on luettava myös kulttuurin antimet. Peruskoulutuksen oppivelvollisuuslaki sokeille turvaa, samoin alemman asteisen ammattiopetuksen aloille, joilla voidaan olettaa heidän kykenevän toimeentulonsa ansaitsemaan. Mutta ylemmän asteisiin ammatti- tai yleisopintoihin sokeiden on erittäin vaikea päästä käsiksi. Ei nimittäin ole saatavissa rahallista apua opintomenoihin, ei riittävästi sovellettuja opintovälineitä tai sokeainkirjoituksella valmistettuja kurssikirjoja, eikä sokea liioin juuri voi toivoa pääsevänsä koulutusta vastaavaan tehtävään yhteiskunta- tai talouselämän palveluksessa. Kuitenkin yhä useammat lahjakkaat sokeat pyrkivät kehittämään persoonallisuuttaan, tietojaan ja taitojaan ja raivaamaan uutta työskentelyalaa vaikeavammaisille. Yhteiskunta puolestaan on ottanut harteilleen sokeihin kohdistuvia velvollisuuksia enintään sen verran kuin on liiketaloudellisesti kannattavaa. Henkisistä tarpeista huolehtimis-

ta ei katsota sellaiseksi. Kuvaava esimerkki lienee se, että kun sokeat osallistuvat veronmaksajina yleisten kirjastojen ylläpitoon, sokeain kirjallisuutta varten saadaan valtion varoista lähinnä vertauskuvallinen avustus.

Missä lakisääteinen huolto jättää tarpeet tyydyttämättä, siellä on vapaaehtoisen huollon yritettävä aukkojen peittämistä. Maamme sokeilla itsellään on aina ollut eteenpäin pääsyn tahtoa ja yrittäjän mieltä. Heidän järjestönsä ovat saavuttaneet merkittäviä tuloksia ja huolehtivat tänäkin päivänä kasvavista velvoituksista jäseniään kohtaan. Ne toivovat avukseen yleisön ja viranomaisten tukea. Siinä tarkoituksessa on tämäkin julkaisu laadittu. Opaskoirayhdistys pyrkii omalla työsarallaan helpottamaan erästä sokeuden mukanaan tuomista pulmista merkitevintä, nimittäin liikkumista. Sen ratkaiseminen saattaa joskus olla jopa vaikeampaa kuin työpulmas- ta selviäminen.

KAARLO VIRKKI (Sokean Opas 1962)

Kaarlo Virkki kävelyllä opaskoiransa kanssa.

OPASKOIRAN NÄKÖ PALAUTUI

Sokean miehen opaskoira, jota uhkasi niinkään sokeus, on onnistuttu parantamaan Lontoossa suoritettulla sarvikalvoleikkauksella. Koiran molemmat silmät saivat leikkauksen ansiosta takaisin näkönsä ja se liittyi klinikalla iloisesti häntäänsä heiluttaen isäntänsä seuraan.

Holbornessa työskentelevä 20-vuotias puhelin-keskuksen hoitaja **John Thomas**, joka on ollut sokea 15-vuotiaasta lähtien, käytti pitkäkarvaista vainukoiraansa *Simonia* oppaanaan kulkiessaan työpaikkaansa ja sieltä kotiin. Eräänä päivänä havaittiin Simonissa sokeaksi tuleminen oireita. Se alkoi käyttäytyä hyvin varovaisesti kulkiessaan katujen poikki ja ohjatessaan isäntäänsä busseihin.

John Thomasin työmatkat alkoivat tästä syystä kestää kauemmin ja kauemmin. Muuan sokean miehen naapurina asunut eläinlääkäri huomasi hitauden syyn ja tiesi myös, miten paljon Simon merkitsi isännälleen. Lääkäri ja hänen työtoverinsa päättivät tehdä voitavansa pelastaakseen koiran näön sarvikalvoleikkauksen avulla. Samaa menetelmää käytetään ihmistenkin silmiä parannettaessa.

Simonin kummankin silmän leikkaus kesti tunnin ajan. Lääkärien suurin ongelma oli siinä, miten koi-

John Thomasin opaskoira Simon sai menettämänsä molempien silmien näön takaisin sarveiskalvoleikkauksen avulla.

ra saataisiin ymmärtämään, että se ei saisi hieroa käpälällään leikattuja silmiä. Molemmat silmät oli pidettävä peitettyinä kolme päivää leikkauksen jälkeen. Lääkäreistä näytti siltä kuin Simon olisi kärsittänyt, kun he kielsivät sitä hieromasta silmiään. Leikkaukset onnistuivat erinomaisesti ja John Thomasin matkat työpaikkaansa sujuivat nyt nopeasti.

John Thomas lahjoitti Simonia esittävät veistokset molemmille lääkäreille. Niihin oli kaiverrettu latinankieliset sanat: *"Johdattakoon sallimus aina kätänne."* Sokealla Thomasilla on vain yksi kunnianhimo – hän haluaa ostaa pienen maapaikan kasvatukseen siinä opaskoiria sokeille.

HELSINGIN SANOMAT 27.3.-62
(Sokean Opas 1962)

Sokean opas 1963

OPASKOIRAKOULUTUKSEN NYKYVAIHE

Opaskoirakoulutuksemme aloitettiin, kuten tunnettua, kohta sodan jälkeen erillisten kurssien muodossa. Vuodesta 1947 on ollut toiminnassa *Opaskoirakoulu*, joka taitavien kouluttajien johdossa on suorittanut hyvää työtä. Koulutustyöstä *Pitäjänmäen Mäkkylässä* vastaavat tällä haavaa **Reino Vaile** – johtajakouluttaja – ja **Lasse Haarala**. Aikaisemmin sota- ja siviilisoikeille koulutettiin opaskoirat erikseen. Vuodesta 1958 lähtien koulutustyö on ollut yhteistä. Ja kuten luottamusvirassani koulun johtokunnan puheenjohtajana olen voinut todeta, molemmat osapuolet ovat tästä hyötynneet.

Vuosittain koulutamme tällä haavaa 16-18 opaskoiraa, puoliksi sota- ja puoliksi siviilisoikeille. Tuntuu siltä, että tämä määrä tyydyttävästi täyttää nykyisen tarpeen.

Koulutustyötä on yritetty ja yritetään tietysti jatkuvasti tehostaa. Merkitsevää on, että Opaskoirakoulun yhteyteen on saatu järjestetyksi koiraklinikka, jonka johdossa on koira-alaan hyvin perehtynyt ja innostunut tiedemies, eläinlääketieteen apulaisprofessori **Saki Paatsama**. Klinikka palvelee myös yksityisiä koiranomistajia, mutta merkitsevin se on opaskoirakoulutuksen kannalta. Potilaspaikat ovat aina täynnä.

Toinen koulutus- ja kasvatustyön tehostamista tarkoittava uudistus on koulun yhteyteen perustettu penikkatarha. Koiraemot penikoivat siellä asiantuntevan silmälläpidon alaisena. Sitten penikat lähetetään vuodeksi yksityisiin perheisiin. Sen jälkeen ne palaavat Opaskoirakouluun, missä alkaa puolen vuoden koulutus. Paitsi oman tarhan kasvattaja, koulu saa jatkuvasti koiria yksityisinä lahjoituksina – nykyisin tosin vähemmän kuin ennen. Tästä koira-aineksesta kouluttajat, valinnan ja kokeilu-

Markus Palokangas

jen ym. jälkeen, kelpuuttavat lopulliseen opaskoirakoulutukseen nuo 16-18 koira. Läheskään kaikista koirista ei tule opaskoiraa. Kouluttajat joutuvat myös usein ”valitsemaan” koiralle oikean isännän. Tietynluonteinen koira vaatii tietynluonteisen isännän ja päinvastoin.

Kiintoisa on parhaillaan menossa oleva kokeilu uusilla opaskoiraroduilla. Tähän asti *saksanpaimenkoira* on ylivoimaisesti kysytyin ja käytetyin. Sillä on kuitenkin tietty heikkous: luonteen arvaamattomuus. Kuitenkin muunrotuiset yksityiset opaskoirat ovat olleet poikkeuksia. Ainoastaan *rottweilereita* on jonkin kerran käytetty. Nytemmin on kuitenkin sekä muissa maissa että Suomessa alettu laajemmalla mitalla kokeilla ns. *labradorinnoutajaa*, jolla on oivalliset luonteenominaisuudet ja ilmeises-

ti myös hyvät opastajantaipumukset. Meillä on tätä rotua olevia yksilöitä toistaiseksi käytössä kolme. Niistä kaikista on saatu myönteisiä kokemuksia. Toinen kokeiltavana oleva uusi rotu on ”berniläiskoira” (*Berner sennenhund*), jota on sokean käytössä yksi kappale. Kaikki viittaa siihen, että sen mahdollisuudet ovat hyvät.

Todettakoon lopuksi, pyrkimättä asiaa korostelemaan, että meikäläinen opaskoirakoulutus on saatu jo hyvälle tasolle. Kokemusteni ja tietojeni mukaan

esimerkiksi Englanti on vielä huomattavasti meistä edellä, Mutta Suomi Pohjoismaihin ja Saksaan verraten kyllä pitää puolensa. Niinpä Norjasta koirankouluttajat tulevat koirineen Pitäjänmäelle. Kiitos tästä kuuluu monille entisille ja nykyisille koirankouluttajille samoin kuin innokkaille, ymmärtäväsille koirankäyttäjille

MARKUS PALOKANGAS
(Sokean Opas 1963)

SOKEA JA ESTE

Kun tarkastelemme sokeita koskevaa testipsykologista tutkimusta, se on kansainvälisestikin ajatellen vielä suuressa määrin hahmottumisvaiheessaan. Ehkä ei ole ollut siinä määrin käytännöllistä tarvetta suorittaa testauksia sokeihin kuin näkeviin nähden. Mm. ammattivalikoiman rajoittuneisuus herpaisee tutkimusta. Jotakin on kuitenkin suoritettu: esim. esteentajun analyysija.

Termi *esteentaju* (*obstacle sence*) tarkoittaa hypoteettista aistimusprosessia tai vastaanottotapaa, joilla sokeat henkilöt todistettavasti pystyivät tajuaamaan esteen, joka on heidän tiellään tai välittömässä läheisyydessä.

Siitä, mihin esteentajuamiskyky viime kädessä perustuu, on esitetty useita kilpailevia teorioita. Kaksi näistä on muodostunut ennen muita hallitseviksi. Toista voisi sanoa ns. kasvönäköteoriaksi, toista taas kuuloalueeseen perustuvaksi teoriaksi. Kuulo-teorian mukaan sokea tajuaa esteen tästä esteestä lähtevän kaiun perusteella. Kasvönäköteorian mukaan taas esteen tajuamisen salaiset ”antennit” sijaitsevat joissakin paikoissa kasvoissa. Teorian kannattaja **Kunz** (1921), jopa olettaa, että isorokon aiheuttama kasvojen reseptorinen yliherkkyys lisää esteentajuamiskykyä.

Vastaista teoriaa kannatti aikaisemmista tutkijoista mm. **Willey** (1923), joka oletti, että kuuloalueen juuri ja juuri mitattavissa olevat aistimukset muodostavat pohjan esteentajulle. Kuriositeettina mainittakoon, että mm. **William James** esitti teorian, jonka mukaan esteentaju perustuu ns. rumpupaineen aistimukseen.

On paljon keskusteltu siitä, onko esteen väistäminen erityislahjakkuutta, joka on ominaista vain tietyille ihmisille tai tietyille ryhmille, kuten syntymästä saakka sokeille, vai kehittykö se ajan mittaan myös aikuisena sokeutuneille ja näkevillekin. Omalla tavallaan tätä kysymystä tutki Willey laatimalla kyselykaavakkeen ensimmäisessä maailmansodassa sokeutuneille ranskalaisille sotilaille. Sotilaista noin 80 prosenttia ilmoitti omaavansa tällaisen tajun esteisiin nähden, jotka ylittivät kunkin minimikorkeuden. Useat väittivät lisäksi, että heillä on ollut kyky jo ennen sokeutumista, se vain on tullut tarkemmaksi sokeuden aikana. Välimatkat, joissa este väitettiin tajuttavan, vaihtelivat metrin murto-osasta useihin metreihin.

Yksi ensimmäisistä systemaattisista esteentajuamisen tutkijoista oli **Dolanski**, joka 1930 suoritti mielenkiintoisia systemaattisia/kokeellisia tutkimuksia. Koehenkilö istui suuressa huoneessa ja hänen eteensä tuotiin äänettömästi pieniä esineitä. Testivälineet olivat kiekon muotoisia levyjä, joiden halkaisijat vaihtelivat 20-500 mm. Tulokset ilmoitettiin keskimääräisistä tulosyksinä, joilta koehenkilöt ilmoittivat voivansa tajuta esteen. Oman muuttujansa muodosti suunta, josta käsin esteitä siirrettiin. Kahta suuntaa käytettiin. Etusuunnassa esine tuotiin suoraan kohti koehenkilön silmiä, sivusuunnassa esine tuotiin eräästä kohdin hänen sivullaan suoraan korvan eteen. Pienimmät esineet, jotka havaittiin sivusuunnassa, olivat halkaisijaltaan 4 mm, ja pienimmät, jotka havaittiin etusuunnassa, olivat halkaisijaltaan 100 mm. Kummassakin suunnassa välimatka oli suoraan verrannollinen havaittavan esineen suuruuteen. Määrätyn suuruinen esine ha-

vaiettiin kauempaa sivusuunnassa kuin etusuunnassa. Dolanski jatkoi vielä kokeita järjestämällä erilaisia aistimusesteitä. Jäykät laatat asetettiin koehenkilön ohimoille siten, että ne olivat kohtisuorassa kasvoja vasten ja toisaalta korvien edessä. Kuulokenttä oli täten jaettu taka- ja etualueisiin. Näissä tilanteissa tulokset sivusuunnassa olivat samanlaiset kuin edellä, etusuunnassa sen sijaan ei tehty havaintoja lainkaan. Niin ikään ei havaintoja syntynyt, jos koehenkilön korvat täytettiin pumpulilla. Dolanskin kokeet viittasivat siis kuuloalueen olennaiseen merkitykseen esteentajuamisessa.

Systemaattisimmat kokeet ovat suorittaneet yhdessä **Supa, Cotzin ja Dallenbach** *Cornellin yliopistossa*, Yhdysvalloissa. Sen sijaan, että esineitä olisi siirretty koehenkilöitä kohti, lähestyivät koehenkilöt seinää tai muunlaisia esteitä.

Koejärjestely oli pääpiirteittäin seuraava: koehenkilön, joka oli asetettu suoraan kohti estettä kulkevalle väylälle, oli ilmoitettava heti, kun hän havaitsi esteen. Tätä ilmoitusta sanottiin ensimmäiseksi havainnoksi. Tämän jälkeen koehenkilö koetti lähestyä estettä pyrkimällä niin lähelle kuin mahdollista kuitenkin esineeseen koskematta. Tätä ilmoitusta sanottiin lopulliseksi arvioinniksi. Jos henkilö törmäsi esteeseen, yritys laskettiin epäonnistuneeksi. Tulokset laskettiin ensimmäisten havaintojen ja lopullisten arviointien keskiarvoina ja hajontoina, näiden keskiarvojen suhteena ja vielä epäonnistumisten määränä ennen kahtakymmentäviittä onnistumista. Koehenkilöinä käytettiin kahta sokeaa ja kahta näkevää, joiden silmät oli sidottu. Eliminoimalla erinomaisen hienosti suoritettussa tutkimuksessa tekijän toisensa jälkeen tutkijat päätyivät siihen tulokseen, että esteestä lähtevän kaiun ylääänen tiedon tajuaminen oli sekä ainoa että riittävä esteentajuamiseen vaikuttava tekijä. Kun koehenkilöiltä kysyttiin, millä tavalla he pystyivät esteen tajuamaan, he eivät kyenneet antamaan tähän vastausta.

Samat tekijät suorittivat erittäin mielenkiintoisen kontrollikokeen. Koehenkilö istui äänieristetyssä huoneessa ja kokeenjohtaja lähestyi toisesta huoneesta mikrofonin kanssa estettä. Ääni-ilmiot siirrettiin sähköisesti huoneesta toiseen. Tulokset osoittivat, että kuuloalue riittää täysin selittämään esteentajun, ts. henkilöt, jotka istuivat äänieristetyssä huoneessa, pystyivät sanomaan, milloin kokeenjohtaja toisessa huoneessa mikrofonin kädessä lähestyi estettä. On kuitenkin todettava, että sähköinen siirtosysteemi vastaa ääniä tavalla, joka eroaa suu-

resti korvan vastaanottotavasta. Raportti ei antanut varmuutta siitä, että siirtosysteemi, siis tuo mekaaninen äänensiirtosysteemi, ei laajentanut ääniä, koska koehuoneessa olivat ärsykekynnyksen alapuolella, sellaiseen asteeseen, että ne ylittivät ärsykekynnyksen koehenkilön käyttämissä kuulokkeissa.

Suurin metodinen virhe edellä mainituissa tutkimuksissa on kuitenkin se, että ei ole käytetty ns. catch- eli ansatehtäviä. Esteentaju olisi siis käytännössä määriteltävä kyvyksi, jonka mukaan henkilö sattumanvaraista useammin pystyy toteamaan, onko yleensä estettä vai ei hänen edessään. Menetelmän osana olisi ehdottomasti käytettävä tilanteita, joissa ei esiinny mitään esteitä. On muistettava, että kyseessä on monessa suhteessa oletettu ominaisuus. Seuraavassa on syytä esitellä vielä **Jeromen ja Proshanskyn** tutkimukset, jotka ovat metodisesti erinomaisen hyviä. Näillä tutkimuksilla on ollut kaksi tarkoitusta:

1. kehittää sokeiden esteentajun olemassaololle sellainen testi, joka pystyy tilastollisesti erottamaan sellaisen sokeitten ryhmän, joka merkitsevästi pystyy tekemään erot esteen olemassaolon tai sen puuttumisen välillä.

2. osoittaa, millä tavalla esteen ja koehenkilön välinen etäisyys vaikuttaa esteentajuamiskykyyn.

Jeromen ja Proshanskyn koejärjestely oli seuraavanlainen: 60 jalkaa pitkä ja 35 jalkaa leveä huone oli narulla jaettu kahteen osaan siten, että keskelle jäi 9 jalkaa leveä käytävä, jota koehenkilöt kulkevat edestakaisin. Naruun oli kiinnitetty metallisolkia osoittamaan testipaikkoja. Esteet eli esineet olivat suoraan solkien edessä ja vähintään 3 jalan päässä narusta. Ne olivat – siis esteet – 3 jalkaa leveitä. Koehenkilö kulki narusta pidellen ja kun solki tuli vastaan, hänen oli käännyttävä 90 asteen kulmassa ympäri ja sanottava, oliko este vai ei hänen ja seinän välissä. Yhden kulkemisen aikana oli viisi pysähdystä (testauspistettä) ja esteitä saattoi sattumanvaraisesti olla 0-5. Välimatkat vaihtelivat koehenkilön ja esineen välillä 3-9 jalkaan yhden jalan välein. Yhden kulkemisen aikana välimatka eri esineisiin nähden oli sama. Jokainen koehenkilö teki 60 arviointia jokaisella seitsemällä etäisyydellä. Näistä aina 30:ssä oli esine ja 30:ssä ei ollut. Täten kertyi siis ”oli” ja ”ei ollut” mahdollisuuksia, kumpiakin erikseen $7 \times 30 = 210$. Lopullinen pistemäärä saatiin vähentämällä niiden tilanteiden oikeista arvioinneista, joiden esine on havaittu, kun se todella on esiintynyt, väärin havaintojen lukumäärä. Kussakin tilanteessa väärät havainnot vähennettiin 30:stä ja

jäännös jaettiin 30:llä, joten saatiin yhteisten aistimusprosessien suhteellinen osoitin. Näissä kokeissa todettiin, että kaikilla neljällä kokeessa käytetyllä koehenkilöllä oli esteentaju.

Samat tutkijat suorittivat myös esteen väistämistä koskevan koesarjan. Näissä kokeissa toisissa tilanteissa kuuloalue oli eliminoitu, toisissa taas ei ollut. Esteet, jotka olivat leveydeltään 1-5 jalkaa ja korkeudeltaan 3-6 jalkaa, oli sattumanvaraisesti asetettu 48 jalkaa pitkälle ja 9 jalkaa leveälle testausväylälle. Jokaisella 12 jalan pituisella alueella oli aina kolme esinettä. Käytettiin viittä erilaista järjestelyä, joista jokainen toistui kahdesti sekä kuulo- että ei-kuulo-tilanteissa. Ensimmäisen tilanteen jälkeen puolet esteistä korvattiin symbolisilla esteillä. Tällainen symbolinen este oli lattiaan vedetty esteen levyinen viiva. Sen jälkeen vaihdettiin reaalisia ja symbolisia esteitä vastaavasti Koehenkilöiden oli kuljettava estettä koskettamatta kujan päästä toiseen. Jokainen suoritti $2 \times 10 = 20$ kulkua. Virheiksi todettiin kosketukset tai symbolisten esteitten suhteen ilmeiset koskettamispyrkimykset. Tulokset osoittivat erinomaisen selvästi esteentajun olemassaolon. Mutta kun kuuloalue oli eliminoitu, tulokset muodostuivat sattumanvaraisiksi.

Yhteenvedona voidaan todeta, että sokeilla ja ihmisillä yleensä esiintyy tällainen esteentaju. Niin ikään tulokset näyttävät osoittavan selvän riippuvuuden esteenväistämiskyvyn ja kuuloaistimusten välillä. On kuitenkin huomattava, että testitilanteet useimmissa tapauksissa estivät sellaisten aistimusten esiintymisen, jotka voivat olla hyvin hyödyllisiä jokapäiväisen elämän vähemmän rajoitetuissa olosuhteissa. Koska kokeet on suurimmalta osalta suoritettu suljetulla alueella, josta ilmavirrat ja äkilliset lämpötilojen muutokset, jne. on miltei täydellisesti eliminoitu, voidaan tulosten varovaisesti sanoa osoittavan sitä, että kun muut tekijät on eliminoitu, kuuloalue joka tapauksessa riittää siihen, että sokea pystyy väistämään esteen. Ennen kuin voidaan mitään varmaa sanoa muista tekijöistä, on laadittava objektiivisia testejä, joissa nämä tekijät vaikuttavat pelkistetyn voimakkaina. Hauskana esimerkkinä mainittakoon eräs tutkimus, jossa kaikki henkilöt aina havaitsivat jokaisen esteen. Tarkempi analyysi osoitti, että esteet olivat vastikään maalatut, jolloin henkilöt. hajuaistin perusteella tunsivat yksinkertaisesti maalin hajun! Olisi esim. mielenkiintoista järjestää voimakkaita ilmavirtoja ja tutkia, kuinka koehenkilö menestyy, kun kuuloalue on eliminoitu. Kaikissa sokeiden kouluissa tulisi joka tapauk-

ssa järjestää systemaattisia tutkimuksia käytännön eri tilanteiden vaikutuksesta kunkin oppilaan esteentajuamiskykyyn. Tällainen olisi sekä vaihtelua että saisi oppilaan itsensä järjestelmällisesti kehittämään omia suorituksiaan.

Edellä olevaan liittyy vielä eräs tärkeä tutkimuskohde, joka toistaiseksi on saanut huomiota osakseen miltei yksinomaan vain Yhdysvalloissa. Tämä on sokeiden orientoitumista ja esteentajua auttavien apukojien yleinen ja toisaalta yksilönmuokainen sovellus sekä niiden merkitys psykologisille suorituksille. Tällaisten kokeiden avulla pyritään siihen, että esteestä tai yleensä esineistä lähtevä kaiku tai heijastus vahvistetaan siten, että henkilön on se helpompi tajuta joko kuulon tai kosketusaistin perusteella. Tällaiset kokeet ovat siis eräänlaisia tutkia.

Fil. lis. JYRKI JUURMAA
(Sokean Opas 1963)

Helen Keller vieraili Suomessa keväällä 1959 yhdessä uskotun seuraneitinsä ja tulkkinsa Polly Thompsonin kanssa. Työterveyslaitoksessa fil. lis. Jyrki Juurmaa esitteli hänelle niitä menetelmiä, joita meillä käytetään sokeiden ammatinvalinnan testeuksissa.

LEIKKIÄ JA SEURUSTELUA

Koirat ovat tunnetusti leikkimielistä väkeä, ja niiden leikit ovat hyvin näkyvää lajia. Leikkien aiheet ja ydin eivät ole useinkaan ihmisille käsittämättömiä, joten koirat leikkiessään toimivat myös isäntiensä huvimestareina. Lintujen leikit ovat jo paljon käsittämättömämpiä. Pyrstösulkien levittäminen merkitsee sitä ja pikku kalan asento lokin nokassa tarkoittaa tätä. Pitäisi olla laaja käsikirja, ennen kuin niiden seurustelusta jotakin ymmärtäisi. Mutta koiria enimmäkseen ihmiset sentään käsittävät.

Jokainen tietää, että koira on älykäs eläin. Sen leikitkin ovat varsin monipuoliset. Juostaan kilpaa, mutkitellaan juostessa, varastetaan, tehdään vaih-

tokauppaa, petkutetaan, leikisti tapellaan, leikkikaluista kahistaan, mennään piiloon, painitaan, korvista purraan ja niin edelleen. Nuoret ovat tietysti kaikkein leikkisimpiä, mutta on vanhuksia, jotka eivät ollenkaan kyllästyneet noutamaan palloa tai kilpavetoon köydenpätkästä.

Täällä Pohjolan maillakin on koirilla omat yleismaailmalliset tapansa, mutta niiden lisäksi on olosuhteista johtuen kehittynyt erikoisia seurustelumuotoja. Täkäläisissä kylissä on ensinnäkin runsaasti koiria, joten erilaiset laumaleikit tulevat selvästi esiin. Kun koirat talvisin saavat juosta omassa vapaudessaan ja kun toisaalta elintilaa riittää, saa tarkkailija nähdä monta hauskaa tapausta. Laajat järvenjäät kylien kohdalla ovat hyviä leikkikenttiä, ja näkyvyyskin on esteetön.

Syystalvelta alkavat nuoret koirat kerääntyä pikkupartioiksi. Ne ovat etupäässä keväällä syntyneitä nuorukaisia, joiden mielestä uusi lumen peittä-

maailma on erikoisen mielenkiintoinen. Kaikki on niille tuoretta ja tutkimisen arvoista, ja jopa oikeaoppinen heimovedenheitto on opeteltava jonkun vanhan pedagogin opastuksella. Tavallisesti pari vanhempaa jermua liikkuu näiden nuorten loikkijoiden mukana. Seurueet juoksentelevat ensilumen peittämällä kedoilla ja poikkeavat melkein joka pihaan nuuskimaan asioita.

Nuorten miesten joukkioita lapsettaa vielä, ja yleensä joukossa on joka hetki pari kaveria nahuamassa keskenään. Jäällä ne viihtyvät pitkät ajat. Jääleikeissä toistuvat samat kuviot. Pari kolme ajaa yhtä mittaa toisiaan takaa. Yksi tykkää siitä, että

jää suosiolla alle ja antaa kaverin murista korvaan ja pureskella poskivilloja. Joku hullu juoksee ympyrää pelkästä olemisen ilosta. Yksi makaa jäällä litteänä kuin kissa ja vaanii toista, joka haukkuen ryntää kohti. Jos rantapensaasta on löydetty sovelias kappine, josta voi riidellä, riittää ilon päiviä koko syystalveksi. Vanha vasunpuolikas, paperisäkki, polkupyörän päällyskumi tai rysän vanne on hyvä aihe alituisen ryöstöleikkiin. Iltapäivällä se unohtuu jäälle ja otetaan taas seuraavana päivänä käyttöön.

Mutta kun enin riehumisen halu on tyydytetty, oleillaan muuten jäällä. Peräti hauskan näköinen taakaapäin nähtynä on tällainen joukko, kun se istuu melkein kylki kyljessä kiinni jäällä ja seuraa järven vastarannan tapahtumia. Tuolla yli puolen kilometrin päässä salmen jäällä pyörittävät lapset hoijakkaa, ja pari sikäläistä koiraa juoksee haukkuen lasten kelkkojen perässä. Tarkkailijat koettavat päästä selville hoijakan arvoituksesta. Kun lasten huu-dot ja koirien haukku remahtavat äärimmilleen, lähtee aina joku lauman jäsen kovasti räkyttäen lähestymään vastarannan hoijakkaa. Mutta sadan metrin juoksun jälkeen se alkaa epäröidä ja viimein lähestyminen kokonaan loppuu ja koira painautuu jäälle makailemaan ja haukkumaan. Se palaa pian takaisin joukon luo, ja sitten kohta taas uusi yrittäjä lähtee taipaleelle, mutta ei pääse pitkälle. Ilta siinä joutuu ja mieleen muistuvat yhtäkkiä emäntien ruokatarjoukset.

Olin kerran vuosia sitten liikkeeltä kevätjäällä ja kävelin reppu selässä kirkonkylästä Kiikarusniemeen koukkuja kokemaan. Nuori koira oli mukanani ja sen seuraan liittyi vielä joku rannikon koira. Lensipä varis järven yli erittäin matalalla, ilmeisesti tähyttämällä avantojen reunoilta pois heitettyjä täkykaloja. Koirat käsittivät asian niin, että he mahdollisesti

saisivat juoksemalla kiinni tuon jäätä hipoen lentävän linnun. Voi herranjestas miten koirat pinkoivat hännät suorina. Varis kaiketi huomasi takaa-ajajansa, ja vaikka hyvin vastenmielisesti pistän ihmisajatuksia eläinten päähän ja sen sijaan kuvaan eläimiä kernaimmin sivullisena huomioitsijana, niin luu-

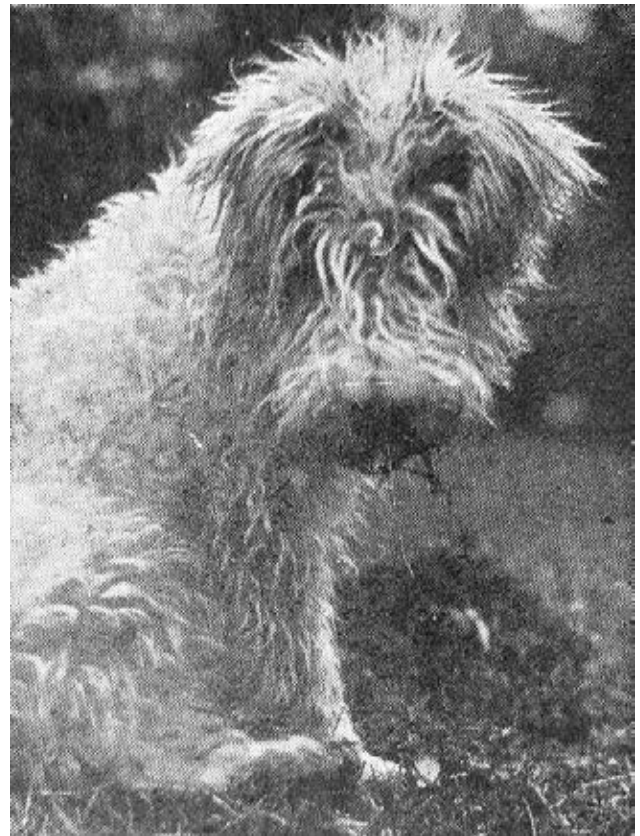
len, että varis koirat nähtyään kiusallaan lensi metrin päässä jään pinnasta ja juoksutti koiria. Ja koirat juoksivat tosissaan! Niin mentiin lähes kilometri, kunnes varis niemen kärjessä veti sauvansa taakse ja kohosi korkeuksiin ja lensi raakkuen niemen metsiin. Harvoin olen nähnyt niin hölmistyneen näköisiä koiria kuin nämä olivat varman saaliin karattua.

Nuoret koirat kerkeävät joka paikkaan. Ne vierailvat jonkun toisen koiran pihalla, ja jos tämä on hyväntuulinen toveri, ne syövät avuliaasti sen ruokakupin tyhjäksi ja kokeilevat sen koppia. Ja sitten riennetään toiseen pihaan ja sitten seuraavaan. Heinälato on mieluinen temmellyspaikka. Juostaan sisään, loikitaan ulos, peuhataan heinissä ja nukutaan kiireimmäksi ajaksi. Kauppojen pihoilla menee aamupäivä mukavasti. Tulee autoja, menee hevosia ja ihmisiä, koirat vaeltavat aina kauppapihojen kautta, ja jos hyvin onnistaa, saa ajaa kissankin rakennuksen alle. On huvittavaa, että koirat mielellään seuraavat ihmisten työntekoa. Ne saattavat pitkäänkin

katsella ojan kaivamista tai raskaiden kollien auttoon lastausta.

Kerran meillä oli pystykorvanarttu, joka erään harha-askelen tuloksena sai pennut. Ei tarvinnut verikoetta huomatakseni, että isä oli terrieri. Yksi tyttöpennuista annettiin järven taakse ja siitä kehittyi varsin ruma, mutta viisas koira. Melkein tyttökäisenä sekin tekaisi pennut. Sitten se oppi käymään meillä ja se ui monet kerrat salmen yli meille päästäkseen. Nyt paljastui eräs mielenkiintoine piirre, ehkäpä poikkeuksellinenkin. Tavallisesti, niin olen kuullut, ei emo kauan tunne pois annettuja pentujaan. Mutta nyt *Mustimme* tunsikin hyvin tämän 'terrieripentunsa'. Se piti hyvää huolta aikuisesta tyttärestään, nuoli sen kuivaksi ja alkoi hampaillaan naksuttaa kirppuja tyttärensä turkista. Kovia kokenut tytär nautti suuresti äidin hellyydestä.

Terrieripentu viipyi sitten pitkät ajat äitinsä luona kylässä. Minä ja veljeni otimme monet ilot irti tämän parivaljakon kustannuksella. Nämä koirat sai

näet helposti kiihtymään ja näkemään olemattomia vihollisia ulkorakennuksen ympärillä. Tarvitsi vain rynnätä ulos ovia paukuttaen ja kovalla äänellä innostaa koiria palokujalle. Koirien silmät laajenivat epäluuloisiksi, ja kun vielä karjumalla vähän auttoi niitä, alkoivat ne ilmeisesti varsin hyvin nähdä erilaisia pöpöjä pensaiden takana. Haukkuen ne kiersivät ulkorakennusta, rohkaisivat toinen toistaan ja ajoivat vihollista takaa.

Kun illalla sopivasti innosti koirat vihollisia haukkumaan, saattoivat ne olla puuhassa koko elokuisen yön. Kun toinen olisi jo rauhoittunut, rynnisti toinen yön pimeyteen ja kannusti lannistumattomalla tarmollaan toisenkin hyökkäykseen yön petoja vastaan. Oli ilo nähdä, millaisella keveydellä notkea terrieripentu pomppi aidan yli palokujalle ja millaisella päätöksellä Musti riensi auttamaan tyttärtään. Kuuntelin mielikseni kahakointia huoneeseeni, mutta veljeni, joka nukkui koirankopin vieressä aitassa, sai katkerasti kokea agitaationsa tulokset. Koirat näet eivät väsyneet vielä aamupuolellakaan.

Pienikin syy riittää koiralle leikin aiheeksi. Kesällä muristaan kimalaisille ja huidotaan niitä käpälällä. Koiranpennusta saa paljon irti, jos asettaa lattialle sen eteen vanhan pikeytyneen piipun. Koiranpentu hyökkää, lyö tassuillaan, tekee liioiteltuja hyppyjä ja haukkuu tomerasti. Erikoisesti pystykorvilla on sammumaton kiinnostus jäätyneisiin hevosenkakkoihin. Vanhakin koira voi viettää puolituntisen nakkelemalla päänliikkeellä suuhunsa otettua kak-

karaa niskansa yli. Myös luuta ja märäntöä nakellaan joskus samalla tavoin. Lumen alla kulkeva hiiri nostattaa kenen tahansa koiran mielen. Koira kaijaa, tekee korkeita loikkia, työntää päänsä lumeen silmissään suunnaton innostus. Kettu ja koira saalistanevat samalla lailla hiiriä.

Kun nuoret äijä- ja ämmäihmiset riiavaat, sanotaan, että nyt nuo *Taavetti* ja *Adalmiina* tai *Ylermi* ja *Genoveva* seurustelevat. Hauskasti sanottu! Kun koirat seurustelevat näissä merkeissä, aiheutuu siitä ilkeitä seuraamuksia. Mutta miten käy, jos narttu pääsee irti?

Periaatteessa siinä ei käy kuinkaan – inhimillisesti ottaen – kuten eräs urheiluselostaja usein sanoo. Kylän koiramiehet liittyvät sutturan seurueeksi, ja nyt alkaa sellainen mekastus, että tuntuu kuin kaukaa lähestyisi myrsky. Seurueen jokainen jäsen haukkuu väsymättä ja yhtämittaiset tappelut ovat käynnissä. Monikymmenpäinen lauma vyöryy vastustamattomasti kylän torille ja pitkää pääkatua, räyhää kaupan portailla, tulee syyttömien ihmisten pihoihin, kauhistuttaa pieniä lapsia, pysäyttää liikenteen ja pysähtyy koulujen pihoille häiritsemään opetusta. Joukko on tiiviisti koossa, ja ensi vaikutelma on, että siinä on jalkojen viidakko.

Mutta tämä nyt on kerta kaikkiaan asia, josta ei kehtaa puhua seikkaperäisesti. Se on luonnonilmiö.

Teksti teoksesta: Kylän koirat
VEIKKO HUOVINEN & JUSSI POHJAKALLIO
(Sokean Opas 1963)

KATSE ETEENPÄIN – KATSE TAAKSEPÄIN

”Ihmiselle on sekä luontaista että välttämätöntä toisaalta menneisyyden muisteleminen, toisaalta tulevaisuuden arvioinnin tarve. Kun Opaskoirayhdistyksen toiminta lähti liikkeelle kymmenen vuotta sitten, tämänkaltaisella toiminnalla ei ollut maassamme juuri mitään menneisyyttä. Sen sijaan olivat sokeat ja koirat. Nyt sen sijaan Opaskoirayhdistys on saavuttanut vakiintuneet toimintamuotonsa, oman aatteellisen ja taloudellisen elintilansa yleensä kovin yhdistysvaltaisessa suomalaisessa yhteiskunnassa.”

Näin tilitti *Opaskoirayhdistys-Ledarhundföreningen ry:n* toimintaa sen puheenjohtaja **Olavi Martelius** viisi vuotta sitten, tämän julkaisun 10-vuotisnumerossa 1958. Hän lisäsi, että saavutetut tulokset onnistuvat suurelta osalta siitä, että yhdistyksen jäsenistössä on säilynyt koko 10-vuotisajan perustajajäsenten harrastus ja into. Vuonna 1963, *Opaskoirayhdistyksen* sivuuttaessa 15 vuoden rajapyykin, nämä sanat ovat edelleen täysin paikallaan. Voinee sanoa, että jäsenistön luottamus sekä oman toimintansa edellytyksiin - että sivullisiin ystäviin ja tukijoihin on nykyisin entistäkin vireämpi.

- Siitä huolimatta meidän katseemme on jatkuvasti suuntautunut menneisyyteen, niihin miehiin ja naisiin,

Olavi Martelius, Hellas Piano Oy:n kaupallinen johtaja.

jotka raskaiden sotavuosien päätyttyä tekivät aloitteen ja ryhtyivät täydellä todella organisoimaan ja kehittämään opaskoiratoimintaa. Heistä ovat monet jo vainajia. Mutta kuinka lyhyt aika onkaan 15 vuotta! He, nuo perustajat, tuntuvat yhä olevan keskuudessamme.

Näin Olavi Martelius muistellessa *Hellas-piano Oy:n* tutussa johtajanhuoneessa *Opaskoirayhdistyksen* viittätoista kulunutta toimintavuotta ja edesmenneitä ansioituneita toimihenkilöitä.

Vera ja Leopold Öller

Ensinnä **Leopold Öller**, hieno, valkotukkainen, ystävällinen herra, joka vuodesta 1948 vuoteen 1953, kuolemaansa saakka, uupumatta uurasti opaskoira-toiminnan ja yhdistyksen hyväksi. Hänessä oli onnellisella tavalla yhdistynyt aatteen mies käytännön organisaattoriin. Hän ei ollut suuriääninen, ei he-

rättänyt huomiota puhellessaan oivallisen oppaansa *Marjaniemen Dinnien* kanssa. Hän pikemminkin vain kuiskaili ohjeensa. Mutta hänestä henki niin sanoakseni opaskoira-aatteen hiljainen arvovalta, sen tunti jokainen ystävä – ja luullakseni koirakin.

Leopold Ölleriä seurasi **Tauno Keto**, maamme ensimmäinen sotasokea, jonka hahmo oli muidenkin kuin sokeiden keskuudessa yleisesti tunnettu. Hänestä samoin kuin hänen maineikkaasta opaskoirastaan spu Turresta muodostui eräällä tavalla koko opaskoira-ajatuksen symboli; syyttä ei Tauno Ketoa ja Turrea ikuistettu veistokseen.

Tauno Keto ja Turre

Tauno Kedon toiminta yhdistyksessä kesti vain vuoden. Hän menehtyi vammoihinsa 11. päivänä huhtikuuta 1954. Seuraavat yhdeksän vuotta olen puolestani itse joutunut parhaani mukaan hoitamaan yhdistyksen puheenjohtajan vastuullista tehtävää. Siinä en olisi onnistunut ilman edeltäjiltäni saamaani oppia ja esimerkkiä, ilman muutamia apunani olleita keskeisiä toimihenkilöitä.

Muistelen esimerkiksi vanhaa ystävääni **Vilho Ahrea** – iloista, toimeliasta, huumorintajuista veikkoja, jonka kodissa Ison-Robertinkadun varrella hoidettiin monenlaisia talous- ja järjestöasioita. Ja kesäasunnossaan Korsossa hän saattoi pitää yllä parhaalla mahdollisella tavalla myös käytännöllistä ”koira-tuntumaa” – asuihan hän Emil Soikkelin naapurina.

Tämä **Emil Soikkeli!** Mieleeni muistuvat kapteeni **Edmund Natunen** unohtumattoman kauniit muistosanat, kun Soikkeli kesken tuloksekkaan työpäivänsä menetti henkensä auto-onnettomuuden uhrina.

Edmund Natunen

”Emil Soikkelissa olemme menettäneet Yhden suomalaisen koirakoulutuksen uranuurtajista ja samalla hyvän toverin. Hän oli eräällä tavalla koirakouluttajan ihanne, yhtä aikaa tunnontarkka ja ystävällinen. Se tapa, jolla hän kohteli koiria, oli vertauskuvallinen koko hänen olemukselleen. Hänessä yhdistyivät myönteinen maailmankatsomus ja syvä rakkaus eläimiin. Ja kun hän tuomarintehtävissään toi, usein leikillisesti, esiin mielipiteensä, ne kuuluivat parhaimpiin mitä olen kuullut esitettävän. Enkä unohda hänen silmiensä lämmintä, hyväntahtoista tuiketta.”

Emil Soikkeli

Oli tuskin kulunut kaksi vuotta Emil Soikkelin kuolemasta, kun Edmund Natusen oma vuoro oli siirtynyt ajasta iäisyyteen. Natusen oli paitsi oivallinen koirakouluttaja, syvästi perehtynyt kaikkeen koiraan liittyvään tietouteen. Hän oli tutkija yhtä hyvin koiran psykologian kuin historian alalla. Mutta huolimatta tutkijanluonteestaan hän oli säilyttänyt kaiken syntyperäisen koiriin kohdistuvan herkkyytensä. Hän oli retkeilijä ja samoilija, uskollisena toverinaan koira. Hänen apuunsa Opaskoirayhdistys joutui alituisen turvautumaan, eikä koskaan turhaan. Eikä palvelusta tehty koskaan kunnian tai palkkion toivossa.

Muistakaamme vielä **Birger Brüningiä** ja **Ludvig Hellgreniä**. Brüning oli Soikkelin ohella yhdistyksen pääkouluttaja – koiramies jo toisessa polvessa. Hänen asiantuntemuksensa, mm. Saksassa sotavuosina täydennetty, oli voittamaton. Ludvig Hellgren oli lähinnä käytännöllisten ja taloudellisten asioiden vireä suorittaja.

Birger Brüning

Ludvig Hellgren (keskellä)

Toiminnanjohtaja **Olavi Martelius** ja spu Barry; sekä **Yrjö Parikka** ja spu Teri kilpailivat Opaskoirayhdistyksen järjestämässä kokeissa Ruskeasuola vuonna 1960. Tuomarina toimi johtaja **Ludvig Hellgren**, jolta ei tainnut 'liietä liikoja pisteitä' tuomarille, koska hän näyttää vähän tuumivalta. Johtaja Hellgren, tunnettu koiramies, kuoli viime tammikuussa. Hänen poismenonsa oli palveluskoiravälle suuri tappio.

Rauha heidän muistolleen! Katsokaamme kunnioittaen heidän uranuurtajantyötään. Heidän toimintansa velvoittaa meitä jatkamaan työtä entisissä merkeissä, entisen horjumattoman luottamuksen merkeissä.

OLAVI MARTELIUKSEN HAASTATTELU
(Sokean Opas 1963)

OPASKOIRIEN KUNTOISUUSKOKEET

Vuoden 1962 opaskoirakokeet pidettiin Ruskeasuolla Helsingissä tavan mukaan lokakuussa *Opaskoirayhdistys-Ledarhundföreningen ry:n* järjestäminä. Opaskoiria ohjaajineen oli eri puolilta Suomea. Vaikka kaikki ilmoittautuneet eivät voineetkaan saapua, järjestäjät olivat kuitenkin tyytyväisiä osanottajien määrään. Onhan selvää, että tällaiset kuntoisuskokeet ovat monessa mielessä niin ohjaajille kuin koirillekin erittäin hyödyllisiä, puhumattakaan siitä, että tällaiset yhteiset tilaisuudet ovat tärkeitä tutustumismielessäkin.

Osanottajat oli jaettu kahteen ryhmään, voittaja- ja avoimeen luokkaan, ja vaatimukset vaihtelivat tämän jaottelun mukaisesti. Kokeet tapahtuivat samanaikaisesti kentällä, keskikaupungin vilkkaasti liikennöidyllä reitillä ja Ruskeasuon metsämaastossa.

Keskikaupungilla polveileva reitti oli suunniteltu melkoisen vaikeaksi. Niinpä rakennustyömaiden katuliikenteelle aiheuttamat erikoisesteet asettivat koirille varsin hankaliakin pulmia, joista ne kuitenkin selvisivät suhteellisen hyvin.

Myös metsämaastoreitti oli asiantuntijoiden käsityksen mukaan onnistuneesti valittu. Metsäpolullaan tulee vastaan monenlaisia esteitä – kiviä, kantoja, vesilätäköitä, puiden oksia, jne. Monen maaseudulla asuvan ohjaajan jokapäiväinen työmatka käykin osaksi juuri tällaista maastoa myöten.

Kentällä suoritettavat tottelevuus-, ym. kokeet ovat ainakin maallikolle kiintoisaa katseltavaa. Koirat ohjaajineen esiintyvät ikään kuin näyttämöllä ja antavat taidoistaan ja tasostaan havainnollisen kuvan. Koiran on käskyjen mukaan istuttava, odotettava, mentävä maahan ja haettava etäämmällä olevia esineitä - yleensä ”äkseerattava” kuin konsanaan varusmiesalokkaiden. Vaikka niiden temput näyttävätkin sujuvan verraten vaivattomasti ja kurinalaisesti, tämä kaikki on kuitenkin pitkäaikaisen ja kärsivällisen koulutuksen tulosta. Koirat eivät ole suinkaan vailla yksilöllisiä ominaisuuksia, joten kouluttaja ei yleensä voi soveltaa kasvatuksessaan standar-

dimenetelmiä. Jokainen koira on tavallaan kuin löydettävä – opittava tuntemaan läpikotaisin. Opaskoiralta vaaditaan kuitenkin eräitä yleisiä ominaisuuksia, jotka vasta tekevät sen kelvolliseksi tehtäväänsä. Kuten eräs ohjaaja sanoo: ”Ihanteellisella opaskoiralla tulee olla hieman kova, mutta ehdottoman rauhallinen luonne. Se ei saa olla hiventäkään vihaisuuteen taipuvainen ja sillä pitää olla sellaisia ominaisuuksia, joita laumanjohtaja tarvitsee.”

Kun näissä kuntoisuskokeissa lasketaan pisteitä eräiden sellaistenkin koiran käyttäytymistä koskevien seikkojen perusteella, jotka maallikosta saatavat vaikuttaa huvittaville – vaikka ne ovatkin tärkeitä – mainittakoon nekin. Ensinnäkään/a: koira ei saa tuntea palvelusta suorittaessaan toisia koiria, eikä/b): tuntea myöskään ihmisiä, olkootpa sitten kuinka tuttuja hyvänsä. Tätä hyvää tarkoittavat koirien ystävät eivät useinkaan ymmärrä, vaan pyrkivät taputtelemaan ja hyväilemään vastaan tulevaa opaskoiraa. Onhan selvää, että opaskoiran on kokonaan keskityttävä tehtäväänsä – eihän raitiotievaunun kuljettajaakaan saa puhutella.

Kun palkintotuomarit eli ylituomari, toimitusjohtaja **Veikko Kettunen** ja ylitoimitsija **Eino Parkkali**, olivat avustajineen suorittaneet pistelaskut saavutetuista tuloksista, muodostui järjestys seuraavanlaiseksi:

VOITTAJALUOKKA:

1. **Spu Tiger, Y. Parikka**, Lahti, 95/188
2. **Ssn Astar, E. Vakkala**, Helsinki 88/375
3. **Spn Rosi, I. Kotilainen**, Helsinki, 87/250
4. **Spn Ula, A. Ågrén**, Helsinki, 86/625.

AVOIN LUOKKA:

1. **Spn Musette, S. Lukkari**, Helsinki, 87/375
2. **Bstn Lotta, R. Laaksonen**, Jämsä, 85/500.

Kuten jo alussa mainittiin, järjestäjät olivat tyytyväisiä osanottajien lukumäärään. Se osoitti noususuuntaa edellisiin vuosiin verraten. Mutta myös kuntoisuustasoon nähden pidettiin kokeita lupavina.

Palkintojen jaon jälkeen käydyssä keskustelussa kokeiden ylituomari, toimitusjohtaja Kettunen kertoi Sokean Oppaalle lähemmin Opaskoirayhdistyksen toiminnasta. Hän mainitsi mm. sen suurelle yleisölle varmaankin tuntemattoman, mutta samalla ilahduttavan asian, että Suomi on Pohjoismaissa edelläkävijä opaskoirakoulutuksen alalla. Vain Norjassa tiettävästi on vastaavanlainen toiminta alulla. Sikäläisen Oslossa sijaitsevan Opaskoirakoulun johtaja on käynyt maassamme ottamassa oppia, ja vastaisuudessa saataneen alulle lähempääkin yhteistoimintaa. Etenkin kokemusten vaihtaminen eri opaskoiraroduista on tärkeitä. Niinpä mm. *rottweiler*-rotu on parhaillaan kokeilun alaisena, vaikka toistaiseksi *saksanpaimenkoira* onkin suosituin.

Johtaja Kettunen totesi valittaen, ettei läheskään kaikilla sokeilla ole opaskoira. Tässä on lähinnä kysymys varoista tai oikeammin niiden puutteesta. Sillä vaikka varoja eri lähteistä saadaankin, tarve on yhä edelleen suurempi. Opaskoirayhdistyksen jatkuva, menestyksellinen toiminta riippuu olennaisesti jäsenten omatoimisuudesta, harrastuksesta ja innostuksesta. Ja toivoa sopii, että tässä mielessä mentäisiin ripeästi eteenpäin, mihin merkit viittaavatkin.

Opaskoira Tiger opastaa ohjaajansa Y. Parikan rakennustyömaan kujanteen ohi.

Kilpailun voittaja saksanpaimenkoira, käyttövalio Tiger ja Y. Parikka Lahdesta.

Voittajaluokan voittajan, lahtelaisen Y. Parikan koira, käyttövalio Tiger on, kuten kuvastakin näkyy, todella komea rotunsa valio. Parikka kertoi, että yhteistyö ohjaajan ja koiran välillä on kitkatonta ja luottamuksellista ja että vasta tällaisen suhteen vallitessa saavutetaan myös kilpailuissa parhaat mahdolliset tulokset. - Jämsäläinen R. Laaksonen oli mukana kokeissa ensi kertaa *Lottansa* kanssa, jonka rotu ilmaistaan lyhennyksellä bstn – bulmastif-narttu. Laaksonen tuntui olevan hyvin tyytyväinen koiraansa, joka ei kuulemma ”pure eikä potki”.

Nimim. L. P./kuvat: ATTILA (Sokean Opas 1963)

Ohjaaja A. Heino koettaa kepillään jalkakäytävän koroketta ja samalla Haka seuraa liikennettä, onko reitti vapaa.

Bulmastiffi Lotta isäntänsä R. Laaksosen kanssa.

Reitti oli vapaa ja Haka opastaa ohjaajansa yli kadun.

Opaskoira Ula väistää ja opastaa ohjaajansa Aimo Ågrénin maastossa olevan kaatuneen tukin ohi.

Sokean opas 1964

VÄLIVAIHE

Ihmisen yhteiskunnallisessa toiminnassa on nousu- ja laskukautensa. Näin myös opaskoiratoiminnassa. Ei ole ihmeellistä, että sekä julkinen kiinnostus että asianomaisten oma innostus hetkittäin näyttävät lamaautuvan – onneksi vain näyttävät. Opaskoirayhdistys on ylläpitänyt entiseen tapaan kilpailu-, koulutus-, keräys ja avustustoimintaansa. Mutta sekä kevät-, että syyskilpailut ovat poteneet osanottajien puutetta, ja myös aloite- ja kokousinto tuntuu hieman laimentuneen.

Ei liene aiheetonta ajatella, että tämä kaikki on suurelta osalta vain maan yleisen poliittisen välitilan heijastusta. Valtion talouspolitiikka on jo kauan ollut yleisen tyytymättömyyden aiheena. Ja kuten jopa valtakunnan johdon taholta on sanottu, ”sisäpolitiikka on rempallaan”. Kaikki odottavat mitä tuleman pitää. Odotetaan eduskunnan työn uusia tuloksia, uutta hallitusta, uusia vaaleja.

Se aktiivinen kantajoukko, joka lähinnä vastaa opaskoiratoiminnan käytännöllisestä hoidosta, ei sen sijaan ole lamaantunut eikä hämmennyksis-

sä. Koirakoulutustoiminta jatkuu entiseen tapaan. Opintoretket ulkomaille, uusien opaskoirarotujen etsintä ja kokeilu – ajattelemme tässä lähinnä labradorinnoutajaa – asiaankuuluvat toimet ministeriöissä ja virastoissa ovat tiiviisti ohjelmassa. Tärkeintä on ehkä opaskoira-asian jatkuva vireillä pito valtion elimissä. Hyvää tahtoa ei tietenkään virallisella taholla puutu, mutta yleisellä rahoituksella on tänä talouspoliittisen interregnumin aikana myös tällä loholla enemmän vaikeuksia kuin ennen.

Mutta koska opaskoiratoiminta kuuluu jokaisen valistuneen, nykyaikaisen yhteiskunnan välttämättömyyksiin, sen on jatkuttava. Ja tietysti se myös jatkuu. Toivoa sopii, että entisten toimenmiesten ja -naisten mieltä ei mikään masentaisi ja uusia toimenmiehiä ja -naisia nousisi näkösalle opaskoiran käyttäjien, sellaisia tarvitsevien ja asiaa ymmärtävien sivullisten piiristä.

Toimitus
(Sokean Opas 1964)

OMATOIMISUUS – YHTEISKUNNAN TUKI

Nykyaikaista valtiota on usein liioitellen sanottu ”huoltovaltioksi”. Samoin on tullut hieman vaateliaaseenkin käyttöön ”hyvinvointivaltion” nimitys. Ne, jotka tekevät tehtäviään sokeina, joko opaskoiran turvin tai ilman, eivät ole paljonkaan tällaisista sanonnoista kiinnostuneita. Heidän vaikeutensa ovat joka hetki kouraantuntuvia ja eräissä mielessä auttamattomia. Heidän kannaltaan on kysymys vain terveen sosiaalipolitiikan tukemasta aktiivisuudesta, taistelusta vajavaisten aistien vaikutusta vastaan.

Tässä mielessä toimitus on esittänyt sosiaaliministeriön ylitarkastajalle **Paavo Virtaselle** neljä kysymystä saadakseen tarkemman selon valtion ja opaskoiratoiminnan suhteesta. Seuraavassa kysymykset vastauksineen.

1. Mikä on nykyisin sokeain summittainen lukumäärä?

- Sokeita lasketaan maassamme olevan noin 4500.

2. Onko tietoa, kuinka moni sokea haluaisi opaskoiran ja mikä on sosiaaliministeriön osuus opaskoiran hankinnassa?

- Opaskoiria on nykyisin noin 150 sokealla. On todennäköistä, että paljon useammatkin sokeat haluaisivat itselleen opaskoiran, mutta esteet tämän toiveen toteuttamiselle ovat monissa tapauksissa ylivoimaiset. Ensinnäkin koulutetun opaskoiran hinta on varsin korkea, nimittäin lähes 1500 markkaa.

Myös koiran jatkuva ylläpito tulee kalliiksi. Edelleen asuntojen pieneneminen ja vapaiden ulkoilutamisalueiden loppuminen vaikeuttaa yhä enemmän kotieläinten pitämistä nimenomaan kaupunkiloissa. Seurauksena onkin, että opaskoira on yleensä vain niillä sokeilla, jotka sitä tarvitsevat nimenomaan ansiotyönsä takia.

Sosiaaliministeriön osuus opaskoiran hankkimisessa rajoittuu siihen, että ministeriö invalidihuoltolain nojalla osallistuu opaskoiran hankintakustan-

nuksiin. Itse koiran hankkimisen, sen kouluttamisen, yhteistyökoulutuksen, yms. asiat hoitaa Opaskoirayhdistys, jonka kanssa sosiaaliministeriö on jo vuosikaudet ollut läheisessä yhteistyössä.

3. Onko ministeriöllä mahdollisuuksia tuonnetun laajentaa toimintaansa opaskoiratyön hyväksi?

- Jo edellä sanotusta selviää, että sosiaaliministeriön osuus opaskoiratyössä on nimenomaan niiden sokeiden taloudellinen avustaminen, jotka työnsä takia tarvitsevat opaskoiran, mutta joilla ei ole omia varoja sen kustantamiseen. Olen varma siitä, että tämä toiminta vastaisuudessa tulee laajentumaan. Paitsi määrien korottamista, tulee kysymykseen opaskoiran kustantaminen myös sellaisille sokeille, jotka tarvitsevat opasta muista syistä kuin työnsä takia; samoin opaskoiran ylläpitokysymys ja sen avustaminen kaipaavat ratkaisua.

4. Liittykö sokean aktiivisuusaste, hänen sosiaalinen toimeliaisuusasteensa opaskoiran käyttöön?

- Sokeat ovat yleensä hyvin toimeliasta väkeä. Tätä osoittaa mm. se, että maamme sokeain järjestöjen jäsenmäärä on yhteenlaskettuna noin 2000, mikä vastaa lähes puolta sokeain kokonaislukumäärästä, lapset ja vanhukset mukaan laskien! Tämän yhteiskunnallisen toimeliaisuuden osoituksen arvoa ei vähennä se, että monet sokeat kuuluvat useampaan kuin yhteen sokeain järjestöön.

- Vaikka onkin luonnollisesti kovin hankalaa asiaa pätevästi osoittaa, luulisikin kuitenkin, että opaskoiraa käyttävät sokeat ovat keskimääräistä toimelempiä. Tämä käsitykseni pohjautuu toisaalta siihen, että opaskoiraa eivät yleensä edes hanki eivätkä sen kalleuden takia pystykään hankkimaan muut kuin toimivat henkilöt, ja toisaalta siihen, että opaskoiran omistaminen, sen ulkoiluttaminen ja kalliiksi käyvä ylläpito edellyttää omistajaltaan aktiivisuutta.

Toimitus (Sokean Opas 1964)

KAHDEKSAN PALVELUKOIRAA

Palveluskoiraroduiksi sanotaan rotuja, jotka erikoisen hyvin soveltuvat vartioimaan ja suojelemaan, jäljestämään, viemään viestejä ja opastamaan sokeita liikenteessä sekä muihin sellaisiin tehtäviin. Kaikki palveluskoirat ovat sitkeitä, elinvoimaisia ja vankkarakenteisia keskikokoisia koiria. Luonteeltaan ne ovat pelottomia ja itsevarmoja. Ne ovat tavallisesti hyvin toiminnanhaluisia ja niistä tulee erinomaisia apulaisia niille, jotka ymmärtävät ja osaavat oikein käyttää niiden monia hyviä ominaisuuksia, mutta omistajalla on oltava luja ja määrätietoinen käsi.

Kaikki palveluskoirat polveutuvat koirista, joita jo kauan sitten käytettiin paimenkoirina ja karjanajajina. Sokeiden opaskoirina on maassamme yleisemmin käytetty saksanpaimenkoiria ja rottweilereita. Nykyisin on alettu kouluttaa myös labradorinnoutajaa, jota Suomessa ei vielä varsinaisesti lasketa palveluskoiriin kuuluvaksi, mutta kuitenkin se on rauhallinen ja miellyttävänluonteensa sekä hyvän oppivaisuutensa ja tottelevaisuutensa ansiosta osoittautunut erinomaisesti opaskoiran tehtäviin soveltuvaksi.

SAKSANPAIMENKOIRA on kuiva, jäntevä, suorakaitteen muotoinen koira. Säkäkorkeus suhtautuu ruumiin pituuteen kuin 9-10 tai mahdollisesti jopa 8,5-10. Pää on kiilanmuotoinen, kallo lattea, otsapenger loiva ja kuono-osa voimakas. Korviaan koira pitää pystyssä. Runko on vahva ja jäntevä. Sekä etu- että takajalat ovat erittäin hyvin, mutta eivät liiaksi kulmautuneet. Turkissa on hienoa, pehmeää pohjavillaa ja

suoraa puolipitkää peitinkarvaa. Kaikki värit, lukuun ottamatta puhtaanvalkoista, ovat sallittuja, mutta kovin vaaleat koirat eivät ole toivottuja. Korkeus 55-65 cm.

BOKSERI on keskikokoinen, neliömäinen, voimakas, mutta jalo koira. Rodulle hyvin tunnusomainen on sen pää, kallo hieman kaareva, posket voimakkaat, hyvin jyrkkä otsapenger sekä hyvin lyhyt, syvä ja leveä kuono. Bokserilla pitää olla alapurenta, mutta ei liian suuri. Korvat ohuet, eteenpäin taipuneet ja tiiviisti pään myötäiset, elleivät ne ole typistetyt. Myös bokserin häntä typistetään. Karvapeite on lyhyttä, tiheää ja välkkyvää. Väritään bokseri on keltainen tai tiikerin juovikas. Valkoista väriä saa olla, mutta ei 1:3 enempää. Korkeus 53-63 cm.

SKOTLANNINPAIMENKOIRA on saksanpaimenkoiran englantilainen vastike. Se on keskikokoinen, keskivävy ja vahva, mutta samalla siro koira. Pää pitkä ja kiilanmuotoinen. Korvat ovat kärjistään eteenpäin taipuneet; pystyjä korvia ei sallita. Turkki on hyvin tuuhea, pohjavilla tiheää ja peitinkarva pitkää ja runsasta. Kaikki värit ovat sallittuja, mutta tavallisin on kuitenkin nk. soopeliväri ja siinä valkoisia merkkejä tai koira on kokonaan kolmivärinen. Rodusta on olemassa myös lyhytkarvainen muunnos, mutta se on hyvin harvinainen, eikä sitä esiinny Pohjoismaissa. Korkeus 51-61 cm. Skotlanninpaimenkoira on nykyisistä palveluskoirista kaikkein koristeellisin.

DOBERMANNI on keskikokoinen, neliömäinen, ryhdikäs ja jalo koira, jolla on pitkä, hienosti muotoutunut pää. Korvat ovat pienet ja ne typistetään, samoin typistetään häntä. Luuston pitää olla vahva, sillä dobermanni on ennen kaikkea käyttökoira. Väritys on musta ja siinä ruosteenruskeita merkkejä, maksaruskea ja siinä punaisenruskeita merkkejä tai sininen. Viimeksi mainittu väri on hyvin harvinainen. Karvapeite on lyhyttä, sileää ja kovaa. Korkeus 60-80 cm.

ROTTWEILINKOIRA on keskikokoinen ja palveluskoirista raskain. Se on hyvin voimakas ja rakenteeltaan suorakaiteen muotoinen. Pää on keskipituinen, kallo

leveä ja hieman kaareva, otsapenger selvästi näkyvä ja kuono syvä ja voimakas. Korvat kolmikulmaiset jo suhteellisen pienet. Häntä typistetään lyhyeksi. Karvapeite on lyhyttä ja kovaa. Väri on musta ja siinä ruosteenruskeita merkkejä. Korkeus 60-65 cm.

SUURSNAUTSERI on keskikokoinen, neliömäinen koira. Pää pitkä, voimakas, kallo lattea, otsapenger vaikuttaa pensasmaisten kulmakarvojen takia jyrkemmältä kuin se on. Korvat V:n muotoiset ja koira pitää niitä tiiviisti pään myötäisenä, elleivät ne ole typistetyt. Häntä typistetään. Turkissa on pehmeää pohjavillaa ja kovaa, karkeaa peitinkarvaa. Väri on musta tai "pippuri ja suola". Korkeus n. 65 cm.

AIREDALENTERRIERI on läpikotaisin terrierimäinen koira. Pää on pitkä, kallo lattea, otsapenger vähäinen ja kuono-osa hyvin pitkä. Korvat V:n muotoiset ja niiden kärjet eteenpäin taipuneet. Häntä on terrie-

rimäisesti pystyasennossa. Turkkiin kuuluu pehmeätä pohjavillaa ja kovaa, karkeaa peitinharvaa. Väriltään se on ruosteenruskea ja sillä on musta tai harmaanhallava satula sekä vastaavanlaiset merkit lavoissa ja reisissä. Korkeus n. 60 cm.

LABRADORINNOUTAJA on huomiota herättävän voimakas ja vahvarakenteinen, mutta samalla hyväliikkeinen koira. Pää on kuiva ja suhteellisen leveä, kuono voimakas, leuat pitkät ja voimakkaat. Silmien ilme on älykäs ja hyväntahtoinen. Korvat ovat melko pienet ja koira pitää niitä tiiviisti pään myötäisinä. Häntä on keskipituinen, tyvestä hyvin vahva suipentuen kärkeä kohti, sen karvapeite on lyhyttä, paksua ja tiheää tehden hännästä täysin pyöreän – se on rodun yksi tuntomerkki. Karvapeite on karkeaa ja kovaa sekä hyvin tiheää. Väri on yksivärisen musta tai keltainen, valkoisia merkkejä ei saa esiintyä, pientä valkoista rintatäplää lukuunottamatta. Uroksen korkeus on n. 56 cm, nartun hieman pienempi.

Kuvassa sotasokea **Oiva Koskinen**, jota labradorinoutaja Vekku opastaa Sotainvalidien Veljesliiton opaskoirakoulun koiraklinikan käytävällä.

Toimitus(Sokean Opas 1964)

VAIVALOINEN OPINTIE

Haapaveden yhteiskoulussa kirjoitti viime keväänä ylioppilaaksi sokea nuorukainen **Eero Vartio**. Erään aikakauslehden haastattelija oli kysynyt hänen tulevaisuuden suunnitelmiaan, jolloin nuori ylioppilaskokelas oli vastannut: - Hierojaksi kai tässä on ruvettava. Eiväthän meikäläiset miksikään muuksi kelpaa. Tai olenhan minä ajatellut jatkaa kielten lukua. Ehkä jonkinlainen tulkin työ tulisi kysymykseen.

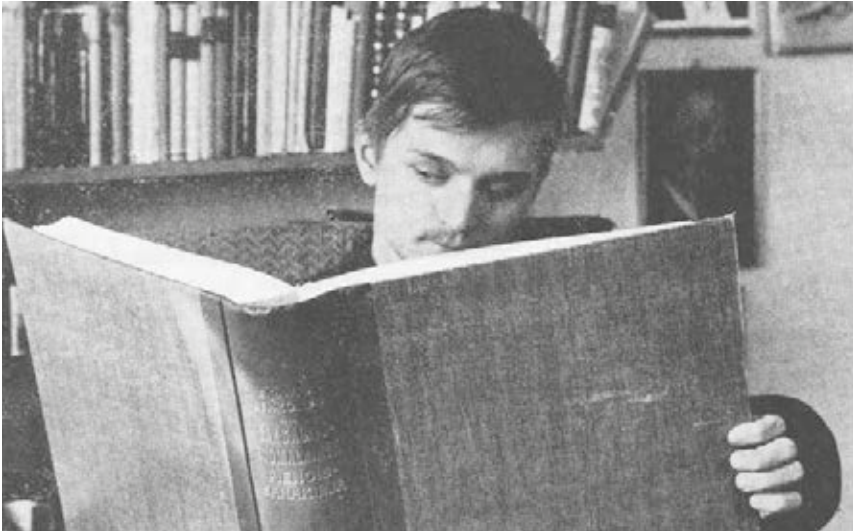
Eero Vartion lausunto oli asiaa, joka vähitellen on nousemassa yhä ajankohtaisemmaksi ja hankalamaksi ongelmaksi. Maassamme on jo kymmenkunta henkilöä, jotka sokeina ovat suorittaneet ylioppilastutkinnon, ja parhaillaan on eri oppikouluissa toistakymmentä sokeaa pyrkimässä samaan päämäärään. Tai pikemminkin välitavoitteeseen, todellinen määränpää on useimpien kohdalla vielä pitimmällä. Mutta kaiken ponnistelun loppupäässä vaanii huolekas epävarmuus: onko minulla mahdollisuuksia sijoittua yhteiskuntaelämään koulutus-

tani vastaavaan tehtävään? Joudunko työpaikkaa etsiessäni kerran toisensa jälkeen enemmän tai vähemmän peitellysti, kuulemaan saman vanhan virren. - Kyllähän teidät muuten, mutta emme me kuitenkaan voi ottaa sokeaa.

Raimo Tanskanen, *Helsingin Yliopiston matemaattisluonnontieteellisen tiedekunnan ja Sibelius-Akatemian opiskelija*, ilmaisi hartaimman toivomuksensa näin: - Ennakkoluulot olisi saatava väistymään niin, että sokea ihminen voisi henkiseläkin alalla saada sellaista työtä, jota hänen koulutuksensa edellyttää ja jonka suorittamiseen hän varmasti pystyy.

Maamme ensimmäinen sokea ylioppilas sai valkokkinsa vasta runsaat kaksi vuosikymmentä sitten, vuonna 1942. Hän oli **Eila Jyrkämä** Rovaniemeltä.

Seuraavina suorittivat ylioppilastutkinnon helsinkiläiset veljekset **Kaj** ja **Nils Pomoell**, jotka kirjoittivat *Kulosaaren Yhteiskoulussa*. **Riitta Tolvanen** kirjoitti ylioppilaaksi *Kuopiossa* ja **Ari Suutarla**, joka parhaillaan on valmistumassa papiksi *Helsingin Yliopiston teologisesta tiedekunnasta*, Hämeenkyrössä.

Kevään 1964 sokea ylioppilas Eero Vartio Haapavedeltä. Näin tosiaankin voi sanoa, sillä nykyisin tuntuu muodostuneen milteipä säännöksi, että maassamme on vuosittain ainakin yksi sokea kirjoittamassa ylioppilaaksi. Eero Vartio lukee maassamme pistekirjoituksella painettua saksalais-suomalaista pienoissanakirjaa. Ääntämisen ja kirjoitustavan erilaisuuden vuoksi kielten opiskelussa käytetään rinnakkain ääni- ja pistekirjaa.

Kolmikko **Arvo Karvinen**, **Aatu Moilanen** ja Raimo Tanskanen ponnistelivat yhteisvoimin eteenpäin opintiellä erinomaisella menestyksellä. He kävivät ansiotyön ohessa iltakoulua, *Helsingin Yksityislyseota*, ja ryhmätyöskentelyn tehokkuus tuli näkyviin mm. siinä, että he suorittivat VII ja VIII luokan yhdessä ainoassa lukuvuodessa. He kaikki jatkavat lukujaan. Aatu Moilanen toimii nykyisin opiskelunsa ohessa *Suomen Kirkon Seurakuntatyön Keskusliiton* sokeain huoltajana.

Lahtelainen **Martti Seppälä** lukee parhaillaan lääketiedettä ja raumalainen **Heikki Salminen** opiskelee *Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa*. Siinäpä sokeina ylioppilastutkinnon suorittaneet suomalaiset sitten olivatkin – tasan kymmenen. Heille jokaiselle tekisi mieli ehdottaa vaikka miten korkeaa kuntoisuusmitalia, sillä ei ole suinkaan helppoa ponnistella opintiellä sokeana näkevien joukossa, selviytyä

*Aatu Moilanen ja Raimo Tanskanen saivat ryhmätyöskentelystä erinomaisen kokemuksen suorittaessaan kolmeen pekkaan Arvo Karvisen kanssa lukio-
luokat iltakoulussa. Heidän tärkein toivomuksensa koskee sitä, että sokeiden olisi saatava yhteiskunnassa pätevyyttään ja koulutustaan vastaavia työpaikkoja.*

samoista oppiennätyksistä kuin hekin, mutta kaivaa se oppi esiin tavattoman hankalan työn takaa.

- Sokeiden opiskeluhalu on viime vuosina tavattomasti lisääntynyt, toteaa *Sokeain Keskusliiton* sihteeri **Kaarlo Virkki**. - Jokaisella ihmisellä, kenellä vain on edellytykset, on luonnollinen tarve hankkia itselleen niin perusteellinen opillinen koulutus kuin hänen on mahdollista saada. Kenties voidaan sanoa, että sokeilla tämä tarve on vielä tavallista voimakkaampi, koska näkökyvyn puuttuminen melkoisesti

eliminoi sellaisia tekijöitä, jotka ovat omiaan hajotamaan harrastusten alaa. Opiskelunostuksen voimakas lisääntyminen on myöskin suorassa syy-yhteydessä parantuneiden olosuhteiden kanssa. Nykyisin ei sokean opiskelu enää kohtaa niin korkeita esteitä kuin vielä pari vuosikymmentä sitten.

Mutta vaivalloista se on vieläkin. Lienee paikallaan todeta, että maassamme toimii kaksi sokeainkoulua, Helsingin ja Kuopion. Parhaillaan on kuitenkin vireillä suunnitelma molempien koulujen yhdistämisestä ja uuden sokeainkoulun perustamisesta Jyväskylään. Kouluissa on yhteensä noin 150 oppilasta ja molempien rakennukset ovat niin vanhoja, että opetuksen uudelleen järjestämisestä joka tapauksessa on tehtävä ratkaisu aivan lähivuosina.

Sokeainkouluissa annetaan vain oppivelvollisuuslain edellyttämä kansakouluopetus. Mitä siihen halutaan lisää, se kaikki on hankittava omatoimisesti. Tähän saakka sokeat ovat joutuneet käymään oppikoulunsa eräänlaisina yksinäisinä susina, siis tavallisten näkevien oppilaiden joukossa. Eikö olisi pyrittävä siihen, että eräiden ulkomaiden tapaan muodostettaisiin sokeita oppilaita varten kokonaan oma koulunsa? Tai ainakin oma luokka, eräänlainen ”sokeiden koulu näkevien koulun sisällä”, jos sokeita oppikoululaisia toistaiseksi on maassamme siksi vähän, ettei heitä varten voida eikä ole tarkoituksenmukaistakaan perustaa tyystin erillistä laitosta?

On selvää, että jos sokeat voisivat yhdessä käydä oppikoulua, heidän opiskelunsa olisi helpompaa ja ennen kaikkea paljon halvempaa. Asia ei kuitenkaan ole näin yksiselitteinen.

- Sokeat opiskelijat eivät voi valmistautua mitään vajaakykyisten maailmaa varten, toteaa sihteeri Virkki. - Tiivis kosketus näkevien maailmaan, jossa he valmistuttuaan joka tapauksessa joutuvat toimimaan, on jo opiskeluaikana heille ensiarvoisen tärkeää. Heidän täytyy niin sanoaksemme kilpailuolosuhteissa tottua – työskentelemään ja menestymään –siinä maailmassa, jossa he näkökykyä vailta joutuvat elämäntyönsä suorittamaan.

Eräs suunnitelma on paljon askarruttanut sokeain opiskelijain parissa työskentelevien mieltä, ja se myös tuntuu nykyisissä olosuhteissa erittäin käyttökelpoiselta. Eikö voitaisi ajatella, että nykyisten sokeainkoulujen lahjakkaat oppilaat normaaliin oppikouluikänsä ehdittyään normaaliin tapaan pyrkisivät ja pääsisivät oppilaitse sokeainkoulua lähellä sijaitsevaan oppikouluun ja että he oppikoulua käydessään voisivat pitää sokeainkoulua tukikoh-tanaan? Sokeainkouluthan toimivat sisäoppilaitok-

sina. Kuopion sokeainkoulussa tätä on jo kokeiltu hyvällä menestyksellä; esimerkiksi Riitta Tolvanen asui oppikouluaikana sen suojissa.

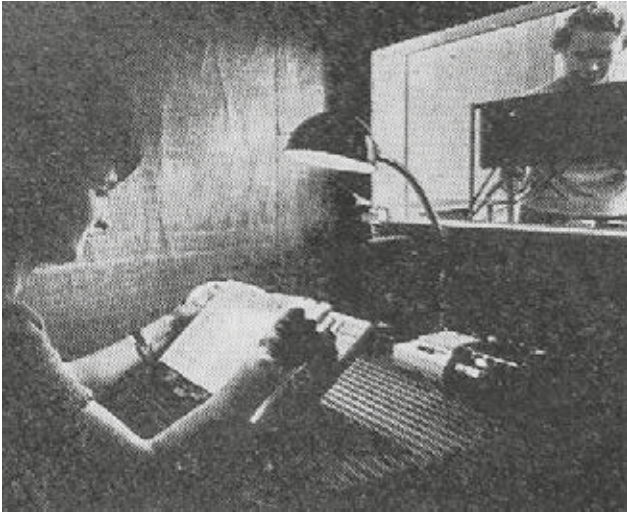
Tällaisen tukikohtajärjestelmän avulla saavutettaisiin ryhmätyöskentelyn eittämättömät edut. Sokeat oppikoululaiset voisivat tukikohtakoulussaan suorittaa sellaiset aineet – esimerkiksi urheilun –, joissa heidän osallistumisensa näkevien koulunkäyntiin ei ole mahdollista. Järjestelmän toteuttaminen vaatisi asetuksen muutoksen, sillä nykyisellään sokeainkoulut ovat velvollisia pitämään oppilaan suojissaan vain siihen saakka, että oppivelvollisuuslain määräykset on täytetty.

Ja aina tulee ilmeisesti esiintymään yksinäisiä suusia, siis sokeita opiskelijoita, jotka yksinään näkevien keskellä sisukkaasti ponnistelevat eteenpäin opintieillä. On näet otettava huomioon, että useimmat sellaisista ihmisistä, jotka vasta aikuisina menettävät näkönsä, sokeiksi tultuaan tarvitsevat uuden ammatin. Tässä elämänsä taitekohdassa monen on pakko ryhtyä vielä aikuisena jatkamaan opintoja, joiden jatkamiseen hänellä ei näkevänä ollut tilaisuutta tai tarvetta.

Edellä on todettu, että sokean opintie edelleenkin on ylen vaivalloinen, mutta ei kuitenkaan niin ylitse-pääsemättömän vaikea kuin vain muutamia vuosikymmeniä sitten.

Ratkaiseva parannus tilanteeseen on saatu sokeain äänikirjaston perustamisesta. Viime vuonna päättyneen valtakunnallisen sokeain äänikirjakeräyksen tuottamalla varoilla voitiin pääkaupunkiin Sokeain Keskusliiton toimitilojen yhteyteen perustaa ajanmukainen äänikirjastudio, joka vuoden 1963 syksystä lähtien on toiminut täydellä teholla. Täystyöllisyys tässä suhteessa merkitsee sitä, että kolme lukijaa melkeinpä päivät pääksytysten lukevat ääninauhalle kirjoja sokeita varten. Viime vuoden huh-tikuussa voimaan tulleen uuden kirjastolain mukaan äänikirjojen hankkimista sokeiden käyttöön nykyisin tuetaan valtion varoilla. Äänikirjastudiossa on myös automaattiset kopiointilaitteet, joiden avulla kaikesta ääninauhalle luetusta tekstistä milteipä kädenkäänteessä saadaan seitsemän kopiota.

Aikaisemmin oli äänikirjojen lukeminen täysin vapaaehtoista hyväntekeväisyystyötä, johon mm. monet tunnetut lausuntataiteilijat ja näyttelijät kiitetävällä uhrimielellä osallistuivat. Nykyisin voidaan lukijoillekin maksaa kohtuullista palkkaa. Äänikirjastudion kirjoissa on yli 40 lukijaa – halukkaita tähän työhön oli satoja –, joten työn täysi tehokkuus on nyt taattu, minkä lisäksi on mahdollisuus valita

*Äänikirjaa luetaan yhdessä kolmesta sokeain äänikirjastudion eristetyistä lukukammioista. Taustalla studion hoitaja rouva **Inkeri Hansen** tarkkailemassa, että nauhalle tulee kelvollista jälkeä.*

luentatehtäviin mahdollisimman sopivat lukijat.

Äänikirjan lukeminen onkin varsin vaativa työ. Sokeain kirjastosta kysytään tietysti eniten kaunokirjallisuutta, mutta melkoinen ja yhä lisääntyvä kysyntä on myös ammatti- ja oppikirjoilla. Kaikki normaalissa oppikoulussa tarvittavat kirjat on nykyisin luettu äänikirjoiksi ja niitä saa lainata sokeain kirjastosta eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta.

Tärkeimmän poikkeuksen muodostavat matemaattisten aineiden oppikirjat. Läheskään kaikkia matematiikan, kemian ja fysiikan koetehtäviä ei tietenkään pystytä selvittämään äänikirjan avulla. Äänikirjaa ja pistekirjaa on käytettävä toistensa rinnalla, ja koko järjestelmä on parhaillaan kiteytymisvaiheessa, sillä matemaattisten merkintöjen yhdenmukaisessa pistekirjoituksessa ei vielä ole päästy yleispeitevään käytäntöön. Sokeain kirjasto neuvottelisi näistä ongelmista kernaasti sellaisten matematiikan asiantuntijoiden kanssa, jotka ovat kiinnostuneita sokeain opiskelijain auttamisesta.

Pistekirjoitusta tarvitaan jatkuvasti myös kielten opiskelussa. Monissa kielissä oikeinkirjoitus eroaa siinä määrin ääntämisestä, että kielen opiskelijan on käytettävä ääni- ja pistekirjaa toistensa rinnalla.

Sokea opiskelija ei siis enää nykypäivänä ole yhtä ehdottomassa riippuvuussuhteessa esilukijasta kuin vielä yhtä sukupolvea aikaisemmin. Mutta vieläkin hän tietysti tarvitsee paljon omaisten, ystävien ja näkevien toverien tukea ponnistellessaan eteenpäin. Sokean opiskelijan tarvitsema välineistö tulee paljon kalliimmaksi kuin näkevän. Monet oppikir-

jat tosin saa jo lainaksi äänikirjoina, mutta esimerkiksi oma magnetofoni on välttämätön. Kaksi apujärjestöä, *Sokeain Henkinen Ääninauhayhdistys ry*, sekä *Sokeain Kirja- ja Ääninauhayhdistys ry*, tekevät – osittain edelleenkin kansalaisten vapaaehtoisen uhrimielen turvin – suuriarvoista työtä heidän hyväkseen. Niinpä puolet sokeain opiskelijain tarvitsemien apuvälineiden hinnasta sekä lukukausimaksuista suoritetaan ensiksi mainitun yhdistyksen toimesta. Samoin pyritään kaikin tavoin helpottamaan pistekirjojen ja muiden opintovälineiden tuotantoa ja hankintaa.

Tehdessään jokapäiväistä työtään seurakuntaelämän palveluksessa sokea ylioppilas Aatu Moilanen joutuu matkustamaan eri puolilla maatamme. Hän on näkökyvyn puuttumisesta huolimatta tullut hyvin toimeen. Hänen opiskelutoverinsa Raimo Tanskanen kertoi ajatelleensa itselleen jotakin työtä aikuiskasvatuksen alalta sitten kun saa opintonsa päätökseen. Mahdollisesti myös opettajan virka tulisi kysymykseen. Italiassa kuulemma on näkevien kouluissa kolmisen sataa sokeaa opettajaa. Sokea opettaja tietysti tarvitsee tuekseen näkevän henkilön tarkastamaan oppilaiden koetehtäviä.

Aatu Moilasen ja Raimo Tanskanen yhteinen toivomus yhteiskunnalle on seuraava: - Olisi jo aika päästä irti holhoavasta asenteesta sokeita kohtaan. Olisi jo vapauduttava ennakkoluuloista ja annettava sokeille mahdollisuus työskennellä sellaisissa tehtävissä, joita heidän koulutuksensa ja pätevyytensä edellyttää.

Maassamme on useitakin sokeita henkilöitä, jotka ovat suorittaneet akateemisen loppitutkinnon. Eräät heistä ovat suorittaneet opiskelunsa loppuvaiheen näkönsä menettäneinä. Monet heistä ovat käytännössä osoittaneet, että pätevä henkilö sokeudestaan huolimatta pystyy erittäin täyspainoisein, työsuorituksiin.

Nyt ollaan tavallaan uuden kehitysvaiheen kynnyksellä. Ensimmäiset sokeat henkilöt, jotka ovat taivaltaneet koko pitkän opintien kansakoulusta lähtien ilman näkökykyä, saavat pian akateemisen loppitutkintonsa suoritetuksi. He ja heidän esimerkkinsä seuraajat ovat urhealla ponnistelullaan osoittaneet, että he ovat kelvolliset täyttämään vaativat ja vastuulliset paikat yhteiskunnassamme.

AAKE JERMO
(Sokean Opas 1964)

Sokean opas 1965

KASVUHAKUINEN YHTEISTOIMINTA

Opaskoirayhdistys on alusta alkaen ollut – tai ainakin pyrkinyt olemaan – aktiivinen, toimelias organisaatio. Tiedämme, että vapaaehtoinen järjestötyö on nykyään yhdistysten luvatussa maassa Suomessa monella tavalla lamaantumassa - mitään ei tehdä ilman korvausta. Tämä ei ole koskaan ollut eikä ole ongelma Opaskoirayhdistyksen piirissä. Vapaaehtoisin voimin, pelkän lämpimän innostuksen turvin on kerätty varoja, tuettu tätä keräystä, hankittu opaskoiria, järjestetty niiden koulutus ja luovutus, huolehdittu koulutustason säilymisestä ja niin edelleen. Sotasokeat ovat saaneet opaskoiransa valtiolta ja ne on koulutettu valtionavun turvin *Sotainvalidien Veljesliiton opaskoirakoulussa* Pitäjänmäellä. Joitakin vuosia sitten tähän koulutustoimintaan saatiin kytkeä myös siviilisokeiden opaskoirakoulutus. Ja kuten aina, yhteistyö on voimaa. Kun tarjolla on suurempi koiravalikoima ja käytettävissä runsaammin vapaaehtoista, asiantuntevaa toimitsijavoimaa, tulokset ovat mahdollisimman hyvät.

Yhtä tärkeä on kuitenkin Opaskoirayhdistyksen toiminnan toinen, sosiaalistiedotuksellinen puoli. Meidän on herätettävä sekä yleistä kiinnostusta sokeain opaskoiratoimintaa kohtaan, että pyrittävä entistä näkyvämpään asemaan yhteiskunnassa. Ei riitä, että ohikulkija vain myötätuntoisesti huokaise nähdessään sokean ja häntä opastavan koiran. Hänen kuuluisi myös tietää jotain näkemästään.

Meidän omalta kannaltamme on syytä tyydytyksellä todeta, että opaskoira monella tavalla lisää meidän omaa itseluottamustamme ja ravitsee normaalia yhteiskunnallisen pätemisen tarveamme. Kun sokealla on tämä maailman luotettavin ystävä ja toveri, hän voi liikkua suunnilleen missä haluaa ja koska haluaa riippumatta siitä, onko hänellä aina käsillä omaisia tai ystäviä. Hän selviytyy koiransa avulla työmatkoista, ostoksista ja sunnuntairetkistä. Hän voi koiran avustamana markkinoida itse

tuotteitaan, mikäli se on tarpeen, hän selviytyy koiran avulla yksinään junaan, laivaan, miksi ei lentokoneeseenkin. Tämä tietysti vaikuttaa koko hänen elämänasenteeseensa sitä aktivoiden ja rohkaisten.

Tiedotustoiminnan – esimerkiksi *Sokean Oppaan* – tarkoituksena on taasen herättää lukijoissa ja sitä kautta heidän tuttavissaan asiallista kiinnostusta sekä älyllistä uteliaisuutta sokeain asemaa ja opaskoiratoimintaa kohtaan. Tuloksia on jo nähtävissä, niinpä eräät virastot ja liikelaitokset keräävät aivan järjestelmällisesti varoja Opaskoirayhdistykselle ja ovat täten tehneet mahdolliseksi monen opaskoiran hankinnan. Niin ikään monet näkevien järjestöt ja yhdistykset ovat edustajiensa välityksellä mukana itsessään Opaskoirayhdistyksen arkityössä tai tukevat sitä harrastuksen, tiedotuksen, suhdetoiminnan, ym. muodossa. Esimerkiksi koiran lahjoittajat ottavat myös koiran saajan usein eräänlaiseksi henkilökohtaiseksi ”kummilapsekseen”.

Hyvin tärkeää osaa sokeiden toiminnallistamisessa esittävät myös opaskoirakilpailut. Niitä pidetään paljon, mutta ne ovat jatkuvasti suosiossa myös sanomalehdistössä. Opaskoirayhdistys järjestää itse pääkaupungissa kahdet suuret kilpailut vuodessa ja tukee auliisti kaikkia muualla maassa järjestettäviä kilpailuja. Ihmisen luontoon kuuluu, että yhteiskunta aina on muodossa tai toisessa kilpailuyhteiskunta. Mutta se on varsinkin nykyisin myös koulutusyhteiskunta. Opaskoiran käyttäjien tervettä kilpailuhenkeä pidetään yllä mm. juuri säännöllisillä opaskoirakilpailuilla. Näin herännyt aktiivinen vire suuntautuu sitten muuhun toimeliaisuuteen.

Me tosin elämme koneiden aikaa. Liikennevälineet kehittyvät kehittymistään, Suomenkin väestö muuttaa asutuskeskuksiin. Moni ehkä ajattelee, että näissä oloissa opaskoiran käyttöarvo ja -mahdollisuudet vähenevät. Mutta ihmisen – tai sanoisiko elämän – perusvaatimukseen kuuluu liikunta. Siihen tarkoitukseen sokealla ei ole koiraa soveliaampaa välikappaleita. Syytä opaskoirien kysyntä on tasainen ja

jatkuva. Ja koneistumisen toinen, haitallinen puoli on todettavissa joka päivä – tarkoitan liikennetapaturmia. Kärjistäen voisi sanoa niinkin, että suurkaupungissa opaskoiran kanssa liikkuva sokea on paremmin turvattu liikennetapaturmia vastaan kuin hänen hätiköivä, näkevä ihmisveljensä.

Sokeat ovat viime vuosina raivanneet tietä itselleen monella sellaisella alalla, jota ennen ei olisi saattanut ajatellakaan. Nykyisten opiskeluvälineiden avulla sokeat saattavat opiskella yhdessä näkevien kanssa koulussa, kirjoittautua yliopistoon ja suorittaa akateemisia tutkintoja. Heidän kykyrakenteen-

sa uusia mahdollisuuksia tutkitaan myös tieteellisesti - eikä suinkaan tuloksettomasti. Yhä useampi sokea voi tuntea olevansa yhteiskunnan täysivaltainen, normaali kansalainen. Yhä useammat sokeisiin kohdistuvat ennakkoluulot alkavat myös näkeviltä haihtua. Mutta sanottakoon suoraan: ensimmäiseksi nämä ennakkoluulot ovat murtuneet niiltä, jotka itse ovat koirien ystäviä ja omistajia tai koira-asian harrastajia. Sokean yhteiskunnallinen kohoaminen tapahtuu edelleenkin parhaiten juuri koiran opastamasta tietä.

Nimim. V. R. (Sokean Opas 1965)

ARI SUUTARLA – NUORISOPAPPI

Vuoden 1964 joulupäivänä täytti teologian kandidaatti **Ari Suutarla** 22 vuotta. Merkkipäivällä oli hänelle aivan erityinen merkitys – hän oli saavuttanut lain määräämän iän papiksi vihkimistä varten. Saman vuoden viimeistä edellisenä päivänä hänet yhdessä kolmen opiskelutoverinsa kanssa vihittiin kansallispyhätössämme *Turun Tuomiokirkossa* papiksi.

Ari Suutarla oli saavuttanut ylimmän päämääränsä varsin nuorena ja nopeasti. 220 ylioppilasta aloitti teologiset opintonsa samana syksynä hänen kanssaan, vain yhdeksän oli ehtinyt valmiiksi samaan aikaan kuin hän.

Aikamoisia ennätyksiä, jotka todistavat, että nuori pappi on ahkera ja etevä.

Aikamoisia ennätyksiä, on meidän ihailten tunnustettava tietäessämme, että Ari Suutarla on sokea.

”Veti vintin pimeäksi”

Ari Suutarla menetti näkönsä kymmenvuotiaana, jolloin hän oli *Hämeenkyrön Yhteiskoulun* toisen luokan oppilas. Varhaiskypsää poikaa oli lapsesta lähtien vaivannut lievä silmänsairaus. Hänen kohtalokseen muodostui se, että eräs silmälääkäri ryhtyi kokeilemaan hänen vaivaansa uutta amerikkalaista lääkettä, josta ei ollut vielä riittävästi kokemuksia. Alkuperäinen vaiva tosin paranikin, mutta tilalle tuli uusi ja paljon vaikeampi – parissa päivässä ”veti

vintin pimeäksi”, niin kuin Ari Suutarla nuorekkaan rennolla tavallaan tapahtuneen ilmaisee.

Hänestä tuli melkein täydellisesti sokea. Vain 15 prosenttia näkökyvystä jäi jäljelle. Sen on täytynyt olla hirvittävä isku elämänjanoiselle pojalle, joka jo oli ehtinyt monin tavoin osoittaa lahjakkuutensa. Ari ei kuitenkaan lannistunut, vaan päätti omaa kohtaloaan surkeilematta jatkaa ponnistelujaan opintiellä. Tässä vaiheessa isä, *Hämeenkyrön Osuuskassan* toimitusjohtaja, tuli poikansa avuksi suurenmoisella tavalla. Isä luki pojan läksyt, myöhemmässä vaiheessa voitiin apuneuvoina yhä lisääntyvässä määrin käyttää magnetofonia ja kirjoituskonetta. Ensimmäinen tavoite saavutettiin loistavalla tavalla - 17-vuotiaana sokea Ari Suutarla läpäisi ylioppilaskirjoitukset erinomaisilla arvosanoilla.

Vaikeaa aikaa se tietysti oli meille molemmille, nuori pastori jälkeinpäin muistelee, - Isä kyllä luki itsensä minua auttaessaan toiseen kertaan ylioppilaaksi.

Ylioppilaaksi päästyään Ari Suutarla pyrki ja hyväksyttiin *Helsingin Yliopistoon* opiskelemaan kieliä. Hän oli tosin tullut uskoon jo rippikouluajanaan, mutta hänen uskonsa ei vielä ollut kypsytynyt. Hän osallistui seurakuntanuorten touhuihin, oli mukana teinien kristillisissä riennoissa, mutta toisaalta hän osallistui myös ikäistensä nuorten maallisiin harrastuksiin, kävi tanssimassa ja kuului koulunsa viihdeorkesteriin. Kriisi ja lopullinen ratkaisu tapahtuivat ensimmäisenä opiskeluvuotena. Ari Suutarla päätti sittenkin ryhtyä teologiksi, johon eräs toveri oli innokkaasti häntä kehottanut. Mutta sitä ennen oli tilit tehtävä selviksi nuoruuden suruttoman elämän kanssa – synneistä tässä yhteydessä tuskin on syytä sen painokkaammin mainita – oli pyydettyvä anteeksi kaikki pienetkin virheet ja hätävalheet, jopa kouluajaiset luntaamisetkin. Kun se oli tehty, oli mieli riemukkaan kirkas ja puhdas.

Alkoi hellittämättömän opiskelun kausi, neljä vuotta. Toverit auttoivat siinä, missä sokea nuorukainen ei omin avuin pärjännyt. Eikä sitä apua tarvittu niinkään vähän, sillä yksistään kurssikirjoja oli luettava magnetofoninauhoille tuhansia tunteja. Asuin- ja opiskelutoveri **Heikki Vanha-Rauvola**, joka vihittiin papiksi yhdessä Ari Suutarlan kanssa, teki toverinsa auttamisessa todellisen jättiläistyön. Ja mikä ihmeellisintä, pojat saavuttivat erinomaisia opintotuloksia siitä huolimatta, että heidän boksin *Domuksessa (huone C 206)* tunnettiin ”Domuksen kilpailevan kahvilan” nimellä, koska talon asukkaat pitivät tapanaan spontaanisti kokoontua sinne

keskustelemaan ja väittelemään mitä moninaisimmista asioista. Nuoret teologit eivät siis suinkaan olleet mitään ”pinkoja”, he olivat ennen muuta lahjakkaita.

Totuuden nimessä on kerrottava, ettei auttaminen jäänyt pelkästään yksipuoliseksi. Sokeudesta huolimatta Ari Suutarlakin kykeni tehokkaasti auttamaan tovereitaan. Oman laudaturtyönsä lisäksi, jota tehdessään hänellä oli samanaikaisesti käytössä kirjoituskone ja kolme magnetofonia, hän kirjoitti puhtaaksi suuren määrän opiskelutoveriensa kirjallisia töitä.

Nyt Ari Suutarla on valmis pappi. Viime vuoden kesästä lähtien hän on toiminut ensimmäisessä papinvirassaan Tampereen *Harjun seurakunnan* nuorisopastorina. Hän asuu Epilän seurakuntatalossa ja on ylpeä autostaan, jonka erinomaisia ominaisuuksia hän ei väsy kehumaan. Varmasti hän on ylpeä ja onnellinen myös omistamastaan autonkuljettajasta, joka ei olekaan kukaan muu kuin nuori rouva **Leena Suutarla**, ikioma aviovaimo, teologian opiskelijoita hänkin.

Ari Suutarla on lyhyesti sanottuna aivan tavallisen tuntuinen älykäs nykyaikainen nuori mies, pitkähuiskea hujoppi, avoimen välitön ja hieman rentokin puheissaan, sangen epäpapillinen, jos asiaa katsellaan vanhanaikaisesta näkökulmasta. Ei hänellä ole sitä nuottia, jota pappien suusta on totuttu kuulemaan, ei hän selitä Sanaa sillä tavalla kuin useimmat muut papit sitä selittävät.

Tuskin hänen kuulijakuntansa sellaista sananselitystä ymmärtäisikään – siitä nyt puhumattakaan, että se pystyisi heihin jotenkin vaikuttamaan. Ari Suutarlan seurakunnan muodostavat *Pispalan pimut ja jannut*. He vaikuttavat nykyajan kovanaamoilta ja sitä useimmat heistä varmaan ovat olleetkin, mutta seurattessani heidän nuorisoiltaan *Epilän seurakuntasalissa*, saatoin ihmeekseni huomata, että monet heistä rehdisti ja avoimesti uskaltautuivat toverijoukon eteen tunnustamaan aikaisemmat rikkeensä ja nykyisen uskonsa.

Nämä pimut ja jannut ymmärtävät sitä kieltä, jota Ari Suutarla heille puhuu. He eivät suhtaudu pappiinsa nöyrän aristellen, mutta kuitenkin ehdottoman luottamuksellisesti ja arvonannolla. Nuorten illan ohjelmassa oli tavanomaisten puheiden ja laulun lisäksi railakas omenansyöntikilpailu, jossa nuorisopapit – pastori **Pekka Ritala** Ari Suutarlan työtoverina – arvovaltansa menetystä pelkäämättä uskaltautuivat näyttämään esimerkkiä. Riemu oli kylläkin korkealla kilpailun aikana, mutta eivät nuo-

ret nauraneet papeille, eivätkä näiden ”alentumiselle”. He vain nauroivat elämänilosta, viihtyvyydestä.

Sinä iltana oli seurakuntasalissa pitkälti toistasataa Pispalan nuorta. Kun toiminta viime vuoden syksyllä aloitettiin, nuoria oli mukana vain 33 eli sama luku, joka on Ari Suutarlan auton rekisterikilvessä. Pappien pyrkimyksenä on päästä lukuun 222, joka puolestaan komeilee pastori Ritalan auton numerolaatassa. Luulen, että se tätä luettaessa on jäänyt jo välitavoitteeksi. Saavutus on erinomainen, sillä eivät nykyajan kovanaamaa leikkivät nuoret, eivät Pispalan pimut ja jannut sen paremmin kuin muutkaan, toki tohdi oma-aloitteisesti hakeutua seura-

kunnan tilaisuuksiin, vaikka he tuntisivatkin tarvitsevansa elämäänsä uutta sisältöä. Heidät on varata vasten haettava sieltä, missä he tavallisesti oleskelevat – kaduilta, baareista, koulujen pihoilta ja kodeista.

Ari Suutarla on nuori sokea pappi, mutta kun vähänkin on seurannut hänen toimintaansa ja otetaan, uskaltaa väittää, että hän on kaukana siitä käsitteestä, mitä tarkoitetaan sanonnalla: sokea paimen.

AAKE JERMO (Sokean Opas 1965)

LASSIE EI OLE KUOLEMATON

Lassie-elokuvat alkoivat pyöriä teattereissamme jo 40-luvulla. Ne ovat nyt siirtyneet teeveekankaalle, mutta niiden suosio on ehtymätön. Muuan liemisäilykeitä Yhdysvalloissa valmistava tehdas maksoi Lassien esittämistä mainosfilmeistään 25 miljoonaa markkaa (huom, – nykymarkkaa!) huomatakseen, että myynti nousisi 70 prosentilla.

Mutta tämä skotlantilainen paimenkoira, joka aikoinaan aloitti Lassie-elokuvien sarjan, ei tietystikään ollut kuolematon. Se ja sen seuraajat, *Lassie II* ja *Lassie III*, ovat jo siirtyneet autuaille metsästysmaille. Filmien elokuvatähtenä on nyt *Lassie IV*, joka kunnialla kantaa edeltäjiensä manttelia.

Lassie I:n tarina on melko merkillinen. Muuan koirankasvattaja nimeltä **Weathervax** laskutti erästä asiakastaan, jolle oli toimittanut 30 markkaa maksavan koirankopin. Asiakas oli rahavaikeuksissa ja lupasi Weathervax’lle korvauksena collie-pennun. Tämä pentu oli kaksi vuotta myöhemmin, vuonna 1942, maailmankuulu filmitähti *Lassie*.

- Ensimmäisessä elokuvassaan ”*Tule kotiin Lassie*” oli sen vastaanäyttelijänä muuten nuori aloitteleva näyttelijätär **Liz Taylor** ja menestys oli selvä.

MGM:n kuuluisa johtaja **Louis B. Mayer** teki vielä kuusi Lassie-elokuvaa, minkä jälkeen aihepiiri tuntui loppuun käsitellyltä. TV herätti kuitenkin Lassie-elokuvat uuteen eloon. Mutta silloin oli jo Lassie I kuollut. Sen seuraaja, Lassie II, kuoli syöpään 1959 ja tilalle astui Lassie III.

LASSIE KOTIOLOISSA

Keittiössä

Television Lassie-kuvan ääressä

Uimassa

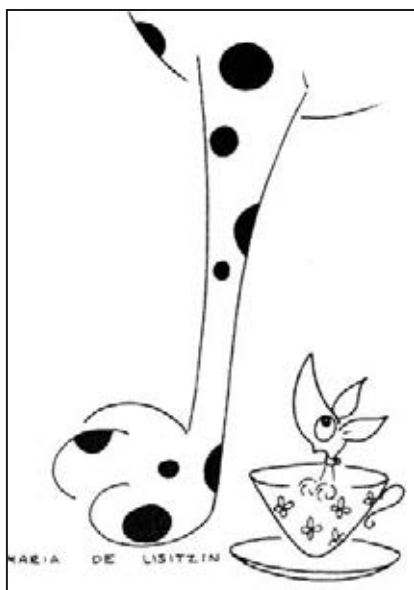
Tämä koira oli kuitenkin kovasti hysteeristä lajia, säikkyi kaikkia ääniä, ja niin sai Lassie IV vuonna 1961 astua sen tilalle. Se onkin kaunein, viisain ja herttaisin koira koko Lassie-sarjasta. Mutta se on samalla kallein. Erään TV-yhtiön ostaessa hiljattain koiran, oikeudet nimeen Lassie ja sen tarinoihin, se sai maksaa koko jutusta 10 miljoonaa markkaa.

Lassie viettää muuten elokuvatähden mukavaa elämää ilman sen suurempia skandaaleja, missä suhteessa se poikkeaa muista filmikuuluisuuksista. Sen ruokavalioon kuuluu kananpaistia, porkkanoita, sipulia, selleriä, vihreitä herneitä sekä jälkiruoaksi vitamiinirikasta juustoa. Lassie IV'illä on paljon jälkeläisiä "aviosiippansa" kanssa, joka on nimeltään *Gir-lie*. Täytyyhän sen huolehtia jälkikasvustaan, sillä ei Lassie IV'kään ole kuulematon, jota Lassie-elokuvat näyttävät olevan.

Toimitus (Sokean Opas 1965)

KOIRANLEIKKIÄ

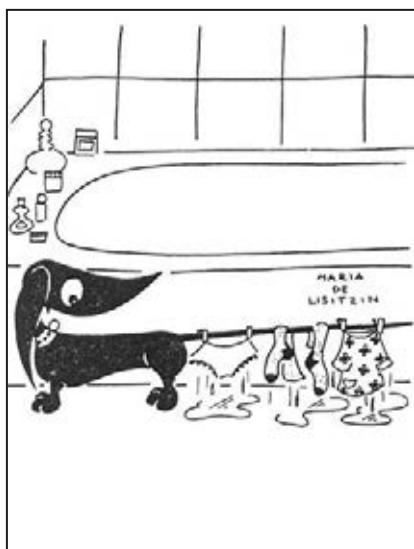
*Hauveli pikku Hau
kauheasti kummasteli:
miten saattoi isoveli
niin valtavasti kasvaa?
Mistä löysi riittävästi
luuta, nahkaa, rasvaa?*

*Iso nälkä, pieni luu.
Miten tässä pannaan suu?
Luule luu suuremmaksi,
niele nälkä pienemmäksi,
linjat siitä jalostuu*

*Hip huraa,
on koiranilma!
Kuraa, kuraa,
lätäköt läiskyy tällä säällä.
Korvat ja karvat, hännät ja kynnet
tassut ja massut täynnä kuraa
ja hyvällä päällä!
Hip huraa*

*Kyllä koiran elämä on karua,
kun rouvalla ei ole pyykkinarua.
En millään, millään, millään keksi
miten saisin häntäni lyhkäiseksi.*

*Tykkääkö koirat kukista?
Eikös mieluummin muusta?
Niin kuin vaikkapa sukista
ja hyvästä reisiluusta?*

*Kun saatais mies
meidän neidille tälle
ja lapsia tusinan verran,
niin saisin minäkin taloon herran,
joka haisee isännälle.*

MARIA DE LISITZIN ja KIRSI KUNNAS (Sokean Opas 1965)

OPASKOIRIEN VALIOITA

Mieli tekisi kirjoittaa ylistyslaulu opaskoiralle – niin innostavan kuvan saimme opaskoirien valioista seurattessamme opaskoirakilpailua viime keväänä. Kahden ystävyksen, sokean isännän ja koiran, yhteistyö oli kitkatonta ja varmaa. Miellyttävää oli tosiaan havaita, miten paljon hyvä opaskoira avartaa isäntänsä elämänpiiriä ja antaa hänelle varmuut-

Kilpailujen osanottajat

ta näkevien kanssaihmisten joukossa liikkueensa ja askareita suorittaessaan.

Juuri tämä on opaskoiran tärkein tehtävä, sanoi opaskoirakoulun johtaja **Reino Vaile** keskustellessamme kilpailujen lomassa hänen kanssaan. – Sokea voi suppeassa ympäristössä liikkua ilman koirakin, mutta hyvä opaskoira laajentaa moninkertaiseksi hänen liikkumatilansa, joka jo terveydenkin kannalta on tärkeitä.

Siten esimerkiksi **Aimo Heino** liikkuu opaskoiransa **Hakan** kanssa kotoaan Uudestakylästä työpaikalleen Pukinmäkeen käyttäen kahta eri linja-autoa. Hän joutuu tulemaan Uudestakylästä Helsingin linja-autoasemalle ja sieltä kävelemään Rautatientoril-

le vaihtaakseen Pukinmäkeen menevään autoon, joten matka ilman opaskoiraa tai saattajaa olisi mahdoton.

Koiraroduista mainitsi johtaja **Reino Vaile**, että saksalaisten paimenkoirien ja rottweilerien rinnalle on nyt hankittu myös meillä toistaiseksi verrattain vähän tunnettuja englantilaisia labradorinnoutajia, joita keväällä koulutettiin seitsemän kappaletta. Miesten vanhetessa on syytä keventää koiraa, ja siksi labradorinnoutajien valinta entisien rotujen rinnalle on paikallaan.

- Meidän täytyy myös muistaa naisia, joille vanhat tutut rodut ovat liian voimakkaita.

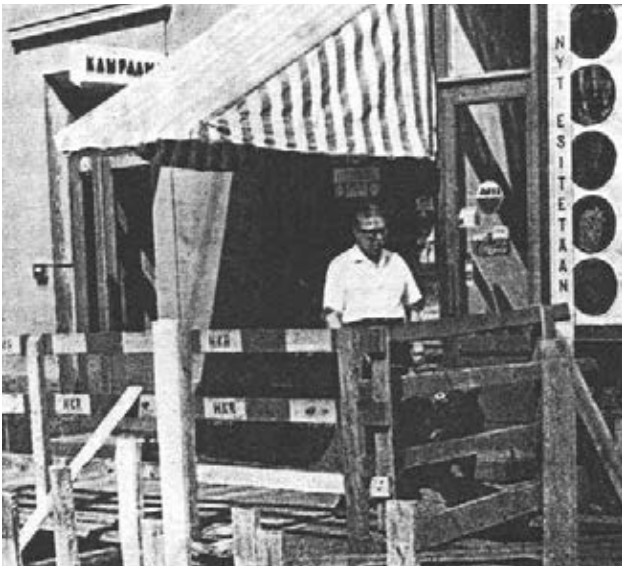
Labradorinnoutajia koulutettiin vuoden alusta viitisen kuukautta. Koulutukseen sisältyi myös totutautuminen uuteen isäntään. Tämä erikoislaatuinen opaskoirien opetustyö vaatii tekijältään rauhallisuutta ja kärsivällisyyttä, mutta ilman kutsumusta tämän tehtävään onnistuminen olisi kyseenalaista. Ja juuri kilpailuissa voidaan nähdä, miten hyviin tuloksiin voidaan päästä. Erikoisen mielenkiintoista on todeta, että koulutus meillä on kansainvälistä tasoa.

Maastossa seurasimme avoimen luokan kilpailijan **Tapio Hyvärisen** rottweilerin **Essin** suoritusta. Outo metsäinen polku mutkineen ja kivikkoineen, maa- ja ilmaesteineen tuntuu katsojalle mahdottomalta, mutta näppärästi siinä esteitä selvitettiin. Polun poikki oli asetettu pään korkeudelle rima. Essi huomasi sen ja pysähtyi. Hyvärisen löydettyä esteen oli puu ja pensaita kierrettävä, mutta Essi ohjasi hänet taitavasti polulle jälleen. Näin liikuttiin esteeltä esteelle, virhepisteitäkin tuli, suoritus oli ensi yritykseksi mainio.

Erinomaisen näytteen turvallisesta liikkumisesta kaupungissa antoi voittajaluokan parhaan, **Seppo Lukkarin** *Musetten* suoritus. Reitti oli valittu ”naisellisen viekkaasti”, rouva **Eila Räsäsen** käsialaa, niin kuin kilpailijat aivan oikein totesivat.

Aimo Ågren on Ula-koirineen joutunut "pussiin"...

...mutta Ula selvitti nopeasti tilanteen ja matka jatkuu.

Ensin pitkät ulkoportaat alas, kadulla kulkemista ja leveän ajotien ylitys, sitten vaikein pähkinä, monen koiran kompastuskivi kuvassa esitetty katutyömaa. Senkin Musette selvitti virheittä. Todella innostavaa katseltavaa kenelle näkeväälle tahansa.

Tällaisten kuntokilpailujen perusteella voivat koirien kasvattajat nähdä, miten korkealle vaatimukset voidaan asettaa ja siten päästä yhä parempiin tuloksiin.

Sokean turvallinen liikkuminen – se on niiden miesten päämäärä, jotka ovat ottaneet opaskoirien kasvattamisen elämäntehtäväkseen. Siitä he ansaitsevat kiitoksen.

Nimim. A. M. (Sokean Opas 1965)

Seppo Lukkari ja opaskoira Musette ovat nousseet jyrkät portaat. Koesuoritusten tuomarina seuraa Veikko Kettunen. Alla Ilmari Kotilaisen Rosi ohjaa taitavasti opastettavansa risuesteen ohi.

KAKSI SATUA

Kettusatu

Vihreässä metsässä sinisen järven rannalla asui kaksi pientä punaturkkista ketunpoikaa isänsä ja äitinsä kanssa. He olivat jo niin isoja, että osasivat hiipiä takaperin ja vaania etuperin ja hypätä kolmen kävyn yli – hui hui hui – ja takaisin!

Aamusta iltaan pikkuketut vilistivät pitkin ja poikin rantametsää, tuuppivat kivenjurrikoita, heittivät kukkia nukkuvan Pöllömuorin niskaan, Matalankuusen notkelmaan ja luisuivat sileitä kallioita kanervikkoon hännät savuten. Eikä Harakkarouvakaan suutunut heihin, vaikka he innoissaan kipaisivat hänen pitkän pyrstönsä yli, sillä pikkuketut olivat kilttejä, eikä kukaan voi olla harmissaan pienille kilteille ketunpojille, joilla on tulipunainen häntä.

Mutta Kalliometsään mustien kuusten taakse oli ketunpoikia ankarasti kielletty menemästä. Siellä, jossakin piiloluolassa asusti Ankku Vankku, karhu äreä, joka vahti salaista aarrettaan eikä sietänyt vieraita. Etukäpäälänsä kynnellä oli Ankku Vankku ve-

Ankku Vankku

tänyt rajausviivan oman *Alueensa* ympärille, mutta eihän kukaan voinut tietää missä raja kulki, kun sananjalat ja puolukanvarret olivat kasvaneet yli kynnenjäljen. Vaan siitäkös Ankku Vankku piittäsi! Kaikki hän vei luolaansa vangikseen. Niin kiukkui-nen ja tuhma karhu Ankku Vankku oli.

Eräänä aurinkoisena iltapäivänä ketunpojat kuitenkin löysivät oikein korkean hännällälaskumäen aivan läheltä kuusikkoa. Juuri kun heidän piti istahtaa luisumiskaarnoilleen, toinen ketunpoika kompastui toiseen ja mukkelis makkelis kierivät pikkuketut hurjaa vauhtia kohti kuusikkoa! Fiuu – sanoivat risut ja männynkävyt ja samassa ketut törmäsivät johonkin isoon ja murisevaan ja koko joukko lensi kaaressa piikkiseen katajapensaaseen – humps!!!

Ensimmäisenä kömpi pystyyn vihainen murisija ja se oli karhu Ankku Vankku, joka oli puolukoita poimimassa. Ja Ankku Vankku suuttui hirmuisesti ja tarttui ketunpoikia niskavilloista ja kantoi heidät luolaansa. - Vai tulitte te kaatamaan minun puolukakakorini ja ottamaan minun aarteeni!, huusi Ankku Vankku ja mätkäytti ketunpojat luolan perälle sammalmättäälle ja pamautti kivioven kiinni.

Siellä istuivat ketunpojat sammaleilla sinisen virvatulen valossa, eikä Ankku Vankku yhtään uskonut heitä, vaikka he kuinka sanoivat: - Anteeksi, emme tulleet ottamaan aarretta. Me vain laskimme häntä-mäkeä. Ankku Vankku vain murisi ja kaivoi kiivaasti kätöksistään ison punaisen pallon, heristi sitä kypälissään ja huusi: - Ja tätä aarretta ette ikinä saa, mutta itse te jäätte tänne ikiajoiksi.

Eikä siinä mikään auttanut, Ankku Vankku istui kivioven edessä ja murjotti ja ketunpojat istuivat sammalella ja miettivät. Ja aika kului ja virvatuli luolan seinillä hyppeli ylös ja alas. Ja taas aika kului ja ketunpoikia alkoi nukuttaa. Juuri kun uni oli hiipimäisillään tassuista kuonoon asti, ketunpojat raotivat silmiään. Kummallinen ääni kuului luolan toi-

sesta päästä. Joku itki luolassa. Varovasti ketut raotivat silmiään hiukan lisää ja ihme! Ankku Vankku oli peittänyt kuonon kápälillään ja Ankku Vankku nyyhkytti! - Kukaan ei välitä minusta, niiskutti Ankku Vankku. Kaikki nukkuvat. Pitää olla yksin ja ottaa vankeja ja sitten ne yrittävät karata. Kukaan ei välitä Ankku Vankku raukasta. Nyyh. Ja punainen pallokin vierähti Ankku Vankun kápälistä lattialle ja vierähti ketunpoikien viereen, eikä Ankku edes huomannut sitä, kun se niiskutti niin kovaa.

- Ahaa, kuiskasivat punahäntäiset ketunpojat toisilleen. - Se onkin ihan kiltti ja yksin, eikä yhtään tuhma he supisivat toistensa korvaan – viedään sille aarre. Ehkä se ilostuu.

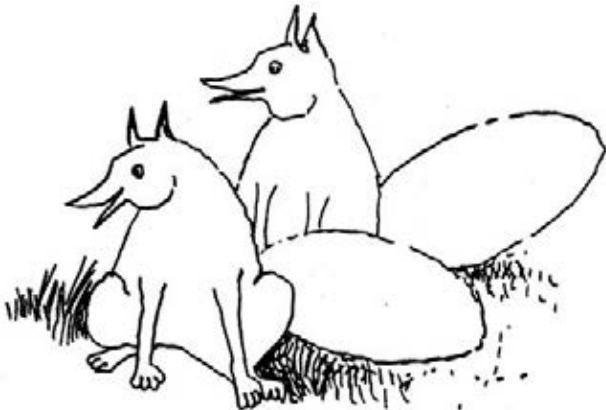
Ja ketunpojat hiipivät Ankun viereen pallo kápälissään ja sillittivät varovasti sen turkkia. Heti paikalla Ankku pyyhki kuononsa ja murisi:

- Ettekö pelkää?

- Emme, vastasivat ketunpojat – ja silloin – pallo tipahti lattialle.

- Aarteeni putosi, vinkaisi Ankku ja kaikki tavoittivat palloa. Mutta pallo pompahtikin korkealle ilmaan ja mitä enemmän ketunpojat sitä kápälillään tavoittivat, sitä enemmän pallo pomppasi ja Ankku Vankku suuttui hirveästi ja huitaisi palloa isolla kápälällään ja silloin pallo lensi luolan korkeaan kattoon ja putosi Ankku Vankun kuonolle- pim pim pim! Ja silloin Ankku Vankku alkoi nauraa niin että luola jymisi ja ketunpojat nauroivat ja heittivät pallon Ankku Vankulle ja punainen pallo lensi tassusta tassuun ja kápälästä kápälään, ja kun se lopulta putosi tyhjään puolukkakoriin, Ankku Vankku istui lattialle ja kaikki kiukku ja murina varisi hänen turkistaan luolan lattianrakoon ikiajoiksi eikä Ankku Vankku ollut yhtään vihainen enää.

Samalla hetkellä koputettiin lujasti luolan ovelle. Ankku Vankku aukaisi kivioven ja siellä seisoiivat **Isäkettu** ja **Äitikettu** ja kaikki naapurit palavat soih-

dut tassuissaan ja tömistivät vihoissaan tassujaan. Mutta pikkuketut juoksivat suoraan isäketun syliin ja huusivat:

- Ei hätää, Ankku on kitti karhu. Ja Ankku kohotti kuononsa ja hymyili kaikille ja kaikki hämmästyivät ja alkoivat hymyillä takaisin. Ja kaksi kertaa heitti Ankku pallonsa ilmaan, raaputti etukápälänsä kynnellä aluerajan pois sananjalkojen seasta ja sanoi: -

-Tervetuloa leikkimään aarteella koska vain ha-
luatte. Ja kaikki hurrasivat ja ketunpojat vietiin soih-
tusaatossa kotiin nukkumaan. Mutta joka päivä puo-
lenpäivän aikaan laskettelevat ketunpojat ja iso kiltti
karhu Ankku kuusikkomäkeä alas liukukaarnoilla ja
lopun päivää he heittelevät punaista palloa, sillä ys-
tävyys on kaikista aarteista kaikkein paras.

Satu kissamummosta

Olipa kerran kaukana, kaukana ison-
vuoren kainalossa pieni *Kultaheinä-
laakso*. Hiljaa suhisi tuuli tuuheissa
Pappelipuissa ja iloinen puro juoksi
kahisevan kultaheinän lomitse laak-
son halki suuren vuoren juurelle asti.

Ja suurimman Pappelipuun alla, lehvien peitossa
nökötti **Kissamummon** lumivalkoinen kissamökki.

Siellä asui pikkuinen Kissamummo ja joka aamu
hän kietaisi punaisen esiliinan sinisen mekkon-
sa suojaksi, otti naulasta kultaisen kastelukannun-
sa, riensi puutarhaansa ja kasteli puron raikkaal-
la vedellä viittä sinisiä kukkaa, kunnes ne hymyili-
vät Kissamummolle ja kuiskasivat: - Kiitos. Ja sit-
ten mummo riensi takaisin kissamökkiin, nosti tu-
lelle pienen mustan padan ja keitti ison lautasellisen
herkkukeittoa. Ja makea savu nousi mökin piipus-
ta ja kiemursi yli koko laakson, mutta ketään vieras-
ta ei tullut maistamaan Kissamummon keittoa, sil-
lä Kissamummo asui Kultaheinälaaksossa aivan yk-
sin. Ja joka päivä hän kattoi kaikki kuusi kukkalau-
tastaan pöydille, meni mökkiinsä kynnykselle ja tä-
hysti vuorille. Mutta kukaan ei tullut.

- Voi vahinko, huokasi Kissamummo kukkalauta-
silleen. Katoin teidät ihan turhaan liinalleni. Kissa-
mummo palasi mökkiinsä ja alkoi kutoa pitkää kis-
sansukkaa.

Mutta sitten tuli **Suuri Kuivuus** Kultaheinälaak-
soon. Polttava aurinko porotti päivästä päivään Kis-

samummon puutarhaan ja sinisei kukat alkoivat nuokkua ja taipuivat maata kohti. Puro aleni alenemistaan ja lopulta se kuivui melkein kokonaan. Silloin Kissamummo otti kultaisen kastelukannunsa, sitaisi hakaneuloilla sinisen mekkonsa helmat koholle ja vaelsi kauas puron alkulähteille. Kaiken veden hän kantoi sinisille kukille, niin ettei vettä jäänyt edes herkkukeittoa varten ja sitten kuivuivat alkulähteetkin. Mutta viimeiset vesipisarot mummo kaatoi sinisten kukkien juurelle, ja niin väsynyt Kissamummo oli, ettei hän kuullut, kuinka keskimmäinen kukka kuiskasi:

- Tämän me sinulle palkitsemme, oi Kissamummo! Kissamummo meni vain mökkiinsä, asetti kultasangot naulaan, ripusti esiliinansa toiseen naulaan ja nukahti tilkkupeitteelleen siinä silmänräpäyksessä.

Mutta hänen nukkuessaan yö pimenei ja suuri tuuli nousi vuoren takaa ja isot pilvet vyöryivät taivaalle. Kulthaheinälaakson ylle. Satoi rankasti koko yön.

Kun Kissamummo aamulla heräsi ja kurkisti ikkunasta, kimmelsivät kastepisarot Pappelipuun oksilla, puro kohisi paisuneena uomassaan ja siniset kukat olivat kasvaneet Kissamummon mökin kokoisiksi! Mutta voi! keskimmäinen kukka oli taittunut ja sen terälehdet makasivat maata vasten. Murheissaan Kissamummo veti punaiset saappaat tassuihinsa ja juoksi puutarhaansa. Mutta kun hän yritti nostaa sinistä kukkaa, se olikin sidottu kulthaheinäsolmuilla maahan. Ihmeissään Kissamummo päätteli solmut auki – sininen kukka kimmahti pystyyn ja maassa, kukan varjossa kyyhötti viisi tulvantuomaa hiirenlasta vanhassa hatturähjässä ja sateesta läpimärkinä.

Kissamummo hämmästyi niin, että oli istua siniseen sadelammikkoon. Vaan silloinpa suuret kukat alkoivat hiljaa huojua ja keskimmäinen kukka sipaisi Kissamummon poskea – ja silloin Kissamummo

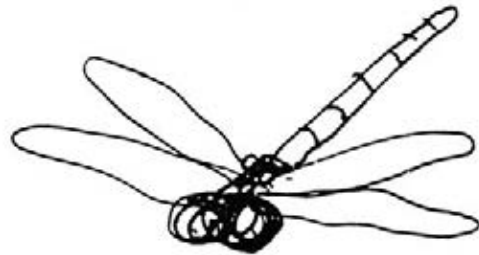
ymmärsi:

- Hänen vieraansa olivat luulleet! Vihdoin! Ja Kissamummo ei enää ollut yksin! Ja Kissamummo hymyili pienille paleleville hiirilapsille ja nosti kaikkein pienimmän syliinsä ja silitti sen pelästyneitä korvia. Hän tarttui isoimman hiirilapsen käpäliin ja muille hän ojensi esiliinannauhansa. Ja niin kaikki menivät jonossa Kissamummon mökkiin. Kissamummo kuivasi ja peitteli hiirilapset tilkkupeitteen alle, teki kiireesti tulen lieteen ja juoksi purolle nostamaan vettä herkkukeittoa varten. Ja kun hän nosti vettä kirkkaasta purosta, heiluttivat kaikki pienet kalat hänelle pyrstöjään ja vesihelmet kimposivat ilmaan. Riemuissaan hyppeli puro yli mustien kivien ja puunjuurien aina *Isonvuoren* juurelle saakka kertomaan:

- Vieraat ovat tulleet, Kissamummon vieraat ovat tulleet!

Mutta *Pappelipuun* alla mökissä porisi jo makea herkkukeitto tulella ja tuoksu levisi yli koko Kulthaheinälaakson. Kaikki isot ja pienet perhoset ja sudenkorennot lensivät Kissamummon puutarhaan Pappelipuun lehdille ja sinisten kukkien juureen katsomaan Kissamummon vieraita. Ja Kissamummo vilkutti heille kiireesti ikkunasta ja kattoi puhtaalle liinalle kuusi kukkalautasta ja kuusi kivipikaria. Kun hiirenlapset heräsivät, he nousivat suoraan juhla-aterialle ja popsivat vatsansa täyteen herkkukeittoa. Ja he lupasivat jäädä Kissamummon luokse ainiaaksi, koska he olivat ihan yksin maailmassa, eikä heillä ollut ketään muuta keiton kiehuttajaa eikä korviensilittäjää kuin kiltti Kissamummo.

Ja kun ateria oli päättynyt, kaikki lähtivät puutarhaan ja Pappelipuun varjossa alkoivat pienet hiiret ja kissamummo tanssia ja siellä he tanssivat riemuissaan vielä tänäkin päivänä tassu tassussa Sinisten kukkien alla.

LEA PENNANEN (Sokean Opas 1965)

Sokean opas 1966

HUOLTOA VAI AKTIVITEETTIA?

Huoltoa vai aktiviteettia? Näillä paikoilla on toistuvasti puhuttu sokeain aktiivisen, omavaraisen toiminnan puolesta. Eikä syyttä; onhan juuri koira, opaskoira yksi tämän tapaisen aktiivisuuden parhaimmista ja kauneimmista ilmauksista. Opaskoiran talutushihna on muutakin kuin nahkaa, se on side, joka yhdistää sokean toimeliaaseen, täysimittaiseen elämään.

On kuitenkin itsestään selvää, ettei sokeain oma aktiivisuus, olipa se kuinka suuri hyvänsä, voi yksin saada kaikkea aikaan. Myös yhteiskunnalta vaaditaan aktiviteettia. On tehty yhtä ja toista, paljonkin, mutta riittääkö se?

Edessämme on sosiaaliministeriön kolme vuotta sitten suorittamien tutkimusten yhteenveto. Maamme vajaan 2000:sta sokeasta noin joka viides – yhteensä 280 – suorittaa ammatikseen harjatyötä. Noin puolella heistä – prosentteissa 48 – vuosikeskiansio jää 1000:n nykymarkan alapuolelle. Noin 41 prosenttia ansaitsee vuodessa 1000-2000 markkaa. Vain 11 prosenttia pääsee sitä korkeampaan vuosiansioon. Toiseksi suurin ansioryhmä on hierojat, 13 prosenttia kaikista sokeista. Tulotaso on hieman korkeampi: 34 prosenttia ansaitsee vähemmän kuin 1000 markkaa vuodessa, 39 prosenttia vähemmän kuin 2000 markkaa vuodessa, noin 20 prosenttia pääsee 2000-3000 markan vuosiansioille. Korityöntekijäin tilanne on suunnilleen sama, heitä on kaikkiaan noin 100.

Taulukossa on sokeille 'soveltuvia' ammatteja mainittu kaikkiaan kolmetoista. Yleiskuva ei ammattista toiseen siirryttäessä juuri muutu. On selvää, että tätä luokkaa olevat ansiot eivät takaa sokealle, eivät edes perheettömälle, kunnollista toimeentuloa. Huoltoavustus on siis välttämätön. Lisäksi noin 500

sokeata on kokonaan vailla ammattia ja ansiota. Sokeuteen liittyy näet usein monia muita sairauksia, jotka tekevät työskentelyn 'tavanomaisissa' sokeain ammateissa mahdottomaksi.

Mitä siis erityisesti kaivataan, on tämän ammattialikoiman laajentamista ja monipuolistamista. Tässä suhteessa onkin tapahtunut ilahduttavaa kehitystä. Sokeain kykyrakenteeseen kohdistuneet tieteelliset tutkimukset ovat avanneet näkevien silmät huomaamaan, että sokea pystyy moneen sellaiseen työhön, jonka tekijäksi sokeaa ei aikaisemmin osattu ajatella.

Sokeain omat järjestöt ovat jatkuvasti taistelleet kahta sosiaalista epäkohtaa vastaan. Toinen on sokeain työkykyyn ja -taipumuksiin kohdistuva ennakoluulo. Toinen, ja tähän liittyvä, on sokeain ammattikoulutuksen kaavamaisuus.

Meidän sokeillemme tyypilliset käsityöammatit ovat kadottaneet tai kadottamassa teollistuvassa Suomessa koko merkityksensä. Suomen ainoa, yksityisen kannatusyhdistyksen omistama sokeain ammattikoulu ei kykene kouluttamaan millekään muulle alalle.

Sokeita on kuitenkin viime vuosina alkanut ilmestyä eri työpaikoille. Työsuhteen perustamisesta lankeaa useimmissa tapauksissa kiitos invalidien työnvälityksestä huolehtiville viranomaisille. Tämä suuntaus osaltaan huomattavasti helpottaa käsityöläissokeiden asemaa, koska tuotteiden myyntikilpailu sen kautta vähenee. Varsinaisen ammattikoulutuksen puute haittaa kuitenkin sokeiden siirtymistä suuremmissa määrin työmarkkinoilla. Ainoa nykyaikaista ammattikoulutuksen aluetta sokeille edustavat ne metallialan ja eräät tilapäiset kurssit, joita *Sokeain Keskusliitto* on äskeisinä vuosina pannut toimeen. Ennen kuin asiantilaa voidaan

pitää tyydyttävänä, olisi perustettava sokeille valtion toimesta nykyaikainen ammattikoulu, jonka ohjelma luontuisi nyky-yhteiskunnan vaatimuksiin sekä tarjoaisi koulutuksen tarpeessa oleville sokeille riittävän laajat mahdollisuudet yksilöllisten kykyjen ja taipumusten toteuttamiseen sekä ammatin valinnassa että myös henkisesti.

Maamme sokeat ovat osoittaneet pystyvänsä siihen mihin osatoverinsa kehittyneemmissä maissa pystyvät, vieläpä usein suurempaakin oma-aloitteisuutta ja yrittämistähtoa näyttäen. Yhteiskunnan velvollisuutena on tien tasoittaminen heille heidän pyrkiessään työkentille vajain kilpailuedellytyksin.

Toimitus (Sokean Opas 1966)

OPAS HERKKYYDEN MAAILMAAN

Olin tullut *Rhondaan*, Etelä-Espanjan vuoristossa sijaitsevaan kaupunkiin. Kaupungin jakaa kahteen osaan jyrkkärantainen rotko, jonka pohjalla virtaa *Tajo*-joki.

Laskeuduin hieman loivemmas-ta kohdasta alas rotkoon, jonka yli johtavan sillan korkeitten kaarien kautta tunkeutui alas valoa kuin *Chartresin katedraalin* ikkunoista.

Joen rannassa oli vehreyttä. Siellä kasvoi metrien korkuisia rhododendroneita. Alppivariksia lenteli rotkon yli ja sillan ali.

Näin noin kymmenvuotiaan pojan, joka hypellen joenrannan kiveltä toiselle talutti hihnassa sekarotuista mustan ja valkoisen kirjavaa koiraa. Väliin hän laski koiran hihnoinen vapaaksikin. He näyttivät kuin etsivän jotakin. Sitten totesin, etteivät he etsineet mitään erityistä. He etsivät kaikkea. Väliin poika löysi jotain mielenkiintoista ja kutsui koiran katsomaan. Useimmiten koira löysi jotain, seisoi paikallaan ja vilkuillen odotti poikaa katsomaan löytämänsä.

Näin he kulkivat tuota jokivartta alaspäin.

Miksi poika ei ollut kaupungissa? Siellähän oli juhlat markkinoineen, tivoli, karusellit, sirkusteltoa ja härkätaistelut. Siellähän oli jännittävää ja siellä olivat kaikki pojat. Ehkä vain tämä yksi poika puuttui.

Istahdin rotkon rinteelle. Tuo poika ja koira tuntuivat niin tutuilta. Niin. Siitähän oli jo lähes viisikymmentä vuotta, kun toinen samanikäinen poika kaukana Suomessa suorittamaan sunnuntaiset kirkon ja rippikoulun pakkokäynnit sai vapaata ja lähti kävelyttämään *Lippa*-nimistä sekaveristä koiraa. Hän laskeutui myös rotkoon, tosin paljon vaatimattomampaan, joka oli kirkon takana olevassa metsässä. Sielläkin oli joki, ja siellä poika ja koira juuri tuolla samalla tavalla etsivät toinen toiselleen jo-

tain nähtävää. He nauttivat yhdessä vapaudesta, sillä koira oli muulloin aina kytkettynä ketjuilla koirankoppiin, jossa kesällä oli kuuma ja talvella kylmä. Vain harvoin se pääsi metsälle. Poikaa kasvatettiin yhtä kahlehtien, sillä kasvattajilla ei ollut omaa lasta, eivätkä he ymmärtäneet, mitä vapaus lapsellekin merkitsee – juuri hänelle.

Siksipä poika ymmärsi koiraa paremmin kuin kasvattajiaan. Koiran seurassa hän ei tuntenut olevansa yksin, eikä koira kahleissa.

Läksin palaamaan takaisin hotelliini. Nyt minulle alkoi jotenkin selvitä seisovan lintukoiran arvoitus. Jolloinkin monia tuhansia vuosia sitten oli koira vaistoten nuoren isäntänsä ”hajusokeuden” niin kuin taluttaen ohjannut poikaa löytämään ja näkemään luontoa. Kun poika kasvoi suuremmaksi ja alkoi pitää itsestään huolta, koira etsi ja näytti pojalle lymyävän lintuparven, josta poika pyörivällä heittoaaseellaan parven lentoon lehahtaessa sai itselleen saaliin, ravintoa.

Opetamme ja koulimme koiria sokeain opastajiksi. Tuhansia vuosia on koira yrittänyt opastaa ihmistä, ja vain harvat ovat käsittäneet, miten ja mihin. Herkkyyden maailmaan, koska itsetyytyväinen näkeväkin ihminen koiran mielestä on sokea.

YRJÖ KOKKO Teoksesta: Molli, maailman viisain koira (Sokean Opas 1966)

PALVELUA ILMASSA – PALVELUA MAASSA

Mitä tekemistä koirilla on Malmin lentokentällä?
Ovatko koirat alkaneet lentää vanhoista historiankirjoista ja legendaarisista matkakertomuksista tuttuun tapaan? Ovat niinkin. Ne

lentävät - laskuvarjolla.

Mutta sitä ennen niillä on toki monenlaista touhua maassa. Ne ylittävät ja alittavat esteitä, ne jäljittävät, ne kiipeilevät tikapuilla.

Ja tietenkin ne sinä ohessa haukkuvat iloisesti ja heiluttavat häntää.

Tätä kaikkea 'koiramaisuutta' ihailee kuudentuhannen katsojan kiinnostunut lauma.

Oli kaunis syyskuinen sunnuntai 1965. *Etelä-Suomen Palveluskoira ry* oli koonnut voimansa ja koiransa suurimpaan ponnistukseensa: 60:n palveluskoiran yhteiseen koiranäytökseen Malmin lentokentällä.

Suurimpaan? Tämä laatusana on kahdessakin merkityksessä täsmällinen. Näin suurta näytöstä ei yhdistyksen eikä koko Suomen koiratoiminnan historia ole aikaisemmin tuntenut. Jopa voi huoletta sanoa, että se on laatuaan huomattavimpia koko Pohjoismaissa.

Palveluskoira-asiasta tehtiin tällä tavoin POP. Ja tässä, jos missä POP on paikallaan.

Esiteltiin mitä erilaisimpia palveluskoirarotuja mitä erilaisimmissa palvelutehtävissä. Kuudellethannelle katsojalle ei tullut ainakaan ikävä.

Saksanpaimenkoiraa, skotlanninpaimenkoiraa, rottweileria, ym. Saattajien kärjessä **Jussi Virtanen**, entinen kolminkertainen Suomen mestari viestin- ym. juoksuissa.

Tämä koira, porvoolainen saksanpaimenkoirauros, on Suomen moninkertainen jäljestämismestari. Mutta jäljestäjä ei aina kulje kuono maassa. Joskus se loikkaa lennossa toista metriä korkean esteen yli ennakoiden palveluskoiran siirtymistä toiseen elementtiin, sinne missä pilvet vaeltavat. Koiran omistaa porvoolainen herra **Wahlroos**.

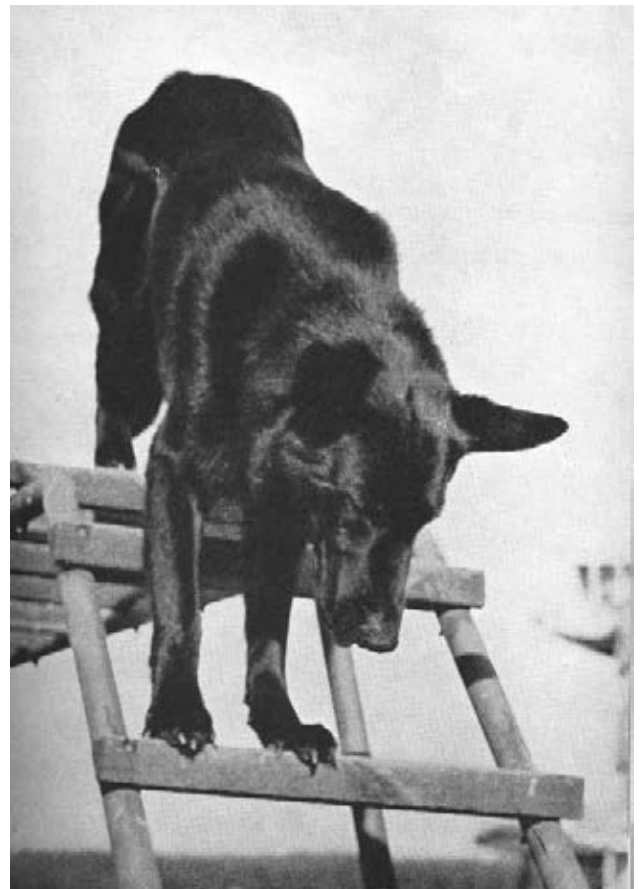
Monessa ansioitunut maaotteluedustaja, opaskoiramies **Artturi Laitinen** koiransa **Dainan** kanssa alittamassa ovelasti suunniteltua estettä. Emme törmää, emme kompastu...

Tämä este ei ole vallan matala, vaan noin viisi kertaa koiraa korkeampi, eli 180 senttiä... ja esteen laelta näkee kauaksi Malmin tasangoille, mikäli olisi aikaa pysähtyä ja katsella. Mutta ei – aidan päältä aidan taakse, siinä palveluskoiran elämäntehtävä. Alastulon siroutta eivät maailman parhaatkaan seiväshyppäjät saavuta...

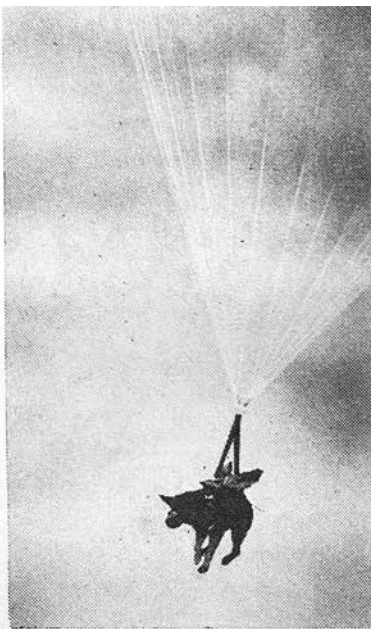
*Varovasti mutta varmasti! Se on tikapuukiipeilijän tunnus. Kunpa olisi tarttumajalat, kuten eräillä puis-
sa elävillä kaksijalkaisilla. Mutta ei. Siltä varalta, että etukäpälet luiskahtaisivat, on takakäpäpälillä jarrutettava ja häntä toimii tasapainon säätelijänä.*

Puolustusvoimain omistama saksanpaimenkoira on maamme lajiaan ainoa laskuvarjohyppääjä, Canis aeronauticus. Se kuuluukin yhteensä neljän miehen laskuvarjojääkäriryhmään, joka tässä odottelee komennuksen alkamista. Varjot ja asepuvut, kypärät ja jalkineet, kaikki tarkistetaan. Ystävämme Canis aeronauticus ei oikein pysy ojennuksessa, mutta sen velvollisuudentuntoa tuskin voi epäillä. Kohta seuraakin komennus: - Valmistautukaa! Koneeseen! Startatkaa!

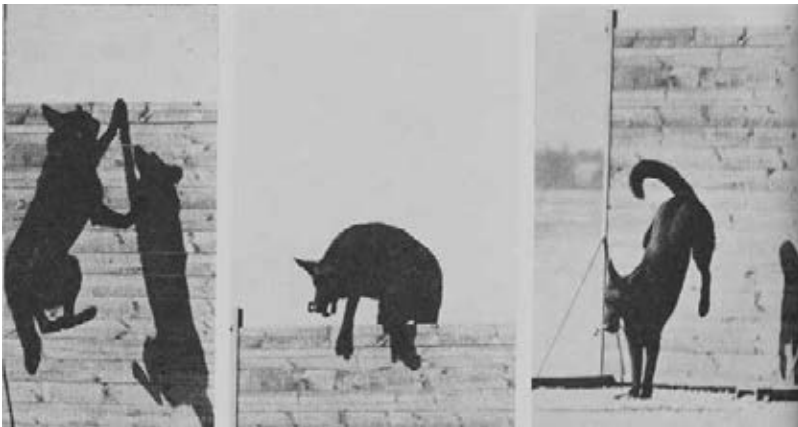
Jossain huikeassa avaruudessa lentokoneen ovi aukeaa ja siitä astuu avaruuteen ensiksi koiran ohjaaja ja sitten koiraa. Ohjaajalla on tumma, koiralla valkoinen varjo.

Matka on puolivälissä... ja loppuvaiheessa. "Maata näkyvissä". Mutta takana on yhä avara taivas...

...Ja viimein uuden ajan laskuvarjojääkäri on maassa. Se – samoin kuin sen ohjaaja – on pudonnut täsmälleen laskettuun paikkaan. Avustajat rientävät lentäjän luo.

Ei tarvitse olla kevyt collie, eikä pitkäjalkainen saksanpaimenkoira kyetäkseen ylittämään esteen. Siinä riittää oikea (opas)koiramainen luonto ja hyvät jäntereet. Vankkatekoinen rottweiler ylittää 180 senttimetrin esteen yhtä tehokkaasti kuin sen kevytrakenteisemmat rotuveljet. Kuonon asento kielii ylös kivutessa keskittyneestä tarmosta, alas hypätessä suupielissä voi huomata aavistuksen tyytyväisestään hymystä.

"Työ tehty on, mä pääsin voittajaksi. Yleisön suosionosoitusten pauhu ei minua niinkään kiinnosta, vaan se, että olen saanut palvella."

Toimitus (Sokean Opas 1966)

KOULUTUS – KILPAILU

Opaskoiramiehen matkavaikutelmia

Suomen opaskoirakoulutuksen tarkastaja, toimitusjohtaja **Veikko Kettunen** on äskettäin käynyt opinto- ja maaottelumatkalla kahdessa Euroopan maassa, Englannissa ja Norjassa. Matkakokemuksensa tuloksen hän haluaa tiivistää kahteen sanaan: Käyttäkää! Kilpailkaa! Se joka hankkii opaskoiran ja pitää sitä pihallaan hihnassa, ei tajua kaikkia niitä mahdollisuuksia ja iloja jatkuvasti, joita aktiivinen yhteistyö tarjoaa.

Englanti

Tämä on ollut tosin aina Veikko Kettusen kanta. Mutta matkakokemukset ovat vain vahvistaneet hänen uskoaan aktiivisen opaskoirankäytön merkitykseen. Mitä havaintoja hän teki esimerkiksi Englannissa? Mainittakoon muuan seikka, joka erottaa sikäläisen käytännön meikäläisestä. Kun sokea liikkuessaan koirineen esimerkiksi Lontoossa haluaa päästä kadun yli, on kirjoittamaton sääntö, ettei kukaan, vaikka kuinka avulias lähimmäinen tartu häntä käsipuoleen ja vie kadun yli. Hän ainoastaan ilmoittaa, että katu on vapaa. Tämän jälkeen opaskoira ja opastettava aina ylittävät kadun kaksin.

Englannin opaskoirakoulutuksen keskus on Boltonissa lähellä Lontoota. Sieltä käsin saapui viime vuonna alussa Veikko Kettuselle ja hänen ammat-

tiveljelleen **Reino Vaillelle** kutsu saapua tutustumaan englantilaiseen opaskoirakoulutukseen. Samalla olisi tilaisuus vaihtaa mielipiteitä näiden kahden maan opaskoiratyössä saaduista kokemuksista. Matka tehtiin helmikuussa ja kesti vajaan viikon.

Boltonin koulu on komea, mutta samalla kodikas. Tyyliiltään se on internaatti, missä kurssilaiset majoittuvat kahden hengen huoneissa, käyttävät hyväkseen talon moninaisia seurustelu- ja ajanviettomahdollisuuksia ja tietysti tekevät töitä. Kurssi on yleensä kuukauden pituinen. Ensimmäisenä viikkoa tutkitaan opastettavan ja opastajan keskinäistä soveltuvuutta. Kun sitten kullekin asianomaiselle on löydetty soveltuva koira, ryhdytään kolmen viikon tiukkaan koulutukseen. Maasto Boltonin ympärillä on tyypillisesti englantilaista, vihreitä metsiä, nummia, jokimaisemia. Koulutuksessa noudatetaan yleensä samoja periaatteita kuin Suomessa: samat esteet, samat maasto-ongelmat, samat pulmatilanteet. Mutta eroakin on. Ohjaajat käyttävät esimerkiksi keppiä yleensä vähemmän kuin Suomessa. Ja tässä Veikko Kettunen on valmis hyväksymään brittiläisen 'tyylin'. Keppiä käytetään Suomessa toisin ajoin ehkä tarpeettomasti, ja se on myös sivullisen silmälle jotensakin ikävää. Paitsi Boltonin ympäristössä, koulutusta suoritettiin myös Lontoossa, jotta opastaja ja tottuisivat nykyaikaiseen kaupunkiliikenteeseen. Kuvaavaa kyllä, kurssilaiset kuljettiin Lontooseen yhdeksällä Boltonin omistamalla autolla. Tämä antaa jonkinlaisen kuvan siitä,

Boltonin opaskoirakoulu Englannissa... ja sen käytännötoiminnan näyte.

kuinka mainiot saarivaltakunnan taloudelliset mahdollisuudet tälläkin alalla ovat. Englantihan on koiranystävien traditionaalinen maa. Siellä on kymmenittäin lordeja, ladyja, ikäneitoja ja eläkkeellä olevia liikemiehiä, jotka jälkisaädöksin tai lahjoituksen tukevat koirakoulutusta kaikkialla valtakunnassa. Englannissa on yhteensä neljä koirakoulutuskeskusta, joilla kaikilla on oivalliset taloudelliset resurssit tehokkaaseen toimintaan.

Veikko Kettunen ja Reino Vaile olivat päivisin mukana kaikessa kenttätöinnössä. Lepotuokioina ja iltaisin vaihdettiin mielipiteitä, kuultiin sanallisia esityksiä ja keskusteltiin. Kurssin loppuessa suoritettiin kuntoisuuskokeet, joissa ensimmäisen tarkastuksen suoritti koulun johtaja ja toisen ylhäinen ja kokenut 'koiralordi', joka valvoo kaikkia Englannin opaskoirakouluja ja suorittaa kussakin tarkastuksen kerran kuussa.

Koiraroduista puheenollen – labradorinnoutaja alkaa Englannissa yhä useammin sivuuttaa saksanpaimenkoiran. Boltonin kurssilla oli neljä viidesosaa koirista juuri labradorinnoutajia, ja tämä suhdelu lienee yleinen. Toisella sijalla olivat saksanpaimenkoirat ja sitten bokserit. Sikäläiset labradorilaiset olivat kookkaampia ja väreiltään köyhempiä kuin suomalaiset, mutta erinomaisen hyvää koulutusmateriaalia.

Matkansa aikana suomalaiset vieraat kävivät yhteensä kolmessa koulussa. Kaikki koulut saattoivat esittää hyviä tuloksia. Ja vieraanvaraisuus oli parhaaseen brittiläiseen tapaan hillityn sydämellistä. Matkamiehillä oli täysi syy olla kiitollisia saamistaan kokemuksista sekä kentällä että koulun seinien sisällä, sekä munan ja kinkun ääressä aamiaispöydässä että kello viiden teellä.

Vieraita ja isäntiä. Opaskoirakoulun johtaja Reino Vaile, johtaja Veikko Kettunen, Boltonin koulun johtaja D. G. Carver ja Englannin opaskoirakoulujen tarkastaja lordi Michael Nail 'kello viiden teen' äällä.

Norja

Entäs Norja? Sinne suuntautunut matka tehtiin maaottelun merkeissä viime lokakuussa. Maaottelupaikkana oli *Ski'n* kylä Oslon lähistöllä ja samassa yhteydessä suoritettiin myös Norjan opaskoirames-taruuskilpailut.

Suomen-Norjan opaskoiramaaotteluun osallistuneita suomalaisista astuu alas linja-autosta Oslossa.

Haaste tähän ensimmäiseen oli tullut Norjan opaskoirajärjestön taholta. Haaste hyväksyttiin miellyttävänä kilpailullisena kanssakäymisenä. Sovittiin niin, että vuorovuosina maaottelu järjestetään Norjassa ja Suomessa nelimiehisin joukkuein. Kolmen parhaan tulokset lasketaan maaottelupisteiksi.

Norjan opaskoiratuomareiden taso on vielä puutteellinen ja siksi järjestäjät olivat toivoneet kahta opaskoiratuomaria Suomesta. Kaikkiaan 15 henkilöä käsittävään suomalaisretkikuntaan – joka oli liikkeellä linja-autolla – kuului kilpailijoiden lisäksi tuomareina matkanjohtajana toiminut Veikko Kettunen ja herra **Tauno Laine**.

Suomalaisten vieraiden vastaanotto ja kaikenpuolinen yöspito oli järjestetty suurenmoisella huolella ja lämmöllä. Missään vaiheessa ei voitu havaita teennäisiä sävyjä, vaan kaikki vieraanvaraisuus pulppusi suoraan sydäimestä. Vastaanottajat olivat kukkalaitteineen vastassa jo Ruotsin rajalla johtajansa **Erling Wintherin** johdolla. Tämän jälkeen koko matka oli suomalaisille suurta juhlaa – erittäin tiukan kilpailun lomassa. Mainittakoon täysvapaa yöspito osin kotimajoituksissa, lounaat, illalliset ja kiertoajelut

Norjan Kuninkaallinen Orkesteri soittaa alkufanfaarit.

Oslossa ja Holmenkollenilla.

Kilpailujen virallinen avaus suoritettiin raatihuoneen torilla, jonne marssittiin läpi kaupungin liki 40-henkisen naissoittokunnan hoitaessa musisoinnin Norjan väreihin sommitelluissa asusteissaan. Samalla Ski'n raatihuoneen torilta laskettiin ilmaan 500 kappaletta Suomen ja Norjan väreillä varustettuja ilmapalloja maaottelun kunniaksi. Ski'n ur-

heilutalolla pidetyssä palkintojenjakotilaisuudessa, jossa oli myös yleisölle tarkoitettua ohjelmaa norjalaisten taiteilijoiden esittämänä, huolehti musiikista *Norjan Kuninkaallinen Soittokunta*.

Maaottelun päättäjäistanssien musiikista huolehti vielä kolmas soittajisto, suurehko moderni jazz-orkesteri. Erittäin merkillepantavaa oli se, että kilpailuja seurasi kolmi-nelituhantinen yleisö suurella mielenkiinnolla. Norjan televisio, radio ja sanomalehdistö olivat koko ajan mukana kilpailujen kaikissa vaiheissa juhlatilaisuuksia myöten.

Norjan paras mies Per Anderson.

Suomen kilpailujoukkue: oikealta Aimo Ågren, Artturi Laitinen, Kirsti Valkeapää ja Aimo Heino.

Aimo Ågren vastaanottaa palkintonsa.

Itse kilpailu oli maaotteluna äärimmäisen tiukka. Suomen voittoon päätyneet loppupisteet selvisivät vasta viimeksi suoritettun tottelevaisuuskokeen päätyttyä. Suomalaisilla oli maasto-osalla hieman epäonnea, mm. köysiesteet aiheuttivat vaikeuksia. Kenties kova kilpailukin hieman jännitti joitakin osanottajiamme. Kuitenkin koiramme tekivät kokonaisuuteen katsoen suurenmoista työtä. Esi-merkkiä näytti *Karhukorven Ula/Aimo Ågren*, joka voitti henkilökohtaisen kilpailun.

Veikko Kettunen

JÄLKIKIRJOITUS

Ja lopuksi. Tämän vuoden syyskuussa suoritetaan Norjan-Suomen välinen toinen maaottelu *Helsingissä Velodromilla*. Edellisen maaottelun kokemukset mielessä Veikko Kettunen haluaa tähdentää suomalaisille opaskoirien käyttäjille kahta asiaa: Valmistautukaa! Tulkaa mukaan!

Toimitus (Sokean Opas 1966)

Tulokset:

Maaottelupisteet: Suomi 259,00 pistettä, Norja 258,63 pistettä.

Henkilökohtaiset tulokset:

1.	Spn Karhukorven Ula/Aimo Ågren, Suomi	93,38 pistettä
2.	Lbu Weico/Per Andersen (NM), Norja	89,88 pistettä
3.	Spn Opas/Daina/Artturi Laitinen, Suomi	86,87 pistettä
4.	Dbn Zigon/Leon Monsen, Norja	85,00 pistettä
5.	Spn Conny/Ellen Myrberg, Norja	83,75 pistettä
6.	Spu Ulpi/Ingeborg Alfredsen, Norja	82,60 pistettä
7.	Spu Bollo/Reidar Saetler, Norja	81,75 pistettä
8.	Spn Jana/Jan Henrik Dahl, Norja	79,50 pistettä
9.	Spu Humalamäen Haka/Aimo Heino, Suomi	77,75 pistettä
10.	Spn Ano/Halvdan Steinjer, Norja	72,75 pistettä
11.	Spn Spn Rusken/Johan Hagelund, Norja	70,62 pistettä
12.	Lbn Lille/Kirsti Valkeapää, Suomi	64,64 pistettä

Norjalaisten joukkuevalinnassa tapahtunut pieni epäonni pelasti maaotteluvoiton Suomelle.

Sokean opas 1967

SOKEA ELÄMÄNONNENSA SEPPÄNÄ

Mikä on elämämme salaisuus? Tätä kysymystä on kaikkina aikoina ihmisyyhteiskunnassamme pohdittu ja pyritty se ratkaisemaan. Kysymykseen on peräti vaikea antaa-kin yleispätevää vastausta. Jo käsite *ihmisonni* on kovin moniselitteinen. Voidaan sanoa, että miltei jokainen ihminen käsittää ja tuntee sen omalla tavallaan. Niinpä joku pitää rikkautta, toinen valta-asemaa, kolmas terveyttä, vapautta, hyvää kotia jne. sen olennaisena tunnusmerkkinä. Tunnusomaista elämän onnelluudelle onkin, että me itse olemme elämänmenomme tyytyväisiä. Elämänmenomme on näin ollen subjektiivinen, meidän kunkin omasta sisäisestä arvostuksestamme riippuva asennoituminen elämäämme. Ulkoisilla tekijöillä, kuten varallisuudella, yhteiskunnallisella asemalla, virheettömällä fyysisellä kunnolla jne, ei ote yksinomaista eikä edes ratkaisevaa merkitystä elämännonnan saavuttamiselle. Usein köyhä, vammainen, elämänvaikeuksissa kamppaileva tuntee suurempaa elämännonnea kuin hänen parempiosainen sisarensa tai veljensä.

On näin ollen lohduttavaa todeta, että esimerkiksi sokeat vaikeasta vammastaan huolimatta eivät suinkaan ole osattomia elämännonneen. Olen päinvastoin henkilökohtaisesti voinut monasti nähdä, kuinka maamme sokeat yleensä tuntevat elämännonnen. He ovat osanneet 'ottaa' vammansa oikein ja käyttää jäljelle jääneet runsaat lahjansa elämännonnensa luomiseen. Sokeitten panos oman elämännonnensa rakentajina on ollut esikuvallinen ja rohkaiseva. Sokeat ansaitsevat tästä yhteiskunnan vilpittömän tunnustuksen ja jatkuvan tuen. Heidän suurta yritteliäisyyttään ja työpanostaan yhteiskuntamme on aina arvostava ja kunnioittava.

Myös tämän julkaisun aikaansaaja Opaskoirayh-

distys on arvokkaalla tavalla ollut mukana sokeitten elämännonnea vaalimassa. Hyvän ja luotettavan ystävän, Opaskoirayhdistyksen kasvattaman opaskoiran saaminen on monelle sokealle merkinnyt ratkaisevaa elämännonnen taetta. Tälle ja muille sokeain elämännonnea edistäville sokeain omille ja yhteiskunnan toimenpiteille toivon jatkuvaa tehostumista ja parhainta menestystä.

Hallitusneuvos AARNE TARASTI
(Sokean Opas 1967)

KOIRAMAISIA MIETTEITÄ

Jokainen kuulee jo lapsuudessaan samat opettavaiset kertomukset koiran viisaudesta ja uskollisuudesta. Myös henkilökohtaisen olemassaoloni alkutaipaleeseen liittyy aikaihmissen istuttama muistikuva neuvokkaasta pihakoirasta, joka pelasti jäihin pudonneen tuhman pojan, sekä uskollisesta *Mustista*, joka kuoli kirkkomaalle isäntänsä kummulle. Seuraava mielikuva on jo romanttisempi ja jännittävämpi. Se esittää kuvakirjan voimakasta bernhardilaista, joka pieni nassakka kaulahihnassa nuuskii esille Alppien lumeen hautautuneita matkamiehiä. Ihmettelin kauan, mitä lääketä astiassa mahtoi olla. Kun kieltolaki oli kumottu, kuulin tarinan uudelleen, ja silloin isot pojat tiesivät nassakassa olleen munkkilikööriä.

Itse en pienenä pitkään aikaan tavannut niin viisasta koiraa, että se olisi mainittavasti kiinnittänyt huomiotani juuri tällä ominaisuudellaan. Kotona ehti olla koira tai pari, ja tuttavilla oli kehuttuja metsästyskoiria. Kaikki ne jäivät jollakin tavalla hämäräksi. Ne hoitivat erilaiset tehtävänsä, toiset paremmin, toiset huonommin. Ajattelematon nuoruus piti kaikkea luonnollisena ja itsestään asiaan kuuluvana. Ainoana oikein opetettuna, herrojen temput taitavana koirana on mieleeni jäänyt *Haapamäen tervatehtaan* patruunan iso musta *Laaban*, jonka rotua en valitettavasti jaksa muistaa. Osuuskaupassa kävi kerran murtovarkaita, ja kun samassa pihassa asustava *Laaban* kai kävi vorojen kimppuun, ampuiivat he koiraan lievän haavan. Se oli jännä tapahtuma. *Laaban* jätti menestyksellä toimineet Keuruun poliisit täysin varjoon ja laski mieleeni horjumattoman uskon koirien viisauteen ja sankaruuteen.

Varsinainen heräämiseni koiratietouteen tapahtui kuitenkin vielä myöhemmin ja yht’äkkiä. Sen sai arkaan **Jack London**. Mainittu kirjailija on varmaan ollut suuri koirien ystävä ja tuntija. Hänen koirakir-

jansa ovat suurenmoisia.

Valkohammas on napaseudun susikoiran korkea veisu, jossa tämä *Klondyken* valloituksen äreä, puhetaidoton kuormajuhta ensi kerran esiteltiin yleisölle älykkäänä, tuntevana eläimenä.

Jeri ja Jerin veli taas kuvailevat koiraa lämpimän etelän viidakoissa. Ne tavallaan kuorivat suomukset silmistäni.

Koira oli todella jännittävä eläin, jolle saattoi opettaa ihmeellisiä tehtäviä. Nämä teokset luettuani katselin koiria aivan toisin silmin. Preeriatarinoiden ihannoima hevonen putosi pysyvästi eläinkuntani arvojärjestyksessä toiselle sijalle. Näin saamastani henkisestä valmennuksesta ovat tietenkin eniten hyötäneet omat nelijalkaiseni: yksi *foxterrieri*, *pystykorva*, *ajokoirat* ja *kanakoira*. Olen taputellut monta muutakin rotua ja tunnen ulkonäöltä vielä useampia, mutta täytyy tunnustaa jo tässä, että seisova lintukoira on perheessämme – ainakin toistaiseksi – koiramaisen älyn ja oppivaisuuden tunnus, niin sanoakseni heimonsa välkky. Jokaista koiraa katselen kuitenkin aivan uusin, arvostavin silmin. Tiede on todistanut, että koira on ihmisen vanhin toveri ja apulainen. Jokaisella koiralla on siis takanaan lähes yhtä pitkä ajallinen historia kuin sen pystyssä kävelevällä herrallakin.

Aikojen alkuhämärässä ihminen hankki koiran apulaisekseen. Mutta siitä, mitä apua hän siltä ensiksi odotti, käyvät tutkijain mielipiteet ristiin. Yleinen käsitys on, että koira otettiin auttamaan lihan hankinnassa. siis metsästysapulaiseksi. Yhtä kuuluvasti ja pätevästi perustellaan kuitenkin väitettä, että koiran ensimmäinen päätehtävä oli leirin vartiointi. Sukumme alkutaival oli turvattomuuden ja väkivallan aikaa ja se, joka keksi vieraan aikaisemmin, sai väkevän etulyönnin: ”*Tunnettu vaara on puoliksi voitettu*”. Tämä seikka tuleekin vakuuttavasti esille Londonin *Jeri*-tarinoissa. Jo roomalaiset muu-

ten varoittivat vierasta tunkeutumasta omin luvun taloon, kirjoittamalla portin pieleen tunnetun lauseen: *Cave canem - varo koiraa*. Päätehtävän myötä ja jälkeen keksittiin viisaalle kotieläimelle kaikkialla muutakin käyttöä. Palvelukoiran käsite voidaan niin muodoin viedä jo hyvin kauas menneisyyteen.

Meidän heimomme koirat ovat olleet pystykorvia. Nykyään täällä talutellaan monenlaisia rotuja afgaaneista kiinanpalatsikoiriin saakka. Haluan tällä kertoa pysytellä vain puhtaimmin kotoisten ja yleisimpien koiriemme parissa.

Tutuun ja kansanomaisiin on niistä *pieni punainen pystykorva*, talonvahti ja metsästysapulainen. Se on virkeä, ketterä ja puhdas. Kunnollinen vahtipystykorva nukkuu talvellakin ulkona ja on herkkä haukkumaan. Sellainen koira ei välitä hyväilystä, eikä vähällä suostu vieraaseen, piirre mitä pidetään suden veren perintönä. Sen eriomaisia vartijan ominaisuuksia ja tarkkaa kuuloa kuvaa peninkulman nimeen liittyvä selitys, minkä mukaan sana olisi alun perin merkinnyt ”peninkuulemaa” eli matkaa, minkä päästä vartiokoira talviyön hiljaisuudessa kuulee toisen koiran haukun. Metsästyksessä pystykorva on mestari linnun ja oravan haukkujana, ovatpa useat niistä kehittyneet mainioiksi hirvikoiriksikin. Nykyhetken erämies pitää sen harmillisimpana taipumuksena kiinnostusta oravaa kohtaan, mikä tietenkin periytyy siltä ajalta, jolloin orava oli tärkein rahan tuoja, sen nahastahan sana ”raha” lienee saanut alkunsa. Esi-isämme ovat käyttäneet jotakin koiraa myös kuormajuhtana, taakan kantajana tai vetäjänä. Tähän ainakin viittaa kielessämme peninkulman toinen vanha nimitys, ”peninkuorma”. Sen on sanottu tarkoittaneen matkaa, minkä koira jaksoi tietynsuuruista taakkaa kuljettaa. Kanto- ja vetokoiran käsitteet tuntuvat kuitenkin meillä hieman oudoilta. Talvinen taakkojen kuljetus liittyy täällä läheisemmin ahkion vetämiseen miesvoimin tai poron käyttöön. Ehkäpä tämäkin seikka on jo selvitetty, en vain ole tullut sitä tallettaneeksi muistiin. Sen seikan tietäminen, että koiraa käytetään myös kuormajuhtana, ei tietenkään tarvitse merkitä esi-isiemme itse tehneen niin.

Toinen pystykorvamme on isompi ja jyhkeämpi, *karjalankarhukoira*. Se on tynniverinen ja vaitelias. Nimi osoittaa vetoa karvaiseen riistaan, ja mielenkiinto siihen onkin ilmeinen. Linnuista se ei mainittavasti välitä, vaikka oppii niitäkin käsittelemään. Kokonsa ja voimiensa perusteella se sopisi vaikka veto- ja kantokoiraksi. Tämä rotu lienee saanut so-

dan aikana verta vahvistavan ruiskeen rajan takaa.

Kolmas on *lapinporokoira*. Sen ikivanha paimennustaito vetää täysin vertoja eteläisempien maiden kehutuille karjanajajille ja paimenen apulaisille, vaikka siitä ei puhuta yhtä paljon eikä sillä ole yhtä hieno ulkomuoto. Toiselta puolen voi arvostelijalle huomauttaa, että onhan melkoisesti eroa karjankin ulkonäössä, porokoiran eduksi. Koiran käyttö paimennukseen oli muuten yleistä jo antiikin kansoilla. Nykyäänkin koirat suorittavat tätä tehtävää eri puolilla maailmaa, Keski-Euroopan vuoristoista Australian ia Uuden Seelannin lammaslakeuksille saakka.

Sekä pystykorva että karhukoira ovat sopeutuneet myös seurakoiriksi. Ellei tähän liittyvä mukavustuminen vaikuta niiden rotuominaisuuksiin, ei sivistämisestä pitäisi olla pahaa sanottavana. Porokoira on tietävästi kokonaan tämän vaaran ulkopuolella. Seuraeläimeksi muuttuminen ei ole niille merkinnyt siirtymistä uusiin tehtäviin – ellei viihdyttämistä sellaisena pidetä. Palveluskoirina meillä yleensä käytetään muualta tuotuja rotuja.

Suomalaisen pystykorvan menneisyyttä ei tietävästi ole tutkittu yhtä perusteellisesti kuin monen suuressa maailmassa harrastetun muotirodun. Todennäköisesti se tuli tänne metsäiselle niemimalle paljon lämpimämmästä ilmastosta heimomme mukana – mutta mistä? Missä se liittyi ugrien matkueeseen, vai onko se peräisin aivan samalta seudulta kuin tämän maan väestökin? Ja onko tuolla kaukana alkukodissa samoja pystykorvia vieläkin kesynä tai villinä? Siinä olisi kiintoisa tutkimusaihe.

Ajokoira, tyyppinä tuttu luppakorvainen piiskahäntä, ajoi haukkuen otuksia jo muinaisten egyptiläisten metsästysretkillä. Vanhoissa egyptiläisissä kuvissa se esiintyy niin selvänä, että lapsikin tuntee sen piirroksista heti. Kuinka vanha tämä rotu oli jo siihen aikaan, on toistaiseksi selvittämättä. Ilmeisesti sotaisen Assyrian mustapartaiset hallitsijat ja satraapit ajattivat sellaisilla antiloppeja Kaksoisvirtain maan tiheiköissä jo silloin, kun ensimmäinen pyramidi oli faaraon rakennushallituksessa vasta piirustuslaudalla. Tiedämme joka tapauksessa, että Mesopotamiassakin hyvää koiraa pidettiin suuressa arvossa. Epäilemättä niitä myös on kuvattu taiteessa, mutta Babylonian muinaisaarteet on tuhottu niin perusteellisesti, että tietomme perustuvat melkein kokonaan Egyptin runsaaseen aineistoon.

Seisovat lintukoirat eli kanakoirat, joita erämiehilämme näkee yhä enemmän, edustavat manner-

maista koiranjalostusta, mutta eivät ole Keski-Euroopan korkeatasoisen metsästyskulttuurin synnyttäjä käyttörotu. Jo historioitsijat *Plinius ja Ksenofon*, joista varsinkin viimeksi mainittu tunnetaan myös erämiehenä, kertovat koirista, jotka "eivät hauku eivätkä aja riistaa, vaan jähmettyvät vain sen edessä paikalleen ja vapisevat". Viittaus seisovaan koiraan on siis aivan kiistaton. Otusta ei tietävästi yritetty ampua maasta tai osua siihen lennossa nuolella tai kivellä, vaan se koetettiin seisonnasta pyydystää haaviin tai verkkoon. Ensi ajatuksella tuntuu kummalliselta, että koira - siis petoeläin - on voitu opettaa käyttäytymään tällä tavalla. Sillahan pitäisi olla väkevä vietti hyökätä otuksen kimppuun, ainakin ajaa ja haukkua sitä. Opettaminen nykyiseen tehtävään on lähtenyt siitä vaiheesta, missä peto jähmettyy liikkumattomaksi saaliin keksiessään tai kyyristyy hyppyyn. Hyökkäystä sen ei ole annettu suorittaa, vaan se on totutettu pysäyttämään aikomuksensa tähän vaiheeseen. Nelijalkaisen tehtäväksi tuli vain osoittaa riista isännälleen.

Kanakoiran temppuilu naurattaa tavallista kansaa, mutta hyvin opetetun eläimen ja ihmisen yhteisymmärrys herättää pian kateuden sekaista ihailua. Niin ainakin minulle kävi, kun sivullisena ensimmäisen kerran näin seisovan koiran tarjoaman sirkuksen. Kun itse pääsin metsästäjänä tutustumaan sellaisen toimintaan, ymmärsin pian, miksi tämä kärpänen tarttuu. Samalla se välähdyksen omaisesti paljasti kaikki aikaisemmin koirankasvatuksessa tekemäni virheet ja taitoni puutteellisuuden. Muuan professori, jonka nimi lääkäripiireissämme hyvin tunnetaan, sanoi kerran leikillään ja pahaa tarkoittamatta, että täysin tehtävänsä oppinut kanakoira on älykkydessä kansakoulun toisen luokan oppilaan tasolla kaikessa muussa paitsi ehkä laskennossa. Lähinnä juuri kanakoira on saanut minut uskoaan, että kaikki se on mahdollista, mitä Jack London kirjoissaan panee koiran tekemään.

Väärin olisi kuitenkin ajatella, että vain tässä mainitut koirat oppisivat hyödyllisiä taitoja. Monet ns.

seurakoirarodut ovat hyvin älykkäitä ja oppivaisia eikä pelkkä seuraeläimenä olo täysin tyydytä niiden toimintahalua. Esimerkiksi terrierit oppivat melkein mitä vain: jälkien seuraamista, noutamista, vartiointia, jopa lintua haukkumaankin. Metsästyksessä niillä on luontainen taipumus. Muuan englantilainen kertoo opettaneensa terrierin noutamaan koukkuun tarttuneita forelleja vedestä (koukkujen vuoksi tuollainen mukavuus ei koskaan tulisi ainaakaan meidän perheessä kysymykseen). Mäyräkoira taas on tunnetusti hyvänenäinen ja innokas jälkien seuraaja, sen nimi ja ruumiinrakenne vain ovat jättäneet sen meillä enimmäkseen pelleksi. Tämä viisas ja sympaattinen koira ansaitsisi tulla monipuolisesti koulutetuksi. Saksanpaimenkoirat ja colliet, dobermannit ja snautserit tunnetaan tyypillisinä palveluskoirina, mutta jo spanielinkin hyödyllinen käyttökelpoisuus unohtuu tai uhrataan seurallisuuden hyväksi. Useimmilla vanhoilla roduilla on synnyntäimen taipumus johonkin ihmisen kehittämään tehtävään. Meikäläisen pitänee matkustaa eteläisempiin maihin nähdäkseen, mitä kaikkea koirasta voi saada irti.

Pohjolankin alueella on koiraa keksitty käyttää tehtäviin, joita tietävästi muualla ei tunneta, ja Suomellakin on ilmeisesti ollut muuan tällainen erikoisuus. Kun kysymyksessä on jälleen pystykorviin kuuluva koira, on ikävä käyttää menneen ajan aikamuotoa, mutta valitettavasti niin kai on tehtävä. Tarkoitan Suomenlahden saaristolaisten *hyljekoiraa*, joka lienee ehtinyt kadota sodan aiheuttamiin mullistuksiin. **Sakari Pälvi** on piirtänyt siitä ja sen käytöstä hyvän kuvan eräessä kirjassaan, ja äskettäin kiinnitettiin julkisessa sanassakin huomiota tämän mielenkiintoisen koiran kohtaloon. Se ei haukkunut riistaansa, vaan etsi vainun avulla hylkeen lumipesän ja osoitti sen pyyntimiehelle, joka vain täten saattoi sen keksiä. Olisi hyvin iloinen uutinen, jos tämä omalaatuinen pystykorva vielä voitaisiin pelastaa.

MATTI KARJALAINEN (Sokean Opas 1967)

THE DOG HOUSE CLUB OPASKOIRAN LAHJOITTAJANA

Erääät Valtionrautateiden insinöörit ovat perustaneet keskuuteensa harrastelukerhon, *The Dog House Club*, jossa tällä hetkellä on parikymmentä jäsentä. Tämän epävirallisen kerhon toimintaan kuuluu muiden hyvien asioiden lisäksi opaskoirien hankkiminen näkönsä menettäneille. Kaunis ja harvinainen harrastus! Tämä kerho, joka on vasta viiden vuoden ikäinen, päätti viime syksynä lahjoittaa ensimmäisen opaskoiran ja siinä mielessä teki tiedusteluja sitä tarvitsevista sokeista.

Valinta osui tällä kertaa entisen maanviljelijän **Tuomas Huhtakallion** kohdalle. Hän on syntynyt vuonna 1919 ja asuu *Jalasjärven Hirvikylässä*.

Hänen vihkimisestään avioliittoon kuusitoista vuotta sitten oli ehtinyt kulua vain kolme viikkoa, kun sattui tapaturma, joka reki hänet täysin sokeaksi. Hänellä on kuusi lasta, ja tällä hetkellä hän on ammatiltaan hieroja.

Tuomas Huhtakallio sanoi aina toivoneensa itselleen opaskoiraa, mutta sen hinta (1.600 markkaa) on hänestä tuntunut saavuttamattomalta. Hän kävi tarpeellisen opaskoiran käytön kurssin opaskoirakoulussa, jossa lahjoittajien edustajat kävivät hänelle marraskuussa 1966 luovuttamassa juuri päästötodistuksensa saaneen saksanpaimenkoira *Saagan*.

Lahjoittajat toivovat enemmän tällaisia harrastuksia vapaaehtoiseen avustustoimintaan.

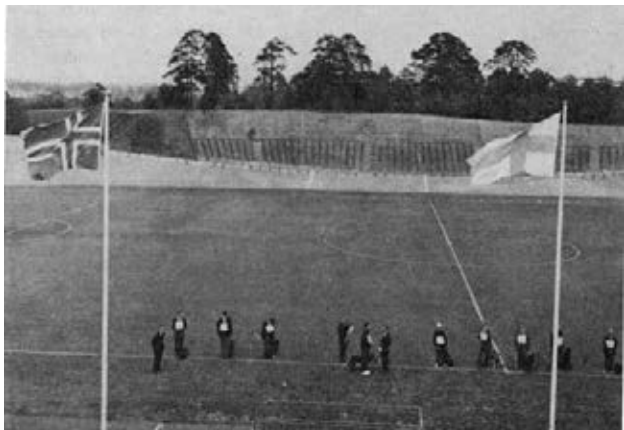
Toimitus (Sokean Opas 1967)

Lahjoittajien ottama valokuva: Tuomas Huhtakallio ja Saaga tutustumassa lahjoituspäivänä toisiinsa.

OPASKOIRIEN MAAOTTELU: NORJA – SUOMI

Viime vuoden aikana järjestetyistä opaskoirakilpailuista oli tärkein *Helsingissä* 3.-4. päivinä syyskuuta pidetty *Norja-Suomi maaottelu*. Siihen ei täällä saatu aivan yhtä juhlavia puitteita kuin norjalaisten edellisenä vuonna Ski'n kylässä Oslon lähellä järjestämään maaotteluun. Tämä oli siis jo toinen norjalaisten ja suomalaisten yhteento tässä lajissa, ja toivottavasti ensi kerralla ovat jo ruotsalaisetkin mukana.

Maaottelun osanottajat kuuntelevat avajaisissa Norjan ja Suomen kansallislauluja.

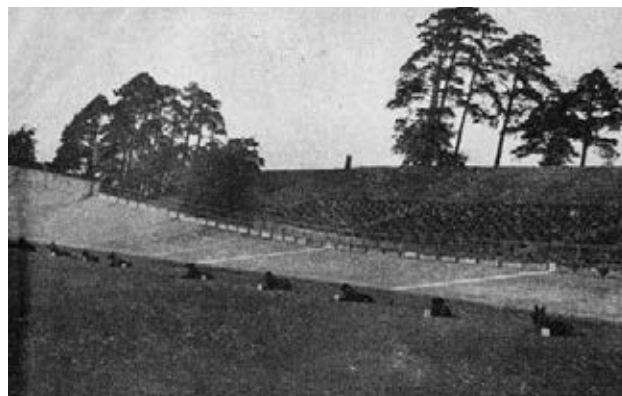
Kilpailut pidettiin kolmessa kohteessa. Avajaiset olivat *Velodromilla*, jossa avajaispuheen piti SPKL:n varapuheenjohtaja **Sture Carlson**. Velodromilla pidettiin myös tottelevaisuuskokeet ja opaskoiranäytös. Kaupunkiosuus suoritettiin kohtalaisen vaikeissa liikkumispaikoissa aseman lähistöllä. Maasto-osuus oli järjestetty Oulunkylään. Kilpailijoita oli kaikkiaan kymmenen, joista kummankin joukkueen kolmen parhaan tulos huomioitiin maaottelupisteitä laskettaessa.

Tämä ja lopussa julkaistava tuloluettelo riittääköön kilpailujen viralliseksi selostamiseksi. Seurasimme näitä mielenkiintoisia kilpailuja mieluummin kiinnostuneena harrastelijana kuin virallisena kirjurina.

Paikallaanolo aloitti kireän kilpailujen sarjan. Koirat asetettiin riviin kentän laidalle. Ensimmäisen

rikon teki **A. Sunisen** lbn *Teresa*. Se lähti kaikessa rauhassa aivan omille teilleen, kuin heittäen kilpailujen taakan harteiltaan, tassutellen koko kentän ulkopuolelle, vielä vihreälle mäenrinteelle. Siihen päättyivät Teresan kilpailutouhut. ennen kuin ne pääsivät alkuunkaan.

Toisen silmäänpistävän rikkeen teki **Aimo Ågrenin** spn *Karhukorven Ula*, kilpailujen voittajaehdokas, joka ei tällä kertaa pitänyt piiloleikistä, vaan tassutteli isäntänsä luo ennen aikojaan ja ilman kommentoa. Ula on jo vanha ja aristaa molempia lonk-

Koirat vaativassa tottelevaisuuskokeessa. Tästä rivistä lähti Teresa omille teilleen ja se suljettiin pois kilpailusta

kiansa, eikä sen tähden pitänyt maassaolosta kylmällä ruohikolla. Esineiden noutamisessa Ula oli taas omaa luokkaansa. Se aivan kuin odotti komentoa, että saisi ryhtyä töihin. Rikkeestään huolimatta Ula keräsikin muiden suoritustensa ansiosta kentälajien parhaan pistemäärän isännälleen.

Tottelevaisuuskokeissa olivat norjalaisten opaskoirat tasaisempia ja maltillisempia. Varsinkin **J. Haglundin** spu *Rusken* oli kuin itse rauhallisuus ja toikin isännälleen Ulan jälkeen parhaimman pistemäärän. Sitä vastoin **A. Heinon** spu *Humalamäen Haka* ei tälläkään kertaa suostunut noukkimaan tottelevaisuudessa liikoja pisteitä. Tottelevaisuuskokeet ovat Hakan 'Akilleen kantapää' – ja niin se jäi par-

*Karhukorven Ula on tuonut valjaat tottelevaisuusko-
keessa isännälleen Aimo Ågrenille ja istuutunut hä-
nen viereensä.*

haasta Ulasta kokonaista 13 pistettä. Norja saikin juuri tässä lajissa niin suuren etumatkan pistetiliin-
sä, ettei suomalaisten hyvä kiri varsinkin maastossa enää riittänyt tasoittamaan.

Sekä kaupunkikierron että maastolenkki olivat tätä korkeatasoista ja vaativaa kilpailua varten tehty eri-
koisen vaikeiksi. Seurasimme kaupunkikierron sel-
la kahden koiran edesottamuksia. Sattumoisin juuri
molempien saman pistemäärän saaneen ja kärkeen
sijoittuneen. **P. Andersenin** lbn *Weiconin* opastus
oli kuin isännän ja koiran sunnuntaikävelyä, rauhal-
lista ja tasaista menoa. Reitti alkoi rakenteilla ole-
van talon viertä pitkin Kaivokadulta Stockman-
nin kulmaan, siinä kadunylitys ja käänös oikeaan,
Stockmannin pääoven edestä jälleen kadunylitys ja
sisään City-käytävään. Siinä tapahtui molemmil-
le kärkekoirille ensimmäinen haksahdus. Ne kään-
tyivät kadun ylitettyään vasemmalle, eivät siis älyn-
neet mennä suoraan Cityn portista sisään, ja pari
pistettä miinusta ilmoitettiin pöytäkirjurille kum-
mankin koiran kohdalla.

Toinen haaveri sattui myös molemmille kärki-
koirille Kaivotalon sokkeloiden siksak-portaissa.
Ula veti isäntänsä samaten kuin Weicokin ensim-
mäiselle tasanteelle noustuaan vasemmalle ylös,
vaikka piti jatkaa suoraan eteenpäin ja alas (molem-
mat koirat toimivat tässä samoin kuin City-käytä-
vän suullakin, niin kuin on opetettu ilman eri ko-
mentoa toimimaan). Tasanteella Ågrenin korjattua
suuntansa pelästyimme jo, ettei hän olisi huomau-
nut heti alas meneviä portaita. Hän jo hiukan hor-
jahtikin, mutta Ula pysäytti ajoissa. Siinä näki to-

della hyvän opaskoiran pätevyuden, - Ai, tässä on-
kin tällaiset portaat, tuumi Ågren vain astellessaan
alaspäin. Näin molemmat koirat siis rikkoivat toisen
kerran pudottaen jälleen kaksi pistettä tililtään.

Kaikennäköisiä pikku harmeja ja loukkuja pistei-
den menettämiseksi oli vielä matkan varrella. Ase-
maa vastapäätä oleva tilapäinen puukäytävä hiukan
kiemurteli ja epätasaisuudet ja vesilätäkkö oli myös
huomioitava, jos halusi välttyä. pisteiden menetyk-
siltä. Ne kaikki nämä kaksi parasta koiraa kuitenkin
selvittivät helposti menettämättä enää yhtään pis-
tettä, joten molemmille jäi tästä kierroksesta 96 pis-
tettä.

Tässä täytyy vielä mainita **J. Collin** ja hänen spu

*Osanottajat kaupunkiosuuden lähtöpaikalla Ateneu-
min kulmassa. Saksanpaimenkoirauros Rusken isän-
tineen ovat juuri saaneet lähtökomennon.*

Karhukorven Sik-Sak, kaksi nuorekasta ja vilkasta
menijää, jotka vielä kilpailevat avoimessa luokassa.
Heidän menotuulensa oli parhaimmillaan, ja pienet
kömmähdykset selvitettiin nopeasti. Collinin val-
koinen keppi pysyi suurimman osan matkasta kai-
nalossa, ja hän näytti luottavan Sik-Sakiinsa jo täy-
dellisesti. Pieniä kynnyksiä ja muita pienempiä har-
meja siinä vauhdissa ei paljoa ehditty ottaa huo-
mioon, ja jokunen piste aina matkan varrella tipahti
pois, kuitenkin vain niin vähäisen, että tämä pari tuli
kaupunkiosuudella kolmanneksi pistein 93.

Maastosta meillä onkin sitten mielenkiintoista
kerrottavaa. Kuka lie reitin valinnutkin, mutta mie-
lestämme siihen sisällytetyt vaikeudet näyttivät kyl-
lin selvästi, kuinka korkealuokkaiisiin suorituksiin
parhaat opaskoirat pystyvät.

Läksimme ensiksi seuraamaan Ulan suoritusta.
Maastoreitti oli lähinnä soikea kalliopolku, ja hii-
kan ihmettelimme, miten koirat tuon silmillemme
miltei näkymättömän polun kalliion

Ula saapui isäntineen ensimmäiselle esteelle, joka
oli polun poikki kaadettu kuusi. Se pysähtyi ja kat-

Norjan Johan Haglund selvittämässä kaupunkiosuudella vaikeata estettä, Kaivotalon sik-sak-portaita.

Kaivotalosta tulivat kilpailijat asema-aukiolle, josta oli löydettävä takaisin lähtöpaikalle johtava tilapäinen puukäytävä.

seli, mistä olisi kierrettävä. Se valitsi esteen kiertämisen vasemmalta, huonommalta puolelta. Silällä puolen maasto oli epätasaista, ruohikkoista ja risukkoista. Ula hiukan empi, jatkaako samaan suuntaan. Juuri silloin Ågren tarttui ohjaksiin ja komen si Ulan etsimään parempaa ratkaisua. Mitähän, jos hän olisi antanut Ulan viedä vielä puolisen metriä vasemmalle? Silloin hän olisi päässyt sivuuttamaan esteen, Juuri tässä hän menetti kokonaista viisi pistettä, jääden toiseksi 95 pisteellään maastokilvassa. Suunnilleen samalla lailla kuin Ula opasti myös norjalainen Weico isäntänsä samaan pistemäärään.

Lähtökuoppiin asettui myös **Kirsti Valkeapää** lbn **Lillensä** kanssa. Häneltä ei vielä kovin paljon odotettu, hän kun kilpaili vielä avoimessa luokassa. Lille lähti matkaan labradorien tapaan asiallisen vilkkaasti. Ensimmäinen este, jossa Ula oli kompuroinut, selvisi helposti oikealta kiertäen. Polku nousi kallion kupeelle, jossa vielä oli toinen, helpompi riukueste. Sekin ohitettiin kuin leikiten. Tässä näkyi, miten erinomaisesti juuri labradorit sopivat naisten ja ainakin kevyempien miesten opastajiksi. Pahin oli kuitenkin vielä edessä, kalliolta tielle laskeutuminen. Ihmettelimme, ettei mikään seuraamme pari siinä kompuroinut, vaan kaikki selviytyivät onnellisesti tielle kahden matalan kalliioseinämän välistä, lyömättä päätänsä puolittain niiden yläpuolella olevaan riukuun.

Reippaasti siitä tuli myös alas Lille emäntineen ja saapui maalipaikalle. Kilpailutuomari **Veikko Kettunen** vilkaisi pöytäkirjaa, jossa miinustili osoitti tyhjää.

”Se on sitten 100 pistettä Kirsti Valkeapäälle ja Lillelle”, hän sanoi lakonisesti. - Tällaista täyttä pistemäärää hän ei ollut antanut kuin kaksi kertaa aikaisemmin viidentoista vuoden aikana.

A. Heino ja hänen Humalamäen Hakansa saivat maastokokeista hyvät 91 pistettä, joten Suomen joukkue keräsi tällä osuudella 72 pistettä enemmän kuin Norjan joukkue, jonka Haglundin Rusken oli hiukan tunaroinut jääden 85 pisteeseen ja kalliopolulla jumboksi.

Kun norjalaiset olivat kaupunkiosuudella ylittäneet suomalaisten kanssa suunnilleen tasoihin, riitti heidän hyvä etumatkansa pisteissä niukkaan maaotteluvoittoon. Lopulliset pisteet olivat: Norjalle 272,50 ja Suomelle 270,25.

Aimo Ågren ja hänen Ulansa korjasivat jälleen henkilökohtaisen voiton. Ula on vuosien varrella ollut voittamaton kuin nyrkkeilykehien **Louis**. Sen tilillä on yhdeksän vuoden ajalta yhteensä 66 kilpailua ja niissä 55 ensimmäistä ja 11 toista palkintoa. Ulalla on myös Suomen piste-ennätys, 99.5 sadasta mahdollisesta, lisäksi kaksi maaotteluvoittoa ja viisi Suomen mestaruutta. Ulaa ilmeisesti sieppasi kovasti häviö Lillelle maaottelun maastossa, koska se heti jälkeenpäin Suomen mestaruuskilpailussa Lappeenrannassa korjasi maastossa täydet 100 pistettä tililleen, ja varmisti sen vielä Karkkilan kilpailuissa 100 pisteen suorituksellaan.

Ula on jo 10-vuotias ja lonkkavikainen, mutta vielä mieleltään hyvin virkeä ja palveluksiin altis. Kesällä 1967, kun aurinko lämmittää ja Ulan lonkat ei-

vät pahemmin kivistä, se nähdään jälleen kilpaken-
tillä kartuttamassa pistetilejään.

Ensimmäinen nainen maailmassa, joka on saanut
opaskoiran käyttöönsä, on Kirsti Valkeapää. Viisi-
vuotias Lille on hänen kolmas koiransa. Lillen maa-
ottelussa saamat hyvät pisteet ja etenkin sadan pis-
teen maastosuoritus siirsivät tämän parin avoimesta
luokasta voittajaluokkaan. Varmaankin rouva Val-
keapää ensimmäisenä opaskoirakilpailuihin osallis-
tuvana naisena on viitoittamassa Lillen kanssa tietä
toistenkin naisten mukaantuloa varten.

On hyvä, että meillä on opaskoiratyössä mukana
sellainen innokas koiramies kuin toiminnanjohtaja
Veikko Kettunen. Jo seitsemäntoista vuoden ajan
hänen harrastuksensa on kohdistunut opaskoiriin,
ja hän on tällä hetkellä Suomen opaskoirakoulutuk-
sen tarkastaja.

Pyysimme Veikko Kettuselta lausuntoa kilpailus-
ta ja hän kommentoi seuraavasti: - Maaottelu oli to-
della korkeatasoinen, niin kuin tällaisten kilpailujen
pitääkin olla. Radat olivat niin vaikeat kuin opas-

Toisen henkilökohtaisen sijan vallannut Nor-
jan Per Andersen ja Ibn Weico.

koirakilpailuihin suinkin voidaan laittaa. Koirista
sanoisin, että meillä on 3-4 huippuluokan koiraa,
Norjalla vain yksi, vaikka tämä kilpailu nyt sattui
osoittamaan toista. Norjalla ei ole vielä kuin yksi
kilpailutuomari, joka täällä äskettäin sai koulutuk-
sensa. Näitä kilpailuja kannattaa ehdottomasti jat-
kaa ja laajentaa. Ruotsi on tiedustellut kilpailusään-
töjämme ja myöskin mahdollisuutta tutustua kou-
lutustyyliimme. Olemme tehneet ehdotuksen uu-
siksi säännöiksi ja voi olla, että Ruotsi jo ensi kerral-
la on kilpailuissa mukana. Hienot kilpailut!

Maaottelun päättäjäiset ja palkintojen jako pidet-
tiin *Merihotellissa*, jossa ilta kului rattoisan seurus-
telun merkeissä.

Nimim. A. M. (Sokean Opas 1967)

Norjan Leon Monsenil-
la oli oppaanaan do-
bermanuros Zikon,
joka tuli kolmanneksi
vain neljännespistettä
Norjan parasta Weico-
nia jäljessä

Maaottelupisteet

	K	M	T	Yht.	L-tulos
1. Spn Karhukorven Ula, A. Ågren (S)	96	95	93,5	95,5	94,5
2. Lbn Weico, P. Andersen (N)	96	95	89,5	95,5	92,5
3. Dbu Zikon, L. Monsen (N)	91	94	92	92,5	92,25
4. Lbn Lille, K. Valkeapää (S)	91	100	86,5	95,5	91
5. Spu Rusken, J. Haglund (N)	86	85	90	93,5	87,75
6. Spu Karhukorven Sik-Sak, J. Collin (S)	87	91	80,5	89	84,75
7. Spu Humalamäen Haka, A. Heino (S)	93	87	77	90	83,5
8. Lbn Zally, B. Stenrud (N)	92	89	76	90,5	83,25
9. Spu Barro, T. Handolin (S) (ulkop. ott.)	-	-	-	-	80,25
10. Lbu Teresa, A. Suninen (S) (kesk.)	-	-	-	-	-

OPASKOIRA OHJAA 1 – SISÄLLYS

- 4 **OPASKOIRAYHDISTYKSEN VAIHEISTA – Tauno Keto**
Leopold Öller oli merkittävin henkilö perustettaessa Opaskoirayhdistystä.
- 6 **OPASKOIRA - Erika Klock**
Opaskoiralaulu.
- 7 **PIIRTEITÄ TAUNO KEDON ELÄMÄNTYÖSTÄ – Urho Siivonen**
Sotasokean Tauno Kedon Turre-koirasta muodostui legenda!
- 8 **OPASKOIRIEN KOULUTTAJIA**
Emil Soikkeli, pidetty koiramies.
- 9 **KOIRAT KOULUSSA - Nimim. M. R.**
Birger Brüning haki opaskoiran koulutusoppia Saksasta.
- 11 **TAPIO RAUTAVAARA JA LAPINPOROKOIRA – Kaarlo Nuorvala**
Rakastettu Kukonharjun Tschierkis-koira.
- 13 **JEKKU - SUOMEN ENSIMMÄINEN VALIOLUOKAN OPASKOIRA – Nimim. E. G.**
Jekun isäntä oli Olavi Martelius.
- 15 **KOIRA KASVATTAJANA – Unto Karri**
Nuoren ”koiramiehen” kasvutarinaa...
- 17 **KOIRA LAULAA**
Opaskoira laulaa sydämensä kyllyydestä.
- 18 **OPASKOIRIEN KÄYTTÄJIÄ**
Opaskoirankäytön uranuurtajia.
- 20 **PETER – YSTÄVÄNI – Nimim. Constance**
Peter-koiran tarina.
- 21 **KOIRAHUUMORIA – Eero-Einari & E. Nurmela**
- 22 **SOSIAALIMINISTERIN TERVEHDYS – Tyyne Leivo-Larsson**
Sokean sopeutuminen näkevien yhteiskuntaan.
- 23 **PUHEENJOHTAJA JA OPAS**
Olavi Marteliuksen katsaus siviilisokeiden opaskoiratoimintaan.
- 24 **VARIS SATEESSA – Aapeli**
Vakava kertomus varisrouvasta.
- 25 **USKOLLISUUDEN PERUSTEET – Konrad Lorenz**
Koira nimetään Stasi.

- 28 **SOKEAN USKOLLISET SILMÄT – Ensio Salmi**
Emil Soikkeli oli koiratyössään aikansa nero.”
- 31 **OPASKOIRISTA JA OPASKOIRAKOULUTUKSESTA– Edmund Natunen**
Kynologin näkemys koirien koulutuksesta.
- 34 **YLI PIMEIDEN KUILUJEN – Lennard Heljas**
Katajainen kansamme on selviytynyt sodan jälkeisestä ajasta.”
- 35 **TYTTÖ JA KOIRA**
Maija kertoo kaverilleen opaskoiran taidoista.
- 36 **KOIRARODUT JA OPASTOIMINTA – Edmund Natunen**
Soveliaat opaskoirarodut.
- 39 **KOULUTTAJA JA KOULUTETTAVA – Nimim. O. E.**
Johtaja Reino Vaile kertoo Sotasokeiden opaskoirakoulun toiminnasta.
- 43 **KAKKUJA JA KUKKIA - TAI OPASKOIRA – Nimim. Rep.**
Opaskoirayhdistyksen kukkavaasiin lahjakortti!
- 44 **SOSIAALIMINISTERIN TERVEHDYS – Eino Saari**
Kansalaisjärjestöjen avustustoiminta.
- 45 **HELEN KELER KÄVI SUOMESSA**
Sokea ja kuuromykkä kirjailija kylässä.
- 46 **SOKEAN TALUTUS – Pentti Haanpää**
Taluttajana kerjäläispoika.
- 48 **SAMU – SUOMEN ENSIMMÄINEN OPASKOIRA – Erkki Vakkala**
Sokean kivityömiehen saavutus.
- 51 **HYRYLÄN KOIRAKARTANO**
Emil Soikkelin koirakoulu.
- 54 **HYVÄ, USKOLLINEN, ALTIS – Nimim. MURA**
Kolme ”siviilikoiratarinaa”.
- 56 **KOIRIA JA ISÄNTIÄ**
”Reni on ihmisen veroinen opas ja toveri.”
- 57 **POSTISÄÄSTÖPANKKI, HARRY KROHN JA ARTO**
Artosta tuli Arto-Penni.
- 58 **KATSE ETEENPÄIN – Olavi Martelius**
”Yhdistyksemme on vakiinnuttanut toimintamuotonsa...”
- 59 **OPASKOIRAYHDISTYS 1948-1958 – Vappu-Tellervo Osmoviita**
Välähdyksiä tien varrelta.
- 62 **EMIL SOIKKELI – MUUTAMIA MUISTOSANOJA – Edmund Natunen**
”Me emme unohda Sinua, Emil Soikkeli!”

- 63 **"ALUSSA JUMALA LOI KOIRAN..." – Einar Edström**
Jumala loi koiran samasta aineesta, mistä oli luonut ihmisen.
- 64 **KOIRANÄYTTELYSSÄ – Nimim. Kivimies ja Pennanen**
"Ihminen on luonut koiran omaksi kuvakseen..."
- 67 **KOLME PERSOONALLISUUTTA – Ilmari Turja**
"Tämä eläinten maailma minullekin avattiin..."
- 69 **KETUNPOIKASTEN RIEMU – Rauha Kilpi**
Nättinenä, Kärsäkuono ja Töpökkä.
- 72 **HUMORISTI JAMES THURBERG – Nimim. DON CARLOS**
Pakinoita ja pilapiirroksia.
- 75 **SOKEAIN KUNTOUTTAMINEN – Aarne Tarasti**
Kuntoututtamisen merkitys.
- 76 **"OPASKOIRANI" – Nimim. O. S.**
Opaskoirankäyttäjien kertomaa.
- 78 **SUOMEN SUOSITUIMMAT SEURAKOIRAT**
Berhardinkoira, newfoundlandinkoira, kettuterrieri, jne.
- 80 **CHIHUAHUA – Olavi Pasanen**
"Kaikkea muuta kuin kääpiö..."
- 82 **IHMINEN KAIPAA YLIMÄÄRAISTÄ HELLYYTTÄ – Nimim. Mura & Eeva Joenpelto**
"Se oli koiramaisin tapaamani koira..."
- 85 **URHEA SOTAKOIRA – T. A. Engström**
Ricky antoi elämänsä isänmaalleen.
- 88 **"KULTAISET KASVATUSOHJEET" – Olavi Pasanen**
Vain täysin terveet ja vahahermoisiet koirat kelpaavat siitokseen.
- 90 **OPASKOIRAMIETTEITÄ – Vappu-Tellervo Osmoviita**
Katsaus opaskoiratoimintaan.
- 91 **OPASKOIRA – LAUMANJOHTAJA – Edmund Natunen**
Vaikeissa tilanteissa saattaa koira ottaa "johdon käpäliinsä".
- 93 **KOIRIA JA "PISTEITÄ"**
Koirat kilpailevat opastustaidoissa.
- 95 **"SANOIVAT MINUA PUOLIKUOLLEEKSI" – Heikki Hukkanen**
Sellaistakin sattuu sokealle.
- 97 **GRÖNLANNIN KOIRAT – KARVAKERIÄ JA PETOJA – Olavi Salmi**
Arktisten jäätiköiden vetojuhdat.
- 99 **KOIRAEMO VIERAILULLA – Sinikka Hoppula**
Koiraperhe kylässä kissa luona.
- 100 **SOKEAIN TYÖLLISTÄMISESTÄ – Einar Juvonen**
Selontekoa sokeiden työllistymisestä.

- 102 **EDMUND NATUNEN – MUUTAMIA MUISTOSANOJA**
Opaskoiratyön uranuurtajalla oli aito koiramiehen sydän.
- 103 **ME SAAMME KOIRAN – Anna Bondestam**
”Niin suuri ja kaunis mäyräkoira!”
- 106 **POSTISÄÄSTÖPANKKI JA OPASKOIRATYÖ**
Lahjoitus Opaskoirayhdistykselle.
- 107 **AMMATTI, LUKEMINEN, LIIKKUMINEN – Kaarlo Virkki**
Vapaaehtoisen huollon toiminta-aukkojen peittämisessä.
- 108 **OPASKOIRAN NÄKÖ PALAUTUI – Helsingin Sanomat**
Leikkauksen ansiosta koiran näkö palautui.
- 109 **OPASKOIRAKOULUTUKSEN NYKYVAIHE – Markus Palokangas**
Sotasokeiden opaskoirakoulun alkuvuosien toiminnan esittelyä.
- 110 **SOKEA JA ESTE – Jyrki Juurmaa**
Sokean esteentajun tutkiminen.
- 113 **LEIKKIÄ JA SEURUSTELUA – Veikko Huovinen & Jussi Pohjakallio**
Kylien koirien iloja.
- 117 **KATSE ETEENPÄIN – KATSE TAAKSEPÄIN – Olavi Martelius**
Tärkeitä opaskoirauutisia puheenjohtajalta
- 121 **OPASKOIRIEN KUNTOISUUSKOKEET – Nimim. Attila**
Opaskoirat kilpasilla.
- 124 **VÄLIVAIHE**
Opaskoiratyö murrosvaiheessa.
- 125 **OMATOIMISUUS – YHTEISKUNNAN TUKI**
Kysymyksiä ministeriön ylitarkastajalle
- 126 **KAHDEKSAN PALVELUKOIRAA**
Esittelyssä opaskoiraksikin soveltuvia koirarotuja.
- 128 **VAIVALOINEN OPINTIE – Aake Jermo**
Tieto on tuskan takana!
- 132 **KASVUHAKUINEN YHTEISTOIMINTA – Nimim. V. R.**
Opaskoirat esiintyvät edukseen.
- 133 **ARI SUUTARLA – NUORISOPAPPI – Aake Jermo**
Suomen nuorin sokea pappi!
- 135 **LASSIE EI OLE KUOLEMATON**
Lassiet elokuvasankareina.
- 137 **KOIRANLEIKKIÄ – Maria de Lizisitzin ja Kirsi Kunnas**
Koirien leikkiä runomuodossa.
- 138 **OPASKOIRIEN VALIOITA – Nimim. A. M.**
Kisailua opaskoirien ja niiden haltijoiden kesken Helsingissä.

- 140 **KAKSI SATUA: KETTUSATU – Lea Pennanen**
Kurkistus eläinten satumaailmaan.
- 143 **HUOLTOA VAI AKTIVITEETTIA?**
Sokeiden työllistymisestä uusille aloille.
- 144 **OPAS HERKKYYDEN MAAILMAAN – Yrjö Kokko**
Poika ymmärsi koiraa paremmin kuin kasvattajiaan...
- 145 **PALVELUA ILMASSA – PALVELUA MAASSA**
Koirat lentävät – laskuvarjolla!
- 149 **KOULUTUS – KILPAILU**
Valmistautukaa! Tulkaa mukaan!
- 153 **SOKEA ELÄMÄNONNENSA SEPPÄNÄ – Aarne Tarasti**
Opaskoiran saaminen on monelle sokealle ratkaiseva elämännonnen tae.
- 154 **KOIRAMAISIA MIETTEITÄ – Matti Karjalainen**
Peninkulma – onko se peninkuulema?
- 158 **THE DOG HOUSE CLUB OPASKOIRAN LAHJOITAJANA**
Jalasjärveläinen maanviljelijä sai oppaakseen saksanpaimenkoira Saagan.
- 159 **OPASKOIRIEN MAAOTTELU: NORJA – SUOMI - Nimim. A. M.**
- 164 **SISÄLLYSLUETTELO**

Koirien käytöstä ulkomailla sokeiden oppaana kuultiin maassamme ensimmäisen kerran 1930-luvulla. Tieto niiden koulutuksesta ja käytöstä opaskoirina kulkeutui Saksasta, jossa koiria oli järjestelmällisesti koulutettu mm. sodassa näkönsä menettäneille jo parikymmentä vuotta.

Muutammat suomalaiset sokeat urheilijat olivat kilpailumatkoillaan Eurooppaan tavanneet sokeita opaskoirankäyttäjiä. Erityisesti Saksassa he tutustuivat sikäläisiin opaskoirakoihin, joilta he saivat tietoa opaskoirista sokeiden liikkumisapuvälineenä. Pari uskaliaasta sokeaa hankkikin jo 1930-luvulla koiran saadakseen siitä itselleen oppaan. Nämä pioneerikoirat läpäisivät hyvin koulutuksen ja toimivat loppuelämänsä mainiosti maamme ensimmäisinä sokeiden opaskoirina.

Allekirjoittanut on kouluttanut opaskoiria Suomessa yli 50 vuotta. Lisäksi olen ollut mukana käynnistämässä kaikkien Baltian maiden opas- ja muuta palvelukoiraustyötä useina vuosina. Olen myös käynyt muissa maissa tutustumassa lukuisiin opaskoirakouluihin – kaukaisimmat Amerikassa, Ranskassa ja Venäjällä.

Opaskoirista on kirjoitettu paljon mielenkiintoisia tarinoita ja juttuja lehtiin sekä myöskin kirjoja. Jo työni alkuvuosina pohdin, että alan hajallaan oleva tieto pitää saada keskitetyksi talteen. Parhaani mukaan olen sitä leipätyöni ohessa kerännyt.

Opaskoirayhdistys ry alkoi perustamisvuotenaan 1948 julkaista vuosittain ilmestyvää Sokean Opas -nimistä kirjaa varojen hankkimiseksi maamme siviilisokeiden opaskoiratyötä varten. Kirja ilmestyi vuosina 1954-1981, jolloin sen julkaisemista jatkettiin Opaskoira-nimellä.

Kädessäsi on OPASKOIRA OHJAA 1 -niminen kooste Opaskoirayhdistys ry:n julkaiseman kirjasarjan Sokean Opas ensimmäisestä osasta. Yhtensä 81 otsikon alla on pääasiassa koirajuttuja vuosilta 1954-1967. Joukossa on muutama hauska eläinjuttu ja piirroksia sekä pari pelkästään sokeuteen liittyvää kirjoitusta. Huumoriakin löytyy! Loput kolme OPASKOIRA OHJAA -koostetta ilmestyvät vuoden välein alkaen kevästä 2026.

Maamme ykkösluokan kirjoittajat ja koiraihmiset ovat tarinoillaan panneet parastaan varojen hankkimiseksi opaskoiratyölle! Kirjoituksissa on todella hyödyllistä tietoa kenelle tahansa koiraihmiselle. Kannattaa lukea!

Antoisia lukuhetkiä!

Espoossa 20. toukokuuta 2025

Juha Herttuainen

Opaskoirien kouluttaja, kynologi

www.opaskoiranjoulu.fi

